

BORBE U SLOVENIJI 1944. GOD.

- FEBRUAR -

I

**DOKUMENTI JEDINICA NARODNO-
OSLOBODILA KE VOJSKE I PARTIZANSKIH
ODREDA JUGOSLAVIJE**

BR. 1

**IZVEŠTAJ ŠTABA 7. KORPUSA OD 1. FEBRUARA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O RASPOREDU
I AKTIVNOSTI PODRE ENIH JEDINICA¹**

**STAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE**

Br. Položaj, 1. II 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

Na položaju.

Dostavljamo vam slede i ratni izveštaj.

RASPORED SNAGA :

XVIII divizija: sva XVIII divizija nalazi se na starim položajima, i to VIII brigada na sektoru Polom — Vrbovec — Rakitnica — Lipovec, sa zadatkom da vrši blokadu Ko evja sa severne i sev. zapadne strane i sa zadatkom kontrole komunikacije Ko evje — Ribnica, te posebnim zadatkom da ruši žel prugu na tom sektoru. IX i X brigada te divizije i dalje se nalaze u Gorskom kotaru sa zadatkom da ruše komunikacije i, zajedno sa hrv. jedinicama da napadaju neprijateljske kolone na liniji Karlovac — Ogulin — Sušak.

XV divizija: istovremeno, dok se prema planu koji smo vam ve saopštili vrši pregrupacije jedinica XV divizije, ukazala se potreba da XII brigadu premestimo na komunikaciju Velike Laše — Ribnica, i to odmah, bez obzira što IV U.B. brigada Matije Gupca još nije stigla na sektor leve obale Krke. To smo bili prinu eni da preduzmemo jer neprijatelj nastoji da na

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za zgodovino delavskega gibanja Ljudske Republike Slovenije = Instituta za istoriju radni kog pokreta Narodne Republike Slovenije u Ljubljani (u daljem tekstu IZDG LRS). f. 21.

svaki na in omogu i opravku pruge Ljubljana — Ko evje. On dnevno baca ve e kolone na sektor Grosuplje — Zalna — Krka, kao i na sektor Grosuplje — Zdenska Vas, te na taj na in nastoji da veže snage XV brigade i snage Dolenjskog odreda na položaje udaljene od pruge. Da posle odlaska XII brigade sektor na levoj obali Krke ne bi ostao prazan, izdali smo nare enje Dolenjskom odredu da se premesti na sektor severno od Novog Mesta, sa zadatkom kontrole tog sektora, rušenje dolenjske i mokronoške pruge i da tom prilikom priprema akciju na prugu kod Litije i na rudnik olovne rude Sitarjevec,² koji neprijatelj ve duže vreme koristi i zapošljava u njemu preko 100 radnika. Tako e pokret Dol. odreda, koji e sa jednim bataljonom i minerskim vodom izvesti gornju akciju, na položaje severno od Novog Mesta biti samo maršruta za gornju akciju na pruzi. — V U.B. XV divizije stigla je u toku 31. I na svoje nove položaje. Odlazak IV U.B. na dosadašnji sektor XII brigade ubrza emo baš zbog toga što je težište naših akcija ovoga asa na žel. pruzi Grosuplje — Zdenska Vas. — Jedinice Notranjskog, Belokranjskog i Istarskog odreda nalaze se na svojim starim položajima.

POKRETI NEPRIJATELJA:

Na sektoru Crikvenica — Sušak — Hreljin — Zlobin nalazi se 199. peš. divizija, sastavljena od Armenaca erkeza i Kirgiza. Dana 28.1 kroz Crikvenicu u pravcu Italije prošlo je 6.000 Nemaca i oko 1.000 ustaških familija. To je ve peta divizija koja je krenula u pravcu Italije. Prema izveštajima O.C. XVIII divizije motorizovane neprijateljske kolone kre u prema Nema koj a pešadija u pravcu Rijeke.

Prema izveštaju štaba XVIII divizije neprijatelj je napustio Bosiljevo, Vukovu Goricu, selo Duga e i Hreljin, te se povukao u pravcu Generalskog Stola. Prema do sada primljenim vestima, u Ogulinu se nalazi posada od 1.700 ljudi.

Na sektoru uz Krku nismo primili izveštaj o nekim promenama. Ni Belokranjski odred ne javlja nam ni o kakvim koncentracijama na sektoru Zumberka.

I pored gubitaka na sektoru Grosuplje neprijatelj nastoji da opravi prugu u pravcu Zdenske Vasi. Pošto su mu jedinice XV brigade i Dol. odreda to onemogu avale, neprijatelj je po eo da baca ja e kolone u pravcu Višnje Gore i Krške Vasi. Naše jedinice su do sada uspešno odbijale kolone, ali su zbog toga bile ipak znatno ometane pri rušenju pruge. Ne-

¹ Vidi dok. br. 44.

prijateljska kolona, koja je u nedelju 29. I stigla u Kršku Vas, bila je pod našim pritiskom prinu ena da se povu e. Zbog toga je ju e to jest 31. I, neprijatelj poslao ponovo preko Malih Vrhova u Kršku Vas ja u kolonu te tom prilikom iznenadio komoru Dol. odreda i zaplenio je.⁵ U toku današnjeg dana ponovo je iz pravca Grosuplja, Zalne, Lu a i Trebnje Gorice krenula ja a kolona u pravcu Krške Vasi, a druga kolona iz Grosuplja, preko Mla evog, Zdenske Vasi u pravcu Krške Vasi. Na drugim sektorima nema nikakvih zna ajnijih promena.

AKCIJE NAŠIH JEDINICA :

Zbog ve gore navedenog neprijateljskog manevra, jedinice XV brigade i Dol. odreda bile su prinu ene da vode borbe sa neprijateljem na terenu. Tako smo vam ve javili da su jedinice XV brigade u toku ju erašnjeg dana, to jest 31. I, vodile itav dan borbe sa neprijateljskom kolonom koja je prodirala te kona no i uspela da prodre u Kršku Vas.⁴ Naši borci produžili su borbu itavu no . Oko 4 asa ujutro uspe li su da nateraju neprijatelja u crkvu i neku usamljenu ku u u blizini crkve. U 4 asa ujutro naši borci su izveli juriš te zauzeli crkvu i ku u. Pošto je III bataljon te brigade neopravdano izostao od napada, neprijatelj je uspeo da pobegne u pravcu prema Lu ama, kojom prilikom je ostavio u uporištu itavu komoru Dol. odreda a pored toga još 10 konja i mazgi, prili an broj mitraljeza i ve i broj pušaka i municije. Detaljniji izveštaj o plenu, koji je dosta velik, još nismo primili. Neprijatelj je ostavio na položaju i mrtve, kao i ranjenike koje nije mogao da odnese.

Posle podne je ponovo — prema baš sada primljenom izveštaju — ve a neprijateljska kolona, od oko 500 ljudi, uz podršku 4 tenka i dve blindē, prodr la u Krku te se ponovo vode ogor ene borbe.⁵

NASI PLANOVI :

Kako smo vam ve u po etku naveli, nastojimo da ubrzamo rušenje pruge Ljubljana — Ko evje kao i rušenje pruge Litija — Ljubljana — Postojna — Trst. Izdali smo detaljno i konkretno nare enje VIII brigadi za sektor Ko evje — Ribnica, XII brigadi za sektor Ribnica — Velike Laš e i XV brigadi za sektor Grosuplje — Skofljica i Grosuplje — Zdenska Vas, te odredima za glavnu komunikaciju. Pri tom smo odrede oja ali time što smo svakom od tri odreda na severnom sektoru

» Vidi dok. br. 4 i 11 i Zbornik, tom. VI, knj. 10. dok. br. 193.

¹ Vidi dok. br. 4 i Zbornik, tom VI, knj. 10. dok. br. 192 i 193.

⁵ Vidi dok. br. 4.

poslali po dva školovana minera, te ih istovremeno snabdeli eksplozivom. Ukoliko sadašnji raspored snaga za potpuno rušenje pruge Ljubljana — Ko evje ne bi odgovarao, pozvamo eventualno na taj sektor i IV U.B.

Jedinice XVIII divizije (IX i X brigada) i dalje ostaju na svom dosadašnjem položaju, sa zadatkom da se povežu sa hrv. jedinicama i da na tom sektoru ruše komunikacije te napadaju neprijateljske kolone, koje se kreću po tamošnjim komunikacijama.

POSEBNA PITANJA :

Pošto se naši odseci polako kompletiraju i ve postoje odsek za veze, obaveštajni, intendantski i operativni odsek, molimo da prema mogući nosi što pre dođe kod nas na elnik vašeg štaba pukovnik drug Tomaž,⁶ kako bi naše odseke što pre osposobili za rad. Pored nekih konkretnih pitanja postoji i pitanje odnosa i kompetencije između odseka našeg štaba i odseka Glavnog štaba.⁷

I pored toga što je trenutno težište rada naših jedinica na sektoru Suhe krajine, u našem štabu vlada mišljenje da se ne može i duže vreme držati na tom sektoru. Dok je naš štab bio još malobrojan, mogao se nalaziti na bilo kom sektoru, bez obzira na blizinu ili udaljenost operacija. A sada, kad se naš štab i rad u njemu proširio, smatramo da će nam rad biti omogućen samo ako se štab bude nalazio na sektoru gde njegov rad neće biti svakog časa ometan zbog neprijateljskih pokreta. Zato mislimo da bi sedište našeg štaba trebalo preneti na sektor između Crnomelja i Ko evja, koji predstavlja i najcentralniju tačku s obzirom i na XVIII diviziju. Prema našem mišljenju veća udaljenost od nekih jedinica, kao što je n. pr. XV brigada, radu naših jedinica ne bi mogla štetiti, jer bi se na tom sektoru nalazio štab divizije. U položaju u kakvom se sada nalazimo naš rad se, s obzirom na jedinice XV divizije, skoro automatski svodi na rad štaba divizije, što sigurno nije zdravo za razvitak samog štaba. Molimo da nam po tom pitanju javite vaše mišljenje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Bolko-Brilej⁸

Za komandanta — p.pukovnik:
na . štaba
Rado Peha ek

⁹ Dušan Kveder

⁷ Vidi dok. br. 8.

⁸ Dr Jože Brilej

BR. 2

**IZVEŠTAJ ŠTABA 9. KORPUSA OD 1. FEBRUARA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O AKTIVNOSTI
PODRE ENIH JEDINICA OD 15. DO 31. JANUARA 1944.
GODINE¹**

STAB
IX KORPUSA NOV I PO
Položaj, 1. februar 1944.
Br. 79

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

Dajemo izveštaj za vreme od 15. do 31. januara 1944.

I

Posle divizijskih akcija na Hotedršicu- i Av e¹ pripremali smo akciju obeju divizija na komunikacijsku liniju Sv. Lucija — Podbrdo — Petrovo Brdo — Zelezniki — Selca — Škofja Loka s tim da XXXII divizija sruši železni ki most u dolini Ba e i uništi uporište u Kneži, a XXXI divizija napadne Soricu, likvidira je, i ruši važnu cestu Podbrdo — Škofja Loka. Me- utim, Nemci su u me uvremenu zapo eli sa ofanzivom ma- njeg obima u Vipavškoj dolini, na Krasu, na Pivki, Trnovskom gozdu, Banjškoj i Šentviškoj planoti. 15. januara nema ke i belogardisti ke jedinice prodrle su u Vipavsku dolinu, na Kras, na Pivku, palile i vršile teror nad civilnim stanovništvom. Mi smo baš u to vreme vršili koncentraciju XXXII divizije tako da se 18. brigada nalazila na Banjškoj planoti, 17. u Lokvama a 19. nalazila se na putu sa Pivke ka Predmeji.⁴ 16. januara po eli su Nemci sa manjim snagama nadirati prema Trnovom. Predvi aju i napad na Lokve poslali smo istog dana 17. bri- gadu u Trnovo sa zadatkom da sa eka Nemce na vrlo pogod- nim položajima i razbije ih. Toga dana izvršen je i razmeštaj jedinica 18. brigade na Lokovcu.⁵ 17. januara ja a kolona Ne- maca zaista je udarila na Trnovo ali ju je sa ekala 17. brigada

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 222/11.

¹ O napadu na belogardisti ko uporište Hotedršica vidi Zbornik, tom VI, knj. 10, dok. br. 103.

» Vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 79.

* O koncentraciji jedinica vidi nare enje Štaba 32. divizije tom VI, knj. 10, dok. br. 84.

⁵ Nare enje Štaba 9. korpusa za nov raspored jedinica izdato je 16. januara 1944. godine. (Vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 90.)

i zadala joj osetne gubitke. Ipak je Nemcima uspelo da prodru u Trnovo gde su se utvrdili. 17. brigada izašla je tog dana iz borbe skoro kompletna, iako je još uvek slaba i još nije ovršnula u ve im borbama. Toga dana su Nemci poslali kolonu od 250 ljudi u Lokovec. 18. brigada je ovu kolonu sasvim razbila, zaplenila oružje, ogromno municije, opreme itd.^u Prema opremi koju smo zaplenili mogli smo ustanoviti da Nemci nameravaju da nastave ofanzivu i zadrže se duže vremena na našoj teritoriji. Kod zarobljenih i ubijenih oficira našli smo planove za ofanzivu na sektor Trnovo — Lokve — Cepovan. I 19. brigada vodila je 17. jan. itav dan borbe sa jakim neprijateljskim snagama koje su prodirale iz Ajdovš ine direktno prema Predmeji. Uve e je Nemcima uspelo da poja anim snagama prodru na Predmeju i potisnu 19. brigadu, koja je ostala kompaktna, sa Predmeje. itav taj dan imao je štab divizije telefonsku vezu sa svim svojim brigadama. Telefon nam je omogućio da pratimo sve neprijateljske pokrete i da pravovremeno preduzmemo sva potrebna prebacivanja i koncentracije u vezi sa uništavanjem neprijateljske ofanzive. Te no i je preduzet iznenadan i jak napad na Nemce koji su se utvrdili u Trnovom. Nastupila je 17. brigada oja ana jednim bataljonom 18. brigade. Ovaj napad kojim je veoma vešto rukovodio naš operativni oficir major Danilo Šorovi predstavljao je jak udarac za iznenadnog neprijatelja koji nije o ekivao takvu snagu i udarnost naših jedinica. Ovaj napad je nema kom rukovodstvu sasvim poremetio ra une. Tog dana su sve tri kolone doživele temeljit poraz na svim sektorima i gubici protivnika iznosili su preko 200 mrtvih i mnogo ranjenih. Naši gubici toga dana bili su broj ano mali. Od funkcionera je poginuo zam. komandanta 19. brigade poru nik Jovan Prole. Sve naše jedinice ostale su potpuno kompaktno, samo je 17. brigada izgubila polovinu bataljona koji se u no nom napadu na Trnovo izgubio ali se posle etiri dana kompletan vratio. To su bili ve inom novomobilisani borci.

Dana 18. koncentrisali smo 18. i 17. brigadu u Lokvama gde smo o ekivali glavni napad neprijatelja. Zbog veoma pogodnih položaja odlu ili smo da ovde prihvatimo glavnu bitku. Usied gubitaka koje je neprijatelj pretrpio 17. januara nije mogao 18. nastaviti napad ve je sa e kao poja anje u ljudstvu i oklopnim odeljenjima koji su mu toga dana i stigli u pomo . Toga dana su Nemci bombardovali Lokve i u dva napada, koje su preduzele dve brigade, pogodili i srušili sve javne zgrade i nekoliko privatnih ku a. Zahvaljuju i pravovremenoj evakuaciji stanovništva i vojske nije bilo žrtava. 19. je zapo eo napad

' O borbama 18. slovena ke NO brigade sa nema kom kolonom vidi tom VI. kni. 10, dok. br. 104.

Nemaca na Lokve. Stizale su dve kolone iz Trnovog i Predmeje. Ukupno oko 2.000 ljudi. U bici koja je trajala itav dan naše brigade su izvojevale veliku pobeđu i zadale protivniku gubitke od preko 200 mrtvih. Borba je bila žestoka. Prva ve a odeljenja koja su stigla u Lokve pokosili su naši mitraljezi. Naši su dva puta jurišali na selo Lokve i oterali poja anja koja su Nemci bez milosti terali u selo. Tako je jedan bataljon 17. brigade u jednom jedinom jurišu ispucao svu mitraljesku municiju 17 lakih »breda« i pokosio pred sobom itave gomile neprijatelja. Obe brigade (naro ito 18.⁷) jurišale su sa takvim elanom da ih komandanti više nisu mogli zaustaviti.⁸ Ipak je situacija u selu Lokve, zato što je neprijatelj uskoro zaposeo pogodne položaje van sela i nastupio tenkovima i lakim topovima, bila takva da se ubijenim protivnicima nije moglo oduzeti oružje jer su protivni ki mitraljezi sa položaja i iz tenkova brisali itav prostor u selu i oko sela Lokve i time spre ili kupljenje oružja. Pred ve e je brigadama ve nedostajalo municije. Uve e smo brigade, umorne od neprekidnih borbi i dugih marševa, povukli sa položaja i kompletne jedinice premestili na Sentvišku goru gde je trebalo da se odmore. Posle toga nameravali smo, zajedno sa XXXI divizijom, da odmah udarimo na komunikaciju Sv. Lucija — Podbrdo — Škofja Loka, kao što smo spomenuli na po etku. Time bismo opet iznenada izveli jak udarac na protivnika koji ne bi o ekivao takav nastup. Ova akcija je zaista preduzeta 22. jan. ali sa tom razlikom što je XXXI divizija samostalno napala Zeleznike i Selca,⁹ dok je XXXII divizija izvela sa 17. i 18. brigadom dan kasnije slabiji napad na uporište Klavže.¹⁰ Zbog slabe pripreme ove dve akcije nisu uspele. Pokazalo se da je XXXI divizija suviše slaba da bi mogla obezbediti jedinice koje vrše glavni napad. I te jedinice još nemaju iskustva za napade na utvr ena uporišta. XXXI divizija imala je u toj akciji 17 mrtvih i isto toliko ranjenih a zasede su razbile Nemcima dva kamiona i ubile 60 protivnika. Dakle, nijedna od akcija divizije koje su preduzete istovremeno, nije uspela. U to vreme naši su odredi preduzimali brojne akcije manjeg zna aja i aktivi-

⁷ O borbama 18. slovena ke NO brigade 19. januara 1944. vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 126.

⁸ O borbama kod Trnovog, Lokava i Lokoveca vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 130. U vezi sa tim borbama Stab 9. korpusa je izdao 1. februara 1944. dnevnu zapovest kojom odaje priznanje i pohvaljuje sve jedinice 32. divizije, a naro ito 18. slovena ku NO brigadu »Sošku«, 17. slovena ku NO brigadu »Simon Gregor i « i 3. bataljon 19. slovena ke NO brigade »Sre ko Kosovel«. (Original, pisan na mažini, u Arhivu IZDG LRS, f. 281/11.)

⁹ Vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 197.

¹⁰ Vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 120, 123 i 138.

zirali itavu teritoriju Slovena kog primorja, Gorenjske i Koruške. Reakcija protivnika na napad na Zeleznike bila je veoma slaba, dok su na sektoru Cepovan — Trnovo Nemci nastavili sa pro ešljavanjem. Ove borbe, naro ito nema ka ofanziva, pokazali su nam da je XXXII divizija postala jaka udarna snaga. Jedinice ove divizije, uprkos napornih borbi i marševa koji su trajali bez prekida 7 dana, ostale su kompaktne i nije bilo ni dezertera, ni gubitaka, niti velikog broja nestalih. Krajem meseca divizija je bila koncentrisana na Sentviškoj planoti gde je primila nare enje¹¹ za prelaz preko So e, radi izvršenja posebnih politiki h, mobilizacionih i operativnih zadataka u Brdima i Beneškoj Sloveniji. Krajem meseca se dobro organizovana, vojni ki u vrš ena i udarna divizija u redu prebacila preko So e. U tim akcijama se pokazalo da je XXXI divizija na svom operativnom podru ju suviše slaba po svojoj brojnoj snazi, naoružanju i rukovodstvu da bi mogla uspešno izvršavati operativne zadatke kao što su likvidacija Hotedršice, Zeleznika i Selaca. Ipak su i brigade XXXI divizije sada potpuno u vrš ene i o eli ene. Možemo tvrditi da su brigade u sastavu našeg Korpusa dostigle stepen udarnosti kakav imaju stare brigade u Dolenjskoj i da ih po disciplini ak prevazilaze. Obzirom na nužnost mobilizacije, ja anje brigada, izvršenje posebnih politiki h zadataka u Brdima i Beneškoj Sloveniji poslali smo XXXII diviziju preko So e a brigade XXXI divizije bili smo prinu eni rasporediti na svim sektorima Slovena kog primorja i Gorenjske radi izvršenja opšte mobilizacije. Taj novi raspored koji e trajati veoma kratko vreme ve je izvršen.

II

Brigade su dosada pokazale veoma malo smisla za teško oružje (teške mitraljeze, baca e, topove). Ipak su se u poslednje vreme ve organizovale prate e ete po brigadama koje raspolazu teškim baca ima. U svim akcijama dat je prate im etama važan zadatak. Organizuju se prve divizijske baterije. Štabovi su po eli da se interesuju za teško oružje i da shvataju njegovu vrednost.

III

Sedam drugova, od kojih dva brigadna funkcionera, poslali smo na viši vojni ki kurs kod vas. Kad se vrate ima emo

¹¹ Sa uvano je samo nare enje Štaba 32. divizije od 29. januara 1944. godine (vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 183).

dosta vojni kog kadra i mo i emo osetno oja ati slabe štabove odreda i pružiti temeljitu pomo Koruškoj.

Sa nižih vojnih te ajeva XXXI i XXXII divizije izašlo je dosada ukupno oko 200 pitomaca, od kojih je 120 položilo ispit sa odli nim i vrlo dobrim uspehom. Ovi kadrovi se u jedinicama dobro snalaze. Nešto teže od vojni kog je politi ko vaspitavanje kadrova. Nedostaju nam dobri politkomesari. U tom pogledu mnogo nam koristi politi ka partijska škola.

IV

Raspustili smo komandu Idrijskog podru ja jer je zbog jake nema ke aktivnosti bilo potrebno na teritoriji ove komande formirati borbene jedinice, to jest odrede. Od komande ovog podru ja formirali smo dva odreda, koji su ve aktivni. To su Dolomitski i Idrijsko-tolminski odred.¹² Oba odreda su broj ano slabi ali e mo i da neograni eno oja aju novom mobilizacijom. Na taj na in itavo naše operativno podru je zaposednuto je sa šest odreda tako da možemo manevrisati brigadama ne napuštaju i nijedan deo terena. Odredi su se kod nas pokazali veoma aktivni, naro ito Gorenjski. Konstatovali smo da se odredi jako zalažu da budu dobri, borbeni, organizovani i da se pove aju. Došlo je do nekakvog tihog ali zdravog takmi enja odreda. Uvideli smo da u pogledu ja anja, pove anja i inicijativnosti treba odredima dati prili no slobode jer samo na taj na in potpomažemo delatnost tih grupa partizana. Odlu ili smo da ukinemo ograni enje broja pojedinih odreda i dozvolili smo svim odredima da broj ano oja aju pomo u mobilizacije i da sebi potraže oružje itd. Od tih mera o ekujemo veliku korist. Štabovi odreda, osim Gorenjskog i Koruškog, nisu tako jaki kao štabovi brigada. Pobriniu emo se da slabe štabove odreda zamenimo novim i boljim.

V

Mobilizacija na našoj teritoriji je dosada vrlo slabo sprovedena, pre svega zbog toga što jedinice nisu dovoljno ozbiljno prora ivale pitanje mobilizacije. Najviše je mobilisao Gorenjski odred, ipak ne toliko koliko bi mogao. Po pitanju mobilizacije svuda se pojavljivao oportunistički, pravdali su se da još nije sve spremno za prihvatanje novih boraca, da nemamo oružja itd. Pošto naše naredbe o mobilizaciji nisu imale pun uspeh, preduzeli smo slede e mere: XXXII diviziju poslali smo u

¹¹ Naredbu o rasformiranju Idrijskog podru ja i formiranju Dolomitskog i Idrijsko-tolminskog odreda izdao je Štab 9. korpusa 23. januara 1944. godine (vidi tom VI, knj. 10. dok. br. 133).

Brda i Benešku Sloveniju sa zadatkom da sprovede opštu mobilizaciju. Ova divizija može sprovedi tu mobilizaciju. Brigade XXXI divizije rasporedili smo po istovoj ostaloj teritoriji Slovena kog primorja i Gorenjske tako da je 7. brigada vršiti mobilizaciju zajedno sa Gorenjskim odredom u Gorenjskoj, 3. brigada u južnom delu Slovena kog primorja a 16. na preostaloj teritoriji Slovena kog primorja. Radi toga smo sa svim štabovima brigada održali posebne konferencije, na kojima smo izdali ta na uputstva za sprovođenje opšte mobilizacije na istovoj teritoriji. U XXXI diviziji prisutan je u svakoj brigadi i po jedan član štaba divizije koji će kontrolisati sprovođenje mobilizacije.

Odredima smo pružili mogućnost da neograničeno brojno ojačaju. Odredi imaju u pogledu mobilizacije velike mogućnosti i pošto njihovo brojno stanje nije ograničeno, potrudite se da što više mobilišu. Uveli smo takmičenje koje će više mobilisati. Pored toga i sami ćemo stalno kontrolisati sprovođenje mobilizacije.

Na našem sektoru postoje još velike mogućnosti za mobilizaciju. Tako er ima još svuda dosta oružja, tako da ćemo novomobilisane može i naoružati. Tako er smo izdali jedinicama uputstva kako postupati sa novomobilisanim drugovima i kako odmah pristupiti njihovom vojnom i političkom vaspitavanju.

VI

Gorenjski odred razvio se u veoma aktivan i dobar odred: Iz njega su nestali oportunistički i neaktivni. Gorenjci su postali borbeni i veoma marljivi. Pošto se odred uglavnom nalazi na desnoj obali Save gde je teren u pogledu mobilizacije i ekonomski prilično iscrpen ukazala se potreba da veći deo odreda prebacimo na levu obalu Save. Zadaci ovako prebačenog odreda su sledeći: mobilizacija na levoj obali Save (tamo postoje velike mogućnosti za mobilizaciju, teren je politički veoma dobar), akcije na manja uporišta i patrole, akcije na industrijska postrojenja i na železničku prugu na levoj obali Save i uspostavljanje direktnog kontakta sa Koruškom i partizanskim odeljenjima u kamniškom okrugu, to jest sa 4. operativnom zonom. Novi razmeštaj odreda već je izvršen, postavljaju se nove karavane za vezu na levoj obali Save. Pošto Gorenjska ne raspolaže sa dovoljno oružja, slati ćemo joj ga iz Slovena kog primorja. Prvi kontingenti može se poslati uskoro. Ovaj raspored i sve te mere omogućuju Gorenjskom odredom da se snažno razvije, da poveća svoju aktivnost i da prenese aktivnost i u ona područja Gorenjske koja su dosada bila uglavnom prazna.

VII

Iz Koruške smo po eli redovno primati izveštaje u kojima nam javljaju o odli nom politi kom položaju u Koruškoj i o opštim prilikama koje omogu avaju i ve im jedinicama operacije u zapadnom delu Koruške. Zapadnokoruški odred izveo je prvu akciju koja je dosta dobro uspeła. Reakcija Nemaca protiv Prve koruške ete veoma je slaba. Stanovništvo prima partizane sa oduševljenjem. Mogu nost za ishranu je velika. Zapadnokoruški odred moli nas da opet pošaljemo jednu etu u Korušku. Tako er nam javlja da e sredinom februara zapo eti mobilizacija Austrijanaca, koje e KPAⁿ slati u naš odred da se tamo izvežbaju a zatim e ih poslati u Austriju. Zbog toga je potrebno da u Korušku pošaljemo dobre kadrove i ljude koji e biti sposobni da rukovode i organizuju partizanski pokret u Koruškoj, koji e ujedno predstavljati bazu za austrijske partizane. Mi smo odlu ili da ovih dana pošaljemo u Korušku oko 50 partizana. Ipak mislimo da takvo slanje neodabranih eta ne e imati mnogo uspeha i da ti ljudi ne e biti sposobni da brzo i s uspehom uspostave u Koruškoj bazu za koruški i austrijski partizanski pokret. Naše mišljenje je da bi bilo najbolje poslati u Korušku kompletnu, organizovanu i prekaljenu brigadu jer bi tamo imala mogu nost da deluje. Brigada raspolaže kadrovima te je operativno i organizaciono sposobna da izvrši potrebne zadatke u Koruškoj. Brigadi bismo dodelili još nešto kadrova. U obzir bi došla 7. brigada, sastavljena mahom od Gorenjaca, ili pak 18. brigada, sastavljena u ve ini od Tolminaca, Bov ana i Rabelj ana a ujedno je i naša najbolja brigada. Molimo vas da nam telegrafski javite i izdate nare enje u vezi s ovim predlogom. Tako er mislimo da e uskoro biti potrebno jedinstveno rukovodstvo (vojni ko) za Korušku. Trebalo bi da se formira 5. operativna zona sa dva odreda — naravno ukoliko bismo mi poslali jednu brigadu u Korušku. Nekoliko kadrova za zonu mogli bismo poslati mi (pre svega vojni kih); tu mislimo na komandanta 3. brigade druga Martina Greifa Rudija, koji bi bio na elnik štaba zone ili zamenik komandanta. Na svaki na in je potrebno da pošaljemo u Korušku jake kadrove, to jest takve koji bi kao lanovi štaba zone mogli vršiti pionirske zadatke Koruške i Austrije. Mi bismo mogli poslati i politkomesara XXXII divizije druga Vasju¹⁴ koji se dosada dobro pokazao. Drug Primoži,¹⁵ dosadašnji komandant ZKO,¹⁶ mogao bi da bude ko-

¹³ Komunisti ka partija Austrije

¹⁴ Vasja Kogej

¹⁵ Franc Primoži Marko

¹⁶ Zapadnokoruški odred

mandant, zamenik ili na elnik štaba, Ahaca¹⁷ bi pozvali isključivo za rad na politi kom polju, to jest u PK-u¹⁸ za Korušku. Jednu od naših brigada mogli bismo poslati u Korušku tako da bi po etkom marta ve bili na svome mestu.¹¹¹

VIII

U borbama smo u poslednje vreme imali srazmerno malo gubitaka ali je zato bilo mnogo gubitaka zbog nesre a sa bombama i minama i zbog uspehah iznenadnih napada posebnih nema kih grupa. Primili smo vaše upozorenje o formiranju posebnih nema kih trupova i slanju pojedinih belogardista u naše jedinice. Preduzeli smo potrebne mere. Pokazalo se da uobi ajeno obezbe enje patrolama i sistemom straža ne može spreiti uvla enje posebnih manjih neprijateljskih jedinica u naše položaje jer se to uvla enje vrši no u po veoma zaba enim krajevima i pod rukovodstvom belogardisti kih vodi a. Zato smo svim jedinicama izdali nare enje da se u svojim bivacima utvrde, postave bunkere, zabarikadiraju mitraljezima na naro ito vidljivim ta kama, i da se prilikom iznenadnog napada ne sme preduzeti bezglavo povla enje iz sela ve treba iz ku a i iz unapred pripremljenih bunkera razbiti prvi neprijateljski napad, posle ega se može preduzeti organizovan protivnapad ili pak zaposedanje položaja. Pri poslednjem napadu na partijsku školu²⁰ pokazalo se da takav napad ima uspeha samo onda, ako prilikom napada do e do bezglave panike i bekstva. Nijedna grupa, bilo vojni ka bilo nevojni ka, ne sme se pojavljivati nigde nevojni ki, nego moraju vojni ki red i disciplina biti uvedeni i u sve ustanove nevojni kog karaktera.

Nemci nisu sposobni preduzeti ja u ofanzivu na našoj teritoriji. Tu svoju nemo nadokna uju aktivnijim odašiljanjem manjih jedinica u unutrašnjost oslobo ene teritorije kako bi nam oduzeli inicijativu i dezorganizovali nas.

IX

U poslednje vreme politi ki rad u našim jedinicama prili no je uzeo maha. Glavno pitanje o kojem se raspravljalo bilo je drugo zasedanje AVNOJ-a²¹ i Teheranska konferencija. O tim pitanjima raspravljalo se sa partizanima svakog dana na politi kim asovima, na njima su se primali pozdravi drugu Titu,

¹⁷ Dušan Pirjevec Ahac

¹⁸ Pokrajinski komitet

¹⁹ Brigada nije poslata.

²⁰ Odnosi se na iznenadni napad Nemaca na partijsku školu u Cerknom 27. januara 1944. godine (vidi dok. br. 52).

²¹ Antifašisti ko ve e narodnog oslobo enja Jugoslavije

Nacionalnom komitetu i AVNOJ-u. Pored tog svakodnevnog rada naše jedinice su priredile mnogo mitinga sa civilnim stanovništvom na kojima su bila glavni predmet diskusije gore navedena pitanja. Tako er su se na tim mitinzima primali pozdravi Titu itd. na kojima su se potpisivali svi prisutni na mitingu. Popularisanje Drugog zasedanja AVNOJ-a bilo je dakle prili no intenzivno. Pored tih najvažnijih političkih pitanja, za kulturno i političko vaspitanje naših partizana brinule su se i naše propagandističke grupe koje su uvek, tamo gde se jedinica nalazila, priređivale različite priredbe sa programom: jedno inke, recitacije, pevanje itd. Naročito aktivna u tom pogledu bila je XXXI divizija koja ima svoju, veprili no dobru i sposobnu pozorišnu grupu. Taj intenzivni politički rad, a naročito kampanja koju smo sproveli po našim jedinicama u vezi sa odnosom naše vojske prema civilnom stanovništvu, [doveli su do toga] da se stanje u tom pogledu vidno poboljšava, tako da je u nekim slučajevima odnos prema civilnom stanovništvu zaista odličan. To se vidi baš iz toga što su se mnoge naše terenske organizacije u svojim izveštajima izrazile veoma pohvalno o našoj vojsci, koja je svojim političkim radom u velikoj meri potpomogla političko izvršavanje naše pozadine. U poslednje vreme polaže se naročita pažnja raskrinkavanju nove taktike nemačkog okupatora koji pokušava da daje različite ustupke (slovačke škole, asopise, urede itd.) i time slabi našu snagu, dakle konkretno raskrinkavanje nove taktike Bega²² — domobranstva na našoj teritoriji. Sve je to mnogo doprinelo političkoj vrstini i svesti naših partizana i odražava se u tome što su naše jedinice u vojnom pogledu, po borbenosti i moralu postigle veliki napredak.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Zamenik politikomesara:
Branko Babi Vlado

Komandant, poručnik
Lado Ambroži Novljan

" Bela garda

BR. 3

**IZVEŠTAJ ŠTABA 9. KORPUSA OD 1. FEBRUARA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O AKTIVNOSTI
PODRE ENIH JEDINICA U DRUGOJ POLOVINI JANUARA
1944. GODINE***

**STAB
IX KORPUSA NOV I POJ**
Operativni odsek
Položaj, 1. II 1944.
Op. broj: 82

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
(Operativni odsek)

(Sekcija: Tolmin, Gorica, Idrija, Postojna, Vrhnika, Beljak
1 :100.000 ital.)

U drugoj polovini meseca januara, tj. u periodu od našeg poslednjeg izveštaja (15. 1.*) imale su jedinice našeg Korpusa prili an broj uspehlih akcija, naro ito defanzivnih. Neke od tih akcija bile su ve eg obima, takore i prave bitke, iz njih su naše jedinice izašle kao pobednici i ni u jednom momentu nisu pre-pustile inicijativu neprijatelju. Sve defanzivne akcije, naro ito XXXII divizije, vo ene su i završene ta no po planovima i nijedanput neprijatelj nije prisilio rukovodstvo jedinica da menja planove ili da se povu e minut ranije nego što je bilo predvi eno planom. I ne samo to, naše su jedinice na svakom koraku preduzimale jake protivnapade a posledica ovih bili su veliki gubici neprijatelja, ponekad pravi poraz i bežanje. Sve te borbe pokazale su da disciplinovane i hrabre trupe mogu u svakom slu aju da drže inicijativu u svojim rukama i da pri-hvate borbu samo tada i tamo gde je za njih najpogodnije, i obrnuto, za neprijatelja najteže. Rezultati svega toga vide se detaljno iz izveštaja o borbama XXXII divizije.

U svim tim akcijama došlo je do izražaja veliko pobolj-šanje u svim našim jedinicama, naro ito kod rukovodstva koje je u svim momentima pravilno procenilo situaciju, izvelo plan koji odgovara situaciji i reagovalo brzo i energi no. Došla je do izražaja odgovaraju a udarnost svih jedinica, a naro ito nekih

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 224/1. Tekst je na više mesta podvu en crvenom olovkom i ima sa strane nekoliko manje zna ajnih primedaba.

= Vidi Zbornik, tom VI, knj. 10, dok. br. 81.

bataljona koji su pokazali prava junaštva. Po danu, na otvorenom terenu jurišali su naši borci na brojno i po oružju nadmo njegov neprijatelja i pošto su mu ve zadali velike gubitke materijala u bekstvo.

Pored toga sve naše jedinice izvele su ve i broj manjih akcija na neprijateljske transporte, komunikacije i objekte na njima i pri tome nanele neprijatelju velike gubitke i materijalnu štetu. Mnoge komunikacije bile su za duže vremena onesposobljene, a važne industrijske zgrade jako oštećene.

Da bismo pružili preglednu sliku obimu i rezultatu operacija pojedinih jedinica IX korpusa, dajemo hronološki pregled svih operacija naših jedinica za koje smo primili izveštaje, odnosno kojima smo li no prisustvovali u vremenu od 15. do 31. jan. 1944.

I

XXXI DIVIZIJA NOV I POJ

U tom periodu je XXXI divizija izvela nekoliko ofanzivnih divizijskih akcija radi likvidacije belogardistickih ili nemačkih uporišta. Pored toga jedinice ove divizije vršile su manje ofanzivne i nekoliko defanzivnih operacija, rušile neprijateljske komunikacije i objekte na njima i oštetile važna industrijska postrojenja. Time su nanele veliku štetu neprijateljskom prometu i proizvodnji.

Napadi na neprijateljska uporišta nisu uvek uspeli (Hotedrška, Železniki)³ jer je teško oružje bilo pogrešno upotrebjeno i obezbeenje od neprijateljskog napada iz drugih uporišta bilo nepotpuno. Pored toga ni bataljoni, koji su vršili obezbeenje iz nekih pravaca, nisu potpuno izvršili svoju dužnost. U oba slučaja su naše jedinice prodrle u neprijateljska uporišta i bilo je potrebno samo još malo vremena da ih likvidiraju, ali je baš u to vreme neprijatelj napao naše jedinice sa boka ili u leđa zbog čega su morale prekinuti napad i povlaćiti se. Uprkos tome ti su napadi mnogo koristili jer su porušena mnoga neprijateljska utvrđenja i neprijatelj je pri tome imao velike gubitke. Najvažnije akcije jedinica ove divizije u tom periodu bile su:

4. 1. 1944: Mineri 2. bat 7. SNOUB »F. Prešeren« minirali su kod železnice stanice Kranj drezinu i uništili je a drugu rastavili i delove pobacali u Savu.⁴

³ Vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 103 i 122.

* Vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 34.

7. 1. 1944: 3. bat. 16. SNOB »J. P. Vojko« tukao je Idriju iz bacajući i teških mitraljeza, izazvao paniku kod neprijatelja i povukao se bez gubitaka.⁵ Na položajima kod Idrije i Vojskog zaplenio je 6 kola municije, 3 teška mitraljeza i protivavionski mitraljez.
- 12—13. 1: Noću je 2. bat. 7. SNOUB »Fr. Prešeren« preduzeo napad na žandarmerijsku stanicu Kamna Gorica, minirao je i posle tri juriša zauzeo i uništio. Nemci su stigli u pomoć sa tri strane. Uništena su 3 automobila a poginulo je 27 neprijatelja.⁶
- 13—14. 1: 1. bat. 16. SNOB »J. P. Vojko« izvršio je demonstrativni napad na Rovte i tom prilikom pobio ve i broj belogardista; 2. bataljon je isto no i izveo demonstrativni napad na Idriju i ubio te ranio ve i broj Nemaca;⁷ 3. bataljon izveo je isto no i demonstrativni napad na Godovi ; tom prilikom je ubijeno i ranjeno više Nemaca. 4. bataljon je istovremeno vodio borbu sa nadmoćnim neprijateljem izmeću Godovi a i Hotedršice i povukao se posle žestoke borbe nanevši neprijatelju gubitke.⁸
14. 1. 1944: 3. SNOB »I. Gradnik« je u noć na 14. 1. sa tri bataljona napala Hotedršicu. Zbog nadmoćnosti neprijatelja i iznenadnog napada iz pravca Idrije, nije uspela, uprkos jurišu, potpuno likvidirati uporište. Neprijateljski gubici nisu ta no utvrđeni ali su svakako veliki jer su naši borci u ulicama i jurišnim borbama bombama i drugim oružjem pobili i ranili mnogo Nemaca."
16. 1. 1944: Patrola 1. bat. 7. SNOUB »Fr. Prešeren« napala je na Zirovskom vrhu belogardističku patrolu od 20 do 30 ljudi koja se odmah povukla odnoseći sa sobom ranjenike.¹⁰
17. 1. 1944: Nemci su napali štab 3. SNOUB »I. Gradnika« u s. Vojsko. Patrola štaba je odmah zaposela položaje ali se zbog neprijateljske nadmoćnosti morala povući. U toj borbi je neprijatelj imao preko

⁵ Vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 71.

⁶ Vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 93.

⁷ Vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 200.

⁸ Vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 87.

⁹ Vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 103.

¹⁰ Vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 129.

30 mrtvih i ranjenih. Do iznena enja je došlo zbog toga što bataljon u zasedi nije izvršio svoju dužnost.¹¹

17. 1. 1944: Zaseda 1. bat. 7. SNOUB »Fr. Prešeren« napala je neprijateljsku belogardisti ku patrolu kod s. Sv. Trije kralji, koja se odmah razbegla.¹²
19. 1. 1944: 1. bat. 7. SNOUB »Fr. Prešeren« sukobio se sa nem. i belogardisti kim kolonama, u ja ini od 300 ljudi, koje su se kretale iz razli itih pravaca. Posle 3- asovne borbe neprijatelj se povukao. U tim borbama neprijatelj je imao prili no gubitaka.¹³
18. 1. 1944: 2. i 4. bat. 7. SNOUB »Fr. Prešeren« izveli su napad na neprijateljski transport izme u Idrije i Godovi a. Nemci su imali 2 mrtva i više ranjenih i ubijenih konja.¹⁴
- 22—23. 1: 1. bat. 16. SNOB »J. P. Vojko« srušio je most na cesti Škofja Loka — Zelezniki; 3. bataljon napao je bunker u Praprotnom. Neprijateljski gubici nisu poznati. Minerski vod je na cesti postavio minska polja. Automobili koji su išli u pomo napadnutom uporištu naišli su na mine i 2 automobila bila su uništena. Tom prilikom ubijeno je 60 a ranjeno više Nemaca.¹⁵
- Iste no i napao je 1. bat. neprijateljsko uporište u Selcima. Uspeo je da poruši više neprijateljskih utvr enja i nanese neprijatelju ve e gubitke. (1. bat. spada u sastav 7. brig.)
2. bat. iste brigade napao je, me utim, utvr eno nema ko uporište Zelezniki koje zbog jake utvr enosti nije mogao potpuno likvidirati. Šteta je prili no velika. Neprijateljski gubici su veliki.¹⁶
26. 1. 1944: 1. eta 4. bat. 7. SNOUB »Fr. Prešeren« zapalila je drveni most izme u Zalog Loga i Zeleznika.¹⁷

Pored ovih akcija jedinice divizije preduzimale su niz manjih akcija protiv neprijateljskih jedinica. Rezultat ovih nije se mogao ustanoviti. U toku pomenutih borbi bilo je najmanje

¹ Vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 103.

⁵ Vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 129.

» Vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 129.

⁴ Vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 114.

⁵ Vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 146.

« Vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 197.

⁷ Vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 196.

150 mrtvih i 200 ranjenih Nemaca i belogardista. Zaplenjeno je preko 50 pušaka, 3 mitraljeza, jedan protivavionski mitraljez, 6 kola municije i mnogo drugog različitog materijala.

[II]

XXXII DIVIZIJA NOV I POJ

Jedinice XXXII divizije imale su u drugoj polovini meseca januara velikog uspeha. Sve njihove akcije i borbe izvršene su potpunim uspehom i možemo reći da su vođene bez grešaka starešina i sa velikom hrabrošću i umešnošću u kako starešina tako i boraca. Dolazilo je do pravog takmičenja u umešnosti manevrisanja kod starešina i u hrabrosti pojedinaca i jedinica. U tim borbama su se neke jedinice istakle više a neke manje ali nijedna nije popustila. Vrhunac svega bila je borba na Lokovecu i bitka kod Lokava za koje možemo bez preterivanja reći da predstavljaju najveći i uspeh u Primorju od početka partizanskog [pokreta]. Za Nemce je, međutim to bio takođe najveći i poraz. Pored svega treba priznati da se najviše istakla 18. SNOB »Soška« tako da je posle ovih akcija možemo smatrati jednom od najboljih slovenskih brigada. U toku poslednjeg meseca ova brigada sasvim je preporođena. Hrabrost starešina i boraca tako je velika da su pošli da potcenjuju Nemce. Pored odbrambenih akcija jedinice divizije preduzimale su i ofanzivne akcije koje su sve, osim jedne, uspele. Tako su preduzimale napade na neprijateljske komunikacije, objekte na komunikacijama i neprijateljske kolone i pri tome nanele neprijatelju velike gubitke i štetu. Najvažnije operacije jedinica divizije u tom periodu bile su: početkom ofanzive na XXXII diviziju, neprijatelj je 15. 1. 1944. izvršio ofanzivne operacije na Krasu i u Vipavskoj dolini. Tom prilikom naše jedinice nisu pretrpele gubitke. Sve te neprijateljske akcije završile su uspešno po raznim krajevima Vipavske doline i odvođenjem nekoliko terenskih radnika. Jedinice Južnoprimorskog odreda i VOS-a¹⁸ koje su se nalazile na tom prostoru povukle su se većim manevrisanjem pred udarcima nadmoćnijeg, i to više puta nadmoćnijeg, neprijatelja tako da su samo neki delovi došli u sukob sa neprijateljem.

16. 1. 1944. ja e neprijateljske kolone izvršile su pokret iz Vipavske doline i Gorice do Ravnice i pošli da popravljaju porušenu cestu između Ravnice i Trnovog. U pratnji tih kolona bilo je 7 oklopnih kola i više kamiona. Na ostalim sektorima

¹⁸ Varnostna obveševalna služba = Obaveštajna služba i služba bezbednosti

nisu zapaženi nikakvi pokreti. Posle završenih ofanzivnih operacija neprijatelja na Krasu i u Vipavskoj dolini štab Korpusa je procenio da neprijateljske kolone koje popravljaju cestu imaju nameru da izvrše napad i zaposednu oblast Trnovo — Lokve — epovan i da istovremeno ovladaju Banjškom planotom iz doline So e. Zbog toga je štab Korpusa odluo da u no i 16. na 17. 1. prebaci 17.' SNOB »S. Gregor i « sa Banjške planote na prostor Trnovo — Sv. Gora — Nemci sa zadatkom da spre i prodor Nemaca u tom pravcu.¹⁹ Nare enje je izvršeno u toku no i i brigada je zaposela odre ene položaje tako da je levo krilo bilo kod Krnice a desno je preko južnog dela epovanske doline održavalo vezu sa 18. SNOB »Soškom« u Dolnjem Lokovcu. I 19. SNOB »S. Kosovel« stigla je u toku no i na sektor Predmeja. U to vreme su se štab XXXII divizije i 18. SNOB »Soška« nalazili na Lokovcu.²⁰

1. 1944: Nemci su u više kolona izvršili napad na položaje 17. SNOB »S. Gregor i «. Jedinice brigade (1. i 2. bat.) su gotovo itav dan odbijale napade i nanosile neprijatelju velike gubitke. Istovremeno je, rano ujutro, jedna nema ka kolona napala 3. bat. u selu Nemci. Nije utvr eno kada i kako je ova kolona stigla do s. Nemci pošto su svi pravci iz Gorice i Vipavske doline bili obezbedeni i stalno je održavana veza desno sa 18. i levo sa 17. brigadom. Izgleda da je to bio verovatno ja i »trup« koji se u toku no i nalazio negde u Trnovskom gozdu. Ova kolona je iznenada napala delove 3. bataljona koji se posle kratke borbe povukao. Nemci su, me utim, došli u selo Nemci, srušili i spalili nekoliko ku a i zatim se povukli. Ovakva pojava Nemaca iza le a 1. i 2. bataljona 17. brigade prouzrokovala je slabljenje otpora tih jedinica koje su se povukle te su Nemci uve e mogli da u u u Trnovo. Pošto se na sektoru Banjšica nisu mogli zapaziti nikakvi pokreti neprijatelja, pre podne smo naredili da jedan bataljon 18. brigade po e u pomo 17. brigadi koja je ve nekoliko sati

Vidi tom VI, kili. 10, dok. br. 90.

*> Vidi tom VI. knj. 10. dok. br. 92.

vodila borbu sa više puta nadmo njenim neprijateljem koji je raspolagao sa brojnim teškim oružjem i poluautomatskim topovima. Bataljon je stigao kasno posle podne. Nemci nisu mogli dalje iz Trnovog. Da bi spre ili Nemcima sprovo enje ofanzive po planu i uneli zabunu u njihove redove, odredili smo da 17. brigada, ojaana sa 3. bat. 18. brigade, izvrši u toku [no i] od 17. na 18. 1. demonstrativni napad na Trnovo, radi ega smo prethodno poslali tamo našeg operativnog oficira druga majora Šorovi a. Napad je potpuno uspeo. Naš 3. bat. 18. brigade probio se u samo selo te bombama i ostalim oružjem zadao neprijatelju velike gubitke. Napad je, obzirom na prilike, sasvim uspeo tako da su Nemci bili jako uznemireni i uporište bi bilo bez sumnje savladano da su italijanski bunkereri, koji su spasli nema ku posadu, bili ranije srušeni. Posle napada bataljoni su se u redu povukli na odredene položaje, a tokom no i stigli na položaje kod Lokava. Nemci su pucali itavu no na sve strane ali nisu preduzeli ni najmanji pokret iz Trnovog. U toku tih borbi Nemci su imali preko 70 mrtvih i preko 100 ranjenih.

Istog dana, nešto pre 12 asova, nema ka kolona od preko 200 ljudi nadirala je iz Banjšice prema Srednjem Lokovcu ali je naišla na jaku odbranu jedinica 1. i 2. bataljona sa štabom 18. brigade. Borba je trajala do mraka. Jedinice 18. brigade su izvrsnim manevrisanjem potpuno razbile Nemce, naterale ih u bekstvo i gonile ih sve do So e. U tim borbama je neprijatelj imao preko 50 mrtvih i ve i broj ranjenih. Koliki su bili gubici može se oceniti po tome da su posadu uporišta u Anhovu, koja je brojala oko 30 ljudi, morali potpuno zameniti jer su svi iz uporišta bili mrtvi ili ranjeni. Iz drugih uporišta u dolini So e bili su, me utim, mnogi lakše ranjeni ali su uprkos tome morali vršiti službu usled nedostatka vojske. U tim borbama zaplenjeno je: 248 pokriva a, 100 šinjela, minobaca ka cev, 253 bombe za baca , 4 protivavionska postolja za šarce, 63 kasete municije, 130 kg ovsa, 15 šat.[orskih] krila, 28 konja i mazgi, 12 »mauser« pušaka, 1 automat, 1 poluautomatska puška;

uništeno 12 kola. Istovremeno je zarobljeno 10 vojnika i 2 oficira, svi bivši crvenoarmejci. Su-tradan zarobljena su 4 vojnika — Nemca, koji su se sakrivali u nekoj kući. U međuvremenu su jedinice 19. SNOB »S. Kosovel« (1. i 2. bat.) bile napadnute na Predmeji. Napale su ih jake nemačke snage koje su došle iz Ajdovšine. Borba je trajala itavo posle podne. Zbog velike nadmoćnosti i napada nove nemačke kolone iz avna morala se brigada povući i na predviđene položaje. U žestokim borbama kod Predmeje neprijatelj je imao prema vlastitim priznanjima, 96 mrtvih i preko 150 ranjenih.

18. 1. 1944: Zbog jake reakcije s naše strane na nemačku ofanzivu prema Lokovcu, Trnovom i Predmeji, Nemci se 18. nisu usudili da napadaju dalje na predviđene objekte (Lokve i Cepovan) ali su zato bez milosti bombardovali selo Lokve. Bombardovanjem su srušili gotovo sve kuće a mi uprkos tome nismo imali, osim jednog ranjenog, nikakvih gubitaka jer smo se pre početka bombardovanja povukli na položaje. Uz to je neprijatelj zbog velikih gubitaka morao dobiti pojačanje. U toku itavog dana vršio je samo izviđanje iz vazduha. Jedna nemačka kolona od 100—150 ljudi je, međutim, sasvim neočekivano prodrla iz Idrije preko Gorenje Trebuše do sela Lažne gde se nalazila komora i osoblje odseka sa delom štapske jedinice IX korpusa. Nemci su preduzeli napad iz dva pravca. Naši su morali da se povuku pred nadmoćnim neprijateljem. Za vreme borbe koja je trajala preko 3 sata, neprijatelj je imao 6 mrtvih i 7 ranjenih. Među mrtvima nalazio se i kapetan, komandir kolone. Izgleda da je i to bio »trup« koji je imao nameru da unese zabunu u naše redove i tako odvрати pažnju od pravca odakle su dolazile glavne snage.

Na drugim sektorima se za to vreme nisu mogli zapaziti pokreti neprijatelja.

Pošto smo u toku 18. 1, preko obaveštajne službe i zarobljenika, utvrdili da Nemci imaju zadatak da u roku od dva dana o istu teritoriju Trnovskog gozda i Banjske planote i da se ko-

Ione koje su napadale na Lokovcu, Trnovom i Predmeji sastaju u epovanu, u sporazumu sa štabom XXXII divizije i 18. brigade sastavili smo plan za dalje operacije. Pošto je bilo jasno da razbijene neprijateljske kolone više ne e napadati u pravcu Lokovca i epovana, odlu ili smo da koncentrišemo 17. i 18. brigadu, bez 1. bataljona, na položajima oko Lokava a 1. bataljon da na položajima oko s. Lažne štiti le a glavnim snagama i da služi kao rezerva. Radi toga su tokom no i od 18. na 19. 1. preba eni 2. bat. i štab 18. brigade (gde se ve nalazio 3. bat 18. brigade) na položaje oko Lokava a 1. bataljon u Lažne. Posle tako koncentrisanih snaga divizije izra en je plan da se puste Nemci iz pravca Predmeje i Trnovog na otvoren teren oko Lokava gde bi se mogli što bolje uništiti. Zbog toga je 5 bataljona zauzelo položaje oko Lokava dok su položaj izme u ceste, koja vodi iz Lokava u Predmeju i u selo Nemce, ostavili prazan. Nešto pre podne Nemci su preduzeli napad, ta no kako smo predvideli u našem planu, i odmah pali pod unakrsnu vatru naših jedinica. Borba je trajala itav dan i bila prekinuta posle 18 asova kada su se naše jedinice bez ikakve smetnje od strane neprijatelja i po predvi enom planu povukle. 18. brigada se skoncentrisala u selu Lažne gde je bila pripremljena ve era i imala odmor do pono i. Ta no u pono 18. brigada zajedno sa štabom divizije i Korpusa krenula je na zbornu mesto na Sentvišku planotu, gde je stigla u zoru. Istom tako je i 17. brigada preko Dola kod epovana i Slapa, do zore stigla na Sentvišku planotu. Prema tome sve su jedinice divizije od po etka do kraja imale inicijativu u svojim rukama i tako izvršile sve akcije i pokrete ta no prema predvi enom planu.

U bici kod Lokava neprijatelj je imao preko 250 mrtvih i oko 300 ranjenih. Najviše gubitaka pretrpeo je u 3 juriša, koje su preduzele naše jedinice u Lokvama kada su preko otvorenog terena ubijale Nemce koji su masovno bežali.

Time je bila završena i potpuno razbijena ova poslednja i za Nemce porazna nema ka ofanziva.²¹

23. 1. 1944: 17. SNOB »S. Gregor i « napala je neprijateljsko uporište i žel. stanicu Klavže. Zbog suviše jakih odbrambenih sredstava, zbog vanredno tamne noći i u kojoj se ni vodi i nisu mogli orijentisati, niti su se mogli raspoznati ciljevi koje je trebalo uništiti, i zato što se izme u jedinica nije mogla održavati veza, nisu mogli zauzeti uporište.²² U zoru su srušili cestu Ljubinj — Kneža i telefonske i električne linije od Sv. Lucije²³ do Podmeleca.

Patrola štaba 17. SNOB »S. Gregor i « srušila je most na cesti Podmelec — Poljubinj i preterisala 4 električne stuba na istoj cesti. 3. bat. iste brigade, zajedno sa minerima, porušio je cestu Sv. Lucija — Grahovo i bacio u vazduh deo pruge Gorica — Podbrdo, izme u uporišta Klavže i Sv. Lucije: Kako je sva okolina uporišta bila minirana a nisu bila ta no poznata mesta, nisu nastavili sa napadom ve su u zoru koncentrično vatrom iz bacila a porušili sve kasarne (barake) u Klavžama, ukupno 3. Tom prilikom je neprijatelj imao veće gubitke kako u mrtvima tako i u ranjenima. Dakle su se uli jauri ranjenika iz baraka.

U toku svih tih akcija neprijatelj je imao preko 500 mrtvih i najmanje isto toliko ranjenih, što iznosi preko 30% od svih snaga koje su u estvovala u ofanzivi (oko 3.000). Prema priznanju nemačkih oficira u toku četiri dana imali su preko 400 mrtvih. Kao osvetu za tolike žrtve Nemci su 20. 1. zapalili u Lokvama sve kuće, osim dve.

III. GORENJSKI ODRED

U tom periodu su jedinice Gorenjskog odreda, zbog reorganizacije odreda i prebacivanja ve ih delova na levu obalu Save, za što su upotrebili priliku vremena, imale nešto manje akcija nego što su ih mogle imati.

Jedinice odreda izvršile su priliku broj uspehlih akcija na neprijateljske komunikacije, objekte na njima, industrijske

²¹ O borbama kod Trnovog, Lokava i Lokoveca vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 104, 126 i 130.

^H Vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 151.

" Danas Most na So i.

zgrade i manje neprijateljske kolone u pokretu i na taj na in ometale pokrete neprijateljskih motornih vozila i vezale velike neprijateljske snage. Glavne akcije odreda u to vreme bile su:

6. 1. 1944: 2. eta Gorenjskog odreda razbila je De iji vr-
ti u Breznici gde su vaspivatali omladinu u
nema kom duhu.²⁴
7. 7. : 1. vod 2. ete G. O. zapalio je privremeni radni
logor u Zirovnici.²⁵
10. 1 : 1. desetina 1. ete je na Trati kod železni ke
stanice Škofja Loka zaplenila 2 nema ka konja.
10. 1 : 1. desetina 2. ete je na cesti Ljubljana — Bled
napala motocikl sa prikolicom i ubila 1 podo-
ficira i 2 ranila.
11. 1 : Patrola 2. ete minirala je cev elektri ne cen-
trale KID²⁽ⁱ⁾ na Javorniku. Uništeno je više m
cevi koja dovodi vodu na glavnu turbinu. Voda
je provalila u tvornicu i srušila više zidova i na-
prava. U odeljenju za granate i oklopne plo e
rad je prekinut. Druga patrola uništila je 8 m
cevi elektri ne centrale u Zirovnici.
12. 1 : Patrola je razbila opštinski ured u Križama i
zaplenila 1 pisa u mašinu, 1 radioapararat i kance-
larijski materijal.
13. 1 : Patrola je prekinula telefonski vod na pruzi
Škofja Loka — Medvode.
Istog dana je 4. eta napala stambenu
zgradu na stanici Lesce — Bled, zaplenila 1
kaput, 7 pokriva a, 4 aršava, uništila kancela-
riju i zapalila skretni arsku stanicu sa svim
inventarom. Na povratku se sukobila sa ne-
ma kom patrolom i ubila 1 policajca i 1 ranila.¹⁷
15. 1 1. vod 3. ete G.O. napao je kod Cerklja patrolu
od 7 lanova i ubio dvojicu. Jedan od ubijenih
bio je Emil Resel. Zaplenjen je 1 automat, 1
puška »mauser«, 1 pištolj »mauser« i 5 ru nih
bombi.²⁸

⁴⁴ Vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 205.

» Vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 208.

" Kranjska industrijska družba Kranjsko industrijsko društvo

⁵⁷ Vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 212.

^{ik} Vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 215.

16. 1 : 3. eta sukobila se sa Nemcima i 2 ubila.
17. 1 Patrola 1. ete porušila je napušteno okupatorovo uporište kod Skofje Loke.
21. 1 Patrola 1. ete je u Bodovljama zaplenila službenu poštu Crnog Vrha. Istog dana je patrola 2. ete naišla na neprijatelja na Smokuškem vrhu i ubila 6.
Isto ve e su 2 minera minirali skretni arski blok na stanici Bled i potpuno ga uništiti.

U svim tim akcijama neprijatelj je imao preko 20 mrtvih i najmanje isto toliko ranjenih.

IV. JUŽNOPRIMORSKI ODRED

Ovaj odred imao je nekoliko prili no uspelih akcija na neprijateljske komunikacije i objekte na njima. U tom periodu imao je manji broj akcija jer se pomo u manevrisanja morao izvu i iz nema ke ofanzive koja je trajala na tom sektoru skoro nedelju dana. Glavne akcije tog odreda bile su:

12. 1. 1944: Minerski vod je minirao podzemni telefon i oštetiio elektri ni vod na železni koj pruži Ljubljana — Trst. Promet je bio u prekidu 17 a-sova.
13. 1 : Zamenik komandanta je sa još jednim drugom ubio 1 Nemca pripadnika SS.
16. 1 Minerski vod je uspešno minirao prugu kod Nabrežine.
20. 1 Minerski vod srušio je 2 tornja elektri nog voda kod elektri ne železni ke pruge a naknadno još 5 i 4 oštetiio (izme u Sežane i Op ina).
21. 1 Obaveštajac odreda zarobio je 1 karabinjera.
22. 1 : 7 drugova Južnoprimorskog odreda ubili su iz zasede trojicu fašista.

Pored ovih akcija odred je izvršio i nekoliko uspelih rekvizicija i prisilnih otkupa kod elemenata neprijateljski raspoloženih prema nama.

V. BRISKO-BENEŠKI ODRED

Obzirom na specijalne okolnosti pod kojima se razvija i radi, odred je imao nekoliko uspelih akcija od kojih jednu

ve u. Obe avadale se razviti u veoma aktivnu i korisnu jedinicu. U tom periodu bile su sledeće glavne akcije:

4. 1. 1944: 2 Mongola, pripadnici jedinice odreda, ubili su prilikom patrolnog izvištanja na cesti St. Peter ob Nadiži — Kobarid dvojicu nemačkih oficira.
11. 1 : U Loniku su jedinice odreda napale magacin municije. Uništeno je 3 vagona municije. Prekinuli su telefonsku vezu sa Goricom. Zaplenili su 8 bombi, 30 metaka, 10 raketa, nešto rublja, a zarobili 1 karabinjera i 6 ih ubili.
16. 1 : Patrola od 2 druga susrela je fašističku patrolu od 20 ljudi, napala ih i 2 ranila.
20. 1 : Jedan vod 1. ete 1. bataljona sukobio se iznad sela Slapnik s neprijateljem, ubio 5 i 12 ranio.

Odred je izveo i nekoliko uspešnih akcija prinudnog otkupa raznog materijala i zarobio nekoliko neprijateljskih elemenata (belogardista).

VI. ZAPADNOKORUŠKI ODRED

Pošto je stiglo pojačanje poslato na osnovu naredbe našeg štaba (jedna eta) odred je poeo sa akcijama i posle prvog uspeha obe avadale i ubuduće imati uspeha.

U tom periodu izvršio je sledeću veliku akciju:

17. 1. 1944: Jedinice odreda izvršile su napad na žandarmerijsku stanicu u Slovenjem Pliberku. Ubili su i ranili su 14 neprijatelja i zaplenili više pušaka.

Obzirom na važnost akcija tog odreda preduzete su sve potrebne mere da ga što pre ojačamo i omogućimo mu što brži razvoj.

VII. DOLOMITSKI I IDRIJSKO-TOLMINSKI ODRED

Ovi odredi su tek u formiranju i još nisu imali nikakvih akcija.²⁹

VIII. KOMANDA IDRIJSKOG PODRUČJA

Pre ukidanja područja partizanska straža u Bukovom 28. 1. 44. sukobila se sa neprijateljskom patrolom od 4 oveka koja

²⁹ Naredbu o formiranju odreda izdao je Štab 9. korpusa 23. januara 1944. godine. Vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 133.

je stigla iz Grahovog, u sukobu su zarobljena 3 neprijateljska vojnika i zaplenjeni 1 ital. puškomitraljez i 2 puške.

Time su završene akcije jedinica komande Idrijskog podruja koje je ukinuto. Od njegovog ljudstva formirana su 2 nova odreda. Ukidanje podruja i formiranje odreda vidi se iz priložene naredbe.

IX. TAKTIKA KOJU SU PRIMENJIVALE JEDINICE IX KORPUSA U DRUGOJ POLOVINI JANUARA

U tom periodu sve naše jedinice pokazale su dosta smisla za manevarske kombinacije i specijalnu partizansku taktiku tako da su potpuno uspele da razbiju sve šablonske napade daleko nadmo njih nema njih i belogardističkih kolona. Veliku umešnost u tome pokazale su jedinice XXXII divizije a naročito jedinice 18. brigade. Jedinice XXXII divizije razvile su se neverovatno brzo tako da je njihova udarna snaga danas ravna udarnoj snazi najboljih jedinica u Sloveniji. Možemo reći i da su 2. i 3. bataljon 18. brigade postigli skoro vrhunac vojne sposobnosti, udarne snage i smisla za manevarske kombinacije.

Smisao za veće akcije došao je naročito do izražaja u odbrambenim borbama oko Lokovca, Trnovog i Lokava. Ovo poslednje mesto ostalo je kao klasičan primer savršenstva kombinovanih akcija prema unapred izrađenom planu u okviru koje došla u potpunosti do izražaja korisna inicijativa pojedinih jedinica i starešina. Kod jedinica XXXI divizije zapažaju se još uvek prilično nedostaci u divizijskim akcijama, još uvek ima grešaka i to naročito pri obezbeđivanju glavne akcije. Štab divizije ima dovoljno smisla za planske operacije i polaže dovoljnu pažnju pripremi tih operacija, ipak neki štabovi bataljona još uvek ne izvršavaju u punoj meri svoje dužnosti zbog čega se često dešava da neprijatelj izvrši napad jedinici u leđa ili bok i na taj način ometa zauzimanje uporišta (Zelezniki, Hotedršica).

Pored toga smo zapažili da jedinice još uvek ne izvršavaju pravilno svoje zadatke pri demonstrativnim napadima tako da neprijatelj ubrzo posle početka napada uvidi da napad nije jak i da najveći obratni tamo gde naše jedinice vrše glavni napad.

Obaveštajna služba još je mlada i nema dovoljno sposobnih ljudi koji bi, prema određenim indicijama, ocenili namere neprijatelja odn. pripreme za ofanzivne operacije protiv naših jedinica. Tako smo zapažili da se jedinice suviše oslanjaju na obaveštajne organe i sa svoje strane ne preduzimaju sve što je potrebno da bi što bolje izvišale neprijatelja i držale kontakt s njime svakog momenta i na taj način izbegle svako iznenađenje. Većina jedinica još nije došla do saznanja da je potrebno i važno što duže izvišati (terena) do samih uporišta.

Sve jedinice su pokazale priličan napredak u službi veze tako da je u svim akcijama XXXII divizije veza pravilno funkcionisala.

Još uvek se sve akcije analiziraju kritički na konferencijama štabova tako da se svaka buduća akcija izvodi bolje i ima veći uspeh.

Dok su naše osnovne snage preduzimale veće ofanzivne ili defanzivne operacije, ukazala se potreba da se pomoću odreda kontrolišu što veći tereni. Radi toga smo formirali još dva odreda tako da se sada može sa 6 odreda kontrolisati ista teritorija i osnovne snage upotrebiti za veće zajedničke akcije.

Da bismo prikazali što ta niju sliku taktike pojedinih jedinica dajemo kratak pregled taktike koju su primenjivale pojedine jedinice:

1. XXXI divizija

Glavni zadatak jedinica divizije bio je udar na belogardistička uporišta u Dolomitima i sprečavanje upada belogardističkih bandi u Gorenjsku kao i očišćenje Selške i Poljske doline od nemačkih uporišta.

Za sprovođenje ova dva zadatka divizija je bila uglavnom podeljena na dve udarne grupe: 7. SNOUB »Fr. Prešeren« bila je raspoređena na severu i istila Gorenjsku od nemačkih uporišta i kontrolisala deo Gorenjske na desnoj obali Save. 3. SNOUB »I. Gradnik« i 16. SNOB »J. P. Vojko« pod neposrednim rukovodstvom štaba divizije imale su zadatak da udare na belogardistička uporišta u Dolomitima i na nemačka uporišta na južnom delu Gorenjske i na teritoriji Idrije.

Svaka jedinica ponaosob pokazala je dovoljno smisla za akcije na manevarskom zemljištu, ali još uvek nisu dovoljno izveštane za napade na utvrđena uporišta, niti za zajednički rad u sastavu divizije. Kod svih jedinica se još uvek zapaža tendencija tipične taktike odreda tako da mnogo više uspeha imaju u sabotažno-diverzantskim akcijama nego u zajedničkim akcijama većeg obima. Još uvek ne polažu dovoljno pažnje upotrebi teškog oružja. Preduzeli smo sve potrebno da se i jedinice te divizije podignu na što viši stepen u pogledu sposobnosti taktičkih kombinacija i smisla za zajednički rad.

Obzirom na veliku zaposlenost štaba divizije i naš neposredni uticaj na pripreme za izvršenje akcija, može se ubuduće računati na velike uspehe.

2. XXXII divizija

Glavni zadaci jedinica ove divizije u tom periodu bili su: onesposobljavanje komunikacija u dolini Soče i Baje i kontrola

što ve eg terena u Vipavskoj dolini, Pivki, Banjškoj visoravni i Trnovskom gozdu. Sve te zadatke je divizija uspešno izvršila i u svim akcijama iz dana u dan pokazivala o ito poboljšanje. Poslednje defanzivne operacije jedinica divizije pokazale su ne samo da je kriza prebro ena, ve da su se jedinice podigle na stepen najboljih i da su i u takti kim kombinacijama, manevri-sanju i udarnoj snazi ja e od neprijatelja. Posle dužeg vremena jedinice su našle pravo rukovodstvo, naro ito 18. i 19. brigada, iji su kadrovi u svakom pogledu na svom mestu.

Partizansku taktiku sa svim njenim finesama ove jedinice primenjuju u pravom smislu i pravilno je kombinuju sa takti-
kom redovne vojske.

Obzirom na postignute uspehe i plansku pripremu svih akcija, ove jedinice ima e u budu im operacijama mnogo uspeha.

3. Odredi

Gorenjski odred je sa uspehom nastavio diverzantsko-sa-
botažne akcije i u nekim slu ajevima pokazao pravu veštinu u
primeni partizanske taktike u radu manjih jedinica. Verovatno
e dati vrlo dobre rezultate kada bude reorganizovan, upotpun-
jen i bolje naoružan. Prebacivanje na nove sektore omogu i e
mu preduzimanje brojnih akcija na najvažniju komunikaciju
koja veže Sloveniju sa nema kim Rajhom.

Ostali odredi su još uvek na po etku razvojnog stadija ali
su obzirom na dosadašnje akcije, kvalitet ljudstva i kadrova,
ispunjeni svi uslovi da postanu veoma korisne jedinice. Naš
štab preko svojih organa u ini e sve da im olakša i ubrza razvoj.

X. ŠKOLE ZA NIZI KOMANDNI KADAR

Vojna škola XXXI divizije pokazala je veliki uspeh i do
sada je završilo školu preko 130 pitomaca, koji su posle te aja
pokazali veliki napredak i sposobnosti za funkcije desetara, ko-
mandira i vodnika. Sada je u toku 5. te aj koji je tek po eo.

Štabovi brigada još uvek ne pokazuju dovoljno razume-
vanja i brige prilikom izbora pitomaca za škole, tako da i dalje
postoji nekakav % koji ne odgovara, pa je time uspeh procen-
tualno niži nego što bi bio u obrnutom slu aju. Škola ima do-
voljno dobrih nastavnika.

Vojna škola XXXII divizije završila je 2 te aja i sada po-
inje sa tre im. Dosada je školu završilo oko 80 pitomaca koji
su postigli dobre uspehe. Ako jedinice budu pokazale dovoljno
smisla pri izboru pitomaca i ako štab divizije bude pridavao
školi ve u važnost, posti i e sa dosadašnjim nastavni kim ka-
drom velike uspehe. Programi u obe divizijske škole su potpuno

jednaki i škole stalno održavaju vezu radi jednakog obrazovanja pitomaca. Pored pitomaca iz divizije školu pose uju i pitonici odreda i zaštitnih jedinica štaba IX korpusa.

Istovremeno se po divizijama održavaju te ajevi za signalizaciju.

Prvih dana meseca februara bi e kod obe divizije otvoreni te ajevi (od po 10 dana) za teško oružje (minobaca e, topove) jer se u dosadašnjim akcijama pokazalo da borci koji rukuju tim oružjem nisu dovoljno izvežbani.

29. jan. smo uputili na viši te aj ofic. škole 4 funkcionera iz XXXI divizije i 3 iz XXXII divizije, ukupno 7 vojnih rukovodilaca.

XI. STANJE ORUŽJA I MUNICIJE

Sve naše jedinice raspolažu dovoljnim brojem pušaka, puškomitraljeza (lakih mitraljeza), teških mitraljeza, teških i lakih minobaca a, ru njih bombi i svim vrstama municije. Nedostaje nam, me utim, artiljerija svih vrsta jer sve naše jedinice raspolažu samo sa 2 protivtenkovska topa 47/32. Preduzeli smo sve potrebno da se što pre opremimo artiljerijom i ima nade da emo uskoro dobiti 2 haubice od 100 mm M 16 i 2 italijanske haubice 75 mm. Mesta gde emo dobiti oružje ve su nam saopštena i ve smo poslali jedinice po njega. Za artiljeriju imamo dovoljno granata, udarnih i tempirnih. Ukoliko te haubice budu ispravne, mi emo, zajedno sa oružjem kojim ve raspolažemo, podmiriti najnužnije potrebe dovoljne za napade na neprijateljska uporišta.

Mi emo vam odmah javiti telegrafski kada budemo formirali predvi ene divizione.

Pored oružja u jedinicama ima veliki broj teškog oružja i municije zakonspirisanih na terenu. Da bi se sakupilo što više oružja i municije i da bi to oružje bilo što bolje spremljeno, izdali smo uputstva ije kopije prilažemo.

Ostalo oružje jedinice su spremile za budu e novomobili-sane.

Naše jedinice uspele su da poslednjeg meseca zaplene 7 nem. mitraljeza »šaraca« sa prili nom koli inom municije.

Detaljni izveštaj u vezi sa ovom ta kom posla emo kada bude izvršena kona na evidencija itavog oružja i municije koji se nalaze na terenu.

Spiskove starešina dostavi emo naknadno kada primimo podatke od podre enih jedinica o svim promenama izvršenim u poslednje vreme.

Podatke o poginulim oficirima još nismo primili. Poznato nam je samo da je na Predmeji 17. 1. 1944. poginuo poru nik

Jovo Prole, zamenik komandanta 19. SNOB »S. Kosovel«. Napominjemo da su jedinice XXXII divizije za sve vreme defanzivnih borbi imale samo 12 mrtvih i oko 20 ranjenih koji su još istog dana transportovani u bolnicu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Komandant, poru nik:
Lado Ambroži Novljan
Ambroži

Vo a odseka, kapetan:
Milutin J. Dap evi ,
na elnik štaba
Mil. J. Dap evi

Prilozi:

Naredba za formiranje odreda.
Uputstva za evidenciju oružja i municije.

BR. 4

**IZVEŠTAJ ŠTABA 15. DIVIZIJE OD 1. FEBRUARA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBAMA
NA SEKTORU JAGODNIK — NOVA GORA I O NAPADU
NA VIDEM¹**

ŠTAB
XV DIVIZIJE NOV I POJ
Položaj, 1. II 1944. u 21.30 asova

GLAVNOM STABU I ŠTABU VII KORPUSA

Operativni izveštaj za 31. I 1944. IV SNOUB M.G.

I bataljon: stanje bez promene. Održao vojne asove (napad iz zasede, pozdravljanje, rasklapanje lakog mitr.). II bataljon: stanje bez promene, vojni asovi, pregled oružja i opreme. III bat.: borba patrola kod Gotne Vasi. Vojni asovi, iš enje oružja i ode e. IV bataljon: stanje bez promene, vojni asovi, stražarska služba. Baterija: stanje bez promene, održala vojne asove, strojevo pravilo i vodnu obuku.

Mobilisali smo 1 druga.
I bataljon I.C.

Stanje bez promene. Održao vojne asove: strojevo pravilo. Mobilisao nije.

Artiljerija XV divizije.

I divizion na sektoru Podgrad. iš enje, umivanje i krp-ljenje ode e.

II divizion na sektoru Lakovnice, stanje bez promene. iš enje i opravka opreme.

Nismo mobilisali nijednog druga.

XII brigada.

I bataljon. U toku no i produbio je i proširio prokop na cesti kod Sv. Ane. Borbe nije vodio. II bat. vodio je borbu s neprijateljem koji je nadirao sa tri strane. Svaka kolona imala je 100 ljudi. Zbog nadmo njegov neprijateljskog pritiska bataljon se povukao na položaj Jagodnik — Run ec — Nova Gora. U 15 asova oterao je neprijatelja i zaposeo stari položaj. Neprijatelj je imao 3 mrtva. Vlastitih gubitaka nismo imali. III bat. U 7 asova stigla je u Mirnu Pe kolona od 24 kamiona: 2 putni ka automobila i 3 tenka.² 1 tenk stigao je u Sentjurje, dok je pešadija ostala samo na grebenu iznad stanice Mirna Pe . Pošto pešadija nije mogla da nastupa usled jake vatre, u 15 asova se povukla natrag u Novo Mesto. Pošto se ljudstvo nalazilo na položaju, izostao je vojni i politički rad.

XV brigada.

Dana 31. I 1944, u 17 asova, prema dobivenim podacima još u toku dana, neprijateljska kolona, koja je dan ranije odstupila iz Videma prema Lu ama i skrenula u pravcu sela Vel. Vrhe, vratila se natrag na Videm.¹ Skoncentrisana su dva bataljona za napad na Videm, gde se nalazilo oko 280—300 neprijatelja. Neprijatelj je pripadao formaciji SS i Feldžandarmeriji. Opremu je vozio na kolima (5—6 kola), tako da je ljudstvo nastupalo bez opreme i bilo lako pokretljivo. U 18 asova I bataljon naše brigade, na položajima iznad Videma, po eo je s napadom na neprijatelja i to najpre teškim baca em i vatrom teških mitraljeza. II bat. štitio je I bat. sa boka i, u slu aju neprijateljske intervencije, sa ceste Zdenska Vas — Ho evje — Videm (Krka). Pod vatrom teških mitraljeza ceo bataljon u strelja kom stroju po eo se približavati selu. Uspeo je da u vremenu od 18—5 asova ujutro 1. II zauzme selo Videm. Borba u samom selu bila je teška i morala se zauzimati ku a po ku a. Najteže je zauzeta crkva, jer su je Nemci ogor eno branili te su na nas ispalili ogromnu municiju i bacili mnogo bombi. Borci I bataljona veoma su se istakli u toj akciji te su i pored jake neprijateljske

¹ Vidi dok. br. 11.

» Vidi dok. br. 10 i U i Zbornik, tom VI, knj. 10, dok. br. 192.

vatre jurišali od ku e do ku e i na taj na in oterali neprijatelja iz celog sela.

U toj borbi smo zaplenili 11 it. pušaka, 3 »mauzer« puške, 4 kompletne vojni ke uniforme, 350 kom. »mauzer« municije, 1 pisa u mašinu, više ru nih bombi, dva kazana za kuvanje, 50 kg brašna, dva samara, više vojni kih ebadi, 8 mazgi i dva jaha a konja, 4 para cipela, nekoliko bluza i ostale voj. opreme.

Neprijatelj je imao oko 20 mrtvih i pribl. 30 ranjenih. To su izjavili civili kad smo zaposeli selo, a i sami smo našli više mrtvih koje neprijatelj nije uspeo da odnese.

Sami smo imali 6 mrtvih i 8 ranjenih (od kojih 4 teže).

U toj akciji se naro ito istakao štab I bat. kao i sve komande eta i drugovi strelci. Akcijom su rukovodili zam. komandanta XV divizije, komandant XV brigade, kao i njegov zamenik.

U toku današnjeg dana neprijatelj je iz pravca Zdenska Vas, iz pravca Ilova Gora (tri kolone) i iz pravca Križka Vas (jedna kolona), u ja ini od 4 tenka (marke »panter«), 4 kamiona, 1 putni kog automobila, 1 motocikla i oko 600—700 vojnika (među kojima je bilo i domobrana), prodro u selo Videm. U selo je prodro oko 11 asova. Sa neprijateljem vodili su borbe I, II bat. (na Ilovoj Gori) i IV bataljon. Neprijatelj je o ito hteo, još u toku no ne borbe u Videmu da pomogne koloni koja je u toku no i o ajni ki davala signale raketama. Stigao je dokan. Pokupio je oko 4 mrtva koja su ostala u Videmu i pravcem Ho evje — Zdenska Vas vratio se u uporište. U povratku bio je opet napadan na sektoru Videm — Krka od strane IV bataljona XV brigade.

Selo Videm i sva sela u dolini Krke ponovo su napuštena od neprijatelja, što je li no izvi ao zam. komandanta XV div. Pošto smo se stalno nalazili na položajima nismo uspeli da prednji operativni izveštaj dostavimo ranije.

Komandant i politkomesar se nalaze još uvek kod IV brigade M.G. U vezi sa nare enjem štaba VII korpusa pozvali smo jednog od njih u štab divizije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
si. odsutan

Zam. komandanta - kapetan:
Kaco'

P.S. Prilažemo dve rezolucije koje šalju XV brigada M.G. i civilno stanovništvo sela: Podgrad, Konec, Vinja Vas, Koroška Vas i Pristava.

BR. 5

IZVEŠTAJ ŠTABA ARTILJERIJE 15. DIVIZIJE OD 1. FEBRUARA 1944. ŠTABU 7. KORPUSA O AKTIVNOSTI OD 16. DO 31. JANUARA 1944. GODINE"

STAB ARTILJERIJE XV DIVIZIJE

Položaj, dana 1. II 1944.

STABU VII KORPUSA NOV I POJ

Šaljemo vam petnaestodnevni ratni izveštaj za vreme od 16. I do 31. I 1944. u slede em:

Dana 16. I 1944. **I divizion** nalazio se u selu Zvir e sa zadatkom prekopavanja ceste Smuka — Ambrus i Smuka — Videm, kao i kontrolisanja pravca Videm — Struge. Zadatak rušenja komunikacija izvršava pomo u u tu svrhu mobilisanog civilnog stanovništva. Napravljena su 3 prokopa i ve i broj zaseka.

Dana 17. I jedno haubi ko odeljenje tog diviziona krenulo je u pravcu Vel. Laš a radi predvi ene akcije za likvidaciju neprijateljske posade u Vel Laš ama.² Uskoro posle toga primili smo nare enje Štaba VII korpusa da dovezemo još jednu haubicu sa 100 granata. Prvo odeljenje stupilo je u dejstvo te je na Vel. Laš e ispalilo samo nekoliko zrna. Pošto je neprijatelju dolazila pomo , odeljenje se vratilo natrag u Zvir e. U tom vremenu moralo je da krene prema Vel. Laš ama i II haubi ko odeljenje. Zbog promene situacije odeljenje to nije u inilo te smo oba haubi ka odeljenja odvukli sa ciljem da ih zakonspirišemo, a prvu haubicu (100 mm) ostavili smo iznad Starog Loga. Za to vreme, dok su se oba haubi ka odeljenja, zajedno sa zaštitnom etom diviziona, nalazila van kantonmana, obezbe enje diviziona izvodilo se samo pomo u patrola. Kad su se odeljenja zajedno sa zaštitnom etom vratila, po elo je opet redovno obezbe ivanje pomo u zaseda. Obaveštajna patrola bila je poslata u Kompolje i tamo se nalazila do odlaska diviziona iz Suhe Krajine.

Pošto je haubica, koja je svojevremeno sakrivena na sektoru Crni Potok, bila suviše slabo zakonspirisana, dana 23. I poslali smo jedno odeljenje sa zadatkom da premesti haubicu i municiju. Haubica je sada zakonspirisana u okolini Koprivnika.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 153/1.

Na sektoru smeštaja diviziona potuca se po šumama ve i broj skriva a. Dana 25. I priredili smo malu hajku na njih. U šumi smo našli kolibu iz koje su skriva i ve pobjegli. Kolibu smo zapalili.

Dana 26. I divizion je primio nove zadatke u blokadi Novog Mesta i zbog toga je krenuo na novoodre eno mesto u Podgrad, gde je stigao još istog dana. Pre nego što je divizion krenuo, poslao je u rejon Krka — Zagradec jednu bateriju sa intendantom, radi dopreme stoke za klanje.

Zadatak divizion na tom sektoru jeste da posluži kao rezerva II divizionu i da svakog dana šalje na položaj kod Sv. Roka jedan vod ja ine 20 ljudi, kao poja anje II divizionu. Pored toga, divizion je izvukao jedan top da bi na njemu izvodio topovske vežbe. Vežbe se izvode na brdskom topu.

U cilju uvežbavanja ljudstva štab artiljerije je organizovao te aj za I divizion. Plan i program te aja su priloženi.

II divizion se od 16. I do 26. I nalazio u Uršnim Selima, sa zadatkom obezbe enja od Novog Mesta i rušenja komunikacija na sektoru Novo Mesto — Laze. U cilju obezbe enja u Bir nu Vas je poslata jedna desetina obaveštajaca i podignuta telefonska linija Bir na Vas — Uršna Sela. U slu ajevima kad je neprijatelj pokušavao da prodre iz Novog Mesta prema Bir -noj Vasi, ovoj je desetini eš e slata pomo . Ovaj vod je nekoliko puta dolazio u dodir s neprijateljem i neprijatelj je uvek bio odbijen te se vra ao u Novo Mesto.

Dana 26. I divizion je dobio nov zadatak u blokadi Novog Mesta i to zadatak koji je ranije obavljao III bataljon IV UB »Matija Gubec«. Pored toga preuzeo je i deo položaja koji je držao I bataljon V UB »I. C.« te na taj na in mora držati položaje od isklj. gostiona Mrvar na Hribu do isklj. Sv. Rok. Pošto, s obzirom na svoje malo brojno stanje, nije bio dovoljno jak, i s obzirom na mali broj automatskog oružja, divizion svakodnevno dobiva pomo I divizion od 20 ljudi sa dva puškomitraljeza. U tu svrhu divizion se iz Uršnih Sela premestio u Lakovnice. Blokadu Novog mesta vrši na navedenim položajima od 27. I.

Dana 28. I neprijatelj je pokušao da nadire prema našim položajima ali je bio odbijen.³ Imali smo jednog ranjenog dok je neprijatelj imao 3 mrtva: dva belogardista i jednog Nemca. Broj ranjenih nije poznat. Otada pa nadalje neprijatelj više nije pokušao da nadire prema našim položajima.

Dana 29. I neprijatelj je, u ja ini od oko 100 ljudi, došao u severni deo Reger e Vasi.⁴ Verovatno je došao po seno, jer je

» Vidi Zbornik, tom VI, knj. 10, dok. br. 175 i 178.

« Vidi Zbornik, tom VI, knj. 10, dok. br. 187.

sa sobom vodio kola i konje. Na njih je iz naših zaseda otvorena jaka vatra, tako da je neprijatelj ostavio kola i stoku te pobegao. U mraku je uspeo da izvuče kola.

Ukoliko ljudstvo nije imalo posla, vojne vežbe su se izvodile u oba divizionu. Razrađivala se pre svega tematika iz topovskih vežbi, ali samo teoretski. Nastava se izvodila sistematski i to: dužnosti poslužioca, neposredno nišanje, opis materijala i nišanskih sprava za uzimanje komandovanih elemenata. Sem topovskih vežbi svakog dana izvodilo se strojevo pravilo i to: pozdravljanje, okretanje na levo i na desno, sa puškom i bez puške, o desno rame i na gotovs. Zaštitne ete izvodile su borbenu obuku u zauzimanju položaja u streljačkom stroju i pokret strelaca pod neprijateljskom vatrom.

Štabovi divizionu održavali su redovne sastanke sa rukovodiocima komandi eta i baterija, na kojima su im se davala konkretna uputstva za rad koji treba da se obavi idućeg dana. Na tim sastancima izvodila se sa rukovodiocima i nastava iz itanja karata.

Pošto je sva haubičarska municija kojom smo raspolagali, bila odvezena u okolinu Koveča, dovezli smo iz Maverlena sva ispravna zrna u šumu u okolini Padeža. Municije smo primili svega 67 zrna, i to bez punjača.

Pod svojom kontrolom imamo sada sve naše konje koje smo svojevremeno podelili seljacima. Konji se delimično nalaze u mestu boravišta divizionu a delimično u Škemljevcu u Beloj krajini. Kod konja nalaze se i vozari. Za potrebe seoskog stanovništva konje pozajmljujemo i seljacima, s tim što se sa njima uvek nalazi po jedan partizan. Pitanje ishrane konja postaje iz dana u dan sve aktuelnije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Zam. politkomesara:
Dol i Emil

Komandant — poručnik:
Miha*

⁵ Miha Miši

**IZVESTAJ ŠTABA 18. DIVIZIJE OD 1. FEBRUARA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBAMA
NA SEKTORIMA BRESTOVAC — HRELJIN I ZLOBIN —
FUZINE¹**

ŠTAB
XVIII DIV. NOV i POJ
na položaju, 1. II 1944.
br. 463

STABU VII KORPUSA I GLAVNOM ŠTABU

Položaj

1.) Na sektoru Ogulin — Karlovac stanje neprijatelja je uglavnom bez promene. U Ogulinu se nalazi oko 800 domobrana, 500 ustaša, 200 železni ara dobrovoljaca i 200 etnika. Komandni kadar je uglavnom nema ki, sa oko 200 svojih vojnika. Naoružanje: 6 topova, 8 baca a i više drugog automatskog oružja. U Trošmariji i Bosiljevom nalaze se ustaše nepoznate ja ine. Verovatno je to kolona od 1.200 Nemaca, ustaša i Crne legije, koja je dana 30. p.m. krenula u pravcu Bosiljeva. Na tom sektoru neprijatelj raspolaže sa nekoliko tenkova i automobila.

Na sektoru Hrvatskog primorja: Dana 27. p.m. došlo je na Sušak oko 150 ustaša iz Karlovca, koji su preuzeli nekoliko položaja oko Sušaka. Dana 29. p.m., od 11 do 14 asova, kroz Crikvenicu je prolazila nema ka kolona ja ine 3.000—4.000 ljudi, pešadije i konjice. Dana 31. p.m. neprijatelj je napao naše položaje na sektoru Zlobin — Fužine.

Na sektoru Ko evje je stanje neprijatelja bez promene.

2.) Naša divizija se nalazi na sektoru Ogulin — Hrvatsko primorje — Ko evje i to:

IX Brigada nalazi se sa jednim bataljonom na sektoru Ljubošina sa zadatkom da obezbe uje i dejstvuje u pravcu Ogulin — Vrbovsko, sa jednim bataljonom na sektoru Trošmarija — Gornja Dubrava, sa zadatkom da napada neprijateljske kolone, patrole i kantonmane, štab brigade sa jednim bataljonom, kao brigadnom rezervom, u Vrbovskom. Bataljon daje jednu etu u Gomirje kao rezervu bataljonu u Ljubošini, dok je jedan bataljon poslat po hranu u Sloveniju.

X brigada nalazi se sa štabom brigade i jednim bataljonom kao brigadnom rezervom na sektoru Mrkopalj, sa jednim ba-

f taljonom u Fužinama — Zlobinu, sa zadatkom obezbe enja i dejstva na tom pravcu a tre i bataljon se nalazi u Lokvama na odmoru.

VIII brigada nalazi se sa štabom brigade i jednim bataljonom na sektoru Polom — Vrbovec, sa zadatkom da blokira Ko evje sa severne i severozapadne strane, time što sa zasedom kod Male Gore drži cestu Ko evje — Dvor. Jedan bataljon nalazi se na sektoru Rakitnica — Lipovec sa zadatkom da napada neprijatelja na cesti Ko evje — Velike Laš e, da ruši prugu Ko evje — Ribnica i ometa opravku iste. 3. bataljon na sektoru Zvir e — Zdenska Vas, po nare enju štaba XV div. i naknadnom odobrenju štaba VII korpusa, sa zadatkom da zasipa i štiti cestu Zdenska Vas — Zvir e i Ambrus — Zvir e.

3.) Jedna borbena patrola I bat. IX brig., sastavljena od 10 ljudi, koja se nalazila na obilasku Brestovac — Hreljin, došla je u dodir s neprijateljskom patrolom ja ine do 30 ljudi, naoružanih jednim teškim i dva laka mitraljeza, izme u sela Hreljin i Obrh, ispod kote 519. Neprijatelj je ve zaposeo položaje kad je patrola naišla. Naša patrola je odmah izvela napad koji je trajao oko 1 as. Neprijateljska patrola bila je prinu ena na povla enje natrag u Ogulin a naša ju je patrola gonila do blizine bunkera. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od 3 mrtva i 6 ranjenih ustaša. Naših gubitaka nije bilo. U borbi su bila ranjena i 3 civila, ali samo lakše.

Na sektoru Fužine — Zlobin bio je II bat. X B. napadnut od neprijatelja iz pravca Zlobina. Neprijatelj je prodirao iz Zlobina u tri kolone u ja ini 500 ljudi. Borba je po ela u li asova. Borci tog bataljona pružali su ogor en otpor ali su usled nadmo i neprijatelja bili ipak prinu eni na povla enje. U 14 asova neprijatelj je prodro u Fužine. Ovom bataljonu su posiate još 2 ete III bataljona, posle ega su po eli s napadom na Fužine. Borbe su bile žestoke i teške i trajale sve do 18 asova. Nemci su bili odbaceni iz sela Fužine natrag u Zlobin. Neprijatelj ima 30 mrtvih i ve i broj teže ranjenih. Zaplenjeno je i nešto vojni ke sprema i oružja ali o tome još nemamo ta nih podataka. To emo vam javiti sutra. Naši su imali 1 mrtvog i 2 lakše ranjena.

U no i 29/30. p.m. I i II bataljon izveli su napad na Ko evje time što su ga ali grad sa baca em. III bataljon imao je zadatak da napadne Ko evje ali kad je stigao na odre eno mesto, na pruzi izme u Stare Cerkve i Mlake, napala ga je zaseda. Naši su se u redu povukli. Nestalo je 8 pani ara koji su verovatno otišli u Makuše. Jedan drug bio je lakše ranjen.

4.) Moralno stanje divizije je dobro. U borbama se isti u velika borbenost i poverenje u svoj komandni kadar.

Zdravstveno stanje se unekoliko pogoršalo jer se pojavila influenza. U štabu divizije oboleo je od influence i sam komandant.

Hrana je vrlo slaba i nedovoljna. Komanda podruja nam po tom pitanju slabo pomaže. Zbog toga smo poslali jedan bataljon po hranu u Sloveniju.

5.) Vojna nastava — vežbanje novomobilisanih, marševanje, kretanje na mestu i u hodu, obučavanje u rukovanju oružjem, nišanje te rasklapanje i sklapanje mitraljeza. Izvodila se obuka sa obaveštajnim vodom IX brigade, koju su izvodili komandant i načelnik štaba brigade. U X brigadi se nastava, zbog borbe, izvodila samo u I bataljonu, i to napad na neprijateljsko uporište, odbrana naših položaja, zasede, patrole itd. U VIII brigadi izvodile su se vežbe iz strojevog pravila, ispuštanje i isprobavanje oružja, stražarske i patrolne službe.

6.) Politički rad po brigadama je sledeći: razvitak ljudskog društva, izučavanje »Poročevalca« i najnovijih događaja, diskusija o razvitku partizanstva, o partizanskoj disciplini i drugarstvu.

Pošto smo poslednjih dana primili veći broj novih drugova formirali smo u brigadama 10-dnevne kurseve po vojno-političkim pitanjima. Program i detaljan rad za te kurseve poslat je brigadama. U slučaju da se ukaže potreba da se taj kurs produži, to će se i učiniti na više od 10 dana.

7.) Jedinice X brigade održale su miting u Lokvama koji je vrlo dobro uspeo. Govor je održao i zamenik politkomesara brigade. Jedinice VIII brigade priredile su miting u Zvirama.

8.) Brojno stanje divizije: po spisku 1.981, u rashodu 234, na licu 1.747.

Za sve ljude nemamo oružja. Zbog toga smo poslali jednu patrolu u Komandu mesta Kočevje po puške ali se ista do sada još nije vratila. Novomobilisani su vrlo slabo odeveni i obučeni. Ostalo ljudstvo je sa svojom opremom dovoljno obezbeđeno.

Pošto sada imamo telefonsku vezu do Trnovec i dalje, a nije potrebno da svako sve kaže, molimo da nam pošaljete šifru, kao n. pr. a = 43, b = 23, r = 16 itd. Naša divizija upotrebljava na našem sektoru svoju šifru, koju vam po želji možemo poslati.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Zam. Politkomesara:
Bogomir Peršič

Zamenik komandanta:
major
Mile Cubrić

BR. 7

**IZVEŠTAJ ŠTABA ISTARSKOG ODREDA OD 1. FEBRUARA
1944. ŠTABU 7. KORPUSA O NAPADU NA NEPRIJATELJ-
SKA UPORIŠTA RICMANJE I MATERIJ¹**

ŠTAB ISTARSKOG ODREDA

Na položaju, dana 1. I 1944.²

ŠTABU VII KORPUSA NOV I PO SLOVENIJE³

Na položaju

Brojno stanje je slede e:
Po spisku br. 228 drugova
u rashodu br. 19 „
na mestu br. 208⁴ „

Dana 23. I 1944. naša patrola sreća se s nema kom, koja se vraća iz Kozine u Podgorje, i napala je. U tom sukobu neprijatelj je imao sledeće gubitke: 4 mrtva i 5 teško ranjenih. Pošto je taj susret bio iznenađan, naša patrola nije mogla odmah da zauzme dobar položaj te se zbog toga povukla, jer je neprijatelj bio nadmoćan. Dana 27. I 1944. naše jedinice razoružale su posadu žandarmerijske stanice (karabiniјere) koja je brojala 18 ljudi. Zaplenjena su 3 automata, 15 pušaka, više municije i nešto vojni ke spreme. Razoružano uporište nalazilo se u Ricmanjima kod Trsta.

Kako smo već javili dana 28. I 1944, naše jedinice su 27. izvele napad na uporište u Materiji, gde se nalazilo oko 70 finansa. Pozvani su bili na predaju ali su odgovorili puškama. U tom napadu, prema dobivenom izveštaju, bilo je 12 mrtvih, 4 teško ranjena i još nepoznat broj lako ranjenih.

Naši bataljoni nastavljaju izvođenje mobilizacije na celom sektoru Brkina, Pivke, i Sl. Istre, što ne ide bez teškoća a jer se svi plaše odlaska u Sloveniju.

U toku juerašnjeg dana poslali smo transport Notranjskom odredu. Transport je brojio 92 oveka, koje smo poslali XVIII diviziji NOV i POJ.

¹ Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 296 II — 8.

² Greška u dokumentu. Treba: 1. II. 1944.

³ Greška u dokumentu. Treba: NOV i PO Jugoslavije.

⁴ Greška u dokumentu. Treba: 209.

Javljamo da se u no i 31. na 1. vratio u štab politkomesar odreda drug Leon,⁵ koji se više dana nalazio na konferenciji politkomesara korpusa. Dalje vam javljamo da je naša radio-predajna stanica bez kristala. Kad nam pošaljete radio-tehnika pošaljite nam i kristal ako njime raspolazete.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant — kapetan:

BR. S

**NAREDBA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD
2. FEBRUARA 1944. PO PITANJU ORGANIZACIJE ŠTA-
BOVA JEDINICA¹**

**GLAVNI STAB NOV I PO
SLOVENIJE**
dana 2. 2. 1944.

ŠTABU XIV DIVIZIJE

Razvitak partizanskih odreda u redovnu armiju nalaže nam potrebu ujednaenja i proširenja delovanja naših štabova. Zadaci koji se postavljaju pred naše štabove postaju sve opširniji i zahtevaju oformljenje niza pomoćnih organa za pojedine sektore rada. U tom cilju

o d r e u j e m o

slede u strukturu štabova:

1. Štab Korpusa

komandant
politkomesar
zam. politkomesara, ako je potrebno
na elnik štaba.

⁵ Leon Klemen i

¹ Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 335/11.

U Korpusu moraju biti formirani odseci kojima stoje na elu šefovi odseka. Šefovi odseka su organizacijski neposredno podređeni na elniku štaba.

a.) *Operativni odsek* priprema planove operacija na osnovu naredbi štaba, vodi evidenciju o rasporedu snaga, analizira i prikuplja iskustva iz izvršenih operacija, vodi evidenciju i raspored ljudstva, oružja i municije te o tome javlja Operativnom odeljenju pri Glavnom štabu. Na elu odseka stoji šef odseka koji ima pored sebe prema potrebi jednog ili više operativnih oficira i geodetskog referenta.

b.) *Obaveštajni centar* snosi odgovornost za svu obaveštajnu službu, a pre svega prikuplja podatke o neprijateljskim uporištima, njihovoj jačini, naoružanju i utvrđivanju, nazivima njihovih jedinica, pokretima i namerama, stanju neprijateljske uprave, industrije i saobraćaja, moralu neprijateljskih trupa, moralnim pojavama u našim redovima, vodi nadzor nad neprijateljskom aktivnošću u vojsci i među stanovništvom, brine se za obrazovanje i razmeštaj obaveštajnih oficira te o tome javlja obaveštajnom odeljenju pri Glavnom štabu. Na elu centra stoji šef centra, koji prema potrebi ima pomoćnika i više obaveštajnih oficira.

c.) *Odsek za kadrove* vodi u kartoteci evidenciju oficira, politkomesara, podoficira, rukovodilaca pomoćnih organa i raznih stručnjaka, sastavlja predloge za postavljenja, unapređenja i odlikovanja, vodi računa o obrazovanju kadrova, tj. organizuje i rukovodi Oficirskom školom u Korpusu i podoficirskim školama u divizijama te specijalnim kursevima u jedinicama i o tome javlja Odeljenju za kadrove pri Glavnom štabu. Na elu odseka stoji šef odseka koji ima prema potrebi pomoćnika i pomoćno osoblje.

d.) *Odsek za veze* odgovoran je za svu službu veze na svom području, a pre svega za veze sa Glavnim štabom i štabovima divizija te određuje putem relejnih stanica, radio-telegrafije, telefonije i signalizacije. Brine se za obrazovanje i razmeštaj oficira i osoblja službe veze te o tome javlja Odeljenju za veze pri Glavnom štabu. Na elu odseka stoji šef odseka, koji ima prema potrebi svog pomoćnika i referente za relejne stanice, telegrafiju, telefoniju i signalizaciju.

e.) *Intendantura* snosi odgovornost za sve materijalno snabdevanje vojske, a pre svega nabavlja hranu i opremu, organizuje radionice i tvornice, rukovodi blagajnom, brine se za vaspitanje i razmeštaj intendantskih oficira te o tome javlja Ekonomskom odeljenju pri Glavnom štabu. Na elu intendanture stoji šef intendanture koji ima pomoćnika i prema potrebi više intendantata.

e.) *Sanitetski odsek* odgovoran je za zdravstvo a pre svega se brine za higijenu vojske, rukovodi bolnicama koje spadaju pod kontrolu korpusa, nabavlja sanitetski materijal, brine za negu životinja, brine za obrazovanje lekara i bolni arskog osoblja te njihov razmeštaj po jedinicama i o tome javlja Sanitetskom odeljenju pri Glavnom štabu. Na elu odseka nalazi se šef odseka koji ima prema potrebi pomo nika i pomo no osoblje te veterinarskog referenta.

f.) *Propagandni odsek* odgovoran je za propagandu i kulturno-prosvetni rad a pre svega izdaje asopise i brošure, organizuje peva ke horove i pozorišne grupe, prire uje kulturno-prosvetne mitinge i zabave za vojsku i stanovništvo, rukovodi tehnikom, organizuje ratno dopisništvo i ratnu hroniku pojedinih jedinica, brine za vaspitanje i razmeštaj propagandnih i kulturno-prosvetnih aktivista te o tome javlja Propagandnom odeljenju pri Glavnom štabu. Na elu odseka nalazi se šef odseka koji ima prema potrebi pomo nika i više propagandista.

g.) *Sudski odsek* rukovodi radom brigadnih i odredskih sudova, brine za razmeštaj pravnika te o tome javlja Sudskom odeljenju pri Glavnom štabu. Na elu odseka nalazi se šef odseka koji ima prema potrebi pomo nika.

h.) *Odsek za pozadinu* formira se prema naro itoj potrebi i odgovara za mobilizaciju živih i materijalnih snaga pozadine za potrebe vojske a pre svega rukovodi radom komandi područja, vrši preko njih mobilizaciju vojnih obveznika, traga za skriva ima pred mobilizacijom, brine za organizaciju pozadinske proizvodnje za vojne potrebe te o tome javlja Odeljenju za pozadinu pri Glavnom štabu. Na elu odseka se nalazi šef odseka koji ima prema potrebi pomo no osoblje.

2. Štab divizije

Na elno je štab divizije sastavljen kao i štab korpusa. Broj pomo nog osoblja je manji i svodi se na potreban minimum.

Sanitetskim odsekom rukovodi šef odseka koji ima svog pomo nika sa zadatkom da rukovodi pokretnom divizijskom bolnicom, hiruršku ekipu, divizijskog apotekara, zubara i veterinarskog referenta.

Sudskog odseka pri štabu divizije nema, jer sudski odsek pri štabu korpusa direktno rukovodi brigadnim i odredskim sudovima.

Odseci pri štabu divizije izveštavaju odgovaraju e odseke pri štabu korpusa.

3. Štab brigade

U štabu brigade nema odseka. Umesto njih postoje.

a.) *Operativni oficir*, koji obavlja zadatke operativnog odseka,

b.) *Obaveštajni centar*

c.) *Referent za kadrove*, koji vodi evidenciju o kadrovima i o svemu ostalom ljudstvu brigade,

d.) *Referent za veze*

e.) *Intendant*

f.) *Sanitetski referent*

g.) *Propagandni referent*

U brigadi postoji brigadni sud za čiji rad odgovara predsednik suda, koji o tom izveštava Sudski odsek pri štabu korpusa.

4. Štab bataljona

Štab bataljona mora na elno da ima zamenika komandanta i zam. politkomesara.

U štabu bataljona postoji sledeće pomoćno osoblje:

a.) *Obaveštajac*

b.) *Desetar desetine za vezu*

c.) *Intendant*

d.) *Bataljonski bolničar*

e.) *Propagandist*

Funkcije operativnog odseka i odseka za kadrove vrši štab bataljona sam.

5. Štab odreda

Štab odreda na elno je sastavljen kao štab brigade ali ipak može, s obzirom na brojno stanje, da svoj sastav suzi ili proširi.

6. Postavljanje i kompetencija

a.) Štab korpusa postavlja Vrhovni štab NOV i POJ na predlog Glavnog štaba NOV i POS.

Štab divizije postavlja Glavni štab NOV i POS na predlog štaba korpusa.

Štab brigade postavlja štab korpusa na predlog štaba divizije.

Štab bataljona postavlja štab divizije na predlog štaba brigade.

etnu komandu postavlja štab brigade na predlog štaba bataljona.

Štab odreda postavlja štab Korpusa.

b.) Odseke pri štabu korpusa postavljaju odgovaraju a odeljenja pri Glavnom štabu na predlog štaba korpusa.

Odseke pri štabu divizije postavljaju odgovaraju i odseci pri štabu korpusa na predlog štaba divizije.

Pomo ne organe pri štabu brigade postavljaju odgovaraju i odseci pri štabu divizije na predlog štaba brigade.

Pomo ne organe pri štabu bataljona postavljaju odgovaraju i pomo ni organi pri štabu brigade na predlog štaba bataljona.

Pomo ne organe pri štabu odreda postavljaju odgovaraju i odseci pri štabu korpusa na predlog štaba odreda.

c.) Odseci i pomo ni organi pri svim štabovima neposredno su odgovorni svom štabu i deluju pod njegovim neposrednim vodstvom. Štabovi su svojim nadre enim štabovima odgovorni za rad svojih odseka i organa.

.) Odseci i pomo ni organi su istovremeno odgovorni za svoje delovanje odgovaraju im odsecima, odn. odeljenjima pri pretpostavljenom štabu.

d.) U slu aju da odgovaraju e više odeljenje, odn. odsek, svojom naredbom još nije postavilo podre ni odsek ili pomo ni organ, može ovog da postavi kao vršioca dužnosti sam štab. a naknadno ga potvrditi pretpostavljeno odeljenje ili odsek.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Boris Krajger, s.r.

Komandant — general-major:
Franc Rozman, s.r.

BR. 9

**IZVEŠTAJ ŠTABA 7. KORPUSA OD 2. FEBRUARA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O RASPOREDU
I AKTIVNOSTI PODREDENIH JEDINICA¹**

**ŠTAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE**
Br..

Položaj, 2. februara 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO SLOVENIJE

Dostavljamo vam izveštaj sa sektora našeg korpusa za dan 1. februara 1944. godine.

1. — Naše jedinice su raspore ene onako kako smo vam javili u izveštaju našeg štaba za 30. ov. m., s tim da smo XV diviziji izdali nare enje da XII brigadu prebaci sa njenog ranijeg sektora na sektor Ljubljana — Ko evje i poja a naše snage na tom sektoru. Dolenjski odred primio je nare enje da se prebaci na sektor severno od Novog Mesta, radi kontrole istog terena. XVIII divizija uglavnom nije promenila svoj raspored.

2. — Pokreti neprijatelja: Kako nam javlja štab XVIII divizije pre dva dana otputovala je preko Sušaka za Italiju peta po redu nema ka divizija. Uporišta u Gorskom kotaru i Hrvatskom primorju trenutno su bez promene i smanjena. Prema poslednjim izveštajima u Ogulinu ima 1.700 neprijateljskih vojnika, bez Nemaca. Hrvatska legionarska divizija još uvek luta po tom terenu od uporišta do uporišta i svugde dobija batine. Pri a se da se i ta jedinica mora probiti do mora. Na sektoru bivše Ljubljanske Pokrajine neprijatelj trenutno ne vrši nikakve pokrete sa ve im i novim jedinicama. Na osloboenom teritoriju Dolenjske vrše svakog dana ispade, sa ciljem odbacivanja naših snaga sa pruge, kako bismo radi toga mi na taj sektor privukli snage i popustili kod Novog Mesta i da bi nam jedinice operativno dezorganizovali. Te snage, koje vrše ispade, sastavljene su od Nemaca, ustaša, domobrana i Rusa. To su snage sa kojima neprijatelj raspolaže u Ljubljani i pokrajini. Neprijatelj vrši este ispade i cestom Novo Mesto — Trebnje. Tako je na primer 1. o. m. sa 5 tenkova došao u Trebnje.

3. — Akcije naših jedinica: naše jedinice južno od Novog Mesta vode na tom sektoru lokalne borbe. Neprijatelj je na tom

odseku u poslednje vreme manje aktivan, dok je na sektoru severno od Novog Mesta pojaao svoju aktivnost protiv jedinica naše XII brigade.² Jedinice XV brigade XV divizije i Dolenjski partizanski odred ve 10 dana vode uspešne borbe sa neprijateljem koji pokušava da prodre na osloboenu teritoriju Dolenjske i opravi prugu Ljubljana — Ko evje.³ Na dan 31. ov. m. oko 17 asova neprijatelj je u ja ini oko 300 vojnika i 6 kola, sa automatskim oružjem, uspeo da se probije do Videma i Krke. Naše jedinice su odmah izradile plan za napad na neprijatelja. Napad na neprijatelja vršila su dva bataljona uz pomo baca ke i mitraljeske vatre.⁴ Naši borci su se približili neprijateljskim položajima i po eli osvajati zgrade. Neprijatelj je pružao jak otpor i naši borci su morali zauzimati ku u po ku u. Borba je trajala 2 asa, tj. 1. ov. m. do jutra, kada su naši borci zauzeli Videm i neprijatelja naterali u pani an beg prema Grosuplju. Gubici neprijatelja: 20 mrtvih, 30 ranjenih; zaplenjeno: 14 pušaka, 4 vojni ke uniforme, 350 metaka, 1 pi sa a mašina, kuhinja, 50 kg brašna, 2 samara, veliki broj e badi, 8 mazgi, 2 jaha a konja, 4 para cipela i druge opreme. Naši gubici: 6 mrtvih i 8 ranjenih, od kojih 4 teže ranjena. Neprijatelj je od naših jedinica koje su ga gonile imao gubitaka i za vreme povla enja. 1. ov. m. oko podne prodrla je kolona od oko 600 neprijateljskih vojnika, poja anih sa 4 tenka, od Laš a prema Krki. Ova kolona imala je nameru da pomogne opkoljenom neprijatelju u Krki, misle i da e se još uvek održati, jer su Nemci za vreme borbe u Krki stalno davali signale i najposle morali pobe i, ne do ekavši da im stigne pomo . Dok se je probila do Krke, ova kolona imala je velike gubitke. U Krki se zadržala oko 1 sat a zatim se, pod zaštitom tenkova, povukla u Laš e.

4. — Naši planovi: Pozvali smo XII brigadu na ovaj sektor da bismo raš istili sa neprijateljskim delovima na terenu i ja im snagama udarili na prugu. Na ostalim sektorima usmerimo operacije na najpogodnije ciljeve.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR:
Bolko — Brilej⁵

KOMANDANT — PUKOVNIK:
Rajko Tanaskovi

⁵ Vidi dok. br. 4.

³ Vidi Zbornik, tom VI, knj. 10, dok. br. 147, primedba br. 2.

⁴ Vidi dok. br. 4.

⁵ Dr Jože Brilej

BR. 10

**IZVEŠTAJ ŠTABA 15. DIVIZIJE OD 2. FEBRUARA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O SUKOBIMA
KOD HO EVJA I HRIBA¹**

STAB

XV DIVIZIJE NOV i POJ

Položaj, 2. II 1944. u 21.25 asova

Br.: 14

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA

Operativni izveštaj za 1. II 1944.

XV brigada.

Prvi bataljon se, posle završene akcije kod Videma, sa dve ete i prate im vodom povukao u selo Laze, a sa jednom etom zaposeo je kote 361 i 487. II. bataljon držao je sektor Gradi ek — Hrib. III bat. nalazio se u toku dana u Hrastovom Dolu, gde se povukao pred suviše jakim neprijateljskim pritiskom iz pravca Križka Vas i Ilova Gora. IV bataljon držao je položaje iznad Zdenske Vasi, sa patrolama u pravcu Zagorice. Pored napada na neprijatelja u Videmu² IV bat. na položajima Zdenska Vas — Ho evje, sukobio se sa neprijateljskom kolonom ja ine 3—4 tenka, 1 motocikla i 5 kamiona (vozili opremu). Zbog neprijateljske pobornice, koja je prodirala preko njegovih položaja, bataljon se morao povući. Istovremeno se II bat. sukobio sa neprijateljskom pešadijom, koja je u ja ini 250—300 ljudi nastupala iz pravca Ra ne. Borba se vodila više od sat i po, posle čega se bataljon, nakon izveštaja da je neprijateljska mot. uspela probiti položaj IV bat., prebacio preko ceste Zdenska Vas — Krška Vas. Neprijatelj je imao oko 20 mrtvih i više ranjenih. Mi smo imali 1 ranjenog i 2 nestala.

Istog dana neprijatelj se kretao iz pravca M. i Vel. Vrh — Križka Vas te iz Križke Vasi prema Grosuplju. Ove položaje neprijatelj je napustio 1. II u 11 asova. Mitinga i mobilizacije nije bilo, vojni asovi zbog borbi nisu održani.

Operativni izveštaj za 2. II.

XV brigada.

I bataljon: kota 361 i 443. Patrole prema Vel. i Malim Vrhima. Uz pomoć civilnog stanovništva raskopava se i ruši cesta Ho evje — Krška Vas. II bataljon je na odmoru u Vel. Korinju, sa obezbe enjem prema Zagorici i Krškoj Vasi. Vezu

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 26/11.

* Vidi dok. br. 4.

održava sa bat. VIII brigade na sektoru Žvir e. III bataljon na položajima iznad ceste Zdenska Vas — Ho evje, sa zadatkom da pomo u civila raskopava cestu Zdenska Vas — Ho evje. U pravcu Ilove Gore drži zasedu. IV bataljon u zasedi iznad Zdenske Vasi. Toga dana nije bilo borbi. Vojni ki rad — iš enje oružja. Politkomesar održao sastanak sa kuririma i govorio im o otklanjanju svih nepravilnosti koje su se pojavile u toku borbi poslednjih dana.

Neprijatelj se tog dana kretao izme u Zdenske Vasi i Rašice te Zdenske Vasi i Grosuplja samo s tenkovima. O sa-
slušanju štaba III bat. javi emo vam detaljnije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Na . štaba XV div. poru nik
Sava Konvalinka

BR. 11

**IZVEŠTAJ ŠTABU 15. DIVIZIJE OD 2. FEBRUARA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBAMA
KOD MIRNE PEČI I VELIKIH VRHA'**

STAB
XV DIVIZIJE NOV I POJ
Položaj, 2. II 1944. u 16.30 asova
Br. 13

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA

Operativni izveštaj za 1. II 1944.

IV brigada »M.G.«

I bataljon imao je borbe sa 60 bg, koji su stigli u Šent-
jernež a koje je bataljon napao i naterao u bekstvo. Bat. je
održao vojne asove (strojevo pravilo — prestrojavanje, takti ki
zadaci u napadu). Mobilisao je 7 drugova. Politkomesar drug
Mirjam ubio je Vencel Franca iz Vrhpolja, jer je kao novomo-
bilisani pobegao patroli i pucao na nju. II bataljon: ništa novo.
Održao je vojne asove: strojevo pravilo. III bataljon, puška-

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 26/II.

ranje. U Smihelu teško ranjen 1 bg. Vojni asovi: disciplina, pozdravljanje, ponašanje na stražarskom mestu. IV bataljon: ništa novo. Vojni asovi: strojevo pravilo, prestrojavanje. Sa- stanak sa svim rukovodiocima bataljona. Baterija srušila nepri- jateljski bunker, neprijateljski gubici nisu poznati. Dana 28. I jedna njena granata ubila je 4 neprijatelja. Vojni asovi. Uve e je zajedno sa drugim bataljonom održana proslava, razvijanje zastave ZSM.²

I bataljon »I. C.«

Ništa novo. Vojni asovi, strojevo pravilo.

V brigada »I.C.«

Operativni izveštaj za 29, 30. i 31. I.

31. I izvršila je pokret na sektor Gaberje — Suhadol, tako da je pokret izveden u tri maršrute. Prva i poslednja maršruta izvedene su no u. 31. I upotrebljen je za odmor, iš enje oružja i opreme.

XII brigada.

U toku 1. II sa dva bataljona vodila je borbu s neprija- teljem, koji je u 6.30 asova kretao iz Novog Mesta prema Trebn- ju.¹ Njegova ja ina iznosila je 6 tenkova, nekoliko motocikla i oko 35—40 motornih vozila. Neprijatelj je uspeo da pod va- trom naših mitraljeza opravi prokope u Ka jim ridama i kod Sv. Ane. Neprijatelj je stigao do Trebnja i u 16 asova se iz Trebnja kroz Mirnu Pe vratio ka Novom Mestu. Napadale su ga naše jedinice i zasipale minama teškog baca a i mitraljeskom vatrom. Neprijateljski gubici nisu poznati, naših gubitaka nema. II bataljon nije imao borbi. Likvidirali smo Grabnar Franca, koji je do sada 5 puta dezertirao.

Dolenjski odred.

Vojni izveštaj za 29. I 1944.⁴

Neprijatelj je u 14.20 asova, sa patrolom od 40 ljudi, do- šao iz pravca Vel. Loke i bio je odbijen. U 15.30 obavestio nas je III bataljon XV brigade da neprijatelj prodire cestom iz Krke prema Lu ama. Odred je odmah krenuo na položaje iznad ceste Krka — Lu e, kota 412. Ipak u tom pravcu nije bilo ni- jednog neprijateljskog vojnika. Položaj oko Gradi eka nismo mogli da zauzmemo sa jednim bataljonom, jer je neprijatelj na- dirao iz Vel. Loke, i o tome smo obavestili III bat. XV brigade. Uve e u 21 as neprijatelj je, u ja ini od 200 ljudi, napao našu komoru u Vel. Vrhima. Naša dva bat. u 19 asova povu ena su natrag na položaje Nova Vas i Križka Vas. III bataljon je na-

² Zveza slovenske mladine = Savez slovena ke omladine

³ Vidi Zbornik tom VI, knj. 10, dok. br. 170.

⁴ Vidi dok. br. 4.

puštio svoje položaje kod Znojila (XV brigada). Stab bataljona nije nas o tome obavestio. Neprijatelj je našu komoru napao preko Znojila i stigao u Vel. Vrh. Komora je imala obezbeđenje od 10 drugova sa 1 puškomitraljezom. Neprijatelj je opkolio selo. Na pucnjavu straže nije se zaustavio već je nadirao. Spasili smo samo jednu trećinu komore. Municije i oružja nisu dobili. Dobili su samo jedan neispravan laki bacač (oštećen od topa). Dana 30. I u 0.30 časova odred je sa jednim bataljonom i jednom četom izveo juriš u selo gde se nalazio neprijatelj, da opere svoju vojnicu. Juriš je bio odbijen. Imali smo 2 mrtva, 4 ranjena i 13 nestalih (nestali su se izgubili u toku pokreta na nove položaje). 30. I u 5 časova odred se premestio na nove položaje, na sektoru Metnaj — Dobrava. Pokret je izveden, jer je odred pretiio okruženje. Neprijatelj se poeo koncentrisati u Vel. Loku te je iz Plešivice gaao Križku i Novu Vas kao i položaj Sv. Duh. 30. o.m. posle podne neprijatelj je zauzeo položaje Križka Vas i Nova Vas (mi na tim položajima više nismo bili). Neprijatelj se pojavio i na Pešeniku ali dalje prema Višnjoj Gori nije išao. Uz granicu šaljem patrolu, koje javljaju da se na Javoru, s druge strane granice, neprijatelj ukopava. O tome ćemo još detaljnije javiti. Dana 30. I i 31. I održali smo političke časove.

Konstatcija štaba Divizije: prilikom pokreta neprijatelja 29. I li no smo videli (zam. komandanta divizije drug Raco⁵ i načelnika štaba) sa položaja iznad Krke, gde smo već u toku dana hteli da napadnemo neprijatelja u Krki, da se je isti po etkom poslepodneva povukao ne preko Znojila, već preko Gradiške ceste, cestom koja vodi u pravcu Luče — Grosuplje. Pošto se povlačio polako i sa njime vodio borbu III bataljon XV brigade, patrola Dolenjskog odreda mogle su ta no utvrditi pravac pokreta neprijatelja, jer je isti šumskim putem krenuo u pravcu Vel. Vrhi. Sa III bataljonom bio je i zam. politkomesara XV brigade i on je izvestio štab Dolenjskog odreda da je zadatak III bat. da napadne neprijatelja u Križkoj Vasi a jedan bataljon Dol. odreda neka odmah krene i zauzme položaj kod Gradiške ceste (Dol. odred dobio je i ta nu naredbu štaba Divizije da sa pravca Gradiške ceste napadne III bataljona). Kad bi se tamo nalazio jedan bat. Dol. odreda, neprijatelj bi, na cesti koja vodi dubokom jarugom, bio bio no uklješten između III bat. i jednog bataljona Dol. odreda, dok bi ga pozadi gonio IV bat. XV brigade, i bio bi već na tom mestu potpuno likvidiran. Kad bi Dol. odred, posle dobijenog izveštaja III bat. XV brigade, sa dva svoja bataljona u 15.30 časova krenuo na kotu 412, mogao bi istog dana da jedan svoj bataljon spusti 2 km južnije. Neprijatelj bi bio okružen i komora Dol. odreda ne bi pala u

⁵ Radomir Božovi

ruke neprijatelja, jer bi i štab Dol. odreda bio ta no upoznat sa kretanjem neprijatelja, da se isti ne kre e preko Znojila, ve šumskim putem od krivine ceste Videm — Lu e u pravcu Vel. Vrh.

Artiljerija XV divizije.

I divizion održao je vojne asove. Formirana je vojna škola koju pose uju 32 druga. Borbe nije bilo. Pomo u jedne desetine I divizona uspostavlja se telef. veza izme u sektora I i II divizona.

II divizion. Na njegovom sektoru, koji obuhvata blokadu 'Novog Mesta, nije bilo nikakvih borbi.

Dana 30. I dezertirao je sa položaja u Novo Mesto Anžur Slavko.⁶ Izdao je položaje divizona. Preduzeli smo sve mere za promenu položaja (mesto zasede i mesto divizona). Pošto taj drug tako er zna gde se nalaze zakamuflirani topovi i topovska municija, preduzeli smo sve mere za premeštaj topova i municije.

Vojni izveštaj XV brigade još nije stigao i dostavi emo ga im stigne.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:

Zam. komandanta — kapetan:
Raco

⁶ Vidi tom VI. knj. 10, dok. br. 233.

BR. 12

**IZVEŠTAJ ŠTABA 18. DIVIZIJE OD 2. FEBRUARA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBAMA
KOD FUŽINA¹**

STAB
XVIII DIVIZIJE NOV I POJ
Položaj, dana 2. II 44.
Br. 482

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE I
ŠTABU VII KORPUSA NOV I POJ

Položaj

*Izveštaj X SNOB
o borbama kod Fužina.*

Dana 31. I 44. II bat. poslao je 3. etu u zasedu iznad sela Benkovac. U 10.30 asova ova zaseda primetila je neprijateljsku kolonu koja se razvijala protiv naše zasede. Nastupala je u ja ini od 80 ljudi. Naši su ih pustili na 150 m, posle ega su otvorili vatru iz tri mitraljeza i pušaka. Pošto je neprijatelj bio iznena en, po eo se u pani nom bekstvu povla iti te je pri tom pretrpeo gubitke od 7 mrtvih, dok naši nisu imali gubitaka. Odmah posle toga zaseda je poslala druga Albina, vodnika 3. ete, na desno krilo, sa zadatkom da obezbe uje zasedu. U 11 asova drug Albin primetio je da neprijatelj nastupa prema našoj zasedi u dve kolone, i to jedna prema zasedi a druga sa desne strane u nameri da za e našima iza le a. Cim je drug Albin primetio nameru neprijatelja, otvorio je vatru iz mitraljeza i time upozorio zasedu na prete u opasnost. Istovremeno je zadržavao neprijatelja toliko vremena da je naša zaseda zaposela nove i pogodnije položaje. Zbog nadmo nosti neprijatelja drug Albin se morao povu i, a i naša zaseda, koja je vodila borbu s neprijateljem ispod sela Benkovac.

Ta no u 12 asova obaveštajna patrola, koja je patrolirala uz prugu kod Zlobina, telefonom je javila iz Li a da se jedna neprijateljska kolona, ja ine 200 ljudi, kre e iz Zlobina prema Fužinama. Cim je o tome obavešten II bataljon, komandant je odmah odredio dve patrole da na visovima iznad Fužina obezbedi levo krilo. Istovremeno je komandant odredio da prva eta, koja se nalazi u selu Vrata, zauzme položaj levo od ceste

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 27/11.

za Vrata, sa zadatkom da štiti položaj na levom krilu, a druga eta da zauzme položaje desno od ceste Vrata — Fužine. Kad je komandant brigade bio obavješten o svim tim pokretima neprijatelja, odmah je telefonski naredio III bat., koji se nalazio u Lokvama, da sa dve ete odmah krene u pomoć, odn. kao pojačanje II bat. Sa njima je pošao zam. komandanta drug Leon.² U 12.30 asova neprijatelj se pojavio iz tri pravca i to: prvi od Liča, drugi od Vrela i treći od Benkovca. Ona je naša desetina, koja je u sastavu imala teški mitraljez i nalazila se na visovima iznad Fužina, primetila da neprijatelj nadire sa tri strane, ona se posle kraće borbe premestila iz nepogodnog položaja na nov položaj desno od ceste Fužine — Vrata. Za to vreme stigle su obe ete III bat. i zaposle položaj na levom krilu iznad sela Vrata. Stigla je i jedna eta I hrvatske brigade i zaposela položaj levo od naših jedinica. U 13.30 asova započele su žestoke borbe s neprijateljem koji je napadao u jačini 500—600 vojnika. Naši su mu nanosili teške gubitke koji su prema prvim izveštajima iznosili 7 mrtvih i više ranjenih. U mešovitu vreme je zaseda na desnom krilu vodila još žestoke borbe s neprijateljem te potukla 25 neprijateljskih vojnika i više ih ranila.

I pored svojih velikih gubitaka neprijatelj nije popuštao u napadima, već je vršio još jači pritisak na naše položaje. I pored jakog pritiska neprijatelja, koji je po svaku cenu nastojao da zaposedne naše položaje iznad sela Vrata, naši su borci hrabro i ustrajno zadržali svoje položaje. U 17 asova neprijatelj je ponovo pokušao da na jurišu zauzme naše položaje, ali je bio odbijen. Naši su ih posle toga u mraku iznenadili protivnapadom, naterali neprijatelja u bekstvo i gonili ga do njegove polazne tačke, tačno do Zlobina. U tom ju erašnjem napadu poginuo je drug Skalja,³ mitraljezac 2. ete III bat., komandir 3. ete III bat. Glavan Jože i jedan drug iz II bat. bili su lakše ranjeni. Neprijateljski gubici iznosili su 37 mrtvih i veći broj ranjenih. Zaplenili smo nekoliko pušaka i više vojničke opreme.

Neprijatelj je uspeo da u selu Fužine zapali zgradu opštine u kojoj je bila smeštena naša vojska, i jednu drvenu vilu iznad Fužina.

Prema izjavama civila, Nemci su u veće ernjim asovima vršili pritisak na naše položaje radi toga da bi mogli odneti svoje mrtve i ranjene u uporišta. Takoer javljaju da je bilo oko 700 neprijatelja i da je postojala namera da se po svaku

² Jože Vidmar, 12. jula 1944 teško ranjen u Koroškoj Vasi kod Novog Mesta i istog dana umro na putu u bolnicu.
³ Stanko Skalja

cenu naši borci oteraju iz Fužina. U Fužinama su imali nameru da smeste svoj štab a nešto vojske u selo Vrata.

Komandant II bat. odredio je druga poru nika Popovi **Draga sa** nekoliko drugova da pretraži ceo teren na kojem se vodila borba.

Naši bataljoni su sada opet na svojim položajima, a vratila se i eta I hrvatske brigade.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
N. Majcen⁴

Zam. **komandanta — major:**
Mile ubri

BR. 13

IZVEŠTAJ ŠTABA 16. SLOVENA KE NO BRIGADE »JANKO PREMRL VOJKO« OD 2. FEBRUARA 1944. ŠTABU 31. DIVIZIJE NOVJ O BORBI KOD SOVODENJA I NOVE OSELICE¹

STAB XVI SNOB
»JANKA PREMRLA VOJKA«
na polož. 2. 2. 1944.

ŠTABU XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA NOV I POJ

Na položaju

Izveštaj o današnjoj borbi našeg tre eg bataljona.

U 9 asova javila je patrola da je u Sovodenj stigla neka kolona.² Štab bataljona odmah je poslao jednu patrolu da izvidi ko su i koliko ih ima a bataljon se u me uvremenu pripremio za odlazak na položaje. Posle kra eg vremena patrola se vratila i javila da se Nemci kre u iz tri pravca prema položajima 3. bataljona.

Kad su Nemci došli u neposrednu blizinu naših položaja, na njih je otvorena vatra iz teške »brede« (na 150 metara). im je ispaljen prvi rafal, straža je to odmah javila štabu brigade. Komandant brigade i obaveštajac drug Svarun odmah su kre-

⁴ Nace Majcen

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 282/1.

¹ Vidi dok. br. 109.

nuli na položaje 3. bataljona. Kad su stigli do divizijske prate e te, Nemci su baš prodirali prema crkvi na Novoj Oselici. Iz toga se vidi da se tre i bataljon povukao sa svojih položaja. Komandant brigade naredio je prate o j eti povla enje preko Kladja, i tu neka drži vezu sa 2. bataljonom, a ljudstvo koje je bilo naoružano za obezbe enje ove e te zadržao je na položajima. Prema kasnijim izveštajima 3. bataljona, ovaj bataljon je vodio borbu 3/4 sata, ali da to nije istina uverili su se obaveštajac i komandant brigade na samom položaju. Tre i bataljon povukao se prema Kladju, gde je uhvatio vezu sa 2. bataljonom. Prvi bataljon, koji bi trebalo da pritekne u pomo , zbog slabog manevrisanjanja je zakasnio, jer su se Nemci odmah nakon dolaska na Novu Oselicu povukli u pravcu odakle su došli.

Broj neprijatelja iznosio je od 150—200. Njihove gubitke ne možemo ta no utvrditi ali poznato nam je da su u selu Nova Oselica ranjena etiri Nemca. Koliko ih je bilo mrtvih prilikom prvog sukoba još nije ta no utvr eno.

Naši gubici:

5 mrtvih

3 lakše ranjena

1 laki mitraljez

1 laki baca

4 mule.

O toku napada stvar se ispituje zbog toga što se bataljon prebrzo povukao, tako da nije bilo mogu e ni komoru povu i O rezultatu istrage javi emo vam.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Kuk Jože — Branko
Branko

Komandant — kapetan:
Avsec Jože — Capajev
Capajev

IZVEŠTAJ POLITI KOG KOMESARA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD 3. FEBRUARA 1944. CENTRALNOM KOMITETU KP SLOVENIJE O SITUACIJI U DOLENJSKOJ I O POTREBI POVLAKENJA 18. DIVIZIJE IZ GORSKOG KOTARA¹

Dragi drugovi!

3. 2. 1944.

Nemci svim snagama produžuju opravku pruge Grosuplje — Velike Lašče. Na lom sektoru su angažovali veći broj tenkova i posebne jedinice koje su poslednjih dana stigle iz Ljubljane. Veće snage stalno vrše ispade od pruge prema našoj oslobojenoj teritoriji i time nužno vežu naše jedinice dalje od pruge. U poslednja dva dana bili su inače oterani iz Krške Vasi, Velike Loke i Kriške Vasi a također i iz Ilove Gore, ali ipak još uvek nastoje da vrše ispade.²

Mi na tom sektoru imamo suviše male snage. Dve brigade su nužno vezane za blokadu Novog Mesta. Ako povučemo brigadu koja blokira Novo Mesto sa severne strane, onda samo jedna brigada ne može i održati Gorjance. Dve brigade, od kojih jedna broji 700 a druga 500 ljudi, ne mogu same da istovremeno ruše prugu Grosuplje — Velike Lašče i Nemcima sprečavaju opravku pruge a u istom mahu da tuku i kolone koje vrše ispade prema oslobojenoj teritoriji. Smatramo da bi za temeljito uništenje kojevske pruge na ovom sektoru morali angažovati veće snage. Trenutno je to moguće samo na dva načina: ili da se odreknemo blokade Novog Mesta i rizikujemo nemački udar na Belu krajinu i naše osnovne baze, ili pak da privremeno povučemo XVIII diviziju iz Gorskog kotara.³ Divizija bi se na toj pruži mogla zadržati kraće vreme, toliko da omogućimo njeno temeljito rušenje. Posle bi se vratila, a po uništenju te pruge mogli bi smo sa jedinicama XV divizije jače privezati Nemce na pruži Ljubljana — Rakek.

Trenutno je XVIII divizija u Gorskom kotaru vrlo slabo iskorišćena. Sa jednom brigadom vezana je za Ogulin, sa drugom brigadom za Zlobin i uporišta nad Sušakom a sa trećom za Kočevje. Ova brigada obezbeđuje prilaz Kupi od Kočevja i istovremeno drži svoje jedinice na pravcima Kočevje — Dvor i Kočevje — Koprivnik. (Pošto Matija⁴ ispituje kako je sa za-

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu CK SK Slovenije, br. 6651 = Vidi dok. br. 1, 4, 9, 10 i 11.

³ Osamnaesta divizija krenula je iz Gorskog kotara 14. februara 1944. i više se nije vraćala na taj sektor. Vidi dok. br. 61 i 76.

⁴ Ivan Maček

štitom prema Koevju, molim da javite ako je tamo možda kakva promena u rasporedu naših jedinica. Mi ćemo da pitamo štab korpusa. Do sada nam o tome nije još ništa javio.) Štabu Korpusa smo već naredili da preduzme potrebne mere za bolje korišćenje jedinica XVIII divizije u Gorskome kotaru, tako da uz sadejstvo sa hrvatskim jedinicama bolje rasporede svoje jedinice. Sami ne smemo da povučemo XVIII diviziju iz Gorskog kotara jer nam Vrhovni štab to izričito zabranjuje, a to bi i nama štetilo ako u tom slučaju Hrvati na taj teren ne pošalju bar još jednu svoju brigadu. Oni su, naprotiv, baš ju i pozvali u Kordun brigadu koja se nalazila na terenu Bosiljevo — Ogulin. Za ovakvu promenu morali bismo, dakle, da imamo dozvolu Vrhovnog štaba. Zbog toga molim da nam javite ako ste saglasni sa našim planom da to predložimo Vrhovnome štabu. Lično bih voleo da to Vrhovnome štabu predloži Krištof.⁵

Ovog časa primili smo priloženi radiogram, na koji Glavni štab Hrvatske zahteva odgovor već u sledećoj predaji, tj. danas u 21 čas.

Na konferenciju komandanata vojske u pozadini treba otputovati sutra posle podne. Joži⁶ ćemo poslati konja tako da će biti u jedan sat u vašem logoru. Najkasnije u pola četiri sa Jožom bismo se sastali u Poljanama i odakle dalje išli zajedno. Ako se Joži ne čini suviše veliki obilazak, bilo bi najbolje da se u Poljanama ne tražimo, već da do tri sata dođemo u Crmošnjice.

S drugarskim pozdravima
Janez⁷

⁵ Edvard Kardelj. Vidi dok. br. 15, primedbu br. 3.

⁶ Lidija Šentjurc

⁷ Boris Krajer

BR. 15

**RADIO-DEPEŠA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE
OD 3. FEBRUARA 1944. VRHOVNOM ŠTABU NOV I POJ
PO PITANJU POVLA ENJA 18. DIVIZIJE IZ GORSKOG
KOTARA¹**

vš.

Nemci vrše sve ja i pritisak na prugu Ljubljana — Ko-
evje.² Ho e da je poprave. Do sada uspostavili do Velikih Laš a.
Naše dosadašnje snage premale, da bi još dugo izdržale u od-
brambenim borbama. Moramo izvršiti ja i ofanzivni pritisak i
ponovo i potpuno uništiti prugu. Predlažemo, da nam hitno
dozvolite povu i privremeno XVIII diviziju iz Gorskog kotara,
gde leži slabo iskoriš ena, a da njene položaje sa manjim sna-
gama uzmu Hrvati. Posle akcije na pruzi mi bismo mogli di-
viziju vratiti. — Gl. štab Slovenije. —

...³

3. II 44.

¹ Original (pisan mastilom) u Arhivu IZDG LRS, f. 41/1.

² Vidi dok. br. 1, 9 i 14.

³ Pored ove depeše Edvard Kardelj je napisao mastilom i slede e:
P.S. Pored vašeg telegrama pošaljite VS i moj slede i: »Smatram da
je predlog GS Slovenije o XVIII diviziji nužan. Ako Nemci uspostave
prugu Ljubljana — Ko evje, onda [je] to težak udarac oslobo enoj
teritoriji. Ina e, nema ke snage male i sa ja im udarcem mogu e je
uništiti, što su do sada postigle.«

4. II. 44.
Beve

BR. 16

**IZVEŠTAJ ŠTABA 18. DIVIZIJE OD 3. FEBRUARA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBI KOD
BENKOVCA I O SUKOBU KOD s. KOŠARE¹**

ŠTAB
XVIII DIVIZIJE NOV I POJ
Položaj, 3. febr. 1944.
Br. 521

GLAVNOM STABU NOV I PO SLOVENIJE I
VII KORPUSU NOV i POJ

Položaj.

DNEVNI IZVEŠTAJ.

2

- 3) Izveštaj VIII brigade od 1. o. m. saopštava nam da su istog dana, oko 17 asova, stigli iz Ko evja jedan tenk i teretni automobil sa pešadijom, koja se iskrcala kod Ložina te pokušala da iza le a napadne našu zasedu. Kad ih je primetila naša bo na patrola, zaseda je na njih otvorila vatru iz mitraljeza i lakih baca a. Zbog nepogodnog položaja zaseda se posle toga povukla na pogodniji položaj, odakle je mitraljezima i lakim baca ima napala neprijatelja te ga prinudila na povla enje prema Ko evju. Naši su naneli gubitke od tri mrtva i dva ranjena, dok vlastitih gubitaka nije bilo. Ja ina neprijatelja iznosila je oko 60 ljudi. U toku te no i uspešno je bio srušen veliki most na pruzi izme u Ložina i Ko evja.

IX brigada je poslala u akciju III bat., zajedno sa IV bataljonom II udarne brigade VIII divizije. U selu Košara postavili su zasedu i držali je oko 2 sata. Pošto je neprijatelj otkrio položaj zasede, po eo je naše položaje snažno ga ati teškim minama. Zbog toga smo bili prinu eni da se povu emo sa tih položaja. Pošto su tamošnja naselja popaljena i iseljena, nismo imali mogu nosti prehraniti ljudstvo te smo se, zbog pomanjkanja hrane, istim putem vratili natrag u Gomirje, zajedno sa IV bat. II HNOUB. Napominjemo da za sve vreme našeg marša nismo primetili nikakav neprijateljski saobra aj, niti smo naišli na ne-

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 27/11.

² Sadržaj izostavljenog teksta istovetan je sa tekstem u izveštaju od 2. februara 1944, ta ka 1 i 2. Vidi dok. br. 12.

prijateljske grupe sa kojima bismo mogli povesti borbu. Iz ostalih bataljona su na teren posiate patrole, ali one ipak nisu nigde stupile u dodir s neprijateljem.

Na sektoru X brigade I bataljon nije imao ni akcija ni borbi. Na sektoru II bat. danas u 10 asova neprijatelj je po eo artiljerijom da gada naše položaje. Izbacio je oko 20 granata, koje nisu imale nikakvog uinka. U 10.30 naša je izvidnica primetila da se iz uporišta Zlobin prema našoj zasedi kreće kolona od 150 neprijateljskih vojnika. Kad se ta kolona približila zasedi, naši su otvorili snažnu vatru iz automatskog oružja. Iz ovog se razvila ogorena borba, koja se vodila do 14 asova, posle čega je neprijatelj oteran natrag u Zlobin. O toj akciji bio je odmah obavešten komandant brigade, koji je odredio pojačanje od dveju eta iz III bat. Ta nije izveštaje još nismo primili i o detaljima ove akcije javi ćemo vam naknadno/

- 4) Moralno i zdravstveno stanje je zadovoljavajuće. U X SNOB započelo je temeljito ispuštanje vešta i stanova radi uništavanja vaški. Uopšte, imamo dosta primera pojave influence ali bez velikih posledica. Kod novomobilisanih, naročito kod Primoraca, primećuje se velika nostalgija i VIII brigada ima već 4 primera dezerterstva. Prema našem mišljenju uzrok je slaba ishrana, kao i pomanjkanje vode i obuće.
- 5) Vojna nastava u VIII SNOB: postavljanje zaseda, strojevo pravilo (postrojavanje desetine), nišanje i ravnanje u strelce. U IX SNOB: strojevo pravilo (okretanje na mestu i u hodu), opis oružja i rukovanje njime. U X SNOB vojna nastava u I bat. izvodila se odvojeno za novomobilisane i za ostale drugove. Vežbali su stražarsku službu, patrole, napad na utvrđeno uporište i strojevo pravilo. II i III bat. zbog borbi nisu imali vojnu nastavu.
- 6) Politički rad: U VIII SNOB puštanje radio-vesti i »Slovenija evalca«, pregled vojnog i političkog rada NOV i POJ u 1943. godini, o priključenju Slovena kooptiranju Sloveniji. — U IX SNOB puštanje i komentarisanje radio-vesti i »Dogodki dneva«, predavanje o komunističkoj teoriji, komentar o značenju i važnosti pojedinih događaja kod nas i u svetu. U X SNOB, u I bat., značajne borbene obuke, higijena u vojsci, uništavanje vaški, o pozdravljanju pretpostavljenih i starijih uopšte, o Drugom zasedanju AVNOJ-a. Sa novomobilisanim, pre svega, o razvitku oslo-

^s Borba je vođena kod s. Benkovca. Vidi dok. br. 19.

bodila ke borbe. Uve e je taj bat. u selu Mrkopalj priredio miting zajedno sa bra om Hrvatima. Miting je delimice uspeo, uzrok nespremnost bra e Hrvata. U VIII SNOB u 19 asova su održali sastanak sa nastavnicima i politkomesarima, zbog novoformiranih eta po bataljonima, za izvo enje obuke sa novomobilisanima.

7) Brojno stanje divizije je:

Po spisku	2063	druga
u rashodu	231	„
na licu	1832	„

S. F. — S. N.!

Politkomesar
odsutan

Zam komandanta — major:
Mile ubri

Od IX brigade primili smo telef. izveštaj da su, na sektoru Gomirje — Ljubušina, zapo ele žestoke borbe, iji rezultat još ne znamo.⁴

* Vidi dok. br. 19.

BR. 17

**IZVEŠTAJ ŠTABA GORENJSKOG ODREDA OD 3. FEBRU-
ARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O
STANJU I AKTIVNOSTI ODREDA U VREMENU OD 15. DO
31TA NT TARA 1944. GODINE¹**

**STAB
GORENJSKOG ODREDA**
Na položaju, 3. 2. 44.
Hroj. 148/26

GLAVNI ŠTAB NOV I PO SLOVENIJE

Predmet: 15-anevni izveštaj za vreme od 15. 1.—31. 1. 44.

Brojno stanje Gorenjskog odreda je slede e:

Ljudstvo:

po spisku	340
u rashodu	30
na licu mesta	310

Oružje:

261 puška
23 puškomitraljeza
9 automata
2 laka minobaca a
25 pištolja

Municija:

13.509 za puške
10.758 za puškomitraljeze
950 za automate
31 lakih mina
185 bombi

Štab IX korpusa NOV i POJ je uz nekoliko manjih promena, odobrio naše predloge u vezi sa poja anjem i reorganizacijom našeg Odreda u cilju prenošenja težišta aktivnosti na levu obalu reke Save. Dosada smo sproveli slede e promene:

1. Od 3. ete G.O. organizovali smo II bataljon G.O. koji e dejstvovati na sektoru bivše 3. ete G.O.
2. Ukinuli smo 4. etu G.O. i od nje formirali minerski vod 'Ratitovec« sa sektorom bivše 4. ete G.O.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS.

Naša transportna jedinica, koju smo poslali po oružje u XXXII diviziju, još se nije vratila. Posle povratka iste, organizovano postepeno na terenu I. ete G.O. I bataljon G.O., a na terenu II. ete G.O. III bataljon G.O. Istovremeno bi se prošireni sektori dejstva naših jedinica.

Naše jedinice su za to vreme izvele priličan broj ratnih i sabotažnih akcija. Postignuti su sledeći uspesi: ubijeno je 13 neprijateljskih vojnika, ranjeno 8. Zaplenjeno je: 7 pušaka, 1 automat, 1 pištolj, 5 bombi i nešto municije; dalje: 1 pisać mašina i različit drugi materijal. Minirana je vodna cev električne centrale na Javorniku. Voda je zbog jakog pritiska prodrla u centralu valjaonice KID² i srušila više naprava. Dalje, minirana je vodna cev električne centrale Završnica kod Zirovnice. U oba slučaja zaustavljen je za oko 14 dana rad u pogonima koje ove centrale snabdevaju električnom energijom. Minirana je pruga Škofja Loka — Zabnica kojom prilikom je izbačena iz šina lokomotiva i prekinut teretni saobraćaj za više dana.³ Uništeni su opštinski ured opštine Križe i nema ko da je obdanište u Breznici.⁴ Zapaljen je radnički logor u Vrbi kod Zirovnice gde je radilo 240 radnika.⁵ Pored toga naše su jedinice izvele više manjih sabotažnih akcija kao što su rušenja cesta, železnih kih uređaja, telefonskih vodova i useka.

U isto vreme mobilisali smo 73 čoveka a u brigade uputili 55 novomobilisanih. Nekoliko drugova ustupili smo terenskoj organizaciji i PK VOS-a. Ovi drugovi su poslani sa oružjem. Uslovi za dalju mobilizaciju, i to pre svega na levoj obali Save, su prilično povoljni. Međutim, jako je otežan transport novomobilisanih na desnu obalu. Ova je prepreka otpasti kada primimo novo oružje, jer se novomobilisani mogu i ostati na tamošnjem terenu na taj način što ćemo ih naoružati i uključiti u naše jedinice.

Moralno stanje i disciplina u našim jedinicama su dobri a naravno to su se podigli na zadovoljavajućem nivou zbog uspešnih akcija u poslednje vreme. Civilno stanovništvo svuda odobrava našu aktivnost i akcije. Teror okupatora i streljanje talaca prouzrokovali su kod sredinaca⁶ dosta straha. Okupator je objavio mobilizaciju lica od 15—35 godina i to u nemačku vojsku ili u »domobranstvo«.

Politički i vojni raslošavanja i raslošavanja kritike u jedinicama obavljaju se redovito prema određenom planu.

² Kranjska industrijska družba = Kranjsko industrijsko društvo

³ Vidi dok. br. 55 i tom VI, knj. 10, dok. br. 229.

⁴ Vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 205.

⁵ Vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 208.

⁶ Odnosi se na politički neopredeljene.

Kulturni rad i aktivnost su zadovoljavaju i i u nekim jedinicama veoma živi. Izašao je 5. broj »Gorenjskog partiz^fia«. Kulturne ve eri i mitinzi, na koje se poziva i civilno stanovništvo koje se pozivu sa radoš u odaziva, prire uju se svakom prilikom i kad god je mogu e.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(Pe at)

Politkomesar:		Komandant:
Ljubo A. Kržišnik	Na elnik štaba:	Skraber Leopold Vanja
Ljubo	Damjan ⁷	Vanja

BR. 18.

**IZVEŠTAJ ŠTABA 15. DIVIZIJE OD 4. FEBRUARA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBI KOD
NOVOG MESTA¹**

STAB
XV DIVIZIJE NOV i POJ
Položaj, 4. II 1944. u

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA

V brigada je 2—3. II preuzela položaje IV brigade. IV brigada je preko dana 3. II ostala na sektoru Podgrad — Zaj ji Vrh, posle ega je no u 3. II na 4. II prešla na položaje Srednji i Vel. Lipovec — Brezova Reber. U no i 4. II na 5. II izvrši e pokret na odre ene položaje.²

Dok su se IV i V brigada nalazile na sektoru Težka Voda — Hrušica — Suhadol, neprijatelj nije izveo nikakav ispad, izuzev dva manja ispada do prvih položaja. Dana 2. II neprijatelj je stigao do položaja kod Sv. Roka, gde se neko vreme vodila borba, a posle toga pobjegao je natrag u Novo Mesto. Neprijateljski gubici u tom ispadu su sigurno 7 mrtvih i više

⁷ **Boris Globo nik**

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 26/11.

⁵ Posle odlaska 5. slovena ke NOU brigade »Ivan Cankar« na sektor Novo Mesto — Kostanjevica izvršena je rokada jedinica i 4. slovena ka NOU brigada »Matija Gubec« prešla je na položaje iznad Novog Mesta, na sektor Trška Gora — Mirna Pe .

ranjenih. Dana 3. II, kad je V brigada već preuzela položaje, neprijatelj je preko Gotne Vasi, po Soteski, prodirao na Sv. Jošt i preko Verduna prema Stopićima. Cilj je bio da se neprijatelj pusti u Stopićima i da mu se preseče povlačenje prema Novom Mestu. S tom namerom bila su odmah poslata dva bataljona IV brigade, sa kojima je pošao sam komandant brigade i njegov zam., ali se već na putu saznalo da je neprijatelj odmah u panici pobjegao prema Novom Mestu. III bat. V brigade već je zatvarao put. Neprijatelj je na delove tog bataljona dva puta jurišao i svom brzinom se povlačio prema Novom Mestu. III bat. je posle toga izveo juriš na neprijatelja i gonio ga do Novog Mesta. Neprijateljski gubici još nisu utvrđeni. Na mestu borbe ostala su dva neprijateljska vojnika . . . Jedan od njih je oficir. Tog dana stigla su dva već i tenka u Gotnu Vas, do mosta ispred gostione »Matko«. Na cesti je eksplodirala jedna mina i oštetila tenk u toj meri da ga je drugi tenk posle toga vukao natrag u Novo Mesto.

XII brigada je u toku noćno izvršila pokret prema svojim položajima. Večeras je IV i XII brigada rušiti prugu između Zdenške Vasi i Grosuplje. U XII brigadu danas je otišao zam. komandanta divizije drug Radoš¹, koji će prisustvovati akciji, a u XV brigadu na čelu štaba XV divizije drug Konvalinka.⁴

Prema izveštaju zam. politkomesara divizije, koji se vratio iz XV brigade, od odlaska brigade iz Bele krajine do danas dezertiralo je 105 partizana — Belokranjaca. Kao uzrok štab brigade navodi: stalno na položaju, brigadi nedostaje politički rad. Štab divizije će ispitati stvar i javiti vam.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
Jože Borštnar

Komandan — major
Ciril⁵

⁵ Radimir Božovi

⁴ Savo Konvalinka

⁵ Franc Hočvar

BR. 19

IZVEŠTAJ ŠTABA 18. DIVIZIJE OD 4. FEBRUARA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBAMA
NA SEKTORU HRELJIN — GOMLRJE I KOD BENKOVCA«

STAB
XVIII DIVIZIJE NOV i POJ
Položaj, 4. februara 1944.
Br. 521

ŠTABU VII KORPUSA I GLAVNOM ŠTABU

Položaj.

DNEVNI IZVEŠTAJ.

- 3) NA sektoru IX SIMOB neprijatelj je danas uinio ispad iz Ogulina na naše položaje.³ Prodirao je u tri kolone i to 1. kolona, ja ine oko 300 ljudi, prema Hreljinu. 2. kolona prodirala je pod Klekom i Vitunjem na Lumbardu i Perimost te se posle toga sjedinila sa prvom kolonom. 3. kolona je grebenom iznad žel. pruge prodirala prema Kamenskom. Ukupno nastupalo 1.000 vojnika pod nema komandom. Sadejstvovalo je i nekoliko tenkova koji su stigli do porušenog mosta i ga ali naše položaje artiljerijom i teškim baca ima. Zbog suviše jake artiljerijske vatre naše jedinice su se morale pod borbom povući i do Gomirja, gde su zauzele nove položaje. Neprijatelj je pokušao više puta da prodre u naše položaje ali je uvek bio odbijen. Konačno su naše jedinice jurišem prinudile neprijatelja na povlačenje i borbenim patrolama gonile ga do Hreljina, odakle se povukao natrag u Ogulin. Za to vreme ustaše su zapalile selo Ljubošinu i Maravića u Trnovo Poljani jednu kuću. Neprijatelj je bio obučen u različite uniforme. Nosili su »titovke« i vikali da su hrvatski partizani i neka naši ne pucaju. Tim lukavstvom su uspjeli da zauzmu Lumbardu. Prema dosadašnjim konstatacijama neprijatelj je imao preko 30 mrtvih, među kojima 4 nemačka oficira, i mnogo ranjenih. Ranjene su na više kola odvučene u Ogulin i njihov tačan broj se još utvrđuje. Naši su imali 2 mrtva i 4 ranjena. Opširniji izveštaj sledi. Dodatak juerašnjem izveštaju X SNOB o borbama koje je vodio II bat. iznad

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS. f. 27/11.

² Vidi dok. br. 16. primedbu br. 2

» Vidi dok. br. 23

Benkovca:⁴ I . II bat., koja je držala zasedu iznad Benkovca, primetila je neprijateljsku kolonu ja ine 150—200 ljudi, koja se kretala prema zasedi. Naši su iskoristili to vrerae i na terenu se temeljito pripremili za borbu. Kad je neprijatelj u borbenom rasporedu stigao na udaljenost od 150—200 m, naši su borci iz mitraljeza i lakog baca a otvorili toliko efikasnu vatru da je neprijatelj na brzinu po eo skupljati svoje mrtve i ranjene i sklanjati ih u najbliži zaklon. Tako er se videlo kako su mine našeg lakog baca a pale u grupu od 15 neprijatelja te se dobro videlo da su 3 poginula a više ih je bilo ranjeno. Posle toga neprijatelj se po eo pani no povla iti. Prema dosadašnjim konstatacijama na položaju je ostalo 11 mrtvih i više ranjenih. Borba je vo ena gotovo dva asa. Naših gubitaka nije bilo. Uve e, u 20 asova, ista zaseda poslala je na Zlobin jednu desetinu, koja je izvela demonstrativan napad. Neprijatelj je odgovarao jakom vatrom. — I bat. tog dana nije imao akcija. — III bat. po nare enju komandanta brigade, poslao je II bat. dve ete kao oja anje ali iste nisu stupile u borbu jer je u me uvremenu II bat. ve raš istio situaciju.

- 4) Moralno i zdravstveno stanje u brigadama je zadovoljavaju e.
- 5) U IX brigadi se vojna i polit, nastava zbog borbe nije izvodila. U X SNOB vojna nastava se izvodila u sva tri bataljona i to odvojeno za novomobilisane i za stare partizane. Novomobilisani su, pre svega, vežbali u rukovanju oružjem, u stražarskoj i patrolnoj službi, dok su stariji izvodili borbenu obuku i strojevo pravilo.
- 6) Politi ki asovi održani su samo u X SNOB, odvojeno za novomobilisane. Diskutovalo se o zna aju našeg oslobodila kog pokreta i njegovom odjeku u svetskoj javnosti, o AVNOJ-u, o Nacionalnom komitetu, o federativnom ureenju države, o zasedanju Teheranske konferencije i o odlukama Drugog zasedanja AVNOJ-a. U 19 asova je II bat. uz veliko prisustvo meštana i stanovništva okolnih naselja priredio miting. U III bat. po eo je te aj SKOJ-a, pod rukovodstvom sekretara brigade. Komandant brigade pregledao je svu komoru i prisustvovao vojnim vežbama I bataljona.

Po svim jedinicama ishrana je slaba i nedovoljna. Ve smo preduzeli sve mere da se to na neki na in uredi.

⁴ Vidi dok. Jar. 16.

Od hrvatskih komandi nemamo pravog odziva, a jedinica poslata u Sloveniju po hranu još se nije vratila. Najgore je to što našim bolesnicima, koji se nalaze u našoj pokretnoj bolnici i u ambulantomama, ne možemo pružiti hranu koja bi im bila potrebna.

U štabu XVIII divizije sutra po inje podoficirski kurs. Date su sve direktive i program za kurs.

- 7) Brojno stanje divizije je:
po spisku	2086	drugova
u rashodu	244	„
na licu	1842	

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
N. Majcen⁵

Zam. komandanta — major:
Mile Cubri

BR. 20

**RADIO-DEPEŠA ŠTABA 14. DIVIZIJE OD 5. FEBRUARA
1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O POKRETU
PREMA HRVATSKO-SLOVENACKOJ GRANICI¹**

Primljeno od XIV divizije dana 5. 2. 1944. u 10.45 asova.

Danas stigao Platin.² Prema primljenim podacima imamo lepe mogu nosti na Kozjanskom, naro ito po pitanju mobilizacije i dobijanja oružja. Na Kozjanskom manja mihailovi evska grupa. Sutra kre emo na sektor Klasje, a prekosutra 5. februara preko granice.³ Rudi.⁴

⁵ Nace Majcen

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 421.

² Alojz Pacek

³ Vidi dok. br. 107 i 141 i Zbornik, tom VI, knj. 10, dok. br. 199.

* Viktor Avbelj

BR. 21

**RADIO-DEPEŠA ŠTABA 14. DIVIZIJE OD 5. FEBRUARA
1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O SITU-
ACIJI NA KOZJANSKOM SEKTORU¹**

Primljeno od XIV divizije dana 5. 2. 1944. u 15.45 asova.

Pruga Zagreb — Varaždin saobraća do [Zlatara], dalje opravljaju. Varaždin — Lepoglava nije porušena. Pruga saobraća do Krapine. Posade Krapina, Kr. Toplice, Zabok, Žutnica, [Klanjec] uz pruge. Neprijatelj drzak, na terenu slab Zagorski odred. Svakog dana još manji sukobi.² Po pitanju ranjenika skoro nemogu transport za nas. Naš, s druge strane, pograni ni pojas [drže] naoružani Besarabci i Koevari. Granica delimice minirana. Posade, karta Rogatec, Pišece, Pesnica, Senovo, Podsreda, Bizeljsko, Sv. Peter, Kozje, Polje, Pilštajn,³ Prelasko, Imeno, Podetrtek, Rogaška SI., Zetale, dalje ne znamo. Sastav Vermašaft, granicari i žandarmi. Ja ina 30 do 300. Rudi.⁴

Danas prelazimo granicu. Izveštaji s one strane granice govore da su Nemci molili za pojanje granice i-vozovi bez prekida voze iz Celja. Telegram u pogledu veze sa IV zonom primili. Rudi.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS. f. 42/1.

² Vidi dok. br. 107.

* Tekst u originalu je nerazgovetan.

⁴ Viktor Avbelj

BK. 22

**IZVEŠTAJ ŠTABA 15. DIVIZIJE OD 5. FEBRUARA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O RUŠENJU
PRUGE I O BORBI KOD CUŠPERKA¹**

ŠTAB
XV DIVIZIJE NOV I POJ
Položaj, 5. II 1944.

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA

IV brigada »M.G.« ju e se prebacila na nove položaje oko Novog Mesta, izuzev I bat. koji se još nalazi na putu, jer je, s obzirom da je držao položaje oko Kostanjevice krenuo kasnije od ostalih bataljona. On e u toku sutrašnjeg dana sti i na položaje oko Novog Mesta.

Za no 4. II na 5. II bila je predvi ena zajedni ka akcija rušenja pruge sa XII i XV brigadom.¹ XII brigada imala je zadatak da vrši blokadu neprijatelja u Dobropoljskoj dolini i da mu spre i svaki izlaz i ometanje rušenja pruge. XV brigada imala je zadatak da sa jednim bataljonom obezbe uje iz pravca Grosuplja a sa ostalim snagama da ruši prugu. Po etak akcije na sektoru Cušperk — Zdenska Vas bio je u 8 sati uve e, kad su sve jedinice morale biti na svojim mestima i zapo eti rušenje pruge. XII brigada je ta no u 8 asova bila na odre enim položajima, dok je XV brigada sa jednim bataljonom zakasnila za jedan sat. Obezbe enje te brigade bilo je blagovremeno na svojim položajima oko Predola i Cušperka, gde se nalazio neprijatelj. Rušenje pruge predvi eno je razdvajanjem pragova od šina i paljenjem pragova. A da bi se na kraju što više porušilo, predvideli smo miniranje šina na mestima sastava, tako da se istovremeno unište dve šine. Do 2 sata brigada je rušila prugu uništavanjem pragova i šina te porušila oko 300 m, dok je od 2 asa dalje po ela miniranje i uništila oko 300 m pruge. Ukupno je bilo uništeno i za saobra aj onesposobljeno oko 600 m pruge. Neprijatelj iz Zdenske Vasi pokušao je u po etku da, slanjem jedne autoblinde za kontrolu pruge, omete rušenje ali su je borci minobaca kom vatrom odbili natrag i u toku cele no i na sektoru Zdenska Vas neprijatelj nije više pokušavao nikakve ispade. Oko 3 asa neprijatelj je iz pravca Grosuplja došao sa dva voza (kompozicije) do blizine Cušperka i vojska se iskrčala

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 26/11.

¹ Vidi dok. br. 26.

iz vozova. Naše zasede (XV brig.) su sa njima vodile borbu dok XV brigada nije uspela da se sa svom komorom prebaci preko pruge na nove položaje oko Lipljena prema Senturju. Pošto je neprijatelj brzo prodirao, zaseda od jedne ete koja se nalazila na isto noj strani, i poja anje zasede, koje je bilo poslato oko 3 asa, bili su odse eni od brigade i nisu se mogli probiti te su se priklju ili XII brigadi. No as e se prebaciti preko pruge u sastav brigade. Ova brigada se još nije javila sa novih položaja. XII brigada je ujutro zauzela položaje i to sa jednim bat. na Ilovoj gori, sa jednim bat. oko Zdenske Vasi i jednim bat. iznad Ho evja, kao rezervom i prihvatnicom ostalih bat. U toku dana bataljon je na Ilovoj gori imao manje sukobe s neprijateljem.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
Jože Borštnar

Komandant — major:
Ciril¹

³ Franc Ho evar

BR. 23

**IZVEŠTAJ ŠTABA 18. DIVIZIJE OD 5. FEBRUARA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBI NA
SEKTORU HRELJIN — GOMIRJE¹**

**STAB
XVIII DIVIZIJE NOV i POJ**
Položaj, dana 5/II 44.
Br. 558

ŠTABU VII KORPUSA I GLAVNOM ŠTABU

Položaj.

*Izveštaj o borbi kod Gomirja
na sektoru IX SNOB**

Dana 3. o.m., u 7 asova, neprijatelj je po eo svoju ofanzivu na naš sektor. Prodirao je u tri kolone, u ja ini oko 1.100 ljudi, ustaša i Nemaca, sa dva tenka, 7 oklopnih kola, 4 motocikla i oklopnim vozom.

Jedna kolona, ja ine oko 600 ljudi, prodirala je u pravcu Turkovi i — Vitunj. Druga kolona je sa motorizacijom prodirala cestom Ogulin — Hreljin a tre a kolona, ja ine oko 100 ljudi, na kotu 523 i iza brda prema Kamenskom.

Prvu kolonu, koja je prodirala pravcem Turkovi i — Vitunj, odmah je napala naša izvi a ka patrola i zadržala je do 9.15 asova. Usled jakog i nadmo nijeg pritiska protivnika, patrola se pod borbom povukla kotom 555 prema Lumbardi. Druga kolona, koja je prodirala cestom Ogulin — Hreljin, iskrcala je pešadiju i ova je odmah po ela da prodire cestom za Okruglicu i cestom Hreljin — Brestovac. Naišla je na otpor naše patrole koja je obezbe ivala cestu i prugu, Hreljin i iznad Hreljina. Neprijatelj je pet puta jurišao na položaj te patrole i svaki put bio krvavo odbijen. Posle toga neprijatelj je po eo žestoko da ga a teškim naoružanjem, baca ima i artiljerijom. Istovremeno je kolona, koja je iznad Hreljina prodirala prema Kamenskom, jakom mitraljeskom vatrom, sa boka napadala položaje te patrole. Tek posle bombardovanja i pod jakom mitraljeskom vatrom patrola se u 9.30 po ela pod borbom povla iti preko kote 555 pod Lumbardu, na kojoj je htela da zauzme svoj novi položaj. U tome ju je preduhitrio neprijatelj koji je prodirao. Pro-

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 27/11.

² Vidi dok. br. 19.

tivnik, koji je zauzeo svoje položaje na Lumbardi, bio je obučen u različite uniforme i na glavi imao »partizanke« i zbog toga naši borci nisu odmah upotrebili oružje, već su ih dozivali i pitali ko su. U tom momentu neprijatelj je izvršio juriš sa ogromnom nadmoću i sa svih strana, te se je razvila borba prsa u prsa. I pored iznenađenja i ovakve prevare, naši borci su pružili energičan otpor u protivjurišu i na taj način se probili prema Trnovo Poljani.

Jedneta nalazila se na položaju i to: jedan vod iznad Perimosta a jedan vod iznad mosta pod selom Tatalovi. Ovaj vod je u 8 časova prihvatio borbu s neprijateljem i zadržavao ga do 9.30 časova. Ali, kako je kolona već prodrla iz Brestovca preko kote 555 prema Maravi ima, a jedna kolona prodirala iznad pruge prema Kamenskom, vod se povukao na položaje iznad Gvozdena. Vod koji se nalazio na položaju iznad mosta pod Tatalovi ima prihvatio je borbu sa kolonom koja je prodirala prema Kamenskom i dalje. Borbu je vodio do 9.40 časova. Pošto je neprijatelj jednom kolonom prodirao dalje, a druga kolona ga napala preko mosta, vod se pod borbom povukao preko sela Gvozdeni u sastav ete.

Zbog žestokoga anjapoložaja etete teškim oružjem, artiljerijom i bacaćima, i pošto je neprijateljinio vrlo jak pritisak, eta se povukla na položaje kod sela ur evi i.

Prvi bataljon zauzeo je nove položaje i to sa jednom etom oko sela ur evi i, a sa drugom etom desno od ceste, ispred samog sela Gomirje.

Neprijateljska kolona od oko 200 ljudi, koja je prodirala prugom, ispred ur evi a razvila se u strelce od pruge do ceste i prodirala prema Gomirju. Kolona je našom mitraljeskom vatrom odbijena i odbacena natrag. Kolona, koja je prodirala između pruge i ceste, između ur evi a i Gomirja, uspela je da prođe u selo ur evi i. Borci I ete izvršili su brz i energičan protivnapad te prinudili neprijatelja na povlačenje i gonili ga prema Ljubošini.

I pored velike nadmoći neprijatelja u ljudstvu i oružju, naše su jedinice u 14.30 časova prešle u protivnapad te naterale neprijatelja u bekstvo. Bobene patrole su ga pratile i gonile do Okruglice. Odrinam sektor bio je u 18 časova potpuno očišćen od neprijatelja, koji se povukao u svoje utvrđeno uporište Ogulin.³ Svu tu borbu vodile su jedinice I bataljona.

³ U izveštaju od 5. II 44. Stab 18. divizije javlja da su prema naknadnim izveštajima prilikom ovog ispada ustaše popalile sela Ljubošinu, Maravi e, Vitunj i dve kuće u Trnovo Poljani. Ubile su 4 žene i 2 muškarca. Sa sobom su odvele 4 omladinke i nekoliko ljudi. Prilikom paljenja sela izgoreo je i jedan ustaša.

Ljubokinu.

Naše edinice so kljub veliki številčni premoči sovražnika v ljudstvu in orožju presle ob 11,30 uri v proti-napad in poglanel sovražnika v beg. Bojne patrrole so ga zasledovale in priganjale do Okruglica. Določeni nam sektor je bil ob 18 uri popolnoma očiščen sovražnika, kateri se je umaknil v svojo utrjeno postojanko Ogulin. Vse to borbo so vodile edinice 1. bataljona.

III. bataljon je bil cel čas trajanja borb v zasledah, da prepreči event. nadaljno prodiranje sovražnika na Gomirje in dalje. Umikajočega se sovražnika je zasledov in gonil preko Trnjeve poljane - Lombarde - Ljubošine in Perić mosta.

Izgube sovražnika v tej svoji ofenzivi znašajo najmanj 35-40 mrtvih in ranjenih. Med mrtvimi so 4 nemški oficirji. Vse to in več potrjujejo civilisti, ki so morali voziti mrtvece in ranjence.

Naše izgube 3 mrtvi, 1 ranjen, 1 tovarišica ujeta in 2 pogrešana. Izgube v orožju: 1 lahki mitraljez, izgubljen iz vzroka, ker je mitraljezec padel v borbi na Lombardi in ga ni bilo mogoče rešiti. Dalje 7 pušk t.j. od padlih, ranjenih in ujetih. Tudi teh pušk ni bilo mogoče rešiti, ker se je vse to izgubilo pri spopadu na nož na Lombardi.

Porabilo se je za oša borbe 2300 metkov za puško-mitraljez, 562 puščane municije in 16 lahkih min za težki bacač.

Pripominjamo, da smo takoj ko je pričela borba na našem sektorju odposlali patrulo k ~~našemu~~ II. Udarni brigadi VIII. divizije s pozivom, da v smislu dogovora napade sovražnika in nas s tem razbremeni. Naša odposlana patrula pa je ugotovila, da se je imenovana brigada takoj ob začetku spopada sovražnika s nami umaknila in zapustila svoje položaje in se sedaj nahaja v Vinici. Kmenja smo, ako bi II. udar. brigada VII. divizije pritočila k operaciji s nami, da bi sovražniku ne samo zadali mnogo večje izgube, temveč tudi najbrže preprečili njegov povrtek v Ogulin.

Sart fašizmu - svoboda na rodu !

Politkomisar:

Komandant:

M. Kofar
d)
14/II

J. Kofar

III bataljon se za sve vreme borbi nalazio u zasedama. da spre i eventualno prodiranje neprijatelja na Gomirje i dalje. Neprijatelja koji se povlaio gonio je i pratio preko Trnove Poljane — Lumbarde — Ljubošine i Pen mosta.

Gubici neprijatelja u toj ofanzivi iznose najmanje 35 do 40 mrtvih i ranjenih. Među mrtvima nalaze se 4 nema ka oficira. Sve to i još više potvr uju civili koji su morali da voze mrtve i ranjene.

Naši gubici: 3 mrtva, 1 ranjen, 1 drugarica zarobljena i 2 nestala. Gubici u oružju: 1 laki mitraljez, izgubljen zbog toga što je mitraljezac poginuo u borbi na Lumbardi i nije ga bilo mogu e spasti. Dalje, 7 pušaka od poginulih, ranjenih i zarobljenih. I te puške nije bilo mogu e spasti jer se sve to desilo u sukobu na nož na Lumbardi.

U toku borbe utrošeno je 2.300 metaka za puškomitraljez, 562 komada puš ane municije i 16 mina za laki baca .

Napominjemo da smo odmah, im je po ela borba na našem sektoru, poslali patrolu II udarnoj brigadi VIII divizije s pozivom da u smislu dogovora napadne neprijatelja i da nas time rastereti. Naša patrola je utvrdila da se pomenuta brigada odmah u po etku neprijateljskog napada povukla i napustila svoje položaje, te se sada nalazi u Vinici. Naše je mišljenje, da se II brigada VIII divizije pridružila nama u operaciji, ne samo što bismo neprijatelju naneli mnogo ve e gubitke, nego hi smo mu verovatno onemogu ili povratak u Ogulin.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
N. Majcen⁴

Komandant:
Janko Rudolf

* Nace Majcen

BR. 24

**IZVEŠTAJ ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE OD 6. FEBRUARA
1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O LIKVI-
DACIJI NEPRIJATELJSKOG UPORIŠTA U MOTNIKU¹**

ŠTAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV i PO SLOVENIJE
Na položaju, dana 6. II 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

RATNI IZVEŠTAJ

U noći od 1. na 2. II 1944. 6. SNOUB »Slavka Šlandra« napadala je i zauzela žandarmerijsko uporište Motnik, na cesti Kamnik — Trojane.²

Posle peto asovne ogor ene borbe uporište od 28 žandarma bilo je zauzeto. Pošto se žandarmi nisu hteli predati uporište je bilo minirano i srušeno. Žandarmi su bili najzagriženiji hitlerovski banditi, strah i trepet itavog stanovništva u okolini. Pružali su tako žestok otpor, da je trebalo svakog ponaosob ubiti me u ruševinama i kamenjem razbijenog uporišta, odakle su ve polumrtvi pucali na svakog koji se hteo približiti.

Iz vatre i ruševina naši su borci zaplenili sledeće:

Glavu teškog mitraljeza sa dva redenika municije

8 »mauzer« pušaka

1 tromblonsku pušku sa 30 tromblona

5 lovačkih pušaka i 6 pištolja

1 automat sa 650 kom. municije i 6 okvira

30 raketa, 20 ofanzivnih bombi

1.250 kom. raznovrsne municije

mного ratnog materijala (fišeklije, opasa i, torbice, noževi, cipele, odeća), 3 pisane mašine.

Zajedno sa žandarmima izgorelo je mnogo rezervnog oružja i municije kao i 1 teški mitraljez, 1 laki minobacač i 2 puškomitraljeza. Uništeno je 15 bicikla, zapaljen 1 luksuzni automobil i jedan motocikl.

Neprijatelj je imao 24 mrtva, dok su 4 žandarma uspela da pobegnu kroz tajni izlaz. Među mrtvim žandarmima nalazi se i žandarmerijski oficir (kapetan).

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 332/11.

* Vidi dok. br. 110, 111 i 147.

Š t a b
IV. operativne zone
NOV in PO Slovenije
Na položaju, dne 6. II. 1944.

2 II

77

VOJNO POMOČILO Glavnemu Štabu NOV in PO Slovenije

V noči od 1. na 2. II. 1944. je 6. SMOU "Slavka Štandra" napadla in zavzela šandarerijsko postojanko Motnik na cesti Kamnik - Trojane.

Po peturnem srditem boju je bila sestojanka 28 šandarjev zavzet. Ker se orožniki niso hoteli predati, sestojanka je bila postojanka minirana in porušena. Orožniki so bili najbolj zagrizeni hitlerjevski banditi, strah in trepet vsega prebivalstva v okolici. Dajali so tako srdit odpor, da je bilo treba vsakega posebej ubiti med ruševinami in kamenjem razbite postojanke, od koder so nasolrtivi streljali na vsakega, ki se jim je hotel približati.

Iz ognja in ruševin so naši borci zaplenili naslednje:
glavo težkega mitraljeza s dvema pasovna municija,
8 Mauser pušk
1 tromblonsko puško s 30 trombloni
5 lovskih pušk in 6 pištol
1 brzostrelko s 650 kos municije in 6 seržerjev
30 raket, 20 ofenzivnih bomb
1250 kos. raznovratne municije

mного vojaškega materiala /fišekli, pasovi, torbice, šavlji, noži, obleka/, 3 pisalni stoli.

Z orožniki vrad je sgorelo mnogo rezervnega orožja in municije, kakor tudi 1 težek mitraljez, 1 lahek minometalec in 2 puškomitraljeza. Uničenih je bilo 15 koles, satgan 1 luksuz avto in 1 motorno kolo.

Sovražnik je imel 24 mrtvih ~~in 4 ročnikos~~, 4 ročnikos se je posrečilo ujeti, skozi tajni izhod. Med mrtvi 1 orožnik je bil tudi orožniški oficir /Hauptman/.

Nemška kolona, ki jo je štitil oklepnijak in težki bacači je prihajala napadeni postojanki na pomoč iz smeri Trojan. Bila je odbita in vržena nazaj. Sovražnik je imel verjetno več mrtvih in ranjenih.

Naše izgube: 3 mrtvi tovariši /med njimi komandant bataljona tov. Džek, 1 politdelegat in 1 vodnik/.

13 ranjenih /6 nepokretnih, 5 pokretnih in 2 lažje ranjena/. Med ranjenimi je komisar brigade tov. Mišel in 1 komandir čete.

Materiale izgube: 2 puški in 40 min. v municiji izmo kritje. Postojanka v Motniku je bila na najbolj utrjenih postojank na tem sektorju. Vsa stavba je izgledala kot en sam bunker. Vsaka soba, veža in ovinak stopnic je imel še posebno zavarovanje s cementnimi preobrami in strelskimi linami.

Zaradi splošne osovraženosti zagrizenih šandarjev je isela likvidacija postojanke med civilnim prebivalstvom ogromen ugoden odsev.

Smrt fašizmu - svoboda narodu!

Politkomisar:

Čučiljavec

Komandant:

Podota

135

Nema ka kolona, koju su štitila oklopna kola i teški baca i, dolazila je iz pravca Trojane u pomo napadnutom uporištu. Bila je odbijena i odba ena natrag. Neprijatelj je verovatno imao više mrtvih i ranjenih.

Naši gubici: 3 mrtva druga (me u njima komandant bataljona drug Džek,¹ 1 politdelegat i 1 vodnik);

13 ranjenih (6 nepokretnih, 5 pokretnih i 2 lakše ranjena). Me u njima je komesar brigade drug Mišel⁴ i 1 komandir ete.

Materijalni gubici: 2 puške i 40 mina, municiju smo nadoknadili.

Uporište u Motniku bilo je jedno od najutvr enijih uporišta na tom sektoru. Citava zgrada li ila je na bunker. Svaka soba, hodnik i okuka na stepeništu imali su i posebno obezbe enje sa cementnim grudobranima i strelja kim puškarnicama.

Zbog opšte omrznutosti zagriženih žandarma, likvidacija uporišta imala je me u civilnim stanovništvom ogroman i poljan odjek.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar
Ciril Ribičić

Komandant:
o d s u t a n

BR. 25

RADIO-DEPEŠA ŠTABA 14. DIVIZIJE OD 6. FEBRUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O PROMENI MESTA PRELAZA PREKO HRVATSKO-SLOVENSKE GRANICE"

Primljeno od XIV divizije dana 6. 2. 1944. u 13.50 asova.

Imali nameru prelaza kod Klanjec — Zelenjak.² Zbog zaseda na pli acima morali bismo da gazimo duboku Sutlu, što je sa ovakvim teretom nemogu e. Zbog toga prelazimo preko kod Sedlarjevog. Na drugoj strani se razmeštamo Zusem, Rudenca, Sopot. Usmerite IV zonu prema pruzi Celje. Rudi.¹

⁵ Rudi Karat

⁴ Josip Berkopec

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 42 I.

² Vidi dok. br. 20 i 107
Viktor Avbelj

BR. 26.

**IZVEŠTAJ ŠTABA 15. DIVIZIJE OD 6. FEBRUARA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBAMA
KOD VODENICA I NOVOG MESTA I O RUŠENJU PRUGE
NA SEKTORU ZDENSKA VAS — CUŠPERK***

STAB
XV DIVIZIJE NOV I POJ
Položaj, 6. II 1944.
Br. 30

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA

V brigada »I.C.«

Dana 4. II primili smo izveštaj I bataljona da su oko 16 asova bega pokušali da naprave ispad iz Kostanjevice prema Vodenicama. Naša pokretna zaseda od 6 ljudi napala ih je puškomitraljezom, posle čega su se razbežali po šumi. Ja ina neprijatelja: oko 50 ljudi. U toj šumi čekali su do 19 asova uve e i tada po čeli da beže u Kostanjevicu. Zaseda je pošla za njima ali se neprijatelj brzo povukao i do borbe više nije došlo. To je bilo onoga dana kad je naš III bataljon vodio borbe na sektoru Stopiče — Zabja Vas. Naknadno smo saznali da je u toj borbi neprijatelj imao 7 mrtvih i približno toliko ranjenih. Ove podatke primili smo od pouzdanih civila. Naši gubici: 1 mrtav i 1 ranjen.

U toku 4. II na celom našem sektoru neprijatelj se nije pojavljivao. Neprijatelj je stigao u Češ u Vas kod Novog Mesta, na levoj obali Krke, gde ga je napao I bataljon (Fer ijev).² Neprijatelj se posle toga panično razbežao i povukao se u Novo Mesto.

XII brigada.

U toku današnjeg dana bataljoni su se nalazili na položajima:

I bataljon nalazio se na Lazama u rezervi. II bataljon bio je sa jednom četom na položajima kod Zdenske Vasi i Zagorice a sa dve čete na brdu južno od Hočevja, sa zadatkom obezbeđenja ako bi neprijatelj vršio kakve ispade iz Zdenske Vasi i

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 26/11.

² Naziv »Fer ijev« imao je 1. bataljon 5. slovenačke NOU brigade »Ivan Cankar«, koji se još od novembra-1943. nalazio van sastava brigade, na sektoru Novo Mesto — Dol. Toplice. Komandant bataljona Zdravko Firm Fer i poginuo je 1. aprila 1944. na Zajčjem vrhu kod Novog Mesta.

Zagorice. III bataljon nalazio se na položajima na Ilovoj gori. Tokom dana, u 10.30 asova, neprijatelj je iz pravca Zdenska Vas i ušperk došao na Ilovu goru. III bataljon je neko vreme **vodio** borbu ali zbog premorenosti od poslednjeg pokreta i zaseda, koje je držao itavu no , nije mogao da zadrži neprijatelja te se povukao u Podbukovje. Neprijatelj se neko vreme zadržao na Ilovoj gori a onda se vratio natrag. U toku no i opet smo poslali na položaj dva bataljona radi obezbe enja akcije na pruzi koju izvodi XV brigada. Jedan bataljon je u rezervi na Lazama.

XV brigada. Izveštaj za 4. II 1944.³

I bataljon nalazio se u zasedi na kotama 390, 511 i 331, sa zadatkom da iz tog pravca spre i nadiranje neprijatelja. II bataljon je izme u Cušperka i Zdenske Vasi rušio prugu. III bataljon nalazio se u zasedi iznad Vel. Ilove gore a sa jednom etom izme u Ilove gore i kote 321, tako da je držao vezu sa I bataljon. IV bataljon rušio je prugu južno od II bataljona, u pravcu Zdenske Vasi. Sva komora, pod zaštitom jedne ete III bataljona, krenula je iz sela Laze, preko Ho evja i pruge u selo Rožnik. Komoru je vodio zam. politkomesara XV brigade. Zam. komandanta brigade nalazio se u zasedi I i III bataljona, dok su komandant i politkomesar brigade bili prisutni rušenju pruge. Rušenju pruge prisustvovao je i na . štaba divizije.

Svega skupa porušeno je 600 m pruge. . . .

Jedna eta I i jedna eta III bataljona nisu se mogle prebaciti preko pruge jer je po elo svanjivati a u istom trenutku stigao je i voz. Obe ete e se u toku no i prebaciti preko pruge i priklju iti svom bataljonu.

Situacijski izveštaj za 5. II 1944.

Prema naredbi štaba XV divizije zaposeli smo nove položaje. I bataljon nalazi se u selu Vel. Lipljane, sa obezbe enjem u pravcu Ra ne, Grosuplja i Slivnice. Na cesti Grosuplje — Šenturje podigao je barikade. II bataljon nalazi se u selu Vel. Lo nik te šalje patrole u pravcu Turjaka i Rašice. Drži i dve zasede i to: prvu kod Sv. Petra a drugu kod Sv. Ahaca. III bataljon nalazi se u selu Vrbi je. Patrole šalju u pravcu Grosuplja i Pijave Gorice. Zasede drži na cesti Vrbi je — Šenturje. IV bataljon nalazi se u selu Rožnik, sa obezbe enjem severoisto no od Rožnika, gde drži i zasedu. Patrole šalje prema Ra ni, Zdenskoj Vasi i Turjaku.

Artiljerija XV divizije.

I divizion: nalazi se u Jurnoj Vasi, sa zadatkom blokade Novog Mesta. U tu svrhu drži položaje gostiona Malenšek —

» Vidi dok. br. 22.

Baron ev hrib — Sv. Rok, gde ima vezu sa II divizionom. Ju e je u toku celog dana bilo potpuno mirno na elom sektoru te nije bilo nikakvog nadiranja neprijatelja prema našim položajima. Mir je bio iskoriš en za kopanje zaklona za automatska oružja. Od U.B. »I.C.« divizion je primio 2 puškomitraljeza, jer sam nije imao dovoljno automatskog oružja. Okolni teren je pregledan za ev. topovske položaje.

Divizion ju e nije primio nikakve novomobilisane. Prokopi Bir na Vas — Skrijan e završeni su i prokopani do pravilnih dimenzija.

II divizion nalazi se u Lakovnicama sa zadatkom blokade Novog Mesta. U tu svrhu drži zasede na sektoru od gostione Mrvar, na brdu do Sv. Roka, gde ima vezu sa I divizionom. I na ovom sektoru bilo je ju e mirno te nije utrošena nikakva municija. Mir je iskoriš en u svrhu kopanja zaklona za mitraljeze i za top. Izvi an je okolni teren radi određivanja pogodnih top. položaja iza naše linije.

Uve e, u 18 asova, uspostavljena je telefonska veza izme u položaja i divizona, kako bi zasede u slu aju potrebe mogle odmah pozvati potrebnu pomo od strane divizona i javljati kakva je situacija na njihovom položaju. Patrola koja je bila poslata da zakamuflira top i municiju, nakon izvršenog zadatka vratila se natrag u divizion.

Ju e je II divizion primio 10 mobilisanih, koji su ve inom stari i bolesni te kao takvi manje sposobni za borbenu službu.

Dolenjski odred.

Odred se nalazi u pokretu od Sentvida za Trebelno. Minerski vod bio je poslat na prugu Ljubljana — Litija, sa zadatkom da je ruši.⁴ Prilikom pokreta zapaljena je stanica u Vel. Loki.

5. II 1944. odred je stigao na Trebelno, gde se nalazi i Gup eva brigada. Pošto je ta brigada zaposela položaje koji su bili nama odre eni, mi smo u dogovoru sa štabom brigade zaposeli položaje Dre ji Vrh i užnja Vas. Stab odreda Dre ji Vrh. II bataljon no as kre e natrag prema Sti ni a posle toga dalje preko granice na ranije odre enu akciju.

Stabu XII i XV brigade izdali smo nare enje za dalje rušenje pruge. Kod XV brigade nalazi se na . štaba. Drug Raco je otišao u IV brigadu da pripremi plan za akciju u vezi sa drugom Bregarom. Drug Cini je otišao u XII brigadu.

Ju e je po eo kurs za vodnike i desetare, kojim rukovodi aktivni pešad. potporu nik drug Stepan i Miroslav, do sada oper. ofic. II bataljona V brigade i lan KP. Instruktor je i drug Skulj Boris, aktivni pešadijski potporu nik, lan KP. Poljt-
1!

⁴ Vidi dok. br. 44.

komesar škole je drug Ples Franc Lado, do sada politkomesar II bataljona XV brigade, zam. politkomesara drug Zagore Jože. Vojna škola nalazi se u istom selu kao i partijska te e na politiki m asovima vojne škole u estvovati i kursisti partijske škole. Pitomaca vojne škole ima 40.

Obaveštajac XV divizije javlja da na pruzi Zidani Most Ljubljana nema vojnih transporta (od 3. II). Na pruzi Ljubljana — Trst stalni transporti vojske i materijala za italijanski front (od 4. II). Na oba sektora nikakvih lokalnih koncentracija.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
Jože Borštnar

Komandant — major:
si. odsutan

BR. 27

NARE ENJE ŠTABA 32. DIVIZIJE NOVJ OD 6. FEBRUARA 1944. ŠTABOVIMA PODREDENIH JEDINICA ZA POJA ANJE POLOŽAJA NA SEKTORU SVINSKA PLANINA — SOVODNJE — BARCA¹

STAB XXXII DIVIZIJE
IX KORPUSA NOV i POJ
Položaj, 6. 2. 44.

ŠTABU XVII SNOB
STABU XIX SNOB
ŠTABU XVIII SNOB

Danas u 10 asova pre podne XVIII SNOB izvela je, na cesti izme u edada i Robi a, veoma uspelu akciju u kojoj je uništila dva kamiona i potukla 16 Nemaca a 11 zarobila. Zaplenila je dva šarca, 4 nema ka automata, 12 »mauser« pušaka, više pištolja i drugog ratnog materijala.² Osim zamenika komandanta II bataljona druga Groma,³ koji je poginuo i koji treba

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 283 II.

² Vidi dok. br. 55.

* Mirko Grom. Poginuo 5. februara 1944. u selu Peroti kod Liveka.

da svim borcima i starešinama jedinica XXXII divizije ostane kao sjajan primer borbenosti, požrtvovanja i odanosti našoj borbi, u akciji nije bilo drugih žrtava.

U vezi s ovom akcijom možemo sutra o ekivati intervenciju neprijatelja, zbog toga treba još ove no i raskopati ceste a sutra ujutro treba da budu u svim pravcima, odatle postoji mogućnost neprijateljskog prodora, postavljanje jake zasede. Nikako se ne smeju prihvatati frontalne borbe ve težiti za tim da se neprijatelj, pre svega manje kolone, pusti u dubinu našeg terena, zatim pravovremeno obavestiti o tome sve jedinice a onda sa svih strana izvršiti napad na njega, okružiti ga i uništavati. Sve ove naše borbe s neprijateljem, koji nas pokušava napasti na našem terenu, treba voditi u ofanzivnom a ne u defanzivnom smislu. Pri tome treba uvek imati u vidu to da mi ovladamo visinskim položajima. Na to treba naro ito da pazi XIX SNOB koja treba veoma snažno da poja a zasedu na Svinjskoj planini a XVII SNOB na koti iznad Ložca,⁴ iznad Sovodnja a tako er treba da zaposedne položaje desno od sela Barca kako bi štitila bok XVIII SNOB iji su borci zbog najdužeg marša i izvršene akcije veoma umorni. Izvi a ke patrole također treba slati što bliže neprijateljskim uporištima, kako bi svaki pokret neprijatelja bio pravovremeno otkriven. To naro ito važi za jutarnje asove. Zbog udaljenosti neprijateljskih uporišta postoji opasnost od napada neprijatelja do 2 sata posle podne. Zbog toga neka izvidni ke patrole vode ra una o tome i neka budu najmanje do pomenutog asa budne na itavom terenu.

Ovaj uspeh treba popularisati medu civilnim stanovništvom, kao i medu borcima, radi podizanja morala i sticanja poverenja u našu vojsku. Tako er se ne sme zaboraviti na uspeh XVII SNOB na Sanquirinskim mostovima ni na uspehe kod Ro inja⁵

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, potporu nik:
Kogej Vasja s. r.

V. d. komandanta, poru nik:
Jakopi Albert s. r.
Kajtimir

⁴ Na karti 1 :100.000 nije na eno.

⁵ Sedamnaesta slovena ka NO brigada sSimon Gregor i « izvela je napad na posadu na Sanquirinskim mostovima no u 2 3. februara 1944. godine. Vidi dok. br. 55.

BR. 28

IZVEŠTAJ ŠTABA 16. SLOVENA KE NO BRIGADE »JANKO
PREMRL VOJKO« OD 6. FEBRUARA 1944. O AKTIVNOSTI
OD 30. JANUARA DO 6. FEBRUARA 1944. GODINE¹

STAB XVI SNOB
»JANKA PREMRLA VOJKAA
na položaju, 6. 2. 1944.

STABU XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA NOV i POJ

Na položaju

Na našim položajima danas nismo mogli primetiti nikakvo kretanje neprijatelja. Patrola 1. bataljona javila je da neprijateljska patrola kreće iz Idrije s onu stranu Idrijce prema Jagršama. Poslali smo patrolu od 12 ljudi sa komandrom i sa dva puškomitraljeza da ih napadne ako se budu vraćali cestom preko Zelina² prema Idriji.

Ceta 3. bataljona, koju smo 26. 1. 1944. poslali zajedno sa komandrom Marjanom na izvršenje nekoliko sabotažnih akcija prema St. Vidu, vratila se. Za to vreme izvršila je sledeće akcije:

— 30. 1. 44. uveče u 21 čas izvršili su demonstrativni napad na nemačko uporište na Preski (broji 120 ljudi). Napad je trajao oko pola sata. Stražar koji je bio ispred uporišta sigurno je mrtav. Koliko je bilo mrtvih i ranjenih u uporištu nije se moglo utvrditi.³

— 1. 2. 1944. Zajedno sa minerskim vodom »Grintovec« digli su u vazduh željeznički most između Medvoda i Medna. Ova četa naše brigade bila je u zasedi za osiguranje minera. Promet je bio zaustavljen 14 sati.⁴

— 2. 2. 1944. u ponoć digli su u vazduh željezničku stanicu Medno, drugu stanicu od Ljubljane. Zaplenili su jedan telefon. Iste su noć i kod Mednog u blizini uporišta digli u vazduh željezničku prugu. To su izveli nagaznim minama. Promet je bio zaustavljen 8 časova.³

— 4. 2. 1944. napali su kod Skofje Loke Nemce koji su imali vežbe. Borba je trajala oko jedan sat. Nekoliko Nemaca je sigurno poginulo i ranjeno jer su bili veoma iznenađeni.⁶

¹ Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 282/1.

¹ Raskrsnica puteva Idrija — Cerkno — Tolmin.

¹ Vidi dok. br. 55.

⁴ Vidi dok. br. 110 i 149.

⁴ Vidi dok. br. 55 i 149.

• Vidi dok. br. 55.

Danas, 6. 2. 1944, vratila se eta.

Broj mrtvih i ranjenih nije se mogao ta no utvrditi jer je posle svake akcije bila stroga blokada te se civili apsolutno nisu mogli kretati.

3. bataljon naše brigade je prema naredbi štaba XXXI divizije u no i od 5—6 2. 44. uništio i zapalio sve javne zgrade u Zirima, osim opštine gde je nastanjena jedna porodica. Istu emo uništiti slede e no i. Pored toga uništi emo i kasarne u Osojnici." Tom prilikom je bilo zapaljeno:

— dva župni ka doma, škola. Prosvetni dom i Sokolski dom. Tom prilikom smo zaplenili nešto materijala manje vrednosti i u Sokolskom domu kino-aparat. Bataljon se vratio danas u 9 asova ujutro.

5. 2. 44. poslali smo jednu etu .1. bataljona sa komandan-
tom bataljona i sa teškim baca em iz divizijske Prate e ete za osiguranje akcije na rudnik u Idriji.^s Prema izjavi divizijskog obaveštajca druga Pemca⁹ ova eta suviše se brzo povukla. Pošto se u sastav bataljona još nije vratila, ne možemo vam o tome dati ta niji izveštaj.

Moralno stanje ljudstva je dosta dobro, zdravstveno stanje srednje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar'
Kuk Jože

Komandant — kapetan:
Avsec Jože

⁷ Predgrade Ziri
* Vidi dok. br. 55.
• Evgen Matejka

BK. 29

IZVEŠTAJ ŠTABA 7. KORPUSA OD 7. FEBRUARA 1914.
(GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O RASPOREDU
I AKTIVNOSTI PODRE ENIH JEDINICA¹)

ŠTAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE
Br.

Položaj, 7. II 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

Na položaju

Dostavljamo vam slede i izveštaj o stanju na našem terenu i radu naših jedinica 5. i 6. o.m.:

Raspored snaga: ostao je bez promene s tim što smo V U.B. izdali nareenje da specijalni Cankarev bataljon, koji se ve 4 meseca nalazi na jednom te istom mestu te je imao brojne borbe, sa dosadašnjih položaja povu e u rezervu, a da ga na njegovim položajima zameni bataljon V U.B. koji se do sada nalazio u rezervi.

Pored toga smo, u smislu vašeg nareenja, izdali nareenje XVIII diviziji da krene na sektor Ko evje — Grosuplje. Divizija e sti i na taj sektor najranije 11. ili 12. o.m.²

Dolenjski odred je za izvršenje svojih zadataka sa jednim bataljonom krenuo na Dre jji Vrh, a njegov drugi bataljon je za to vreme ve krenuo u akciju preko granice.³

Kretanje neprijatelja: na elom našem sektoru ne primeuju se nikakvi pokreti neprijatelja te je neprijatelj u svojim starim uporištima prili no pasivan. Manje ispade neprijatelj je pravio iz Novog Mesta u pravcu Gotne Vasi, iz Grosuplja prema Predolama i iz Ogulina u pravcu Hreljina.

Borbe naših jedinica: Težište akcije našeg Korpusa je još uvek rušenje žel. pruge Ljubljana — Ko evje.

Jedinice XV i XII brigade su u no i 5/6. o.m. porušile 600 m žel. pruge. Istovremeno su jedinice VIII brigade XVIII divizije porušile 800 m pruge izme u Ko evja i Lipovca. Neprijatelj je na sektoru kod Grosuplja pokušao da interveniše sa jednom autoblindom, ali su je naše zasede vatrom bacala a poderale.⁴

Jedinicama VIII, XII i XV brigade izdali smo nareenje da intenzivno i dalje ruše prugu. Za 6. i 7. još nismo primili izveštaj o rušenju pruge.⁵

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS. f. 21.

² Vidi dok. br. 14, 15 i 76.

³ Vidi dok. br. 44.

⁴ Vidi dok. br. 30.

⁵ Vidi dok. br. 33.

Pošto su jedinice XVIII divizije, odn. IX U.B., dana 4. o.m. odbile napad neprijatelja, neprijatelj nije preduzeo nikakve ispade prema našim položajima.⁶

Naši planovi: Dolaskom XVIII divizije na sektor Grosuplje — Ko evje, temeljito ćemo porušiti prugu Ljubljana — Ko evje. Pored toga pripremamo plan za likvidaciju ve ih neprijateljskih uporišta na toj komunikaciji.

Istovremeno nastojimo da naša dva odreda, Dol. i Notranjski, itavo vreme budu što više aktivni na pruzi Litija — Ljubljana i Ljubljana — Postojna, te Istarski odred na pruzi Postojna — Trst.

Istovremeno smo IV U.B. postavili zadatak da pripremi sve potrebno za likvidaciju uporišta na komunikaciji Novo Mesto — Bela Cerkev.

Mobilizacija: Uz rušenje komunikacija rad našeg korpusa je trenutno usredsre en na pitanje mobilizacije, kako Istarskom odredu tako i u Ljubljanskoj Pokrajini. Mobilizacija se izvodi vrlo zadovoljavaju e. U toku 3 nedelje uspelo nam je podi i brojno stanje XVIII divizije za 815 ljudi. Istovremeno je Notranjski odred oja ao za 90 ljudi, Dolenjski odred za 50 ljudi, dok je i XV divizija izvodila mobilizaciju ali nemamo detaljnijih podataka. Istovremeno ćemo se detaljno dogovoriti sa na elnikom za pozadinu drugom Rokom⁷ o planskoj mobilizaciji u Ljubljanskoj Pokrajini.

Unutrašnja organizacija vojske: U smislu vaših pismenih direktiva i usmenih direktiva na elnika vašeg štaba, druga pukovnika Tomaža,⁸ izvrši ćemo reorganizaciju pojedinih podre enih štabova, kao i organizaciju pojedinih rodova vojske.

Ipak molimo da nam prema mogu nosti što pre rešite naše predloge po pitanju organizacije štaba Korpusa i štaba XV divizije.⁹

Naš poslednji predlog po pitanju našeg operativnog odeljenja promenili bismo utoliko, što bismo za na elnika našeg operativnog odeljenja predložili druga majora Milu Kilibardu, a druga Mitju Stajerca¹⁰ za lana operativnog odeljenja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Bolko — Brilej»

Komandant — p. pukovnik:
Rajko Tanaskovi

⁶ Vidi dok. br. 22.

⁷ Franc Tav ar

⁸ Dušan Kveder

⁹ Vidi dok. br. 8.

¹⁰ Alojz Gr ar

¹¹ Dr Jože Brilej

BR. 30

**IZVEŠTAJ ŠTABA 15. DIVIZIJE OD 7. FEBRUARA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBAMA
KOD NOVOG MESTA, BRUSNICA I CUŠPERKA¹**

STAB
XV DIVIZIJE NOV I POJ
Položaj, 7. II 1944.
Br.: 59

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA

Operativni izveštaj za 5. II 1944.

IV brigada.

Nakon pokreta I bataljon je stigao na nove položaje na Kozarjevom Kalu. Pomo u zaseda drži položaje iznad Luknje, Bršljina i Zabjaka. II bataljon na sektoru Trebelno vrši izvi-anje i obezbe enje od nema ke granice prema Šentrupertu, Krmelju i Bu ki. Zasedu drži iznad Šmarjete. III bataljon na sektoru Dolenje Kamenje sa zadatkom obezbe enja u pravcu Novog Mesta i kontrole ceste Novo Mesto — Bela Cerkev. Zasede ima iznad Bu ne Vasi, iznad Ma kovca i ispod Trške Gore. IV bataljon na sektoru Vel. Kal, sa zadatkom rušenja ceste i pruge Trebnje — Novo Mesto, postavljanja zaseda kod Dalj-neg Vrha i kontrole u pravcu Zalov e i Harinja Vas. Baterija i inženjerska eta na sektoru ešnjice, gde se nalazi i veza sa štabom divizije.

Pokret na nove položaje izveden je u redu. IV bataljon ostavio je komoru da se sama kre e od Zaj jeg Vrha do Soteske te je prvi deo marša izvela sa zakašnjenjem. Zbog toga je ljud-stvo IV bat. samo jednom jelo. Štab IV bat. dobio je ukor (tu je u injena još jedna greška, kada je politkomesar u Toplicama ostavio ljudstvo u restoranu a sam otišao ku i, dok su ostala tri lana štaba bat. ostali u Drganjim Selima, odakle je rodnom zam. komandanta bat.).

Svim deztererima i skriva ima izdat je proglas da se od-mah jave u naše redove. Obaveštajci su dobili zadatak da iz-rade ta ne planove uporišta na cesti Novo Mesto — Bela Cerkev.

Tog dana na našim sektorima nije bilo nikakvih borbi.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 26/11.

Izveštaj za dan 6. II 1944.

I bat. vršio je izvi anje terena pomo u borbenih patrola, u dodir s neprijateljem nije dolazio. Mobilisao nije. Zbog odmora izostala je vojna nastava. II bataljon nije došao u dodir s neprijateljem. Mobilisao je 23 druga. Zbog odmora izostala vojna nastava. III bataljon naterao je u bekstvo dve neprijateljske patrole: prvu (oko 30 ljudi) iz sela Jelše, drugu (oko 100 ljudi) na cesti Novo Mesto — St. Peter. Zbog odmora izostala je vojna nastava. Mobilisao nije. IV bat. nije primetio nikakve neprijateljske pokrete i nije dolazio u dodir s neprijateljem. Vojni rad: pregled oružja i municije, iš enje oružja i municije. Mobilisao nije. Baterija nije dejstvovala jer nije primetila neprijatelja. Mobilisala nije. Zbog odmora izostala vojna nastava.

Operativni izveštaj za 5. II 1944.

V brigada »I.C.«

Neprijatelj je na tri mesta došao u dodir s našim zasedama. U 13 asova oko 100 neprijateljskih vojnika približilo se položajima II bat. na Cikavi. Otvorili su vatru na našu zasedu koja se kretala prema njima (na daljini od 500 m) a zatim pobjegli prema Novom Mestu. Oko 14 asova naša zaseda na Potovom Vrh u udarila je na neprijatelja (oko 40—50 ljudi) kod Brusnica. Neprijatelj se razvio u strelce i odgovorio vatrom. Naša vatra ga je prinudila da legne na zemlju i povu e se prema Krki. Tom prilikom neprijatelj je imao nekoliko ranjenih ako ne i mrtvih. Oko 12 asova neprijatelj je u dve kolone stigao u Brusnice, zadržao se u selu oko 3 min. a posle toga oterala ga je jedna naša desetina puškomitraljezom, koja je bila poja ana sa dva mitraljeza. Ja ina neprijatelja iznosila je 60 ljudi. Na ostalim sektorima nije došlo do dodira s neprijateljem. I bat. (Fer ijev²) javio je da je 4. II kod stražare iznad Smihela jedan neprijateljski tenk nagazio na minu te je tom prilikom bio uništen zajedno sa posadom.

Operativni izveštaj za 6. II 1944.

XII brigada.

I i II bat. su u no i od 5/6. II blokirali Zdensku Vas, da bi omogu ili rušenje XV brigadi. III bat. služio je kao rezerva brigade. II bat. javlja da su za vreme pokreta izme u Zafare i Zužemberka zaostala dva druga, koji se do sada još nisu vratili u svoju jedinicu te se zbog toga smatraju dezerterima.

' Vidi dok. br. 26, napomenu br. 2.

Operativni izveštaj za 6. II 1944.

XV brigada.

Pošto je imenovana brigada u no i 4/5. II rušila prugu (o ijem smo rezultatu ve javili³), a u toku 5. II pre podne imala pokret na nove položaje na sektoru Rožnik — Lipijene i Smrjene, to je ljudstvo bilo suviše umorno da bi u no i 5/6. II rušilo prugu izme u Zdenske Vasi i Grosuplja. U toku 6. II 1 bat. XV brig. bio je iznena en od neprijatelja koji je brojio oko 200 ljudi u pratnji jednog srednjeg tenka, jednog kamiona i motora s prikolicom. Izgubili smo 2 konja, dve mazge, jednu tešku »bredu«, 19 mina, tri ranca municije i 6 kazana. Jedan drug bio je ranjen, a dva druga su se predala. Ranjen je i komandant I bat. drug Kramari .⁴ Naši su se povukli na više položaje i posle toga oterali neprijatelja. To se desilo u 15.30 asova. Uzrok iznena enja bio je i stražar koji je prilikom nailaska neprijatelja iznad sela pobegao i nije dao znak puca-njem. Navedeni stražar je uhapšen. U 15.30 imao je borbu s neprijateljem i II bataljon iznad M. Lo nika i kod Sloke Gore. Neprijatelja je oterao i naneo mu gubitke od 3 mrtva i više ranjenih. IV bat. vodio je borbu s neprijateljem od oko 200 ljudi, koji je šumskim putevima zašao zasedi iza le a. Zasede su ga blagovremeno primetile, tako da je IV bat. naneo neprijatelju više gubitaka. Komora III bat. bila je napadnuta u trenutku kad je svom bat. nosila hranu na položaj i to od neprijatelja ja ine oko 120 ljudi. I ova kolona kretala se samo šumskim putevima.

Sve ukazuje da su Nemce i bega civili ta no upoznali sa našim položajima.

Obzirom na prednju situaciju, pošto je XV brigada u toku dana stalno vodila borbe s neprijateljem, a kako je njen sektor bio suviše udaljen od pruge Zdenska Vas — Predole, gde bi sa XII brigadom mogla u toku no i uspešno da ruši prugu, ista je, prema nare enju Štaba divizije, prešla na sektor Križka Vas — M. i V. Vrhi, kako bi se taj sektor pruge mogao uspešno da ruši. Zbog borbi izostala je vojna nastava. Mitinga nismo imali. Mobilisali nismo.

Operativni izveštaj za 6. II 1944.

Artiljerija XV divizije.

I divizion na sektoru Jurna Vas, sa zadatkom blokade Novog Mesta i rušenja komunikacija Bir na Vas — Škrjan e. Taj zadatak izvršava pomo u civilnog stanovništva. Ju e na našem

³ Vidi dok. br. 22 i 26.

⁴ Anton Kramari

sektoru nije bilo nikakvih borbi i dan je protekao u miru. Divizion je izvodio strojevo pravilo.

II divizion na sektoru Lakovnice, sa zadatkom blokade Novog Mesta. Na njegovom sektoru neprijatelj nije prodirao prema našim položajima.

Referent za naoružanje izvršio je pregled oružja i našao da su puške i automatsko oružje iste, podmazane i u ispravnom stanju.

Politkomesar i zam. politkomesara su danas pre podne otišli u XV brigadu. Zam. komandanta nalazi se u IV brigadi.

Operativni izveštaj za 6. II 1944.

Dolenjski odred.

Komandant odreda je danas sa celim II bat., izuzev novomobilisanih, otišao u odrednu akciju.⁵ Zam. komandanta je sa 20 ljudi otišao po municiju i oružje. Ostatak Štaba odreda nalazi se na sektoru Drejni Vrh. Deo odreda koji nije otišao u akciju imao je vojnu nastavu i to: strojevo pravilo, pozdravljanje, disciplina u pokretu, javljanje, prenos komandi na maršu. Novomobilisani su uređivali odeću. Kod odreda ostalo je ukupno 106 ljudi, od kojih je 20 naoružanih a 80 ljudi je bez oružja (novomobilisani).

Komandant divizije nalazi se trenutno kod XII brigade i svakog časa može se vratiti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
si. odsutan

Naš. štaba XV divizije:
Sava Konvalinka

⁵ Vidi dok. br. 44.

**ZAPOVEST ŠTABA 32. DIVIZIJE NOVJ OD 7. FEBRUARA
1944. ŠTABOVIMA PODRE ENIH JEDINICA ZA ZAPOSE-
DANJE POLOŽAJA NA LINIJI MACAROLI — LOGJE —
DREŽNICA'**

STAB XXXII DIVIZIJE²
IX KORPUSA NOV i POJ
Položaj, 7. 2. 44.

STABU XVII SNOB
STABU XVIII SNOB
STABU XIX SNOB

Sekcija: Venecija Julija 1 : 100.000 it. iz.

Z A P O V E S T

U no i od 7. na 8. o.m. jedinice XXXII divizije moraju izvršiti pokret i zaposesti slede e položaje:

XVII SNOB mora da se prebaci na najpogodnijem mestu preko Nadiže u pravcu sektora Makarolis¹ — Zapotok koji treba da zaposedne sa pravicima obezbe enja prema dolini Nadiže, Cedada i Faedisa.⁴

XVIII SNOB mora tako er da se prebaci preko reke Nadiže i svojim jedinicama zaposedne slede a sela: Logje, Robidiš e, Crni Vrh sa pravicima obezbe enja: dolina Nadiže, Breginj, Robi , Kobarid.

Obe brigade treba da se me usobno povežu, obaveštavaju i šalju kurire za vezu u Logje gdje e se nalaziti Stab divizije.

XVIII SNOB mora posle dolaska na nove položaje što pre zarušiti cestu koja vodi iz Breginja prema Kobaridu.

XIX SNOB mora u no i od 7. na 8. o.m. pre i reku So u i zaposesti položaje na sektoru Ravne, Drežnica, Kose sa zadatkom mobilisanja i obezbe enja pravaca:

1. prema Bovecu i planini Zakrajem
2. prema Kobaridu
3. prema Tolminu
4. obezbediti treba planinu Kuhinju iznad Krna.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 283/III.

² Trideset druga divizija je u prvoj polovini februara 1944. promenila svoj redni broj i otada se nazivala Trideseta divizija NOVJ. Naredba o promeni naziva nije prona ena.

³ Mâcaroli

⁴ Fojda

Da se sektore zaposedanja položaja možete prema situaciji i potrebi menjati s tim da stalno držite zasedu oko Kobarida prema Tolminu i uopšte kontrolišete kretanje neprijatelja dolinom od Tolmina do Kobarida. Naročito pažnju obratite na belogardiste koji se u poslednje vreme kreću po tim selima u dolini Soče. Obavestite se o bacu koji municiji, eksplozivu (sve informacije dobit ćete od terenskih radnika). Rušite mostove, ceste. U vezi s novcem obratite se tolminskom OK (veza u adru).⁵ Posle izvršenja zadatka, tj. u toku 5—6 dana, vratite se na sektor Beneške Slovenije gde ćete pri ekati na koncentraciju divizije koja će se izvršiti na sektoru Kambreško — Brda.

XVIII SNOB mora tako čer vršiti mobilizaciju po selima Kreda, Borjana, Sedlo, Breginj, Logje, Robidišče, Podbela, uopšte po selima koja pripadaju njenom sektoru. Obaveštajna XVIII SNOB neka se posle dolaska na novo mesto interesuje za fašiste koji uporište u Viskorši i neka odmah pribavi podatke i skice.

Ako se drug Tine nalazi sa eksplozivom još s onu stranu Soče, neka ga XIX SNOB potraži i sa dovoljnom količinom eksploziva pošalje odmah u Robidišče.

Brigade koje su dobile zadatak da mobilišu moraju prethodno održati političke mitinge.

Izveštaj za Korpus koji šalje XIX SNOB treba predati karauli koja se nalazi s onu stranu Soče u okolini adra (pismo je adresirano na P 35⁸ — Soča).

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, potporučnik:
— Kogej Vasja —
Vasja

V. d. komandanta, poručnik
Jakopi Albert s. r.
Kajtimir

⁵ Odnosi se na Cadrug.

⁸ Karaula P 35 nalazila se u zgradi mlekare u zaselku Poljane kod Cerkna.

BR. 32

**5ADIO-DEPEŠA ŠTABA 14. DIVIZIJE OD 8. FEBRUARA
1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBI
NA SEKTORU VINARJE — RAVNICA***

Primljeno od XIV. divizije dana 8. 2. 1944 u 15.45 asova.
Platina ne šaljemo.² Na Hrvatsku nismo ni mislili. Svaka opština ima žandarmeriju koju su sada poja ali Vermašaftom. Ju e 2. brigada borbe na sektoru Vinarje — Ravnica.³ I brigada odmarala se kod Pilštanja. Imamo dva mrtva i 7 ranjenih. Nemaca ubijenih preko 20. Plen 2 puške, 2 automata. Neprijatelj vrlo osetljiv. Obaveštajne nema. Nalazimo se na sektoru oko Planine. Sa IV zonom još nemamo veze. Rudi.⁴

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 42/1.

² Drug Alojz Pacek Platin stigao je po nare enju Štaba etvrte operative zone NOV i PO Slovenije na sektor Kozje sa zadatkom da prihvati 14. diviziju. U vezi s tim, Stab 14. divizije primio je 7. februara 1944. od Glavnog štaba NOV i PO Slovenije radio-depešu slede e sadržine: »Platina pošaljite u Pohorsku brigadu za komandanta. U inite sve da vas nema ki napadi ne oteraju u Hrvatsku. Tražite vezu sa Pohorskom brigadom. GSS«.

» Vidi dok. br. 107.

* Viktor Avbelj

BR. 33

IZVEŠTAJ ŠTABA 15. DIVIZIJE OD 8. FEBRUARA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBAMA NA
TRŠKOJ GORI¹

STAB
XV DIVIZIJE NOV I POJ
Položaj, 8. II 1944.
Br.: 66

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA

Operativni izveštaj za 7. II 1944.

IV brigada.

I bataljon posedao je stare položaje sa ranijim obezbe-
enjem. Na njegovom sektoru nije bilo nikakvih neprijateljskih
pokreta, ve je neprijatelj artiljerijom ga ao položaje bat. Žr-
tava i štete nije bilo. Vojna nastava: prestrojavanje, razvijanje
u strelce, vežbe s oružjem, okruživanje neprijatelja (tre a eta
imala je uzbunu sa posedanjem položaja). Mobilisao nije. II bat.
držao je stare položaje s istim obezbe enjem kao i ranijeg dana.
Sa neprijateljem nije dolazio u dodir. Vojna nastava: o disci-
plini i pozdravljanju. Mobilisao nije. Priredio je miting u Mo-
kronogu. III bat.: 6. II, oko 8 asova, neprijatelj je u tri kolone
iz Št. Petra, Kronova i Šmarjete po eo da prodire prema po-
ložajima bataljona.² Jedna kolona išla je u pravcu Harinje
Vasi, druga u ešnjice, a tre a uz Bajnofske štagljeve prema
položajima naše 3 ete iznad Kamenica. Neprijateljske kolone
brojale su oko 300 ljudi. Teški mitraljez se zbog jakog nepr.
pritiska morao premestiti na Tršku goru (pre toga bio je na
položaju iznad ešnjica), odakle je sa našom drugom etom
držao neprijatelja pod vatrom do 11 asova. Nekoliko minuta
pre juriša neprijatelja na crkvu, naši su se povukli. Jedan vod,
u zasedi kod Šentjurja, posle toga je svojom vatrom prinudio
kolonu da se povu e. Ipak su se naši pomakli na položaj Kar-
loveca, odakle su prinudili neprijatelja da se povu e na polazne
ta ke. Utvr eno je da neprijatelj ima 14 mrtvih i mnogo ran-
jenih. Bat. ima 2 mrtva i 1 ranj. Vojna nastava je izostala,
jer su se ete itav dan nalazile na položajima. Mobilisao nije.
IV bat. na starom sektoru sa ranijim obezbe enjem. Njegova
borbena patrola sukobila se na Trškoj gori sa neprijateljskom

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 26/11.

* Vidi dok. br. 37.

kolonom i razbila je (ja ina nepr. kolone 50 ljudi). Vojna nastava: vežbe mitraljezaca. Izvršio je prokopavanje izme u Mirne Pe i i Novog Mesta. Mobilisao nije. U Karteljevom je priredio miting; u eš e civila veoma veliko. Baterija tog dana nije dejstvovala. Vojna nastava: top. vežbe (priprema za pokret, priprema za vatru, na rukama napred i natrag). Mobilisan je 1 drug.

V brigada »I. C.« (oper. izveštaj za 6. II).

U toku tog dana neprijatelj nije prodirao ni na jednom sektoru koji kontrolišu naše snage. Top. baterija je u 8 asova ujutro ga ala (kao i artiljerija XV div.) Novo Mesto i to: bun-kere na Grmu, Smihel i crkveni toranj u Šmihelu. Pogoci top. baterije, koja je ga ala Grm, nisu bili dobri. III bataljon je sa jakim patrolama, naoružanim puškomitraljezima, došao do bloka u Novom Mestu, odakle su te patrole ga ale nepr. bun-kere. Neprijatelj je odgovorio jakom vatrom.

Artiljerija XV divizije (Oper. izveštaj za 7. II).

I divizion, na sektoru Jurna Vas, nije imao nikakvog sukoba sa nepr., ve je nepr. u toku poslepodneva ga ao naše položaje topovima i minama. Od nepr. vatre imali smo 2 mrtva i 2 lakše ranjena. U toku ve eri i no i 5/6. o. m. iz tog divizona dezertiralo je 12 drugova sa puškama i 1 puškomitraljezom. Drugovi koji su dezertirali ve inom su iz okoline Ljubljane i nekoliko Gorenjaca, koji su odneli i puškomitraljez. Za pobeglim izdate su poternice i posiate su patrole (verovatno su otišli u Gorenjsku). Mobilisan je 1 drug. na art. te aj poslato je 5 drugova.

II divizion. Na sektoru Lakovnice. Zaseda na odseku go-stiona Mrvar — žel. pruga — Sv. Rok, gde je u dodiru s položajima I bat. Neprijatelj danas nije nadirao prema našim položajima. U toku dana 6. o. m., na pošumljenom grebenu isto no od Ruper Vrha, postavili smo na položaj brdski top od 56 mm. U toku poslepodneva izbacili smo na Grm 8 granata, od kojih su tri pogodile cilj, tri su bile sabotirane a 2 su imale preba aj (2 su eksplodirale na krovu Grmskog zamka, a jedna u dvorištu). Ga anje se izvodilo na udaljenju od 3.300 m i to posredno. Ga anje je bilo otežano zbog jakog bo nog vetra. Veza izme u osmatra nice i vatrenog položaja nije dejstvovala besprekorno i ubudu e bi e poboljšana. Posle ga anja top je odvu en na stare položaje kod sela Lakovnice, a prazne aure su sklonjene. Na art. te aj poslali smo 5 drugova.

XV brigada (Oper. izveštaj za 7. II).

U no i 6/7. o.m. brigada je u potpunom redu izvršila pokret na novi sektor, koji smo zaposeli 7. o. m. izme u 6 i 7

- asova. Raspored bat. je slede i: I bat. sektor Zavrta e, II bat. sektor Križka Vas, sa obezbe enjem prema Grosuplju, Ra ni i Višnjoj Gori. III bat. sektor Nova Vas, sa obezbe enjem u pravcu Cušperka, Ra ne i Grosuplja i IV bat. na sektoru M. i V. Vrhi. Veza sa štabom brigade u Malim Vrhima. Tog dana naše patrole nisu imale dodir s neprijateljem. Iz pravca Grosuplja prema Križkoj Vasi kretao se jedan luksuzni automobil, koji se zbog prokopane ceste izme u Križke Vasi i Grosuplja odmah vratio natrag, pre nego što su ga naše ete mogle uništiti. Drugih pokreta neprijatelja nije bilo. Vojne nastave nije bilo, jer su naše jedinice imale odmor. Mitinga nije bilo.

XII brigada (Oper. izveštaj za 7. II).

U toku ju erašnje no i III bat. nalazio se u zasedi i držao je blokadu Dobropoljske doline. Pored toga je zapalio i razba-cao po dolini pragove koje je neprijatelj danju dovezao vozom. Vršio je i demonstrativni napad na Zdensku Vas. Neprijatelj nije odgovarao, sem što su se ula dva rafala iz mitraljeza. Preko dana bat. su se nalazili na ranijim položajima. U toku dana izdata je naredba za rušenje pruge. Bat. su krenuli na zadatak u 18 asova. Održan je sastanak komandanata bat. na kojem se raspravljalo o detaljima današnje no ne akcije. Sa-stanku je prisustvovao komandant Divizije. Vojna nastava: iš enje oružja i pripreme za no ašnju akciju. Obaveštajni vod: poslao patrole u Zdensku Vas, Krku i Lu e. Veterinar je izvr-šio pregled stoke za klanje i ishranu ljudstva.

Prema dobivenim izveštajima XII brigada je u toku no i izvršila akciju izme u Zdenske Vasi i Predola te porušila oko 400 m pruge, izme u kote 464 i 422. Sine su bile delimice iskrivljene na zapaljenim pragovima a delimice izba ene u du-boki jarak pored pruge. Pragovi su jednim delom spaljeni a jednim delom pretesterisani i ba eni u isti jarak. Ta an izve-štaj o prednjem posla emo im ga primimo.³

Zam. komandanta Divizije nalazi se kod IV brigade »M. G.«. Komandant divizije nalazi se kod XV brigade.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Jože Borštnar

Za komandanta
na elnik, poru nik:
Sava Konvalinka

¹ Vidi dok. br. 37.

BR. 34

**RADIO-DEPEŠA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE
OD 9. FEBRUARA 1944. ŠTABU 14. DIVIZIJE U VEZI SA
MOBILIZACIJOM I RUŠENJEM ŽELEZNICKE PRUGE MA-
RIBOR — LJUBLJANA¹**

XIV. div.

9. II. 1944

Najvažnije je odmah mobilisati. Koliko ste ve ? Odmah likvidirajte manja uporišta dok se ne ojačaju i u vrste. Odmah uništite željezničke stanice na južnoj železnici,² dok ih ne zapovjednu. Na prugu pošaljite stalnu minersku desetinu. Ubrzajte. Brzina je najvažnija.

G. Š. S.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 42/1.

² Pod nazivom »Južna železnica« (koji je ostao još iz vremena Austro-ugarske Monarhije) podrazumeva se pruga duplog koloseka koja veže Beograd, Grac, Maribor i Ljubljanu sa Trstom.

BR. 35

IZVEŠTAJ ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE NOV I PO SLOVENIJE OD 9. FEBRUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O MINIRANJU NA PRUZI ZIDANI MOST — LITIJA I NAPADU NA ŽANDARMERIJSKU PATROLU KOD ODAVALA'

STAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV i PO SLOVENIJE
Br. 364

Izveštaj o
akcijama

Na položaju, 9. II 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO SLOVENIJE

31. I 1944. kuriri Odseka za vezu likvidirali su blokfirera. Zaplenili su 1 pištolj »štajer«, 1 FN pištolj i pištolj 7.65 mm sa svom pripadajućom municijom te 1 »manliher« pušku.

20. I Kozjanska jedinica je likvidirala izdajnika, gestapovca Ku er Franca, ekonomu državnih poljoprivrednih imanja kod Sv. Lenarta kod Laškog. Izdajnik se uporno branio 1 sat parabelom i bombama. Likvidiran je javno pred ljudima, koji su to odobravali. Zaplenili 1 parabelu, 1 M pušku i 3 bombe.

4. II minerska eta je porušila prugu Litija — Zidani Most time što je minirala stenu i za neko vreme prekinula saobraćaj.

5. II Kamniško-zasavska eta je postavila zasedu žandarmerijskoj patroli na biciklima, na cesti Ihan — Domžale. Ubijen je komandir žandarmerije, jedan je ranjen.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Ciril Ribič

Komandant:
odsutan

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 332 III.

BR. 36

KADIO-DEPEŠA ŠTABA 14 DIVIZIJE OD 9. FEBRUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O PRELAZU HRVATSKO-SLOVENAČKE GRANICE I O PRVIM SUKOBIMA S NEPRIJATELJEM¹

Primljeno od XIV divizije dana 9. 2. 1944. u 16.50 asova.

Ju e 1. bat. »Tomši « na cesti kod Planine zajedno uništio dva kamiona, luksuzni automobil i motocikl.² Naš 1 ranjen. 13. brigada napadnuta u 15 asova kod Sv. Vida. Za danas pripremamo na Senovo, ako ne bude ve ih promena. Na sektoru Planina — Pilštajn poja anja i 5 tanketa. Rudi.³

Granicu prešli izme u Sedlarjeva i Polja.⁴ Preko Sutle izgradili most. Kod Bu a sukob sa ja om nema kom patrolom. Dobili 11 pušaka, 2 parabele. Gubici Nemaca: 5 mrtvih, 1 zarobljen. Jedan naš ranjenik podlegao. Na terenu u svakom selu žand. stanica od 10 do 20 ljudi. U ve im mestima ve e posade. Prvi utisci o narodu vrlo dobri. Odmah emo po eti sa rušenjem i iš enjem terena. Rudi.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 42/1.

² O borbama koje je vodila 14. divizija od 6. do 26. februara 1944, prilikom dolaska na sektor Štajerske, vidi dokumente br. 41, 53, 107, 112, 113, 114, 116, 117, 119, 120, 122, 126, 127, 130, 138, 141, 142, 144, 146 i 147.

⁵ Viktor Avbelj

BR. 37

**IZVEŠTAJ ŠTABA 15. DIVIZIJE OD 9. FEBRUARA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBAMA
KOD NOVOG MESTA, ZDENKE VASI I ILOVE GORE¹**

ŠTAB
XV DIVIZIJE NOV I POJ
Položaj, 9. II 1944. u 18.30 asova
Br.: 69

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA

Operat. izveštaj za 7. II 1944.

IV brigada »M. G.«

I bataljon na starom sektoru, sa istim obezbe enjem. Neprijatelj nije prodirao prema položajima tog bataljona. Vojna nastava: razvijanje u strelce, obu avanje o automat, oružju te rasklapanje i sklapanje. Radi vežbe pravi zaklone oko sela. Mobilisao nije. II bat. na starim položajima, sa istim obezbe enjem. Sa neprijateljem nije dolazio u dodir. Vojni ki rad: iš enje oružja. Mobilisao nije. III bataljon vodio je borbu s neprijateljem koji je u ja ini od oko 300 ljudi nadirao pravcem Karlovec — Golušnik i Trška Gora.-' Borbu je vodio 7. o. m. od 14 do 18 asova. Bataljon je sa svojim etama manevrisao na sektoru od Vrhla iznad Toplica do Bu ne Vasi i vodio borbu s neprijateljem. Teškim baca em ga ao je nepr. uporišta u Št. Petru — Ma kovecu i Lešnici. Neprijatelj je imao 5 mrtvih i mnogo ranjenih, dok je bat. imao 2 mrtva i 2 ranjena. Pre podne istog dana bat. je primetio kolonu od 100 ljudi koja je išla iz Št. Petra u Novo Mesto i na nju ispalio nekoliko rafala iz teškog mitraljeza. Posle toga je utvrdio da su to civili koji redovno svakog ponedeljka odlaze u Novo Mesto na vašar. Ista kolona se uve e vra ala iz Novog Mesta. Vojna nastava je izostala, jer je bat. vodio borbu. IV bat. na starim položajima, sa istim obezbe enjem, nije dolazio u dodir s neprijateljem. Vojna nastava: kretanje na maršu, dužnosti desetara i vodnika. Mobilisao nije. Baterija: na starim položajima, sa istim obezbe enjem. Vojna nastava: strojevo pravilo, vežbanje na brdskom topu i to: priprema za brdski transport, vežba u nišanjenju i priprema za pokret, vežba sa protivtenkovskim topom u nišanjenju. Mobilisala je 7 novih drugova.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 26/11.

² Vidi dok. br. 33.

V brigada »I. C.« (Operat. izveštaj za 7. II).

Oko 8 asova neprijatelj u jini 60—70 ljudi nadirao je prema položajima I i II divizionu artiljerije XV div. (štab artiljerije javlja oko 160 ljudi). Posle kra e borbe divizioni su se povukli na nove položaje i odatle napali neprijatelja. Zaseda topovske baterije na Baron evom brdu tukla je u bok neprijatelja. Pošto je neprijatelj pokušao da toj bateriji za e iza le a, ona se povukla na nove položaje i odatle dalje vodila borbu. U 9 asova neprijatelj se zbog našeg pritiska povukao u svoja uporišta te su sve jedinice zaposele svoje ranije položaje. Nepr. je zapalio jednu ku u. U 16 asova top. baterija sa položaja G. Teška Voda izbacila je poljskim topom 11 udarnih granata na Novo Mesto. Imala je 4 direktna pogotka na krov poljoprivredne škole na Grmu. Dve granate su pale u Kandiju, jedna granata je zatajila. Nepr. je odgovorio žestokom vatrom iz minobaca a i topova. Naše jedinice nisu imale žrtava, neprijateljski gubici još nisu ta no utvr eni.

U 20 asova II i III bat. su poslali patrole prema bloku Novog Mesta, da uznemire neprijatelja. Na našu vatru neprijatelj je odgovarao vatrom iz svega oružja kojim je raspolagao. Na ostalom sektoru nije bilo neprijateljskih aktivnosti. II bat. (Hrušica) ima stalnu borbenu patrolu do same obale Krke nasuprot St. Petra, sa zadatkom da napadne neprijatelja koji prelazi Krku.

Artiljerija XV divizije (Oper. izveštaj za 7. II).

I divizion imao je danas na sektoru Jurna Vas borbu, koja je po ela oko 7.15 asova, sa neprijateljem od 160 ljudi, koji je nadirao iz Novog Mesta. Posle kra e borbe divizion se povukao na nove položaje i odatle oterao neprijatelja natrag u Novo Mesto. U 9 asova naše zasede zaposele su svoje prvobitne položaje. Zbog akcije nije bilo vojnih vežbi. Na samom položaju i na prihvatnom položaju kopani su zakloni. Posle podne smo uz vojne po asti sahranili 2 naša druga. Mobilisanih nije bilo.

II divizion na sektoru Lakovnice. I prema ovom sektoru je u 7.15 asova prodirao neprijatelj u tri kolone, od kojih je jedna prodirala od Vahte prema železni koj pruzi. Ova kolona bila je odbijena jakim mitraljeskom vatrom. Neprijatelj se u bekstvu udaljio i priklju io se drugoj koloni da zajedno sa njom prodre na naše položaje. I ovaj napad bio je mitraljeskom vatrom slomljen te je propao. Posle toga su se sve tri kolone sjedinile u jednu i napale naše položaje u šumici desno od pruge. Zbog velike nadmo i neprijatelja naše su se zasede povukle na prihvatne položaje, odakle su zajedno sa II divizionom primile borbu sa neprijateljem i oterale ga u polazna uporišta. U 9.45

asova divizion je zaposeo svoje prvobitne položaje. Neprijateljski gubici još nisu utvrđeni. Mi nismo imali žrtava. Oko 17 asova nepr. je po eo ga ati naše položaje granatama iz topa. Žrtava nismo imali. Od novomobilisanih dvojica su dezertirala. Za njima su posiate patrole i obavešten je VOS. Patrola iz Doljne Straže dovela je tri novomobilisana. Obaveštajac artilj. je uhapsio i doveo jednog našeg dezertera, protiv koga smo povesti kazneni postupak.

XII brigada (Oper. izveštaj za 8. II 1944).

U noć od 7/8. II naša brigada rušila je prugu Zdenska Vas — Rača. I bat. je sa jednom četom obezbeđivao od Rače a sa drugim četama rušio je prugu. II bat. držao je blokadu Zdenske Vasi. III bat. nalazio se u rezervi. Pruga je bez prekida porušena 300—400 m. Pojedini blokovi koloseka bačeni su u dubok jarak. Pruga je porušena na taj način što su odbijeni pojedini blokovi, a prema mogućnosti i pragovi, koji su bacani na vatru a delimice zajedno sa šinama pobacani preko nasipa u jarak. Rad je produžen do 2.30 asova 8. o. m. ujutro, kad je uz veliku buku stigao oklopni voz iz Rače. Zaseda I bat. otvorila je na voz vatru iz teških mitraljeza i bacačica. Voz je imao oklopne vagone, 3 puta se povukao i opet stigao natrag, tako da se sa radom na pruzi nije moglo produžiti. U 7 asova zaposeli smo položaje Gaberje — Vel. Ilova Gora te M. Ilova Gora i kota 529. Pruga je u toku noći rušena između kote 464 i 422. U 7,30 asova cestom Zdenska Vas — Hočevo je stigao neprijatelj sa 3 motocikla, 4 tenka i 2 autoblinde te nekoliko kamiona. Zaseda je otvorila vatru na prvog motociklistu, posle čega je ovaj pao. Ostali su poskakali sa motora u obližnje grmlje. Zaseda II bat. baš je htela da izvrši juriš, jer nije videla ostalu kolonu koja se nalazila odmah za njima, iza okuke. Iza motociklista išao je tenk koji je brzo-metnim topom sprečio juriš. Naši su otvorili vatru iz teških bacačica i teških mitr. Ostali motociklisti su poskakali na motore, digli poginulog, natovarili ga na prikolicu motocikla i pod zaštitom jednog tenka i jedne blinde odvukli ga. Nepr. se odmah povukao natrag. Pola sata posle toga stigao je s kolonom od 7 tenkova, 4 blinde i oko 100 ljudi pešadije. Prethodno je sa dva topa tukao naše položaje. Nepr. kolona stigla je do prve zaseke i odatle ga ala zaseku i naše položaje. Zbog vatre naših mitraljeza nisu mogli da razbiju zaseku i kolona se usled toga vratila. Istovremeno je i I bat. vodio borbu sa neprijateljem koji je iz tri pravca nadirao u pravcu M. i V. Ilove Gore. Stigao je samo do M. Ilove Gore, posle čega se zbog naših bat. povukao u šumu kod žel. pruge. U toku noći 8/9. o. m. sa jednim bat. smo držali blokadu Zdenske Vasi, radi obezbeđenja rušenja

pruge, koje će izvesti XV brigada. U današnjoj akciji nismo imali gubitaka, samo prilikom dizanja koloseka jednom drugu pala je šina na nogu i povredila ga. Vojne nastave nije bilo jer se ljudstvo nalazilo na položaju. Obaveštajac je otkrio mesto topa koji je ga o naše položaje. Top su postavili kod stanice Videm — Dobropolje. U toku ju erašnjeg dana patrola je dovela tri dezertera i to: politdelegata Jožu, koji je dezertirao sa komandrom Cvetkom a zadržao ga je VOS Sti na ne obavestivši nas o tome; ostala dva dezertera su muž i žena koji su pobjegli za vreme borbe na ranijem sektoru Vel. Laše. Pri prelasku granice uhvatila ih je patrola VOS-a. Imenovane saslušava brigadni sud.

Dolenjski odred (Oper. izveštaj za 7. II 1944).

II bat. i polovina I bat. nalaze se u akciji a tako er i minerski vod.³ Polovina I bat. sa novomobilisanim nalazi se na sektoru Dreji Vrh, gde se nalazi i veza sa štabom odreda. Patrole u pravcu granice mobilisale su tri druga a tri skriva a su uhapsile. Prilikom hapšenja skriva a jedan se odupro oružjem pa je i naša patrola bila prinu ena na upotrebu oružja i doti ni je ranjen, ali i pored toga uspeo je da pobjegne. Oper. oficir I bat. održao je vojnu nastavu sa novomobilisanim: o poznavanju oružja, o dužnosti straže i stražara.

Sa novomobilisanim održani su i politiki asovi: odluke II zasedanja AVNOJ-a u vezi sa Teheranskom deklaracijom. Uve e je za novomobilisane prire en miting koji je dobro uspeo. Sa mitinga su novomobilisani poslali pozdrav drugu Titu, u vezi s im je priložena pismena poruka štabu Korpusa, sa vlastoru nim potpisima novomobilisanih.

Vojni izveštaj XV brigade o njenoj akciji na pruži još nismo primili. Kod nje se nalazi i komandant Divizije.

OK VOS Sti na obavestio nas je da su štajerske patrole' uhvatile na granici 6 dezertera iz I divizionu naše artiljerije, naoružanih puškama i puškomitraljezom. Štajerske patrole su pokupile oružje a dezertere predale OK VOS Sti na, koji ih je po našem nare enju s patrolom poslao u njihovu jedinicu. Izdali smo nare enje Stabu artiljerije da pomenute izvede pred vojni sud i najstrožije ih kazni.

Zam. komandanta Divizije nalazi se kod IV brigade »M.G.«.

Danas je XII brigada vodila borbu s neprijateljem koji je iz Zdenske Vasi preko Ho evja prodirao u pravcu Krške Vasi. XII brigada ih je napala i vratila neprijatelja natrag

» Vidi dok. br. 44.

⁴ Odnosi se na patrole iz sastava jedinica 4. operativne zone, koje su pratile novomobilisane borce iz Štajerske, preko Save, na sektor Dolenjske.

prema Ho evju, gde još vodi borbu sa njim. Ja ina neprijatelja još nije poznata.

Cim primimo vojni izveštaj XV brigade, odmah emo vam ga dostaviti.⁵

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Jože Borštnar

Za komandanta — na . poru nik:
Sava Konvalinka

BR. 38

**IZVEŠTAJ ŠTABA 15. DIVIZIJE OD 9. FEBRUARA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O REZULTA-
TIMA BORBI U TOKU JANUARA 1944. GODINE¹**

STAB
XV DIVIZIJE NOV i POJ
Položaj, 9. II 1944.
Br.: 70

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA

U toku meseca januara 1944. XV divizija je u cilju uništavanja fašisti kih zlotvora postigla slede e uspehe:²

Izvršila je 10 napada na utvr ena uporišta i 13 demonstrativnih napada na utvr ena uporišta.

Odbila je 66 neprijateljskih ispada iz blokiranih uporišta.

U cilju ometanja neprijateljskog kretanja motorizovanim i mehanizovanim kolonama izradila je 41 prokop.

Na neprijateljske motorizovane i mehanizovane kolone izvršila je 33 napada.

Uništila je i potpuno porušila 1.160 m pruge, tako da su pragovi bili spaljeni a šine iskrivljene i to na prostoru kojeg je kontrolisao neprijatelj. Porušila je 3 km telefonskih i tele-

⁵ Vidi dok. br. 42.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS. f. 26'II.

² Vidi Zbornik, tom VI, knj. 10, dok. br. 8, 15, 20, 21, 27, 38, 40, 46, 47, 55, 56, 58, 59, 68, 69, 75, 76, 91, 99, 102, 111, 112, 118, 127, 135, 140, 141, 148, 153, 163, 170, 171, 178, 179, 187, 188, 189, 192 i 193.

60 070

Š t a b
IV. Divizije NOV in POJ
Feld. št. 9. II. 1944.
št.: 70

Glavnomu Štabu in Štabu VII. Korpusa.

V teku meseca Januarja 1944. je IV. Divizija NOV in POJ, v cilju uniševanja fašističnih sovražnikov doseгла sledeče uspehe.
Izvršila je 10 napadov na utrjene postojanke in 19 demonstrativnih napadov na utrjene postojanke.
Udabila je iz blokiranin postojank 60 sovražnik. izpa-
dov.

V cilju ~~osvoboditve~~ ~~sovražnikovega~~ ~~prostranstva~~ je nastan z motoriziranimi in nemotoriziranimi kolonami je izvršila 41 napadov. Izvršila je 30 napadov na sovr. šas motorizirani in meh. nizirane kolone.

Unišila je in popolnoma porušila 1160 v prost. z. so. da. so graja bili zažgani in siva ukrivljena in te na prostora, kontrolirane od sovražnika, ter porušila 3 km telegrafskih in tele. razisk. linij na prostora, kontrolirane od sovražnika, na katerih sovražnik postane za uspostavitvi redni promet.

Unišila je : 1 lokomotivo
3 blinde
1 tank
43 kamionov
7 luksuzna avtomobilov
5 motociklov

- Zaplenila je: 10 pušk

4 mitraljeze
4 pistole
10 mil.
3.000 kos municije
5 kompletna vojska oprema
1 talca

Pobila je : 480 sovražnikov,

ranila je in za. Gerbe ones. osebila : 350 sovražnikov
rouatki o pobitih in ranjenih sovražnikih so kontrolirani in tu niso večji od. pobiti in ranjeni sovražniki, katerih je sovražnik uspel evakirati in očišč. ter niso kontrolirani od naše strani.

Šart fašizma - svoboda naroda !

Fotokopirano
J. J. Tomičev

Na komandante-mož. porodnik:
Jana Tomičev

grafskih linija na prostoru kojeg kontroliše neprijatelj i gde nastoji da uspostavi redovan saobraćaj.

Uništila je: 1 lokomotivu
3 blinde
1 tenk
43 kamiona
7 luksuznih automobila
5 motocikla

Zaplenila je: 16 pušaka
4 mitraljeza
4 pištolja
10 mazgi
3.000 kom. municije
5 kompletnih vojnih oprema
1 telefon

Pobila je: 480 neprijatelja.

Ranila je i za borbu onesposobila: 356 neprijatelja.

Podaci o pobijenim i ranjenim neprijateljima kontrolisani su i tu nisu uključeni pobijeni i ranjeni neprijatelji koje je neprijatelj uspeo izneti sa bojišta jer nisu kontrolisani sa naše strane.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Jože Borštnar

Za komandanta — na . poru nik:
Sava Konvalinka

(M. P.)

BR. 39

**IZVEŠTAJ ŠTABA ISTARSKOG ODREDA OD 9. FEBRUARA
1944. ŠTABU 7. KORPUSA NOV I POJ O TOKU MOBILIZACIJE
I MINIRANJU PRUGE KOD ŠPILA¹**

ŠTAB ISTARSKOG ODREDA
Na položaju, dana 9/11/1944.

STABU VII KORPUSA NOV i POJ

na položaju

Brojno stanje
Po spisku 228 drugova
u rashodu 19 „
na licu 208' „

Kao što je već javljeno, sve naše jedinice produžuju sa mobilizacijom, koja još ne e dosti i kulminaciju, jer postoji više rejona u kojima još nije bio mobilisan nijedan muškarac. I bataljon bavi se samo pratnjom transporta, koji su esti, te je zbog toga u stalnom pokretu, izuzev stražara koji patroliraju po okolini i obezbe uju logor. Ostala dva bataljna izvode mobilizaciju u SI. Istri, što još ne e biti tako brzo završeno.

Kao što je već javljeno u našem ranijem dopisu, transporte, emo, slati bataljonu IX U. B. XVIII divizije. Bataljon ima zadatak da mobiliše okolinu Pivke, a posla emo mu sve koje mobilišemo u SI. Istri.

Dana 6. o. m. naša patrola minirala je železni ku prugu kod Spila. Nemci su nakon toga, kao represaliju, zapalili selo Spile. Izgorelo je 12 štala i 4 ku e. Odveli su 17 ljudi. Od toga 4 iz Britofa a ostale iz Spila.

Dana 6. o. m. naša patrola zarobila je dva nema ka podoficira, koji su se predali na prvi poziv. Odvedeni su u logor i tamo saslušani. Otkrili su razne vojne tajne koje nas interesuju za manje akcije. Svakako su njihovi podaci suprotni od stvarnih . . . Zaplenjeno im je nešto municije i dva pištolja.

Danas su okupatorski banditi opkolili selo Javorje i tom prilikom uhapsili 12 muškaraca i 3 žene. Me u njima su bili obaveštajac i sekretarica rejona. Kod tog ispada nismo mogli ništa da preduzmemo, jer smo bili suviše kasno obavješteni. Naša patrola, sastavljena od 20 ljudi sa 5 puškomitraljeza, kre-

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 296/11 — 8.

² Greška u dokumentu. Treba: 209.

nula je na mesto događaja ali je zakasnila za 1 sat, jer su Nemci već bili otišli.

Danas smo poslali transport od 159 ljudi koje smo, kao što smo već spomenuli, prema dogovoru sa drugom Račkima³ predati bataljonu IX brigade XVIII divizije.

Gore navedenom bataljonu pismeno smo saopštili neka izvodi mobilizaciju u Pivki, jer je to nama nemoguće zbog suviše gustih uporišta koje je neprijatelj postavio između Brčina i Pivke. Navedenoj jedinici to je lakše, jer se već nalazi na pomenutom sektoru.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Leon Batog¹

Komandant — kapetan:

BR. 40

**IZVEŠTAJ ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE OD 10. FEBRU-
ARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O SU-
KOBU S NEMCIMA U SLIVNU KOD VACA¹**

**OBAVEŠTAJNI CENTAR
IV OPERATIVNE ZONE
NOV i PO SLOVENIJE
Na položaju, 10. II 44.**

**GLAVNOM ŠTABU NOV i PO SLOVENIJE
— Obaveštajnom odeljenju —**

Naknadni izveštaj:

Danas, 10. II 1944, oko devet časova pre podne, u selo Slivno kod Vaca stigla je nemačka patrola koja ima 11 ljudi. U selu se nalazilo nekoliko političkih radnika. Pošto nisu bili blagovremeno obavješteni da dolazi u selo nemačka patrola, ova ih je primetila kad su se hteli povići. Nemci su posle toga zapalili dve kuće, tukli ljude, vezali dva muškarca i hteli da ih odvedu. Pokupili su stoku i sve ostale namirnice.

³ Martin Rački

⁴ Leon Klemenčič

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 346/1.

U neposrednoj blizini nalazio se Stab zone i bio je o tome obavešten. Odmah je poslao svoju zaštitu da spre i neprijateljske namere. Zaštita je blagovremeno stigla na mesto i poterala Nemce, tako da je neprijatelj sve ostavio i pobegao. Oslobo eni su bili i oni koje su vezali i vodili sa sobom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Zam. na elnika O. C.
Avbelj Franc Pajk

BR. 41

RADIO-DEPEŠA ŠTABA 14. DIVIZIJE OD 10. FEBRUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O UNIŠTENJU RUDNIKA KOD SENOVA»

Primljeno od XIV divizije dana 10. 2. 1944. u 9.35 asova.

Rudnik Senovo uništen.- Rudi.³

Mobilizacija mogu a samo u kozjanskom okrugu. Zbog toga akcija na Senovo. Imamo 6 kola..⁴ Drugde sve mobilisali. Neprijatelj drži Južnu železnicu. Ponavljamo da nema nikakve obaveštajne.

Borbe vodimo svakog dana. Neprijatelj nastupa i sa motorizacijom.

Vrlo je drzak, zbog toga i pla a. Naši se dobro drže. Ranjenike nemamo gde da transportujemo. Izradi emo privremene stanice. Situaciju morate malo razumeti. Rudi.

¹ Original (pisan na mašini) nalazi se u Arhivu IZDG LRS, f. 42/1.

² Vidi dok. br. 107, 116, 117, 130 i 141.

³ Viktor Avbelj

⁴ Izostavljeni deo teksta je nerazgovetan.

BR. 42

**NAREDBA ŠTABA 15. DIVIZIJE OD 10. FEBRUARA 1944.
ŠTABOVIMA 12. i 15. SLOVENSKE NOB BRIGADE ZA
RUŠENJE PRUGE NA SEKTORU GROSUPLJE — ZDEN-
SKA VAS¹**

ŠTAB
XV DIVIZIJE NOV i POJ
Položaj, 10. II 1944.

ŠTABU XII i XV BRIGADE

Zadatak vaših brigada jeste da na sektoru izme u Grosuplja i Zdenske Vasi stalno rušite prugu i da na tom sektoru stalno napadate neprijatelja koji pokušava da prugu opravla te mu sprete opravku. Iz vaših dosadašnjih izveštaja se vidi da postavljeni zadatak ne izvršavate u potpunosti. Na prugu šaljite" samo manje jedinice koje vam se vraćaju pod izgovorom da su ih napale neprijateljske zasede koje su se nalazile na pruzi i zbog toga nisu mogle izvršiti akcije. Takoer i preko dana ostavljajte kod pruge manje jedinice koje neprijatelj odmah otera i posle bez smetnje celog dana opravla prugu. Dalje, iz vaših se izveštaja vidi da neprijatelj i no u postavlja zasede na pruzi i da svakodnevno dolazi na M. i V. Ilovu Goru, eš e i do Ho evja i Ravnog Dola. Do sada još niste utvrdili i javili nam da li se neprijatelj no u nalazi u ušperku — Ra ni ili negde uz prugu prema Grosplju. Da bi se porušilo što više pruge i raš istila situacija na toj pruzi te na sektoru Ilove Gore, XII i XV brigada e u no i 12/13. o. m. izvesti akciju na pruzi i preko dana 13. o. m. ostati na pruzi u zasedi.² U vezi s tim

n a r e u j e m o :

XII brigada ima zadatak da u no i 12/13. o. m. ruši prugu od kote 464 do 422 i to sa dva bataljona. Sa jednim bat. obezbe uje od Zdenske Vasi. Ovaj bataljon ima zadatak da odmah nakon dolaska na položaje temeljito poruši cestu kod zasede, kako neprijatelj ne bi mogao cestom prodirati iz Zdenske Vasi prema ušperku i iznenaditi naše jedinice na pruzi. Ovaj bataljon neka postavi zasedu od kote 511 prema koti 598. Zasedu neka postavi tako da tu e neprijatelja odmah nakon izlaska iz uporišta. Brigada neka preko no i ruši prugu a posle toga sa

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LES, f. 152/1.

² ^J, l. u*. co

dva bataljona zaposedne položaje uz prugu koju je rušila i prema koti 596. Jedan bat. e negde u blizini postaviti rezervu kako bi ista mogla odmah prite i u pomo jedincama koje bi preko dana vodile borbu.

XV brigada ima zadatak da u no i 12/13. o. m. ruši prugu od kote 422 prema Ra ni. Prugu rušiti sa dva bat. a jedan bat. postaviti u zasedu prema Grosuplju. Ovaj ima i zadatak da pregleda i ta no utvrdi da li se nepr. nalazi no u u Ra ni — Predolama ili u Slivnici. Od bataljona koji ruše prugu brigada odre uje jednu etu, koja 12. uve e, im padne mrak, mora biti na pruzi Smarje — Sap i na tom mestu odmah po eti sa rušenjem pruge, kako neprijatelj ne bi mogao vozom sti i do mesta gde brigade vrše akciju. Za taj posao odredite stvarno najbolju etu, sa kojom mora po i i jedan lan Štaba bataljona. Preko no i vaša brigada ruši prugu a posle toga sa dva bataljona zaposeda položaje uz prugu koju je rušila i to od kote 422 prema koti 321. Jedan bat. drži u rezervi na Vel. Ilovoj Gori i neka ga upotrebi tamo gde bude potreban.

Akcija po inje 12. o.m. u 19 asova. Do tog vremena jedinice za obezbe enje moraju biti na svojim mestima, a jedinice za rušenje po eti sa radom. Akcija se izvodi do 4 asa ujutro, posle ega se jedinice povla e sa pruge i zaposedaju odre ene položaje. Zasede postaviti blizu pruge, neprijatelja, kad ujutro do e na prugu pustiti u neposrednu blizinu, a onda ga svim oružjem odjednom energi no napasti. Jedinice vrsto držati i ne dopustiti da, ako neprijatelj bude vršio ja i pritisak na njih, odmah odstupe. Za odstupanje jedinica, ili pak ako jedinice pobegnu sa položaja, kao što se dogodilo u poslednjih nekoliko primera u XV brigadi, najstrožije e odgovarati štabovi brigada.

Za tu akciju morate se dobro opremiti potrebnim alatom. Rad na pruzi organizovati tako da svaka eta dobije svoj sektor. Raditi se mora brzo. Pragove i šine složiti na gomile i zapaliti tako da šine ostanu neupotrebljive. Kad uve e bataljoni do u na prugu, neka sa patrolama pregledaju padine uz prugu da nema negde neprijatelja u zasedi. Te patrole moraju kontrolisati padine za sve vreme akcije na pruzi.

Tu akciju moraju štabovi brigada dobro pripremiti i u potpunosti je izvesti. Pre odlaska na akciju svim rukovodiocima i partizanima objasniti važnost i potrebu rušenja te pruge.

Štabovi brigada neka tako organizuju svoje bat. kuhinje da partizani hranu dobiju na položajima.

Mesta brigadnih sanit. previjališta neka svaka brigada odredi za sebe.

Za vreme akcije na prugu jedan lan Štaba Divizije nalazi e se na pruzi a slede eg dana na Vel. Ilovoj Gori, kod rezervnog bat. XV brigade.

Brigade moraju biti me usobno tesno povezane i lanu Štaba Divizije u Ilovu Goru, slati svaka dva asa izveštaje, a **prema** potrebi i eš e.

13. o. m. uve e brigade se vra aju na svoje stare položaje (dosadašnje), ako ne prime drugo nare enje od Štaba Divizije, koji e se nalaziti na Vel. Ilovoj Gori.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Jože Borštnar

Komandant — major:
Franc Ho evar

BR. 43

**IZVEŠTAJ ŠTABA 15. DIVIZIJE OD 10. FEBRUARA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBAMA
KOD CUŠPERKA, ILOVE GORE I HOCEVJA¹**

**STAB
XV DIVIZIJE NOV i POJ**
Položaj, 10. II 1944. u 18 asova
Br.: 91

GLAVNOM STABU I STABU VII KORPUSA

Operativni izveštaj za 8. II 1944.

IV brigada.

I bataljon na istim položajima sa istim obezbe enjem U dodir s neprijateljem nije dolazio i nije primetio pokrete neprijatelja. Vojna nastava: pozdravljanje, napad, uzbuna. Mobilisao nije. Priredio je miting u Goriškoj Vasi. II bataljon na starim položajima sa istim obezbe enjem. U dodir s neprijateljem nije dolazio. Imao je bataljonski nastavni as. Mobilisao nije. Priredio je miting na Trebelnom. III bat. nalazio se na starim položajima sa starim obezbe enjem. Sa položaja ispod Trške Gore ga ao je nepr. kolonu od 30 ljudi koja je iz St. Petra išla prema Novom Mestu. Vojna nastava nije održana jer se bataljon nalazio na položaju. Mobilisao nije. IV bat. na starim položajima sa istim obezbe enjem. Neprijateljske pokrete nije primetio. Vojna nastava: o desno rame, k nozi i

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS. f. 26 II.

korak. Mobilisao je tri druga. Na Vel. Kalu priredio je miting. Došlo je oko 30 civila koji su pažljivo pratili program. Baterija: na starim položajima sa istim obezbe enjem. Vojna nastava: izra unavanje elemenata za dejstvo topa, sklapanje topa, nišanje. Mobilisala je etiri druga. Jedna eta II bat. i deo baterije otišli su na sektor Šentrupert, gde e uz granicu, zajedno sa OK VOS,² izvesti poteru za skriva ima. Još se nisu vratili.

V brigada »I. C.« (Oper, izveštaj za 8. II 1944).

U toku današnjeg dana na elom našem sektoru neprijatelj nije vršio nikakav ispad. Štab artiljerije javio nam je da je neprijatelj, prilikom ga anja topovima dana 7. II, imao tri mrtva. U toku borbi na Baron evom brdy., dana 7. II, neprijatelj je imao 7 mrtvih.³ III bat., im je pao mrak, poslao je etu, kojom su rukovodili komandant i politkomesar, prema bloku Novo Mesto, sa zadatkom da ga a nepr. bunkere. Sa sobom su imali i teški baca . Na našu vatru neprijatelj je odgovorio jakom vatrom iz sveg oružja. Cilj ovog napada bio je da se neprijatelj uznemiri i prinudi da i u toku no i drži ljudstvo na položajima. U toku dana ljudstvo se vojno i politički izgra ivalo. Nastavilo je ukopavanje i gradnju bunkera.

XV brigada (Oper, izveštaj za 9. II 1944).

I bat.: sektor Nova Vas, II bat.: sektor Križka Vas, III bat.: sektor M. i V. Vrhi. U no i 8/9. o.m., izme u Cušperka i Zdenske Vasi, porušili smo oko 150 m pruge i to na taj na in što su šine na spojevima bile minirane te tako onesposobljene. Pruga je rušena kod samog Cušperka. U rano jutro I bat. zaposao je položaje uz prugu, sa zadatkom da 9. o. m. spre i opravku. Cim je bat. stigao na svoj položaj, sa desnog boka napao ga je neprijatelj koji je prodirao od Cušperka. U isto vreme sredina tog bat. sukobila se sa neprijateljem koji je hteo da zaposedne naše položaje kao svakodnevnu zasedu kod pruge. Za vreme borbe neprijatelj je napao i naše levo krilo i to iz pravca Zdenske Vasi. Naše jedinice su se našle u kleštima ali su se ipak blagovremeno u gustoj magli izvukle iz neprijateljskog obru a te zaposale kotu Vel. Ilova Gora. Nakon nekoliko minuta bat. se na novom položaju sukobio s neprijateljskom kolonom koja je prodirala iz pravca Ra na, dok je druga kolona nadirala iz pravca M. Ilove Gore prema Vel. Ilovoj Gori. U to vreme je naš III bat., sa oko 50 ljudi, dobio zadatak da na-, padne neprijatelja koji je hteo da prodre u Ho evje — Krka i za e I bat. iza le a. Prednji plan je stvoren jer je XII brigada

* Okrožna komisija Varnostno-obveš evalne službe = Okružna komisija obaveštajne službe i službe bezbednosti
» Vidi dok. br. 137.

vodila borbu sa nepr. kod Ho evja, a neprijatelj je došao i u Ho evje. Taj deo bat. sukobio se sa neprijateljem ve na grebenu izme u Ho evja i ceste Krka — Lu e, na sektoru Ravni Dol. Oslanjaju i se na ostale jedinice III bat., koji se nalazio na položajima uz cestu Krka — Lu e, naše su jedinice prinudile neprijatelja na povla enje i I bat. se na taj na in mogao do kraja zadržati na svom položaju.

Borba s neprijateljem se u kratkim razmacima vodila od jutra do mraka, posle ega se neprijatelj povukao prema Zdenskoj Vasi i ušperku. Prema do sada primljenim izveštajima, pored ispada iz Zdenske Vasi i Grosuplja, napadala je i vojska koja je tog dana stigla iz Ljubljane. Ja ina neprijatelja koji je napadao na naše sektore ceni se na oko 500 ljudi. Neprijateljski gubici za taj dan još nisu poznati ali je ipak poznato da je imao više mrtvih i ve i broj ranjenih. Naši gubici su 2 ranjena i nekoliko nestalih, o emu emo ta nije javiti. Vojna nastava se zbog borbi i držanja položaja nije izvodila. Mitinga i mobilisanja nije bilo.

XII brigada (Oper. izveštaj za 9. II 1944).

U 9.30 neprijatelj, u ja ini 500—600 ljudi, prodro je iz Zdenske Vasi prema našim položajima i Ho evju. Zbog jutarnje magle naše jedinice nisu mogle dovoljno kontrolisati teren, te je neprijatelj u više kolona puze i došao do naših položaja. Borba se vodila do 16 asova. III bataljon odbio je neprijatelja, a naš II i I bat. izveli su manevar sa pokretom prema neprijatelju, ali se on ve ranije preko Ho evja povukao u pravcu llove Gore. Oko 18.30 asova ula se pucnjava u pravcu XV brigade. Tamo smo poslali jedan bat. da za e nepr. iza le a, ali se neprijatelj ve ranije povukao. Neprijateljski gubici još nam nisu poznati. Naši gubici su 4 mrtva i 2 ranjena. Predve e je neprijatelj izbacio nekoliko granata podno sela Laze. Zbog borbi nije održana vojna i politi ka nastava.

Od štaba artiljerije još nismo primili operativni izveštaj i pozva emo ih na odgovornost.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Jože Borštinar

Komandant — major:
Ciril⁴

¹ Franc Ho evar

BR. 44

DNEVNA ZAPOVEST GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD 11. FEBRUARA 1944. POVODOM UNIŠTENJA RUDNIKA SITARJEVEC KOD LITIJE I MINIRANJA VOZOVA KOD LAZA¹

GLAVNI ŠTAB
NOV i PO SLOVENIJE
11. 2. 1944.

DNEVNA ZAPOVEST

U no i 8/9. 2. 1944. borci Dolenjskog odreda, pod rukovodstvom komandanta Jože Logara i politkomesara Dušana Rebolja, uništili su rudnik olova kod Litije.² Minereri su uništili sve mašine, crpke i ži aru. Rudnik je poplavljen i ostao neupotrebljiv.

Istovremeno su delovi Dolenjskog odreda prodrli u samu Litiju i tamo ubili izdajnika — gestapovca. Druge jedinice istog odreda na pruzi Zalog — Laze uništili su 2 voza.³ Pri tom je ubijeno 25 Rupnikovih belogardisti kih izdajnika, a više Nemaca i belogardista ranjeno. Tako su borci Dolenjskog odreda zaustavili veliki transport belogardista, koje je Rupnik poslao u pomo Nemcima u Rajhenburgu.

Borcima, politkomesarima, oficirima i podoficirima Dolenjskog odreda, za njihovu odvažnost i spretnost pri izvršavanju nare enja, Glavni štab NOV i PO Slovenije odaje

priznanje i pohvalu

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Boris Krajger s. r.

Komandant — general-major:
Franc Rozman s. r.

¹ Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 3351,

² Vidi dok. br. 29, 45, 115.

³ Vidi dok. br. 149.

Glavni štab
NOV in PO Slovenije
11.2.1944.

DNEVNO Povelje

V noči 2./3. 2. 1944. so borci Belenjskega odreda pod vodstvom komandanta Jožeta Logarja in politkomisarja Dušana Rebolja uničili železniški rudnik pri Litiji. Minerji so uničili vse stroje, žepnik in vse njake. Rudnik je zdaj veda in je napuščjen.

Istodobno so deli Belenjskega odreda udri v samo Litijo in tam ubili indojalca - Gestapovca. Prate edinega člana odreda so na poti pri Zalog - Laze uvideli 2 vlake. Pri tem je bilo ubitih 25 karpinkovih belor. vdiatinskih indojalcev, več Nemcev in belokardistov pa ranjenih. Tako so borci Belenjskega odreda ustavili godan vojskega transporta belokardistov, ki jim je žepnik postal na postaji Nemcev v Rajhenburgu.

Borcem, politkomisarjem, oficirjem in podoficirjem Belenjskega odreda izreke Glavni štab NOV in PO Slovenije za njihovo drznost in suretnost pri izvrševanju povelj

priznanje in pohvalo

Št. 1. 1. 1. - Osvobodilni narodni

Politkomisari:
Boris Kraigher l.r.

Komandant - generalmajor:
Franc Rozman l.r.

BR. 45

IZVEŠTAJ ŠTABA 7. KORPUSA OD 11. FEBRUARA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O RASPOREDU
I AKTIVNOSTI JEDINICA¹

STAB
VII KORPUSA NOV i PO
JUGOSLAVIJE
Br.

Položaj, 11. II 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO SLOVENIJE

Dostavljamo vam izveštaj sa sektora naših jedinica za 11. februar 1944. u slede em:

1. — **Raspored snaga:** XV divizija je sa dve brigade raspore ena na sektoru severno i južno od Novog Mesta, radi blokade istog, kontrole slobodne teritorije, izvo enja akcija na liniji koje je zaposeo neprijatelj i rušenja komunikacija. Dve brigade te divizije nalaze se na komunikaciji Grosuplje — Ljubljana i Grosuplje — Ko evje, radi napada na tu komunikaciju. Artiljerija XV divizije nalazi se kod Novog Mesta, južno od reke Krke, na sektoru Uršna Sela, Štab divizije nalazi se kod jedinica koje su na komunikaciji Grosuplje — Ko evje. XVIII divizija sa dve brigade nalazi se na sektoru Gorskog kotara i Hrvatskog primorja, sa zadatkom tesne saradnje sa snagama NOV Hrvatske i izvo enja akcija na tom sektoru. Jedna brigada te divizije nalazi se na sektoru severno od Koevja (Polom, Vrbovec), kontroliše uporište i glavni zadatak joj je rušenje pruge na liniji Ko evje — Ribnica.² Štab XVIII divizije nalazi se kod jedinica na hrvatskoj strani. Belokranjski partizanski odred nalazi se na sektoru Bele krajine (Rosalnice), sa zadatkom kontrole Kupe i Zumberka. Dolenjski partizanski odred se trenutno nalazi na sektoru Šentvid, ali je dobio nare enje da se prebaci na sektor Polica — Podlipoglav, radi akcija na pruzi Ljubljana — Grosuplje. Notranjski partizanski odred nalazi se na sektoru N. Vas,³ sa zadatkom napadanja na železni ku prugu Ljubljana — Postojna. Održava vezu sa našim jedinicama u Primorju i transportuje novomobilisane vojnike koji dolaze iz Istre za naš Korpus. Istarski partizanski odred nalazi se na sektoru Tatre, sa zadatkom napadanja na prugu Rijeka — Trst i vršenja mobilizacije. Mi bismo vam naveli i

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 21.

² Odnosi se na 8. slovena ku NO brigadu »Franc Levstik«.

³ Nova Vas kod Velikih Bloka.

rasporede bataljona, ali nam je to nemogu e jer bataljoni, kao i brigade, na svojim osnovnim sektorima esto menjaju položaje bataljona.

2. — **Kretanje neprijatelja:** U poslednja tri dana ne prime uju se nikakvi pokreti neprijatelja, koji bi imali karakter grupisanja neprijateljskih snaga protiv naše teritorije. Na glavnim prugama Zidani Most — Ljubljana i Ljubljana — Trst i obratno saobra aj je živ. To je glavna neprijateljska arterija koja vezuje nema ke trupe na italijanskom frontu sa srednjom Evropom. Sto se ti e lokalnih pokreta neprijatelja na našoj teritoriji, stvar stoji ovako: Nemci i domobrani su nakon neuspelih pokušaja da kamionima saobra aju cestom, po eli užurbano da opravljaju prugu Ljubljana — Ko evje. S obzirom da su naše jedinice rušile prugu i da neprijatelj nije mogao uspeti samo time što bi obezbe ivao rad, on je promenio taktiku. Oslabio je uporišta i doveo poja anje od stalne posade u Ljubljani te na taj na in obezbe uje opravljjanje pruge i našim jedinicama name e borbu na terenu van pruge. To izvodi pod zaštitom oklopnih vozova kojih na toj pruzi ima oko 10. Neprijatelj u ja ini od oko 800 vojnika (ve inom domobrana) zaposeo je drumsko raskrš e Zdenska Vas, odakle uspešno kontroliše rad i koje mu služi kao pogodna baza za upade na našu teritoriju. Ostali ispadi, koje neprijatelj vrši iz Novog Mesta i Ko evja, imaju samo karakter plja ke hrane i terora nad civilima.

3. — **Akcije naših jedinica:** XV divizija. Jedinice ove divizije vode uspešne borbe lokalnog karaktera oko Novog Mesta. Svi dosadašnji pokušaji neprijatelja da upadne u slobodnu teritoriju bili su bezuspešni. U poslednja tri dana jedinice koje kontrolišu Novo Mesto ubile su oko 30 neprijateljskih vojnika i mnogo više ih ranile.⁴ Jedinice te divizije, koje operišu na železni koj pruzi, pod borbom uspešno nastavljaju rušenje pruge. U poslednja tri dana jedinice XV divizije potpuno su uništile železni ku prugu Grosuplje — Zdenska Vas u dužini od jednog kilometra. Svako rušenje bilo je povezano sa borbom, jer je neprijatelj odmah intervenisao i drsko napao.⁵ XVIII divizija. Jedinice te divizije poslednja tri dana odbijale su neprijateljske patrole koje su pokušavale da vrše ispade iz Ogulina i Zlobina. Ta se divizija uglavnom sprema za pokret na nove položaje i predaje položaje hrvatskim jedinicama. Za sve vreme boravka na hrvatskom sektoru, divizija je izvršila svoje zadatke, sa uvala slobodnu teritoriju i razbila sve neprijateljske napade. VIII brigada na sektoru Ko evja porušila je za poslednja tri dana železni ku prugu na sektoru Ko evje —

⁴ Vidi dok. br. 33, 37 i 47.

⁵ Vidi dok. br. 37 i 43.

Ribnica u dužini od oko 1.100 metara. Na tom sektoru neprijatelj nije intervenisao.

Belokranjski partizanski odred. Ova jedinica nije imala borbi. Uspešno izvode mobilizaciju i ruše komunikacije. Notranjski partizanski odred je za poslednjih 5 dana na pruži Ljubljana — Rakek uništio tri lokomotive sa oko 30 vagona.⁶ U tim borbama ubijeno je 27 neprijateljskih vojnika i mnogo više ranjeno, jedinice tog odreda zaplenile su manju količinu oružja i hrane. U vozu su zarobljena tri neprijateljska vojnika.

Dolenjski partizanski odred: Jedinice tog odreda, pod neposrednom komandom komandanta odreda kapetana druga Slovana,⁷ no u izme u 8/9. o. m. izvršile su smelu i uspešnu akciju na sektoru izme u nemačke granice i reke Save.⁸ Odred je imao zadatak da uništi rudnik Sitarjevec kod Litije i da napadne železnicu na prugu na sektoru Ljubljana — Litija. 8. o. m. uveče odred je sa položaja Janje krenuo u akciju. Rudniku su naše jedinice prišle na blisko odstojanje. Nemačka posada, koja ima 20 vojnika, koja je uvala rudnik pobegla je i naše jedinice su zaposlele rudnik. Uništeno je 7 vešerova mašina za pogon, 2 crpke i žare sa motorom. Porušeni su rudnički rovovi i kancelarija. Istovremeno, dok su jedinice napadale rudnik jedna patrola odreda upala je u Litiju i zapalila kuću u komandanta domobranaca u Devici Mariji u Polju Ludvigera Miloka iz Litije. Tu su zarobljena 2 Nemca (civila), koji se saslušavaju. Za vreme upada naših jedinica u Litiju Nemci su obuzela panika i posada iz Doma pobegla je na stanicu. Dva minerska voda su istovremeno radila na pruži. Na liniji Laze — Zalog minerski vod uništio je voz. Na minu je naišao transportni voz sa 7 vagona punih domobrana, koji su putovali u pravcu Zidanog Mosta. U vozu je ubijeno 25 domobrana i mnogo više ih je ranjeno. Drugi vod je izme u Jevnice i Kresnica uništio patrolnu lokomotivu i dva vagona. Posle završene akcije odred se u redu prebacio preko granice. Za sve ovo vreme naši nisu imali gubitaka.

⁶ U akciji Notranjskog odreda no u 3/4. februara 1944, izme u žel. stanica Verda i Borovnica, minirana je pruga i jedan voz je izbačen iz šina. No u 4/5. februara izme u Verda i Borovnice ponovo je minirana pruga i uništeni su 1 lokomotiva i 23 vagona, dok je 19 vagona oštećeno. Na dan 7. februara Notranjski odred je kod Iške Vasi vodio borbu sa 400 domobrana i tom prilikom neprijatelju je otet opljačkani materijal i osloboćeno 8 uhapšenih pristalica NOP. Poginulo je više neprijateljskih vojnika a dvojica su zarobljeni; zaplenjeno: 1 puškomitraljez, 3 puške i dosta odeće. Na dan 11. februara minirana je pruga izme u Logateca i Rakeka, kojom prilikom su uništeni 1 lokomotiva i 1 vagon.

⁷ Jože Logar

⁸ Vidi dok. br. 29, 44 i 115.

• Danas Ljubljana-Polje.

Od istarskog odreda nismo primili današnji izveštaj.

4. — Naši planovi za budući rad: Po dolasku XVIII divizije na sektor Ljubljana — Kočevje, izvršimo temeljito uništenje pruge i likvidirati najslabija neprijateljska uporišta. Nastavimo iščišćavanje ceste Novo Mesto — Skočjan. Pored tih operacija u planu imamo intenzivno dejstvo na železničkoj pruzi Ljubljana — Trst i Rijeka — Trst.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

ZA POLITKOMESARA
na . štaba Rado Peha ek

KOMANDANT — PPUKOVNIK
Rajko Tanaskovi

BR. 40

IZVEŠTAJ ŠTABA 4 OPERATIVNE ZONE OD 11. FEBRUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBAMA 6. SNOU BRIGADE »SLAVKO ŠLANDER« NA SEKTORU MENINA PL. — MOTNIK — STARA VAS¹

ŠTAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV i PO SLOVENIJE
Na položaju, 11.1144.
Br. 374

Ratni izveštaj:

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO SLOVENIJE

Dana 4. o. m. 1. bataljon 6. SNOU brigade »Slavka Slandra« zapalio je telefonske stubove na cesti Smartno — Gornji Grad, u Gor. savinjskoj dolini. Demolirana je pošta u Smartnom.

Dana 5. o. m. 1. bataljon 6. SNOU brigade »Slavka Slandra« vodio je borbe na Creti.² Oko 30 Nemaca napalo je logor. Neprijatelj je imao nekoliko mrtvih i ranjenih. Zaplenili smo 1 pušku, tromblonski pištolj i jedan ranac. Gubici bataljona su dva mrtva druga, i to politdelegat drug Andrej i drug Križ.

Dana 6. o. m. napadnut je isti bataljon, tj. bataljon se nalazio u logoru iznad Slapa (Menina planina). Neprijatelj je imao oko 100 ljudi, od kojih je nekoliko poginulo a nekoliko

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 332 III.

² Vidi dok. br. 147.

ranjeno. Gubici bataljona još nisu poznati, jer je za vreme napada bataljon imao dosta drugova u patrolama, zasedama i izvi anjima.

Dana 9. o. m. brigada »Slavka Slandra« vodila je teške borbe na grebenu Kozjak kod Motnika i u Staroj Vasi kod Kamnika. Neprijatelj je sa svojim snagama nadirao sa pet strana, s namerom da iznenadi brigadu na logorovanju u Tuhinju. Plan im nije uspeo, jer je brigada u ranim jutarnjim asovima otišla na položaje za napad na uporište u Smartnom. Uplašeni žandarmi iz Šmartna su nakon akcije na Motnik odlazili u Kamnik na no enje i samo mali deo ostao ih je u Smartnom. Zbog velike navale neprijateljskih kolona i tenkova brigada je bila prinu ena da se povu e na vrhove Menine planine. Neprijatelj je i ovde ga ao brigadu teškim baca ima i topovima. U poslepodnevnim asovima jedinice brigade borile su se sa nema kim kolonama ja ine od po 200 ljudi, koje su zašle našim borcima za le a.

U tim borbama na Menini planini brigada je imala 2 druga mrtva i dva ranjena. U toj borbi naši su izgubili nešto opreme i kuhinjsko posu e. Pošto brigadne jedinice imaju dosta izgubljenih drugova, još nije mogu e utvrditi ta ne podatke o našim gubicima (brigade). Neprijatelj je iz borbe kod Loka dovezao u Kamnik 30 ranjenih. Ta an broj ranjenih i mrtvih Nemaca javi emo vam naknadno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Ciril Ribić

Komandant:
odsutan

**IZVEŠTAJ ŠTABA 15. DIVIZIJE OD 11. FEBRUARA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBAMA
4. SLOVENA KE NOU BRIGADE »MATIJA GUBEC« NA
SEKTORU TRŠKA GORA¹**

STAB
XV DIVIZIJE NOV I POJ
Položaj, 11.11 1944. u
Br.: 97

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA

Operativni izveštaj za 9.II 1944.

IV brigada »M. G.«

I bataljon: sa istim obezbe enjem na starim položajima, nije došao u dodir s neprijateljem. Vojna nastava nije održana jer se bat. nalazio na položaju. Mobilisao nije. Priredio je miting na Kozarjevom Kalu, kojem je prisustvovalo stanovništvo itavog sela. II bat. na starim položajima, sa istim obezbe enjem; pokreti neprijatelja se ne prime uju. Jedna eta pošla je sa VOS-om da mobiliše u okolini Šentruperta. Ujutro, oko 5.30 asova, u selu Vel. Cirknik su sreli patrolu Nemaca, koja je brojala 32 oveka. Jakom vatrom s lako om su ih oterali. Gonili su ih skoro do Kala. Vojna nastava nije održana jer se bat. nalazio na položajima. Mobilisao je 12 drugova. Miting nije prire ivao. III bat.: u 3 asa ujutro patrola je utvrdila da se kod crkve na Trškoj Gori nalaze Nemci i bega, te je sa njima imala manji sukob. im se patrola vratila, bat. je otišao na položaj i poslao više borbenih patrola da izvide teren, ali zbog guste magle neprijatelj se nije mogao primetiti. Neprijateljske položaje ga ali su lakim baca em i prema njemu su poslali borbenu patrolu, koja mu se približila na 20 m i ispalila na neprijatelja nekoliko rafala iz lakog mitraljeza. Nepr. je izveo protivnapad i tako snažno tukao po patroli da se ona morala vratiti. Neprijatelj je posle podne izvršio juriš na položaj na Golušniku, a bat. je taj protivnapad odbio. Oko 16 asova bat. je izvršio juriš na neprijatelja na Cefilovom brdu, posle ega je neprijatelj ponovo izveo protivnapad. Borbe su se vodile od Golušnika do crkve na Trškoj Gori. Neprijateljske snage su brojale 300—350 ljudi. Posle sva tri napada preko dana neprijatelj je imao 25 mrtvih i dosta ranjenih. Bat. je imao 1 mrtvog. U bor-

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 21.

bama su se istakli: drug Može,² komandir 3. ete, i drug Cvelbar,³ koji su i pored guste magle pošli u patrolu na Tršku Goru i iz najveće blizine otvorili vatru na neprijatelja, drug Možina (zam. komandira), drug Sokol⁴ (vodnik), drug Uk⁵ (politkomesar), drug Kren⁶ (vodnik) i drug Ivo⁷ (šef administracije), koji su dva puta na 10 m jurišali na nadmoć njegov neprijatelja. Vojna nastava, mobilizacija i mitinzi su izostali zbog stalnih borbi. IV bat. je na starim položajima sa istim obezbećenjem. Jednu etetu je poslao u pomoć III bataljonu. Ova eteta je u streljačkom stroju prodirala od Hmeljnika prema neprijateljskim zasedama. Kad se eteta približila neprijatelju na 100 m, patrole koje su išle ispred etete došle su neprijatelju na 10 m. Neprijatelj ih je namerno pustio tako blizu i sa tog odstojanja otvorio vatru. Istovremeno je izveo i juriš na patrole. Nastala je gužva te nismo bili u stanju da otvorimo vatru, jer je postojala opasnost da tu ćemo po vlastitim ljudima. Kad se situacija unekoliko razbistrila, udarili smo na neprijatelja. Ipak smo, zbog nadmoćnosti, bili prinuđeni da se povučemo u Karlovec. Povlačenje je izvedeno u potpunom redu. Iz Karlovca smo na neprijatelja otvorili tako jaku vatru, da je isti bio primoran da se vrati na Tršku Goru. U tim borbama neprijatelj je imao oko 20 mrtvih i mnogo ranjenih. U tim borbama naročito su se istakli sledeći i drugovi: ritali Silvester, komandir 3. etete, koji je ubio bega sa udaljenosti od 4 m, kad je ovaj hteo da ga uhvati živog. Drug Zgonc Danilo, mitraljezac 3. etete, koji je sa udaljenosti od 20 m tukao neprijatelja i zaustavio ga, tako da su ostali drugovi, koji su se nalazili u opasnosti, imali mogućnost da se povuku, drug Okoren Edi, mitraljezac 3. etete, koji je sa svojim mitraljezom jurišao na neprijatelja, drug Princ Jože, koji je i pored jakog nadiranja neprijatelja ostao sa mitraljezom na svom mestu i sve vreme, dok nije dobio naredenje za povlačenje, bez milosti tukao po neprijatelju. Vojna nastava i mitinzi nisu održani jer se bat. nalazio na položajima. Mobilisali smo 3 druga. Baterija na starim položajima. Nije vršila ni mobilizaciju niti je održala miting i nastavu, jer se nalazila na položaju.

XV brigada (Oper, izveštaj za 10. II 1944).

I bat. na sektoru Nova Vas; II bat. na sektoru Križka Vas; III bat. na sektoru Vel. Vrhi. Tog dana nije bilo borbi. Jedinice II bat. danas u 17 časova krenule su na prugu Gro-

² Jože Može. Poginuo aprila 1945. na Toploj Rebri.

³ Anton Cvelbar

⁴ Ivan Potokar

⁵ Viktor Marolt

⁶ Franc Kren

⁷ Ivan Polenšek. Poginuo u proleće 1944. kod Trebelna.

šuplje — Ko evje, sa zadatkom da poruše prugu izme u Ra ne i ušperka. Tog dana se neprijatelj nije kretao van svojih uporišta, izuzev duž pruge Zdenska Vas — Grosuplje. Vojna nastava: stražarska i patrolna služba, iš enje oružja. Mitinga i mobilizacije nije bilo . . . Zam. komandanta brig. održao je vojni čas sa itavim I bat. a tako er i kritiku ju erašnjih borbi I bat. sa neprijateljem. Inžinjerijska eta održala je vojnu nastavu, kojom je rukovodio drug Košmrl. Danas je po eo kurs za mine, kojim rukovodi lan inž.-tehni ke sekcije pri Štabu divizije drug inž. Koželj.

XII brigada (Oper, izveštaj za 10. II 1944).

I bataljon sa borbenim patrolama na Ilovoj Gori nije došao u dodir sa nepr. Na Ilovoj Gori uspostavio je vezu sa patrolama XV brigade. II bat. nije dolazio u dodir s neprijateljem. I njegove patrole u pravcu Ilove Gore i Zdenske Vas: nisu primetile pokrete neprijatelja. III bataljon nije dolazio u dodir s neprijateljem. Vojna nastava: o disciplini u vojsci, o stražarskoj službi, o organizaciji »trupova«. II bataljon: o straž. službi, o disciplini i konspiraciji. U 2. eti izvršena je opšta kritika, dok se 1. eta uvežbavala u otklanjanju zastoja kod automat, oružja. III bat.: iš enje i pregled oružja. Obaveštajni centar je utvrdio da se neprijatelj, koji je kao poja anje stigao u Zdensku Vas, ponovo vratio u Grosuplje. Na pruzi je rad prekinut ali i pored toga prugu uva pokretna patrola u ja ini od 40—50 ljudi. Pošto nije mogu e prona i poverenika u Zdenskoj Vasi, nije se mogao utvrditi ta an broj neprijatelja u tom uporištu. Do sada je konstatovano da ži anih prepreka nema i da ni topovska gnezda nisu izgra ena.

Oper, izveštaje za V brigadu »I. C.« i za štab artiljerije još nismo primili te emo ih dostaviti im ih primimo.

Veza sa Štabom divizije nalazi se u Zagradecu.

Politkomesar-
Jože Borštnar

Komandant — major:
Ciril^s

Franc Ho evar

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
IX KORPUSA NOV IN FOJ
položaj, 11.2.44.

ŠTABU XVII SNGB
ŠTABU XVIII SNGB

V noči od 11. na 12. t.m. se morajo jedinice XXXII divizije premakniti preko Nadiše ter posesti sledeče položaje:
XVII SNGB Ernas, Šavednje, Trčmun s tem, da osigura pravoce St. Peter Šavednja, Livk - Šavednja.

XVIII SNGB sektor Ronec s osiguranjem proti dolini Nadiše, proti vasi Kersin in Matajur in s tem, da postavi zasade v dolini Nadiše, na najpogodnejšem mestu od Loga proti St. Petru

Briško - Benečanski odred: mora v isti noči izvršiti demonstrativni napad na Nimis.

XVIII SNGB pa mora zaručiti ceste Rebiš - St. Peter in to s eksplozivom, ki ga imajo na razpolago. (50 kg ga mora imeti stalno pri sebi)

Štab divizije bo v Rencu, pri enem izmed bataljонов XVIII SNGB.

Štab fašizmu - zvebode naredi

Politikomisar, podporočnik:
Kogej Vasja l.r.

V.d. komandanta, poročnik:
Škopič Albert l.r.

BK. 48

NARE ENJE ŠTABA 32. DIVIZIJE NOVJ OD 11. FEBRUARA
1944. ŠTABOVIMA PODRE ENIH JEDINICA ZA PRELAZ
PREKO R. NADIŽE¹

STAB XXXII DIVIZIJE
IX KORPUSA NOV i POJ
Položaj, 11.2.44.

ŠTABU XVII SNOB
ŠTABU XVIII SNOB

Jedinice XXXII divizije moraju u no i 11/12. o. m. da se
prebace preko Nadiže i zaposednu slede e položaje:

XVII SNOB: Brnas, Sovodnje, Tr mun, s tim da osigurava
pravce Št. Peter — Sovodnje, Livek — Sovodnje.

XVIII SNOB: sektor Ronec sa osiguranjem prema dolini
Nadiže, prema selu Mersino² i Matajur i da postavi zasede u
dolini Nadiže, na najpogodnijem mestu od Loga prema Št.
Petru.

Briško-beneški odred mora iste no i izvršiti demonstra-
tivni napad na Nimis.³

XVIII SNOB mora me utim da zaruši cestu Robi — Št.
Peter i to eksplozivom kojim raspolaže (50 kg treba da ima
stalno kod sebe).

Štab divizije bi e u Roncu, kod jednog od bataljona XVIII
SNOB.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar, potporu nik:
Kogej Vasja s. r.

V. d. komandanta, poru nik:
Jakopi Albert s. r.
Kajtimir

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 273/1

² Mršin

³ Neme

BR. 49

**RADIO-DEPEŠA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE
OD 12. FEBRUARA 1944. ŠTABU 4. OPERATIVNE ZONE O
POSREDNOM POTPOMAGANJU BORBI 14. DIVIZIJE¹**

12. II. 44. — 18^h 30

IV zona:

XIV divizija uništila rudnik Rajhenburg.² Vodi svako- j
dnevne borbe kod Planine, Pilštanja i kod Južne železnice.³
Javljajte o pokretima Nemaca. Aktivirajte sve svoje jedinice
tamo gde Nemci slabe svoja uporišta radi koncentracije protiv
divizije.

Koristite situaciju za najširu mobilizaciju. Prisustvo divizije
još ne objavljajte, ve popularizirajte borbe na njenom terenu. <

G. Š. S. I

BR. 50

**NARE ENJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD
13. FEBRUARA 1944. ŠTABU 7. KORPUSA ZA EFIKASNIJE
RUŠENJE PRUGE GROSUPLJE — KO EVJE¹**

GLAVNI ŠTAB NOV i PO
SLOVENIJE
OPERATIVNO ODELJENJE
Br. 21
13. februara 1944.

ŠTABU VII KORPUSA

Iz primljenih izveštaja o rušenju pruge na sektoru Pre-
dole — Zdenska Vas vidi se da se rušenje pruge nije izvodilo
prema izdatim nare enjima i da poslati izveštaji o toku tog

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 46/11.

² Vidi dok. br. 107 i 130.

³ Vidi dok. br. 107, 116, 122, 126, 127, 130, 141, 144 i 147.

⁴ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 28/1.

rada nisu bili ta ni.² Rad na rušenju pruge mora se izvoditi neprekidno sve dok pruga na odseku Predole — Zdenska Vas ne bude potpuno porušena. Kao što se vidi iz izveštaja, neprijatelj je po svaku cenu nastojao da ometa rušenje pruge te je, zbog važnosti pruge, koncentrisati na tom odseku, prema potrebi, sve veće snage. Pošto sav uspeh naše akcije zavisi od brzine rada i temeljitog rušenja pruge

N A R E U J E M O :

1.) Štab VII korpusa je odgovoran da se naredbe Glavnog štaba od 25. januara o. g. u najkraćem vremenu i u celini sprovedu.³ Prema do sada poznatoj taktici neprijateljskih napada i ometanja rada, treba obezbediti rad na rušenju pruge na taj način da se radovi izvode bez smetnji i neprekidno. Pri tom upozoravamo da za obezbeđenje rada nisu dovoljne samo mere odbrambenog karaktera, već vlastitim ofanzivnim akcijama treba sprečiti svaki pokušaj neprijatelja da ometa rad.

2.) Rušenje pruge treba izvesti na taj način da se šine odvoje od pragova, pragovi slože na gomile i zapale a preko njih popreko naslagaju šine, koje će se zbog toplote same iskriviti. Samo ovako izvedeno rušenje može se smatrati potpunim. Rušenje gornjeg dela pruge time da se izdvoje blokovi prevrću preko nasipa jeste brzo ali za neprijatelja ne predstavlja nikakvo ometanje niti mu nanosi štetu. Naime, sav materijal može se upotrebiti a opravku pruge porušene na taj način izveštani kadar radnika izvršava za najkraće vreme.

3.) Izveštaji o rušenju pruge moraju da sadrže ta no mesto rušenja, dužinu porušene pruge i način rušenja.

4.) O preduzetim merama treba odmah javljati.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za Glavni štab NOV i POS
na elnika Štaba — pukovnik:

Za Operativno odeljenje
zam. na elnika — p. pukovnik:
Danilo Trampuž

² Vidi dok. br. 29 i 45.

⁵ Vidi Zbornik, tom VI, knj. 10, dok. br. 147.

BR. 51

**RADIO-DEPEŠA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE
OD 13. FEBRUARA 1944. ŠTABU 14. DIVIZIJE SA UPUT-
STVIMA ZA PRAVAC POKRETA I IZVO ENJE MOBILI-
ZACIJE¹**

XIV divizija

13. II 44. — 20 .

Ako je potrebno zakonspirišite teško oružje. Povežite se sa IV zonom² — prema mogu nosti sa Pohorskom brigadom i tamo stvorite bazu za bolnicu. Gde stignete mobilišite sve! Gde i kako ste izgubili 270 ljudi. Preko terenskih poverenika nastojte organizovati bolnice kod seljaka. Pravac preko Savinje ne ini nam se pogodan. Bolje Pohorje, Haloze ili Hrvatska. Ne dozvolite da vas potisnu na Savinju ili Savu.

Gde do ete — mobilišite sve! To je najvažnije i treba raditi uz put. Svaki dolazak u selo mora biti vezan sa mobilizacijom. Svaka akcija neka bude istovremeno i mobilizacija. Svaki pokret — mobilizacija. Prilikom pokreta unapred odredite mobilizacijsku patrolu za svako selo. Gde i kako ste izgubili 270 ljudi. Koliko ste izgubili oružja.

R.³

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 42/1.

² Vidi dok. br. 49.

³ Narodni heroj Franc Rozman Stane, komandant Glavnog štaba NOV i PO Slovenije. Poginuo 7. novembra 1944. kod Crnomlja kao general-lajtnant.

**JZVEŠTAJ OBAVEŠTAJNOG CENTRA 9. KORPUSA OD 13.
FEBRUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
O UPADU NEMACA U CERKNO¹**

STAB
XX KORPUSA NOV i POJ
OBAVEŠTAJNI CENTAR
Položaj, 13. febr. 1944.
ob. br. 62

GLAVNOM STABU NOV i PO SLOVENIJE
(obaveštajno odeljenje)

8. Katastrofa u Cerknom.² 27. januara iz Idrije, preko Otaleža, uputila se kolona od 150 Nemaca na Cerkljanski vrh i odatle u pravcu Cerkna. Nemci su stigli u Cerkno u 8 ujutro i to sa dve strane. Kolona se usred Cerkljanskog vrha podelila i pošla u dva pravca, jedna grupa je stigla u Cerkno sa donjeg dela, a druga je zatvorila cestu ka Zelinu i zaposela položaje severozapadno od varoši. U varoši se u to vreme nalazila komanda mesta sa svojom etom, partijska škola sa 40 ljudi naoružane zaštite i 120 kursista. Nemci su dovedeni sporednim putevima a u samu varoš stigli su putem kojim se niko nije služio. Kursisti su bili u 8 asova ujutro po ku ama, u kojima su bili raspore eni, i još u krevetima. Partijska škola je imala slede e straže: jednu stražu ispred ku e gde su stanovali profesori, drugu ispred predavaonice a obilazna patrola tog dana nije bila na putu. Partijska škola nalazila se ta no u sredini, izme u dveju divizija. XXX divizija bila je skoncentrisana na Sentviškoj planoti a XXXI divizija izme u Novaki i Ziri. Dan ranije nije bilo nikakvih koncentracija, osim u mestu Idrija, gde je ve više dana ranije bilo 1.600 Nemaca. Uslova za nema ku ofanzivu u to vreme nije bilo. Nemci su ta no u 8 asova ujutro upali u varoš. U varoši je me u kursistima i partizanima nastala panika i svako je bežao gde god je mogao. Ukupno je bilo 43 mrtvih. Vojni kog otpora nije bilo i na Nemce nije ispaljen nijedan metak te su se kursisti povla ili po najizloženoj i najopasnijoj istini. Samo na jednom mestu palo ih je ukupno 40. Divizija je sa svojom etom odmah intervenisala

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 232/11.

* Vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 173, 200, 226 i 227.

i po ela baca ima da ga a Cerčno a zatim je sa štapskom etom izvršila pritisak na Cerčno. U Cerčnom je bila u pitanju potpuna izdaja. Dovedeni su specijalnim vodi ima. Bio je to tipi an napad nema kog »trupa«. Uzrok ogromnih ųrtava bila je opšta panika i nedostatak ma i najminimalnijeg otpora, a i samim povla enjem nije niko vojni ki rukovodio.³

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant, pukovnik: Sef obaveštajnog centra:
Štih Bojan

BR. 53

RADIO-DEPEŠA ŠTABA 14. DIVIZIJE OD 13. FEBRUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BROJNOM STANJU BRIGADA I O BORBI NA CESTI JURKLOŠTER — LAŠKO¹

Primljeno od XIV divizije dana 13. 2. 1944. u 10.30 asova.

Brojno stanje brigada na licu: I b. 330, II b. 219, 13. 230. Zbog koncentracija neprijatelja, premorenosti vojske i teško a po pitanju ranjenika, danas prelazimo preko Savinje na sektor Re ica.-' Rudi.³

Prilikom prelaska ceste Jurklošter — Laško Nemci pritisli sa obe strane.⁴ Poginulo najmanje 30 Nemaca. Ilija Badovinac pošao po automat i nije se vartio. Naša 4 mrtva i 1 ranjen. Za jedan sat iz Celja 30 kamiona. Od 11. na 12. o. m. 7 transporta iz Celja u Brežice. Na pruži straže. U Rim. Topi. i Laškom imaju topove. Preko Savinje nismo mogli. Pao je sneg. Rudi. Narod na Kozjanskom vrlo dobro nas prima. Teren je dobar.

³ O napadu na partijsku školu u Cerčnom napisano je posle rata više lanaka u kojima se iznosi da je prilikom iznenadnog upada Nemaca poginulo 47 drugova. Vidi lanak Ivana Bratka: »Zrtev 47« u brošuri »Spomini na partizanska leta«, br. IV, Ljubljana 1950, str. 95—113.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 42 I.

² Nameru divizije da pre e reku Savinju osujetio je neprijatelj. Sektor izme u Zidanog Mosta i Laškog neprijatelj je zaposeo jednom kombinovanom etom iz sastava 16. SS motorizovane divizije, koja se u to vreme zatekla na prostoriји zapadno od Ljubljane a zatim krenula u pravcu Austrije.

³ Viktor Avbelj

⁴ Vidi dok. br. 107, 116, 122, 126, 127, 130, 141, 144 i 147.

Vojska ne poznaje kraj. Kao što je već objavljeno, neprijatelj vrlo osjetljiv. Imamo stalne borbe i vojska je veoma umorna. Skoncentrisano preko 3.000 ljudi ali slabog kvaliteta. Vrlo teško pitanje ranjenika. Mobilizacija će krenuti ali ne odjednom. Rudi-

BR. 54

IZVEŠTAJ ŠTABA ISTARSKOG ODREDA OD 13. FEBRUARA 1944. ŠTABU 7. KORPUSA O NAPADU NA NEPRIJATELJSKU MOTORIZACIJU KOD PODGRADA¹

STAB ISTARSKOG ODREDA
Na položaju, dana 13./II/1944.

STABU VII KORPUSA NOV i POJ

na položaju.

Brojno stanje je sledeće:
Po spisku 228
u rashodu 19
na mestu 209

Dana 9. o. m. patrola zaštitne čete gore navedenog štaba poslala je u zasedu na cestu Ilirska Bistrica — Podgrad, jer smo bili obavješteni da se izmeću u navedenih varoši svakodnevno sreću Stab SS jedinice koja se nalazi u Ilirskoj Bistrici.

Istog dana oko 11 h stigao je autobus i jedan motocikl sa prikolicom, na koje je naša zaseda otvorila vatru. U tom napadu ubijena su tri Nemca, dok su 4, među kojima su kasnije na putu dvojica umrli, pobjegli. Komandant je pobjegao nepovređen. Zaplenjeno je bilo sledeće oružje: 1 automatski mitraljez nemačke marke i dva automatska pištolja te više odeće i obuće. Vozila su zapaljena, jer je sav mehanizam bio izrešetan i neupotrebljiv.

Sve naše jedinice i dalje izvode mobilizaciju, a naročito II i III bataljon, koji se nalaze u Slovenačkoj Istri. Tamo mobilizacija neće biti skoro završena. Uzrok je u tome što je okolina prilično velika i patrola koje vrše mobilizaciju moraju biti

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 296/H — 8.

broj ano jake, jer se na tom sektoru eš e kre u ja e neprijateljske kolone. Zbog toga nije mogu e da na zadatak mobilisanja šaljem o broj ano slabije patrole ve mora po i cela jedna eta, kako bi štitila one koji vrše mobilizaciju.

Pošto nam je II bataljon IX brigade XVIII divizije NOV i POJ javio da e otputovati, jer ima dovoljan broj novomobilisanih, moramo sada sve novomobilisane opet voditi Notranjskom odred u. Zbog velikog snega, koji je poslednjih dana pao u toj okolini, još ne znamo kakav e biti put.

Dana 12. o. m., u 20 asova, našu patrolu napala je nema ka posada u Rodiku, ali je nije gonila. Patrola se suviše približila selu ne znaju i da se u njemu nalaze neprijateljski vojnici. Morala se povu i i postavila je zasedu u istom pravcu, ali se neprijatelj iz uporišta nije micao.

Dana 11. o. m. stigli su u naš odred drugovi Požar Anton i poru nik Likar Anton. Dodeljeni su: prvi za zam. komandanta odreda a drugi za komandanta I bataljona I. O. Oba navedena druga primili su dužnost dana 12. o. m.

Održali smo više mitinga, sa prili nim uspehom, o podizanju morala naroda. Na njima je u estvovao veliki broj organizovanih i neorganizovanih.

Situacija u okolini ta no se vidi iz izveštaja koje šalje obaveštajni centar odreda.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:

Zam. komandanta:
Tone Požar

BR. 55

**IZVEŠTAJ ŠTABA 9. KORPUSA OD 14. FEBRUARA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O AKTIVNOSTI
PODRE ENIH JEDINICA U PRVOJ POLOVINI FEBRUARA
1944. GODINE¹**

STAB
IX KORPUSA NOV i POJ
OPERATIVNI ODSEK
Položaj, 14. febr. 1944.
Op. br. 114.

CK KPS

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO SLOVENIJE
OPERATIVNI ODSEK

(Sekcije: Tolmin, Gorica, Idrija, Postojna, Vrhnika, Beljak
1 : 100.000 it.)

U prvoj polovini meseca februara, tj. u periodu od našeg poslednjeg izveštaja (31. jan. 1944),² jedinice našeg Korpusa imale su manji broj akcija, naročito ofanzivnih, i to zbog toga što su jedinice dobile zadatak da sve snage upotrebe za mobilizaciju što većeg broja ljudi na otkrivenoj teritoriji i teritoriji koju kontrolišu naše jedinice, kao i na teritoriji koja se nalazi privremeno pod kontrolom neprijatelja. Zbog toga su jedinice bile raspoređene na otkrivenoj teritoriji i morale su u toku mobilizacije pre otkriven tereni koji im je bio određen za mobilizaciju. Obzirom na sve to, i zbog toga što je njihov glavni zadatak bio mobilizacija, jedinice nisu mogle da preduzmu ofanzivne operacije po planu kao u ranijem periodu, već su u najvišoj mogućoj ograničile svoju aktivnost na sprečavanje neprijateljskog upada na teritoriju na kojoj se sprovodi mobilizacija i preduzimale ofanzivne operacije samo onda kada je to bilo potrebno u cilju mobilizacije. Pored toga jedinice su isto morale preduzimati pokrete da bi što uspešnije sprovele mobilizaciju na tako prostranoj teritoriji. Uprkos tome, međutim, možemo da konstatujemo da su neke jedinice (Južnoprimorski odred i XXX divizija) izvršile nekoliko veoma uspešnih akcija koje se mogu meriti sa najboljim akcijama dosad preduzetim na našoj teritoriji. Vanredno uspešno akciju izvela je diverzantska grupa XXXI divizije koja je uništila rudnik žive u

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 224/III.

² Verovatno se odnosi na izveštaj 9. korpusa od 1. februara 1944. godine. Vidi dok. br. 3.

Idriji. Sve defanzivne akcije, naročito XXX divizije, rukovodene su i završene s potpunim uspehom, te je u tim akcijama zaplenjen veliki broj raznog ratnog materijala. I ne samo to, naše su jedinice pokazale veliku veštinu u totalnom uništavanju neprijateljskih grupa i manjih motorizovanih kolona (20—100 ljudi). To znači da su neke od naših jedinica postigle visoku izvežbanost u takvim akcijama. Pokazalo se da manje ali hrabre zasede mogu da postignu mnogo veće uspehe nego veće jedinice, kojima se ne rukovodi dobro ili koje nemaju dovoljno iskustva za takve operacije.

U toku pokreta preduzetih radi mobilizacije jedinice XXX divizije tri puta su prešle Soca i dva puta Nadižu. Ovo potvrđuje veliku sposobnost rukovodstva jedinica i veliku značajku konspiracije, jer su sve pripreme za prelaz preko reka ostale u tajnosti tako da su svi ti prelazi predstavljali iznenađenje za neprijatelja i izvršeni su bez ikakvog ometanja s njegove strane.

Ovo takođe potvrđuje veliku disciplinu jedinica koje su izvršile prelaz. Napominjemo da su svi prelazi preduzeti u neposrednoj blizini stalnih neprijateljskih uporišta i preko mostova i cesta koje stalno kontrolišu neprijateljske patrole.

Pored toga su naše jedinice, a naročito odredi, preduzele veći broj manjih akcija na neprijateljske transporte, komunikacije i objekte na njima i pri tome zadale neprijatelju velike gubitke i materijalnu štetu. Vanredan uspeh u tome pokazale su jedinice Južnoprimorskog odreda.

Da bismo pružili što pregledniju sliku o obimu i rezultatima operacija pojedinih jedinica u sastavu IX korpusa NOV i POJ, dajemo hronološki pregled svih operacija naših jedinica, koje su preduzete odn. za koje smo primili izveštaje u vremenu od 1. do 15. februara 1944.

I

XXX DIVIZIJA NOV I POJ

U tom periodu jedinice XXX divizije izvele su uspele ofanzivne akcije kod Sanquirinskih mostova i kod Kamna. Tom prilikom su totalno uništile neprijateljska uporišta, odn. kolone, a istovremeno srušile mostove i cestu. Takođe su izvele uspele protivofanzivne akcije kod Kambreškog, Stupice i Livka. U svim tim akcijama sve jedinice ispoljile su veliku udarnu snagu a njihovo rukovodstvo brzo i refleksi, tako da su u najkraćem vremenu donele pravilne odluke i isto tako brzo izvele protivnapad. Pored toga što je količina eksploziva bila ograničena, izvele su nekoliko uspehlikih rušenja komunikacija i

objekata na njima a tako er su sa ve im uspehom nego ranije upotrebljavale teško oružje (baca).

Pored toga jedinice ove divizije preduzimale su napade na neprijateljske kolone koje su se kretale duž komunikacija i uprkos pratnje oklopnih kola izvele akcije sa potpunim uspehom.

Najvažnije operacije jedinica XXX divizije u tom periodu bile su:

27. 1. 1944: Jedinice XXX divizije, koje su se nalazile na Banjškoj planoti, napale su 12 kamiona Nemaca i bersaljera kod Slapa. Pošto su ranije saznali za manevar okruženja, uspeo im je da pobegnu prema Sv. Luciji.³ Ipak je ubijeno 12 Nemaca i 7 bersaljera a mnogo ih je ranjeno. Zaplenili su 1 puškomitraljez »zbrojevka« sa municijom.⁴
- 2.2.1944: Nemci su preduzeli iznenadni napad na naše položaje u Debenju, Ligu i Kambreškom. Naše jedinice su odmah prešle u protivnapad i uprkos pojaanju nema kih jedinica naterale neprijatelja u bekstvo. Tu je još jedanput došla do izražaja udarna snaga bataljona 18. SNO »Soške«, koji je brzo stigao u pomo napadnutom 3. bataljonu, veliko drugarstvo izme u rukovodstava bataljona, i savršeno funkcionisanje veza. Zaplenjena je ve a kolina municije. Broj mrtvih i ranjenih neprijatelja nije se mogao utvrditi.
- 2.2.—3.2: Jedinice 17. SNOB »S. Gregor i a« napale su Salonu⁵ i Ajbu i razrušile prugu na dva mesta. Ostale jedinice ove brigade napale su iste no i posadu kod Sanquirinskih mostova. Sasvim su uništile posadu od 20 ljudi i zaplenile 1 teški »fiat« sa dve cevi, 1000 kom. municije, 3 automata, 3 pištolja, 12 pušaka, sanduk bombi, 45 pokriva a i ve u kolinu opreme. Zatim su uništile sve mostove. U toj akciji neprijatelj je imao 20 mrtvih.⁶
3. 2: Nemci su sa ja im snagama ponovo napali položaje 18. SNOB »Soške« i 19. SNOB »S. Kosovela«. I ovoga puta svi napadi bili su odbijeni a neprijatelj nateran u bekstvo. Minobaca kom vatrom pogona je kolona na cesti uz So u i ubijen 1 oficir i 3 vojnika; više ih je ranjeno.

³ Danas Most na So i.

⁴ Vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 164 i 165.

⁵ Anhovo

⁶ i ⁷ Vidi dok. br. 27.

5. 2: Nema ka kolona od 100 ljudi napala je iz pravca Kobarid — Livek položaje 1. bat. 18. SNOB »Soške«, koji je prihvatio borbu te ubio i ranio ve i broj neprijateljskih vojnika (najmanje 16 ranjeno). Zaplenjeno je nešto municije i bombi.
6. 2: Nema ka kolona pokušala je da do e iz Tolmina u Kobarid ali je naišla na položaje 3. bat. 19. SNOB »S. Kosovela« kod Kamna. Bila je to autokolona u pratnji tenkova. Naši su kolonu napali te ubili i ranili više Nemaca. Tako er su uništili most preko So e i zaplenili 1 mitraljez »šarac«, 3 automata, 1 pušku »mauzer«, 4 pištolja, 10 raketa, 800 metaka za »šarce«, 4 para cipela i ode u. Poginulo je najmanje 7 neprijateljskih vojnika.
6. 2: Nemci su pokušali da se iz edada probiju do Kobarida ali su kod Stupice naišli na položaje 2. i 3. bat. 18. SNOB »Soške«. Bataljoni su iz dobro postavljenih zaseda uništili 2 kamiona sa posadom od 28 ljudi. Zaplenjeni su: 2 mitraljeza »šarca«, 4 automata, 12 pušaka »mauzer«, 5 pištolja, 16 sanduka municije za »šarce«, 40 nem. ru nih bombi i mnogo opreme.⁷
- Pored toga jedinice ove divizije izvele su ve i broj manjih akcija i, prema nepotpunim podacima, neke ve e akcije o kojima još nismo primili izveštaje zbog teškog prelaza preko So e i udaljenosti tih jedinica (Režija).
- U toku ovih akcija neprijatelj je imao preko 150 mrtvih i ve i broj ranjenih.

II

XXXI DIVIZIJA NOV I POJ

Možemo re i da su u prvoj polovini meseca februara jedinice XXXI divizije NOV i POJ izvele jednu od najuspelijih diverzantskih akcija u ovom ratu i pružile primer kako mala grupa hrabrih ljudi može da nanese neprijatelju takve udarce od kojih je njegova vojna industrija osaka ena do kraja rata. Pored toga jedinice ove divizije izvele su nekoliko uspelih defanzivnih akcija u kojima su gotovo uvek protivnapadima odbile sve neprijateljske napade. Napadale su neprijateljske kolone u pokretu i na više mesta srušile mostove i komunikacije. U tom periodu je mobilizacija, koju su zapo ele jedinice ove divizije, bila veoma uspešna, tako da su tokom prve nedelje mobilisale: 3. SNOUB »I. Gradnika« preko 500 ljudi, koji su

«vi došli naoružani; 7. SNOUB »F. Prešerna« preko 250 ljudi i 16. SNOB »J. P. Vojka« preko 200 ljudi.

Kod svih tih jedinica zapaža se veliko poboljšanje u pogledu taktike a naročito su pokazale veliku volju za mobilizaciju, što se vidi iz prvih uspeha.

Najvažnije operacije jedinica XXXI divizije u tom periodu su:

- 27.1. 1944: Jedinice 16. SNOB »J. P. Vojka« i patrola Štaba XXXI divizije napale su nemačku kolonu koja se posle kratkog upada vraćala iz Cerknog i koja se odmah posle napada povukla. Dobro usmerenom minobacačkom vatrom poginula je nemačka kolona i bilo je nekoliko mrtvih i ranjenih.⁸ Istog dana na cesti Godovi — Idrija delovi 16. SNOB »J. P. Vojka« napali su nemački kamion sa vojskom, ubili 5 i ranili 8 neprijateljskih vojnika.⁹
- Istog dana grupa 2. bat. 7. SNOUB »Fr. Prešerna« uništila je drveni most između Zgaga i Petrovog Brda.¹⁰
- 29.1: Zaseda 1. bat. 7. SNOUB »Fr. Prešerna« napala je patrolu od 7 ljudi koja je odmah posle napada pobjegla. Neprijateljski gubici nisu se mogli utvrditi.
- 30.1: Jedna eta 3. bat. 16. SNOB »J. P. Vojka« izvela je demonstrativni napad na nemačko uporište u Preski. Broj neprijateljskih gubitaka nije se mogao utvrditi.¹¹
- 1.2: Neprijateljska kolona od 150—200 ljudi napala je kod Nove Oselice 3. bat. 16. SNOB »J. P. Vojka«. Bataljon je odbio napad neprijatelja i naterao ga u bekstvo. Neprijatelj je imao dosta ranjenih.¹²
2. 2: Jedna eta 3. bat. 16. SNOB »J. P. Vojka« uništila je nožičnu željezničku stanicu u Mednom i zaplenila 1 telefonski aparat. Istovremeno su digli u vazduh prugu kod Mednog.
4. 2: Ista eta napala je Nemce koji su imali vežbe kod Skofje Loke. Nemci su odmah posle početka na-

⁸ Vidi dok. br. 52 i tom VI, knj. 10, dok. br. 200.

⁹ Detaljnije o tom napadu vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 185.

¹⁰ Vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 196.

¹¹ Vidi dok. br. 28.

¹² Vidi dok. br. 13.

- pada pobjegli jer su bili iznenađeni. Ta an broj žrtava nije se mogao utvrditi.¹³
5. 2—6. 2: 1. i 2. bat. 7. brig. sukobili su se sa nemačkom kolonom. Ubili su 1 i zarobili 2 neprijateljska vojnika. Iste noć i zaseda je napala i delimično uništila drugu nemačku kolonu i zaplenila 1 pištolj. Ta an broj žrtava nije utvrđen.¹⁴
5. 2—6. 2: Obaveštajna eta XXXI divizije zajedno sa minierima uništila je uređaje za crpenje vode u Idrijskom rudniku. Rudnik je poplavljen i potpuno neupotrebljiv.
- Tom prilikom uhapsili su 2 stražara i 2 mašinista. Prema dosada primljenim podacima voda je poplavila sve do 3. rudničke jame i nivo vode još se diže, tako da možemo reći da je rudnik potpuno uništen i ne može se moći koristiti do kraja rata.
- Ova akcija bila je pravi podvig i zaslužuje najveću pohvalu i priznanje.¹⁵ Napominjemo da je posada u Idriji u to vreme imala preko 2000 ljudi i da je rudnik uvala preko 20 mitraljeza.
9. 2: 1. bat. 7. SNOUB »Fr. Pešerna« izvršio je rekviziciju kod nekog naoružanog Nemca u Lancovu kod Radovijice. Pošto je bataljon primećen stigla

" O aktivnosti 16. slovenačke NO brigade »Janko Premrl Vojko« 2. i 4. februara vidi dok. br. 28.

¹⁴ Prvi i Drugi bataljon 7. slovenačke NO udarne brigade France Prešeren« izveli su noć u 4/5. februara akciju radi mobilisanja u selima Stražišče, Drulovka, Labore i Breg, posle koje je došlo do sukoba s neprijateljem. U izveštaju brigade od 6. februara 1944. o tom sukobu stoji sledeće: »... Malo pre završetka akcije stigla je cestom neprijateljska autoblasta. Treća zaseda, koja se nalazila na Stengcama (pešački put između Stražišča i Kranja, prim. red.) napala je autoblastu. Autoblasta je ostala na cesti, poginula su četiri gestapovca koji su pogođeni mećima iz naše zasede, ostala posada je pobjegla. Kasnije su se vratili sa automatskim topom i pokušali da pucaju na naše. Iz kasarne u Kranju su međutim, pokušali da tuku teškim bacaćem a sa mosta su ga ali teškim topom iz kojeg su izbacili 60 granata. U Stražišču su potpuno srušili jednu kuću i ubili jednu ženu i jedno dete.

Naši su se povukli bez ikakvih gubitaka.

U Stražišču je naša patrola zarobila 3 Nemca koji su se upravo vraćali kući...« (Original, pisan na mašini, nalazi se u Arhivu IZDG LRS, f. 280'V.)

is Deveti korpus je 7. februara 1944. izdao dnevnu zapovest kojom se odaje priznanje i pohvala učesnicima u toj akciji. (Original, pisan na mašini, nalazi se u Arhivu IZDG LRS, f. 280 II.) Priznanje i pohvalu odao im je i Glavni štab NOV i PO Slovenije zapovest u od 10. februara 1944. godine. (Original, pisan na mašini, nalazi se u Arhivu IZDG LRS, f. 335/11.)

je u pomoć nema ka patrola, ali je na mostu naišla na nagazne mine i pri tome je bilo 6 mrtvih.¹⁶ pored ovih akcija jedinice ove divizije preduzele su veći broj manjih akcija i rušenja komunikacija i objekata na njima ali zbog udaljenosti jedinica još nisu stigli svi izveštaji. Takav uspeh na početku mobilizacije može se smatrati kao uspeh u velikim akcijama. Na osnovu onoga što su jedinice XXXI divizije izvršile prve nedelje izgleda da će mobilisati oko 2.000 ljudi.

U tom periodu jedinice ove divizije ubile su preko 100 neprijateljskih vojnika i veći broj ranile.

III

GORENJSKI ODRED

Posle reorganizacije i dodeljivanja novih sektora pojedinim jedinicama tog odreda, odred još nije potpuno normalno da deluje i izveo je srazmerno manji broj akcija nego u ranijem periodu. Obzirom na sve okolnosti i dobro rukovodstvo odreda, možemo reći da će odred u tom periodu (budućem) nadoknaditi sve što je izgubio sadašnjom reorganizacijom i sprovođenjem mobilizacije koju još nije završio.

Jedinice odreda izvele su nekoliko veoma uspešnih akcija sabotažno-diverzantskog karaktera i na više mesta rušile neprijateljske komunikacije i nanеле štetu njegovoj industriji.

Glavne akcije odreda u tom periodu bile su:

- 20. 1: Patrola 3. ete Gorenjskog odreda napala je na cesti Kranj — Trzin vojni automobil i ranila 2 SS-ovca.¹⁷
- 21. 1: Nemci su napali 2. vod 2. ete Gorenjskog odreda. Uprkos nadmoći vod je odbio napad, ubio 6 neprijateljskih vojnika i veći broj ih ranio.
- 22. 1: 2. eta Gorenjskog odreda razoružala je tvornicu kuštražu u livnici gvožđa¹⁸ u Lescama i zaplenila 6 pušaka tipa »mauser«.¹⁹
- 27. 1: Patrola minerskog voda »Grintavec« zapalila je konstrukciju za novi most u Dolenjoj Vasi, koju je neprijatelj doveo iz Škofje Loke. Drvena konstrukcija je sasvim izgorela.²⁰

Vidi dok. br. 115

¹⁷ i ¹⁹ Vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 221.

¹⁸ Danas fabrika lanaca.

²⁰ i ⁸¹ Vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 229.

28. 1: Patrola 1. ete G. O. napala je u blizini Skofje Loke nema ki vojni automobil. Rezultat se nije mogao utvrditi.
29. 1: Patrola minerskog voda »Grintavec« minirala je prugu Škofja Loka — Zabnica. Naišla je lokomotiva najtežeg tipa koju je eksplozija izbacila iz šina preko pruge. Lokomotiva je bila uništena a saobra aj prekinut.²¹
2. 2: 1. vod 1. ete G. O. napao je na cesti Sora — Gorri ane neprijateljsku patrolu i tom prilikom ubio 2 Nemca.
3. 2: Patrola 1. ete Gorenjskog odreda napala je u Bodovljama kod Skofje Loke 6 gestapovaca. Ubijen je 1 a 1 ranjen. Istog dana minerski vod »Grintavec« minirao je železni ki most izme u stanica Medvode i Medno. Most je potpuno srušen a saobra aj prekinut.

Jedinice Gorenjskog odreda imale su pored ovog još prili an broj manjih akcija za koje još nismo primili izveštaje zbog prelaska Štaba preko Save. U toku tih akcija jedinice odreda ubile su najmanje 30 neprijateljskih vojnika i prili an broj ih ranile.

IV

JUŽNOPRIMORSKI ODRED

Jedinice Južnoprimorskog odreda imale su u tom periodu veoma velike uspehe. Njihova akcija u Rihemberku²² je vrhunac onoga što se može posti i zasedom. Veliki broj raznih akcija tog odreda pokazao je kako je visok vojni ki i moralni nivo rukovodstva i boraca tog odreda. Pored ovih akcija, u cilju uništenja neprijatelja, odred je imao veliki broj uspehlih diverzantsko-sabotažnih akcija koje su nanele znatnu štetu neprijateljskom saobraaju.

Glavne akcije J. P. O. u tom periodu bile su:

22. 1. 1944: Patrola Štaba napala je kod Sežane civilni automobil i uništila ga.
24. 1: Ista patrola zajedno sa minerskim vodom napala je izme u Storja i Sežane dvojka nema ka kola koja su išla po hranu. Tri Nemca su ubijena a 4 zarobljena: Zaplenjeno je 5 pušaka, 1 pištolj, municija i nešto opreme.

⁴¹ Danas Branik.

- 24.1: Vod 1. ete J. P. O. zarobio je 3 italijanska vojnika koji su bili u nema koj službi. Zaplenjeno: 3 puške i 1 pištolj.
- 25.1: 1. eta J. P. O. zarobila je 5 italijanskih vojnika kod Op ina, propagandom ih ubedila tako da su otišli sa njima u kasarnu, zaplenili nešto hrane i odveli još 24 italijanska vojnika. Zaplenili su 5 pušaka, 1 pištolj i nekoliko bombi a zatim se zbog nema ke nadmo i povukli.
25. 1: 3. eta J. P. O. napala je 4 kamiona koji su u Körnren vozili životne namirnice. Ubili su 2 vojnika 1 1 ranili.
- 26.1: Minerski vod J. P. O. minirao je prugu izme u Nabrežine i Op ina. Saobra aj je bio u prekidu 2 dana.
- 26.1: Fašisti su napali 2. etu J. P. O. koja je napad odbila i ranila 3 fašista.
- 27.1: Patrola Štaba napala je stražu na stanici Op ine. Zarobila je 1 stražara i zaplenila automat i pištolj sa municijom.
- 28.1: Minerski vod J. P. O. srušio je 4 elektri na železni ka stuba kod Nabrežine. Saobra aj je bio u prekidu 24 asa.
- 30.1: Minerski vod 1. ete J. P. O. napali su voz izme u Vižovlja i Devina. Uništene su 2 elektri ne lokomotive.²³
- 31.1: Zamenik kom. J. P. O. drug Stjenka²⁴ napao je sa 10 drugova kamion sa nema kim vojnicima kod Opatjeg Sela.

^a U vezi sa ovom akcijom i drugim akcijama na pruzi Ljubljana — Trst i Trst — Trži izdao je Glavni štab NOV i PO Slovenije 9. februara 1944. slede u dnevnu zapovest: »Jedinice Južno-primorskog odreda. pod rukovodstvom komandanta Nardina Karla, zamenika komandanta Šibelja Antona i politkomesara Švigelj Lada, vode pod najtežim uslovima uspešne borbe izme u nema kih uporišta, izme u jako utvrđenih železni kih i drumskih raskrsnica, neposredno iznad Trsta.

Manje jedinice tog odreda su vešto izvedenim smelim sabotažnim akcijama uništile više vozova na pruzi Trst — Ljubljana i Trst — Trži . 30. I. uništen je voz kod Devina i saobra aj prekinut za 2 dana. Kod Sežane je razbijena nema ka kolona koja je prevozila oružje. Mala jedinica tog odreda je u ovoj borbi zaplenila 250 pušaka. U drugih pet akcija jedinice tog odreda ubile su preko 100 Nemaca. Glavni štab NOV i PO Slovenije odaje

priznanje i pohvaljuje

borce, politkomesare, podoficire i oficire Južnoprimeorskog odreda za hrabrost i snalažljivost.« (Original, pisan na mašini, nalazi se u Arhivu IZDG LRS, f. 335/11.)

²⁴ Narodni heroj Anton Šibelja Stjenka. Poginuo 1. aprila 1945. iznad Ga nika u Trnovskom gozdu.

- Neprijateljski gubici nisu poznati.
1. 2.: Patrola 2. ete J. P. O. napala je kamion u Rožnol dolini.²⁵
Ubila je 3 a ranila 2 Nemca.
2. 2.: Patrola iste ete išla je u Rihemberk i ubila 5 fašista.
2. 2.: 1. i 3. eta J. P. O. napale su iz zasede, izme u Komna i Rihemberka, transport od 86 nema kih i fašisti kih policajaca. Policajci su išli iz Komna u pratnji oklopnih kola i autoblinđi. Posle žestoke borbe koja je trajala gotovo 5 asova ubile su 36 Nemca i 49 fašista, samih viših polic. podoficira, nem. majora i kapetana. Me u fašistima nalazio se 1 kapetan i poru nik. Zaplenjeno: 3 mitraljeza »šarca«, 1 puškomitraljez »zbrojevka«, 1 teški mitraljez »breda«, 2 puškomitraljeza »breda«, 10 automata, 7 poluautomatskih pušaka, 60 pušaka, 3 raketna pištolja, 27 pištolja, preko 15.000 kom. municije, nekoliko kvintala hrane, 1 limuzina, ode a za 86 ljudi i 120.000 lira. Svi automobili i ostali materijal uništeni su.²⁶
8. 2.: Patrola od 8 ljudi 2. ete J. P. O. napala je iz zasede i ubila dva fašisti ka narednika. Zaplenjena su 2 automata.
8. 2.: 3. eta J. P. O. zajedno sa minerskim vodom minirala je prugu izme u Nabrežine i Gabrovice. Mina je eksplodirala ispod lokomotive i digla je u vazduh. Od 36 vagona 11 je razbijeno a ostali su delimi no ošte eni. Pruga je prekinuta na 40 mesta. Lokomotivu su minirali još jedanput tako da je potpuno uništena. Drugi kolosek je uništen u dužini od 10 m. Brašno koje je bilo u vagonu uništeno je. Zaplenili su nema ki automat, nema ki mitraljez, mauzerku i pištolj. Istovremeno su zarobili patrolu od 3 oveka.

Pored tako velikog broja akcija, možemo re i da je odred svakog dana izvodio i neku manju akciju. U toku svih tih akcija jedinice odreda izbacile su iz stroja 150 neprijateljskih vojnika i najmanje toliko ranile.

²⁵ Lokalni naziv za dolinu kraj Nove Gorice izme u brda Ponovec a i Stare gore.

²⁶ O ovoj akciji sa uvana je samo dnevna zapovset Štaba 9. korpusa od 2. februara 1944. kojom se odaje priznanje i pohvala u esnicima. (Original, pisan na mašini, nalazi se u Arhivu IZDG LRS, f. 281/III.)

V

BRIŠKO-BENEŠKI ODRED

Obzirom na specijalne prilike i mesto na kojem deluje, ovaj se odred prilično sporo razvija, naročito ako imamo u vidu da se na tom sektoru nalazi preko 1000 partizana koji su u novembarskoj ofanzivi ostali tu. Veliki broj komunikacija omogućava Nemcima da upade što prilično utiče na moral stanovništva i esto ometa mobilizaciju. Čim bi taj odred dostigao potreban nivo, imao bi mnogo mogućnosti za brojne akcije, u prvom redu na železnici koja pruži Gorica — Videm i Gorica — Sv. Lucija — Podbrdo. Obzirom na dobar kvalitet rukovodstva verujemo da će posle sadašnje mobilizacije, kako brojno tako i kvalitativno, dostići i potreban nivo.

Cesti nema ki upadi, ponekad i jače kolone, ograničeni ili su u tom periodu akcije odreda, zbog čega je broj akcija bio srazmerno mali.

Glavne akcije odreda u tom periodu bile su:

- 22. 1. 1944: Patrola Štaba sukobila se sa jačom nemačkom patrolom, koja se posle kratke borbe povukla. Broj neprijateljskih gubitaka nije poznat.
- 2. 2—3. 2: Jedinice su napale magacin hrane u Fari. Tom prilikom 2 neprijateljska vojnika su poginula a 2 ranjena.

Pored ovih, odred je imao i veći broj manjih akcija, naročito akcija u cilju snabdevanja hranom, u kojima je uvek imao uspeha.

VI

ZAPADNOKORUŠKI ODRED

U ovom periodu nismo primili nikakve izveštaje o akcijama tog odreda. Obzirom na ponovno pojačanje (preko 50 ljudi) koje smo poslali, nadamo se da će posle formiranja bataljona preduzeti korisne akcije i mobilizaciju. U sledećem izveštaju dostavićemo detaljne podatke o stanju odreda.

VII

DOLOMITSKI ODRED

Ovaj odred je formiran od ljudi bivšeg Idrijskog područja.²⁷ Postoji tek nekoliko dana i do sada još nije potpuno izvršena njegova reorganizacija. Potrebno je da se u vojnom i političkom rukovodstvu izvrši više promena. Obzirom na mesto gde

²⁷ Vidi tom VI, knj. 10, dok. hr. 133.

se nalazi, ima e mnogo mogu nosti za razne akcije, a naro ito sabotažne. Zbog kratkog postojanja ne možemo dati pravu ocenu o kvalitetu odreda uopšte.

8.2. 1944: Odred je u tom periodu imao jednu akciju i to:
2. bataljon odreda srušio je kod Idrije ži aru za prevoz drva preko Idrijce. Napali su i spalili nema ki automobil.

VIII

IDRIJSKO-TOLMINSKI ODRED

Organizacija ovog odreda ide veoma sporo zbog toga što njegovo rukovodstvo ne odgovara svojim funkcijama. Uskoro emo postaviti nove rukovodioce u Stabu odreda a pored toga emo uticati da se zamene neki etni rukovodioci. Odred nije do sada imao nijednu akciju ali je zato mobilisao oko 100 ljudi. Obzirom na njegovo mesto i na dosadašnje brojno stanje, im dobije novo rukovodstvo, ima e mogu nost da se razvije i da preduzima brojne akcije u dolini So e i ivicom Vipavske doline. Pravu ocenu o stanju odreda ne možemo dati zbog toga što odred postoji tek nekoliko dana.

IX

KURIRSKKE STANICE

esto se dogodi da pripadnici pojedinih kurirskih relejnih stanica naprave podvig, kao ovog puta kuriri stanice P 13.

Akcije koje su izvele kurirske stanice u tom periodu su:

23. 1. 1944: Pet ljudi sa karaule P 13²⁹ napalo je 1 nema ki kamion natovaren puškama sa prikolicom na kojoj su bili 5 Mongola i 1 Namac. Prilikom napada Namac je ubijen a neki Mongoli pobjegli su ranjeni. Kuriri su sa kamiona pokupili 250 pušaka »mauser«. Pošto preostale, zbog nema ke pomo i koja se sve više približavala, nisu mogli uzeti, zapalili su kamion i prikolicu i potpuno uništiti sa ostatkom pušaka.
26. 1: Kuriri kurirske stanice G 4²⁹ napali su železni ku policijsku patrolu izme u Nomenja i Bohinjske Bistrice. Posle kra e borbe naterali su neprijatelja u

⁸⁸ Karaula P 13 nalazila se neko vreme u šumi s desne strane drumu Gabrovica — Komen a zatim u s. Kobja Glava broj 54.

" Karaula G 4 nalazila se kod s. Gurjuše i održavala je vezu u pravcu planine Jelovice.

bekstvo i ubili 2 policajca. Zaplenili su 2 puška »mauser«, municiju, 2 bombe, 1 dvogled i vojniku opremu.

Pored toga, i u manjim akcijama esto se zapaža korisna inicijativa kurira relejnih stanica. Njihove akcije pokazuju šta mogu uiniti male ali hrabre grupe boraca.

TAKTIKA KOJU SU PRIMENILE JEDINICE IX KORPUSA U PRVOJ POLOVINI MESECA FEBRUARA

I u tom periodu sve naše jedinice pokazale su napredak, kako u udarnoj snazi tako i u pogledu manevarskih kombinacija, a naro ito neke od njih (Južnoprиморски одред i XXX divizija). Obzirom da je u tom periodu glavni zadatak bio što šira mobilizacija svih obveznika, ve ina jedinica ograničila se na defanzivne akcije, povezane sa protivnapadima protiv neprijateljskih kolona, koje su imale nameru da uznemiravaju naše jedinice. I ovoga puta jedinice XXX divizije pokazale su ve e uspehe od odgovaraju ih jedinica XXXI divizije, i to zbog toga što su se gotovo u svim brigadama XXXI divizije morale izvršiti promene u političkom i vojnom rukovodstvu, dok je XXX divizija našla prave kadrove za svoje jedinice i ve ih ustalila. Ovoga puta 17. SNOB »S. Gregor i a« ve je dostigla nivo ostalih brigada ove divizije.

U tom periodu treba naro ito ista i veliki broj pravih partizanskih akcija u kojima je uvek bio postignut potpun uspeh. Sve postavljene zasede su u potpunosti izvršile svoje zadatke, tj. uništile sve neprijateljske snage koje su naišle na zasedu i zatim zaplenile sav materijal i oružje neprijatelja. Važno je da su pri tome naše jedinice pretrpele minimalne gubitke (u proseku 1:20).

Izvežbanost kadrova i iskustva koja su borci stekli pružaju mogućnost kombinovanja svih vrsta taktike a da pri tome pokušaji neprijatelja da ih iznenadi nemaju nikakvu efikasnost. Naprotiv, redovno se događalo da naše jedinice gotovo uvek iznenade neprijatelja i da je neprijatelj iz tih akcija uvek izlazio poražen. Pored toga jedinice XXX divizije pokazale su u delikatnim operacijama mnogo smisla za prelaženje preko reka.

Jedinice XXXI divizije postigle su veliki napredak u službi obezbeđenja i obaveštavanja, tako da u tom periodu nije bilo nijednog slučaja iznenađenja jer su ove jedinice uvek spremno odbijale sve napade i pokušaje iznenađenja od strane neprijatelja.

Služba veze ve dobro radi i mi se nadamo da će se na osnovu onoga što je postignuto do sada potpuno usavršiti. Vidi se da svi rukovodioci mnogo rade na tome da što bolje usavrše ovu službu jer su shvatili njenu veliku važnost.

Neprijatelj je ovoga puta pokušao da vrši upade sa svojim »trupovima« ali mu to nije uspelo (Kambreško, Livek, Nova Oselica). Sve naše jedinice su ubrzo pronašle najbolje na ine odbrane protiv takvih upada.

Da bismo pružili što ta niju sliku taktike pojedinih jedinica dajemo kratak pregled taktike koju su primenile te jedinice:

1. XXX divizija

Glavni zadatak jedinica ove divizije bila je mobilizacija svih sposobnih ljudi na teritoriji Brda i Beneške Slovenije i, istovremeno, likvidacija manjih neprijateljskih uporišta i rušenje svih komunikacija važnih za neprijatelja na toj teritoriji. Pored toga uništavanje manjih neprijateljskih odreda i kolona koje bi se kretale tom teritorijom. Za izvršenje tog zadatka jedinice divizije preduzele su "okret preko So e, Nadiže i delimi no (19. brigada) ponovo preko So e, ali ovoga puta kod Kamna.

U svim tim akcijama svaka brigada ponaosob a tako er i Stab divizije izvršili su, sa dovoljno vojni kog znanja i iskustva, sve pripreme, tako da su sve te akcije uspele bez ometanja od strane neprijatelja. Posle dolaska na sektor Brda i Beneške Slovenije sve su jedinice, obzirom na shvatanje stanovništva i i na komunikacije kojima mogu da se služe neprijateljske motorizovane jedinice, pravilno ocenile situaciju u kojoj se nalaze. Zato su se sve jedinice zadržavale samo kra e vreme na jednom mestu i preduzimale takva obezbe enja da su se bataljoni me u sobom dopunjavali, te je brigada na taj na in predstavljala kompaktnu celinu. To se pokazalo veoma korisno prilikom prvih napada" ja ih neprijateljskih snaga, kada neprijatelj nije nikad uspeo da po esno uništi bataljon jer su mu odmah stigli u pomo ostali bataljoni. Pravilno su shvatile i to da im tako veliki broj komunikacija pruža vrlo povoljne mogu nosti za akcije iz zaseda, i to su u prvim trenucima potpuno iskoristile.

U nekim akcijama pokazale su dovoljno smisla za upotrebu teškog naoružanja, što nije bio slu aj u ranijim operacijama.

im jedinice ove divizije budu oja ane potrebnim brojem ljudi mo i e, obzirom na odli no jezgro i rukovode i kadar, preduzimati mnogo teže operacije nego do sada. U toku poslednjih meseci gotovo sve jedinice ove divizije imale su priliku da izvrše razne akcije, tako re i sve vrste akcija koje dolaze u obzir u našim operacijama. Imaju iskustva u napadima na utvr ena uporišta, u odbrani od frontalnih neprijateljskih napada, u odbrani od iznenadnih neprijateljskih napada, u borbi pri izne-

nadnim susretima, u manevarskim borbama sa okruženjem po danu i u borbama svih vrsta no u. Neke jedinice su u borbama iz zaseda postale pravi majstori (19. brigada); neke su majstori u borbama po danu, jer uvek opkoljavaju i uništavaju manje neprijateljske kolone (18. brigada).

Jedini nedostatak rukovodstva ove divizije je nedovoljna energija štaba divizije, zbog čega se može desiti da mobilizacija ne uspe kao što bi trebalo. Detaljnije o tome javi ćemo u sledećem izveštaju. Obzirom na dobar kvalitet štabova brigada ove divizije, a naročito štabova 18. i 19. brigade, nadamo se da će u pogledu mobilizacije pokazati jednako dobre rezultate kao što ih je pokazala u borbenim akcijama. Najviše smisla u tom pogledu pokazao je do sada komandant 19. brigade drug Istok.³⁰

Od ove divizije nismo još do sada primili nikakav izveštaj o toku mobilizacije i postignutim rezultatima.

2. XXXI divizija

Glavni zadatak jedinica ove divizije bio je što veća mobilizacija na sektoru Vipave, Pivke, Idrije, Gorenjske i Dolomita. U prvom redu morala je da mobilizuje što veći broj teritorije koju kontroliše okupator, naročito u većim industrijskim centrima (Jesenice, Kranj itd.). Za izvršenje ovih zadataka sve brigade primile su samostalne zadatke. Tako je 3. brigada imala rejon mobilizacije: Vipavu, Pivku i deo Idrijskog; 16. brigada deo Gorenjske (južni), Dolomite i deo Idrijskog, 7. brigada imala je svu ostalu Gorenjsku, s tim da sve glavne snage prebaci na levu obalu Save. Sve brigade imale su pored toga zadatak da ruše komunikacije i napadaju manje neprijateljske kolone na tim sektorima. Prema dosadašnjim izveštajima brigade su dobro izvršile primljene zadatke, naročito u pogledu mobilizacije. Od 7. brigade još nemamo vesti, da li je prešla Savu i kakve je rezultate postigla. Takoer nemamo vesti od 3. brigade, o rezultatu akcija na južnu prugu (St. Peter na Krasu,³¹ Postojna, Logatec), iako je brigada dobila zadatak da pošalje sve svoje sabotažno-diverzantske grupe na tu prugu.

Sve brigade su u tom periodu pokazale mnogo više smisla za manevarsku kombinaciju [nego ranije]. Naročito su napredovale u reagovanju na neprijateljske upade i uvek postizale dobre rezultate. Najveći nedostatak ovih brigada je još uvek to što ne preduzimaju juriš u pravom i odlučujućem trenutku, zbog čega vrlo retko uspevaju da zaplene oružje i ostali materijal.

³⁰ Narodni heroj Ivan Turšič Istok. Poginuo 29. jula 1944. u borbama kod s. Lokve u Trnovskom gozdu kao komandant 30. divizije.

³¹ Danas Pivka.

Obzirom na to što je glavni zadatak svih jedinica bila mobilizacija, sve brigade uglavnom su se ograničile na defanzivne borbe.

Obzirom na slabe veze sa 3. i 7. brigadom ne možemo za ovaj period dati pravu sliku većemo to uiniti u sledećem izveštaju.

3. Odredi

U tom periodu naročito se isticao Južnoprimerorski odred sa svojim mestim i potpunom uspešnim akcijama. Različite vrste akcija, koje taj odred preduzima, i postignuti uspesi u njima stavljaju ga na jedno od prvih mesta među partizanskim odredima. Odlučno poznavanje terena od strane rukovodstva i partizana i perfektna organizacija obavешtajne službe omogućavaju odreda da na terenu koji neprijatelj najviše kontroliše (na domaku Trsta i terenu bez šuma), izvršava pod najtežim okolnostima tako velike i važne akcije. Šteta koju ovaj odred nanosi neprijatelju vrlo je velika i neprijatelj pokušava na sve načine da uništi snage odreda ali mu do sada nije uspelo naneti ni manje gubitke. Starešine i partizani odreda postali su pravi vestaci u borbama iz zaseda i pri rušenju komunikacija i saobraćajnih sredstava. Ne prođe ni nedelja dana da jedinice odreda ne unište bar jedan voz, mostove, automobile itd.

Ostali odredi su u tom periodu imali mali broj uspešnih akcija, jer su glavne snage upotrebili za mobilizaciju i nisu još završili reorganizaciju, a dva su odreda tek u formiranju.

Članovi našeg štaba stalno posećuju odrede, daju im uputstva za buduću i rad, naročito u pogledu ubrzanja mobilizacije.

XI

ŠKOLE I NIZI KOMANDNI KADAR

Vojna škola XXX divizije pokazuje stalan napredak, tako da su pitomci drugog tečaja osposobljeni za niže komandne položaje, iako je tečaj, zbog ofanzive, bio skraćen za 5 dana. Sada se održava treći tečaj koji će se završiti oko 20. oktobra. Posle završetka ovog tečaja završiće školu oko 120 pitomaca. Ako bi jedinice pokazale dovoljno razumevanja pri izboru pitomaca, škola bi, sa sadašnjim nastavničkim kadrom, postigla dobre rezultate. Pored ovog tečaja formiran je u školi ove divizije i tečaj za teško naoružanje (bacaće i topove). Iako nismo primili izveštaj, kurs je verovatno završen jer je bilo predviđeno da će trajati 10 dana. Iz izveštaja o akcijama vidimo da su sa bacaćima postigli vrlo dobre rezultate. Na kurs su primljeni od svakog teškog bacaća po tri i od svakog lakog bacaća po dva partizana.

Vojna škola XXXI divizije pokazuje, uostalom, vrlo dobre uspehe, iako jedinice ne šalju na te ajeve uvek takve pitomce koji bi odgovarali. Sada je u toku peti te aj koji e završiti 16. o.m. Tako je ovu školu završilo, do sada, preko 160 pitomaca koji su osposobljeni za desetare, vodnike i komandante. I kod ove divizije otvoren je kurs za teško naoružanje koji se sada završava. Pored toga kod ove divizije završen je i te aj za signalizaciju, tako da sada sve jedinice ove divizije imaju vodove za vezu sastavljene od specijalista.

Posle dolaska nastavni kog osoblja, poslatog od strane Glavnog štaba, izvrši emo reorganizaciju divizijskih škola, tako da e ih poha ati samo desetari i vodnici, a za komandire i komandante bataljona bi e formirana oficirska škola. Detaljnije o tome ne možemo javiti jer odre eni nastavnici još nisu stigli.

XII

BROJNO STANJE, STANJE NAORUŽANJA I MUNICIJE

Obzirom na to što su u tom periodu mobilizaciju vršile sve jedinice, a izveštaji o broju tih novomobilisanih još nisu stigli, nemamo mogu nosti da damo ta an izveštaj o sadašnjem brojnom stanju naših jedinica. Prema onome što nam je do sada poznato, brojno stanje jedinica iznosi preko 7.000 ljudi. Ta no brojno stanje dostavi emo, me utim, u slede em izveštaju.

Sve naše jedinice raspolažu dovoljnim brojem pušaka, puškomitraljeza (lakih mitraljeza), teških mitraljeza, teških i lakih baca a. Prema do sada primljenim izveštajima u magacinu se nalazi jedna potpuno ispravna i kompletna haubica od 100 mm M 17 i dva protivtenkovska topa 47 mm M 32. Prema nepotvrđenim vestima na ena su još dva topa od 75 mm. Izgleda da emo do kraja ovog meseca sakupiti toliko artiljerije da emo u svakoj diviziji mo i formirati po jednu bateriju od 2—3 topa.

Pošto je sakupljanje oružja na terenu još u toku, nismo još primili izveštaje o vrstama i koli ini oružja u zalihama te vas sada ne možemo o tome ta no izvestiti. Prema do sada poznatim podacima izgleda da e jedinice sakupiti dosta oružja a naro ito municije. Treba uzeti u obzir da e se zalihe prili no smanjiti jer se iz njih moraju snabdeti sve jedinice u Gorenjskoj l Koruškoj, pošto na njihovim terenima nema oružja.

Da bi se sakupljanje oružja i stavljanje u magacine obavljalo što bolje i da bismo stvorili ta nu evidenciju svih vrsta oružja i municije, izdali smo posebnu naredbu prema kojoj e se u tu svrhu formirati specijalne ekipe po svim jedinicama.

Ne možemo vam poslati skicu našeg operativnog podru ja, na kojoj bi bile ozna ene sve ceste, železni ke pruge i mostovi

i prikazana sva preduzeta rušenja, jer do sada još nismo primili izveštaje od podre enih jedinica; posla emo ih im ih primimo od jedinica.

Za geodetsku sekciju vašeg odeljenja šaljem o sve što smo uspeli da nabavimo za tako kratko vreme.

Mehani ka radionica, odnosno radionica za oružje XXX divizije premeštena je iz Cerknog na bolje, zakonspirisano mesto. Sve ostale jedinice formiraju svoje radionice. Oružje i materijal za radionice na teritoriji VII korpusa nabavi emo koliko budemo mogli.

Referent za radionice oružja vašeg odseka još se do danas nije javio našem Stabu.

Raspored jedinica na velikoj prostoriji i njihovi esti pokreti u cilju mobilizacije uzrok su što je sve to unekoliko zakašnilo. Kad se jedinice ponovo vrata na svoje sektore, ima e više mogu nosti da dostave izveštaje po svim gore navedenim pitanjima.

Pošto je Idrijsko podru je ukinuto a mesto njega formirani odredi, ne dostavljamo vam izveštaje koje je tražilo odeljenje za pozadinu vašeg štaba, ve emo uskoro dostaviti iscrpan izveštaj o radu tog podru ja za vreme njegovog postojanja. Podatke za tu svrhu sakupljamo.

U prilogu vam šaljem sastav našeg odseka i molimo vas da ga odobrite.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant, pukovnik:
Lado Ambroži Novljan s. r.
Ambroži

Sef, odseka, kapetan,
Milutin J. Dap evi s. r.
na elnik štaba
Mil. J. Dap evi

BR. 56

IZVEŠTAJ ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE OD 14. FEBRU-
ARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O
AKCIJAMA ISTOCNOKORUŠKOG ODREDA I O MINIRA-
NJU PRUGE IZME U LITIJE I SAVE'

ŠTAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV i PO SLOVENIJE
Br. 383

Na položaju, dana 14. II 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO SLOVENIJE

RATNI IZVEŠTAJ

1. II 1944. patrola 2. eta Isto nokoruškog odreda¹ pronašla je razbojnika Revsa i njegovu bandu.³ U borbi je Revs teže ranjen ali je uspeo da pobjegne. Plen je bio: 1 M puška, 1 austrijska puška.

Istog dana druga patrola ponovo se sukobila sa tom bandom koja je pobjegla.

3. II 1944. 2. eta Isto nokoruškog odreda uhvatila je 5 ljudi koji su se skrivali u logoru. Oni su tako er iz Revsove bande koja je terorizala stanovništvo i uživala podršku Nemaca. Zaplenili smo 1 italijansku pušku, 1 austrijsku pušku, 2 lova ke puške i 1 pištolj.

4. II 1944. 1. eta Isto nokoruškog odreda postavila je zasedu teretnom automobilu tvornice papira u Zeleznoj Kapli, kojim se vozio i izdajnik slovena kog naroda Fedran Franc, rodod iz Bo ne kod Gornjeg Grada. Izdajnik je ubijen a automobil uništen u jarku pored ceste.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 332/11.

² Isto nokoruški odred formiran je 5. februara 1944. od jedinica ranijeg Koruškog bataljona. Operativni sektor odreda bio je itav jugoslovenski deo Koruške i austrijski deo isto no od linije Ljubelj — Borovlje — Celovec. Prva eta operisala je na austrijskom delu Koruške isto no od linije Ljubelj — Borovlje — Celovec do Zelezne Kaple; 2. eta na sektoru jugoslovenskog dela Koruške, a 3. eta na sektoru isto no od Zelezne Kaple, sa zadatkom da prodire u Po unsku dolinu i stvara uslove za slanja patrola preko Drave do Velikovca.

³ Anton Tostovršnik Revs, dezterter i izdajnik. Uz pomo Gestapoa formirao je grupu bandita koji su krstarili po terenu Gor. Savinjske doline, izdavali se za partizane i plja kali, palili ku e, vršili provokacije, ubijali terenske politi ke radnike i pristalice NOB. Narod ih je nazvao »rastrgancima« (odrpancima). Revsa je likvidirala obaveštajna patrola Štaba 4. op. zone 25. jula 1944. u Ljubnom.

10. II 1944. minerska eta minirala je prugu izme u Save i Litije.⁴ Saobra aj je sa obe strane prekinut preko no i do U asova pre podne.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Ciril Ribi i

Komandant:
odsutan

BR. 57

ZAPOVEST ŠTABA 15. DIVIZIJE OD 14. FEBRUARA 1944.
ŠTABOVIMA PODREDENIH JEDINICA ZA NAPAD NA
RACNU, ZDENSKU VAS, GROSUPLJE I NOVO MESTO¹

ŠTAB
XV DIVIZIJE NOV i POJ
Položaj, 14. II 1944. u 10.15 asova

ŠTABU XII i XV BRIGADE, DOLENJSKOM ODREDU
i VIII BRIGADI XVIII DIVIZIJE

Z A P O V E S T

(Sekcija Novo Mesto — Cerknica 1 : 100.000)

Na sektoru naše divizije neprijatelj se nalazi u slede im uporištima: Ljubljana oko 3.000 domobrana i 600 Nemaca, Škofljica 150 domob. i 10—20 Nemaca, Grosuplje oko 300 neprijateljskih vojnika. Ova posada nema uvek istu ja inu. Rašica 140 domob., Laš e oko 300 domob. i Nemaca. Mala i Vel. Ra na 180—200 domob. i 15—20 Nemaca. U Zdenskoj Vasi 300—400 Nemaca i domob.

Neprijatelj je u Vel. i Maloj Ra ni naoružan sa dva teška baca a, 5—6 lakih baca a, sa dva teška mitraljeza, 8 lakih mitraljeza. Pored ove posade neprijatelj se nalazi kod crkve na Kopanju u ja ini 20—30 ljudi, naoružanih sa 1 lakim baca em i 3 laka mitraljeza. Topova i tenkova ova posada nema. No u patrolira oklopni voz prugom Grosuplje — Zdenska Vas i obratno.

* Vidi dok. br. 125.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 21.

U Ra ni je neprijatelj smešten po privatnim kućama i to u Vel. i M. Ra ni. Prema dosadašnjim podacima nema bunkera ni bodljikave žice. Moral neprijatelja je slab.

Naša Divizija dobila je zadatak da napadne i likvidira neprijateljsku posadu u Vel. i Maloj Ra ni te kod crkve na Kopanju.²

Za izvršenje tog zadatka

naređujemo

XV brigada ima zadatak da napadne i likvidira neprijateljsko uporište u Vel. i Maloj Ra ni i kod crkve na Kopanju.

Za napad na Ra nu brigada određuje dva bataljona. Malu **Ra nu** napada bataljon iz pravca Gaberje a Vel. Ra nu iz pravca Limberka. Za napad na crkvu na Kopanju neka brigada odredi jedan deo snaga iz ta dva bataljona. Jedan bataljon ostaje u rezervi u blizini uporišta. Dva bataljona, koji će napasti Ra nu, biće opremljeni jednom haubicom od 100 mm, 1 protivtenk. topom i brdskim topom IV brigade. Protivtenk. top i brdski top brigada će blagovremeno dobiti iz IV brigade. Haubica od 100 mm biće blagovremeno postavljena kod Gaberja, posle čega je preuzima XV brigada i dalje za nju odgovara. XV brigada neka pripremi **ta an** plan napada koji će dati bataljonima. Za svaku najmanju jedinicu mora biti tačno označeno šta ima da radi i dat tačan raspored teškog oružja. Svakoj jedinici mora biti naznačeno koju će zgradu napadati i iz kog pravca. Odmah u početku napada mora se sprečiti bekstvo neprijatelja iz M. Ra ne u Veliku ili obratno ili pak u crkvu na Kopanju. Prilikom napada dobro blokirati neprijatelja da ne pobjegne. Haubicu postaviti na glavnom pravcu od Gaberja. Njeno mesto odrediće Stab brigade koji će njom i komandovati.

Stab brigade neka se pobrine da jedinice imaju dovoljnu količinu municije i drugog materijala (minerski materijal, motke sa slamom za paljenje, klešta za žicu). Bombaši neka budu snabdeveni dovoljnom količinom bombi. Jedinice koje će napadati moraju imati bele ogrtače, kojih nabavite što više. Ogrtač neka vam za vreme napada ustupi XII brigada.

Pod komandu XV brigade stavlja se jedan bataljon IV brigade, koji će se javiti 15. oktobra do 12 časova Stabu vaše brigade. Ovom bataljonu izdajte naredjenje da postavi obezbeđenje prema Grosuplju i to kod Boštanjanskog zamka. Taj bataljon ima zadatak da minira cestu i prugu prema Grosuplju. Mora kontrolisati i u pravcu Plešivice, da neprijatelj ne bi stigao preko Jaloveca ili Malih Vrha. Ovaj bataljon mora odmah uveče, pre početka

² Vidi dok. br. 62 i 65.

akcije, da poruši prugu od Spodnje Slivnice prema Grosuplju; prekopa cestu i postavi barikade na cesti Grosuplje — Predole! Za ovaj posao bataljonu odredite potreban materijal. Pošto ovaj bataljon spada pod vašu komandu, morate mu izdati zapovest kao svojim bataljonima i za vreme akcije biti s njime vrsto povezani.

XII brigada ima zadatak da postavi obezbe enje iz Dobropoljske doline. Istu blokirati sa dva bataljona te izvesti jak demonstrativan napad na uporište. Za uporište u Zdenskoj Vasi organizovati dobrovoljce za upad u selo, pa ako ovo uspe po eti sa likvidacijom i ozbiljnim napadom na ovo uporište. Jedan bataljon brigada drži u rezervi. Na položaje, negde oko kote 511, postavlja svoj top odakle može tu i neprijatelja, pešadiju i motorizaciju odmah po izlasku iz Zdenske Vasi. Od Zdenske Vasi prema Cušperku mora porušiti prugu te prekopati cestu i postaviti barikade. Sa jednom etom kontroliše teren prema Rožniku da neprijatelj ne do e iz pravca Turjaka ili Rašice.

Dolenjski odred ima zadatak da sa jednim bataljonom blokira neprijateljsko uporište u Grosuplju, vrši jak fingirani napad na Grosuplje, kao i upad u Grosuplje. Za upad u Grosuplje neka Stab odreda odredi dobrovoljce. Jedan bataljon daje obezbe enje na sektoru Šenturje i povezuje se sa bataljonom kod Boštanjskog zamka. Deo svojih snaga odred odre uje za rušenje pruge izme u Skofljice i Grosuplja. Ova jedinica mora po eti sa rušenjem odmah po padu mraka i mora porušiti prugu na više mesta. Stab odreda neka svojim jedinicama odredi ta an raspored i zadatak u toj akciji.

VIII brigada XVIII divizije odre uje jedan bataljon koji, po nare enju Štaba VII korpusa, spada pod komandu XV divizije. Ovaj bataljon ima zadatak da bude ve eras, tj. 14. o. m. do 24 asa na Hinjama. Do tog vremena tamo e se nalaziti jedna naša haubica od 100 mm s poslugom. Odatle bataljon, zajedno aa haubicom, koju za sve vreme obezbe uje, kre e pravcem Hinje — Žvir e — Ambrus — Korinj — Laze te 15. o. m. do 12 asova mora sti i na Videm. Tamo e bataljon dobiti dalja nare enja za svoj rad i spada pod direktnu komandu štaba XV divizije. Stab VIII brigade XVIII divizije odgovara za ta no izvršenje ovog zadatka. Cim bataljon pošaljete odmah nas izvestite.

IV brigada ima zadatak da sa ostala tri bataljona vrši jak demonstrativan napad na Novo Mesto te da napadne i likvidira neprijatelja na Trškoj Gori, o emu je ve dobila nare enje.

Napad e po eti 15. II 1944. u 20 asova. Do tog vremena moraju sve jedinice biti na položajima i oružje na svom mestu. Jedinice za obezbe enje moraju biti na svom mestu u 19 asova.

Prilikom napada raditi brzo i energično da se neprijatelj iznenadi a iznenađenje iskoristiti. Potražiti slabe tačke neprijatelja i tamo energično udariti te brzo koristiti pogodne momente. Sve jedinice moraju međusobno biti tesno povezane i jedna drugoj pomoći i prilikom napada.

Svi štabovi moraju da obezbede redovnu i stalnu međusobnu vezu, tako da uvek znaju kakva je situacija kod njihovih jedinica, jer samo na taj način mogu dalje i u redu rukovoditi operacijama.

Štabovi brigada moraju sa štabom Divizije i sa svojim bataljonima uspostaviti telefonsku vezu.

Brigadna sanit. previjališta neka štabovi brigada odrede sporazumno sa brigadnim sanit. ref., odakle će transportovati ranjenike u Divizijsko prihvatilište.

Štab Divizije nalazi se na Maloj Ilovoj Gori. Tamo moraju štabovi brigada i odreda svakog sata slati izveštaje koji moraju biti iscrpni i pružati jasan pregled na sektorima njihovih jedinica.

Znaci raspoznavanja **Ranac — Ribnica**, ugovoreni znaci **Bojan — Boris**.

Naredba se mora držati u strogoj tajnosti.

Artiljerija je već primila naredbu da blagovremeno postavi haubicu a i IV brigada da dva topa i jedan svoj bataljon pošalje u sastav XV brigade.

Jedinice koje su postavljene kao obezbeđenje neka temeljito poruše i miniraju cestu. Na položajima se moraju ukopati i ni po kakvu cenu ne smeju dopustiti neprijatelju da napadnutom uporištu pristupi i u pomoć.

Sve brigade i odred neka odmah po prijemu ove zapovesti izveste štab Divizije da su je primili.

Sa ljudstvom treba izvršiti temeljitu političku pripremu za akciju, a također i po partijskoj i skojevskoj liniji.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Poltikomesar:
Jože Borštnar

Komandant — major:
Franc Hočvar

Dostavljeno: svim štabovima brigada, artiljeriji i Dol. odred
na izvršenje.

Štabu VII korpusa na znanje:

Štabu VIII brigade XVIII divizije.

BK. 58

**IZVEŠTAJ ŠTABA 15. DIVIZIJE OD 14. FEBRUARA 1944
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O NAPADU NA
TRŠKU GORU I O BORBAMA KOD ZDENSKÉ VASI I
CUŠPERKA¹**

**ŠTAB
XV DIVIZIJE NOV I POJ**
Položaj, 14. II 1944. u 4.35 .
Br. 106

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA

IV brigada »M. G.« Izveštaj od 13. II 1944.

I bat. nalazi se na položajima Koz. Kal — Suhor. Zasede ima iznad Bršlina i patrole prema Pre ni i Zužemberku. U toku ju erašnjeg dana nepr. nije prodirao na položaje bataljona. U no i 12/13. o. m. bataljon je izvršio demonst. napad na Novo Mesto iz pravca Bršlin — Cegelnica — Grüble. Nepr. je pružao jak otpor, bat. nije imao žrtava. II bat. na položajima Kamnje ceo dan je držao blokadu Trške Gore. Uve e je sa jednom etom zaposeo položaje pod Trškom Gorom izme u Sevna i Bajnofa, sa jednim vodom iznad Ma koveca i jednim vodom iznad Lešnice te jednim vodom iznad Št. Petra. Jedinice su napale sva ta uporišta i spre ile nepr. ispad iz njih. Ceta koja se nalazila izme u Sevna i Bajnofa bila je odre ena za napad na Tršku Goru. Napad je izvela na zgradu, koja se nalazi 100 m ispod crkve, u kojoj su bili nastanjeni Nemci. Ova eta odmah je jakom vatrom udarila na zgradu i neprijatelj je pobegao u crkvu. Ostavio je 1 mrtvog i nešto municije. U toj zgradi eta je zaplenila 15 kompletnih nema kih oprema. Zgradu je eta zapalila i produžila napad prema samoj crkvi. Pošto se neprijatelj u crkvi mogao likvidirati, eta se ujutro povukla prema Karlovecu. Ujutru je neprijatelj iz Ma koveca pokušao da pošalje pomo na Tršku Goru ali ga je jedinica, koja se nalazila u blizini, jakom vatrom odbila. U toj akciji eta je imala 1 ranjenog. III. bat. na položaju Trebelno, a jedna njegoveta nalazila se u zasedi sa jednim vodom iznad Gorenje Vasi i drugim iznad Gomile. Bat. jakim patroloma kontroliše pravac Krmelj i Šentrupert. U no i je bat. izveo demonst. napad na Belu Cerkev kod Kronova i zaustavio neprijatelja koji je pokušao da do e u pomo na Tršku Goru. Jedna eta tog bat. bila je odre ena za napad na Tršku Goru iz pravca Šentjurja i to na samu crkvu. Ceta je prodirala u poretku sa bombašima i puškomitr. te se crkvi približila na

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 153/1.

30 m. Ceta je jakom vatrom i bombama ga ala crkvu ali i pored toga nije mogla da je zauzme. Bat. je u 7 asova ujutro zaposeo ranije položaje. Gubici neprijatelja nisu poznati, bat. ima 2 ranjena. IV bat. sa jednim vodom u zasedi kod Bezgovca a sa jednim kod Brezovice. U no i je sa jednom etom napadao Tršku Goru iz pravca Karloveca. Ova eta je žestoko ga ala nepr. ali i pored toga nije mogla zauzeti crkvu. U blizini crkve srušila je dva bunkera iz kojih je nepr. pobegao u crkvu. Bat. ima 2 ranjena. Baterija je u 17 asova krenula u napad na Tršku Goru. Brdski top bio je postavljen na Run ec, odakle je na Tršku Goru izbacio 14 granata. Protivtenkovski top bio je namešten 200 m od crkve na Trškoj Gori i ispalio je 6 probojnih granata sa punim pogotkom. Zbog velikog snega mine lakih i teških baca a ve inom nisu eksplodirale.

V brigada. Izveštaj od 13. o. m.

I bat. drži položaj od Krke kod sela Brod do stražare kod prelaza železnice pruge preko ceste Šmihel — Bir na Vas. Neprijatelj se na tom sektoru nije pojavljivao. Artiljerija, koja drži položaje od te stražare — kota 249 do Poganca, u toku ju erašnjeg dana nije imala borbi sa nepr. pešadijom. Iznad Grma i Gotne Vasi kružio je nepr. avion kojeg je ga ala zaseda artiljerije iz teškog i lakog mitr., posle ega se isti spustio. Verovatno je bio ošte en jer su ga odvukli konjima. Spustio se ispod Grma. III bat. drži položaje iznad Cikave, na Potov Vrh i Tolstom Vrh. Ima stalnu borbenu patrolu u pravcu reke Krke kod Kronova. IV bat. drži položaj na Javorovici, na Banu i Ržiš u a pokretne zasede ima prema Kostanjevici. Manje zasede drži na Špilerovoj špici. U toku dana vladalo je zatišje.

XII brigada. Izveštaj od 13. II 1944.

U no i 12/13. o. m. zajedno sa XV brig. rušila je prugu Zdenska Vas — Ra na. I bat. imao je zadatak da blokira Zdensku Vas, a II i III da ruši prugu. Porušili su 300—400 m. Preko dana bat. su ostali na položajima kod pruge — kota 422, kota 511 i jedan bat. južno od ceste Zdenska Vas — Ho evje iznad Zagorice i Male Vasi. Jedan bat. bio je u rezervi u Ho evju. U 8 asova nepr. je pokušao da iza e iz uporišta Dobropolje.² Prodirao je u 4 kolone, ja ine 40—50 ljudi u jednoj koloni. Naša zaseda otvorila je vatru, posle ega su se razbegli. U 9.30 asova tri kolone prodirale su na položaj I bat. isto no od Zagorice. Bat. je sa njima vodio borbu 1 sat, posle ega su bili prinu eni povu i se natrag. U isto vreme je tako er jedna kolona, u ja ini od 100 ljudi, prodirala od Sv. Antona prema položajima III bat. U 10 asova došla su iz Ljubljane tri voza

² Odnosi se na uporišta u samom selu Zdenska Vas i kod crkve Sv. Anton iznad Zdenske Vasi.

neprijatelj, vojske koja je prodirala iz ušperka u pravcu XV brigade, na položajima od kote 422 do kote 321. Nepr. je bio odbijen i bezuspješno pokušao sa jednom kolonom da dođe na položaj kod Rače. U 16.30 nepr. se povukao prema Cušperku a odatle sa transportom otišao prema Rači. Nepr. gubici nisu nam poznati. Naših gubitaka nije bilo. U 17.30 asova povukli smo bat. na stare položaje. I bat. je noću u 13. izvršio demonstrativan napad na Zdensku Vas.³ U tim akcijama u toku borbi bio je prisutan drug major Ciril.⁴

XV brigada. Izveštaj od 13. o. m. 1944.

Brigada je 12. o. m. u 16.30 asova krenula na rušenje pruge izmeću Zdenske Vasi i ušperka. Rušenje je počelo u 19.15. Rušili su II i III bat. I bat. držao je zasedu prema Grosuplju. Rušenje se bez smetnje izvodilo do 2.30 asova 13. o. m., kad je iz pravca Grosuplja stigao oklopni voz i II bat. je morao zaposeti prugu prema Cušperku, dok je III bat. rušio dalje do 3.30 asova. Porušili smo i potpuno uništili 100 m, a pored toga oštetili 50 m pruge. Posle rušenja I i II bat. zaposeli su položaje Vel. Ilova Gora, kota 600, dok se III bat. nalazio u rezervi na M. Ilovoj Gori. Oko 10.30 nepr., u jutra oko 300 ljudi, napao je položaje I bat. i hteo da ih u jutra zaposedne. Usled jake vatre nepr. je bio primoran na povlačenje. Posle toga pokušao je da prođe iz Rače prema M. Ilovoj Gori, ali je od strane II bat. bio ponovo odbijen. Nepr. se povukao u pravcu Grosuplja. Nepr. gubici nisu nam poznati, a naši iznose 2 lakše i 1 teže ranjen. Bat. su po mraku zaposeli položaje i to I bat. Novu Vas, II bat. Križku Vas, III bat. Veliki Vrh.

Artiljerija XV divizije. Izveštaj od 13. o. m. 1944.

I divizion nalazi se u Jurnoj Vasi, sa zadatkom blokade Novog Mesta. Drži položaje oko Sv. Roka. Na tom sektoru nepr. se nije pojavio. Zbog snega i hladnoće zasede su juče bile povučene natrag u pripremljene bunkere. II divizion nalazi se u selu Lakovnice, sa zadatkom blokade Novog Mesta. Blokadu drži od gostione Mrvar, na brdu preko železničke pruge, do blizine Sv. Roka, gde se spaja sa zasedama I diviziona. Patrola koja je bila poslata iz diviziona dovela je iz Stične 5 dezertera. Mitinga artiljerija nije imala.

IV brigada je u noći 12—13. o. m. održala dva mitinga, i to jedan u Dolnjoj Straži i jedan u Trebelnom, koji su veoma uspeli.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
Jože Borštnar

Komandant — major:
si. odsutan

³ Vidi dok. br. 124.

⁴ Franc Hočvar

BR 59

IZVEŠTAJ ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE OD 15. FEBRU-
aR \ 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O
* FORMIRANJU KAMNI KO-SAVINJSKOG ODREDA¹

**ŠTAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV i PO SLOVENIJE
Br. 387**

Na položaju, dana 15. II 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO SLOVENIJE

**Formiranje
Kamni ko-savinj skog
odreda.**

Dana 15. II 1944. od jedinica minerske ete, Kamni ko-
-zasavske ete i specijalnih patrola formirali smo Kamni ko-
-savinjski odred.²

Minerska eta u sastavu odreda ima zadatak da vrši sabo-
tažne akcije na pruzi Zidani Most — Litija i Zidani Most —
Celje.

Kamni ko-zasavska eta ima zadatak vršenja mobilizacije
u okrugu Kamnik i okrugu Litija te obezbe uje politike i vojne
kurseve i škole.

Specijalne patrole imaju zadatak prenošenja i depono-
vanja vojnog materijala iz Kamni ko-zasavskog sektora u
jedinice IV oper. zone i transportovanja novomobilisanih u
jedinice i preko granice.

U Štab Kamni ko-savinjskog odreda

predlažemo:

za komandanta druga Beve Ivana Belog, do sada komandira
Kamni ko-zasavske ete IV oper. zone;
za politkomesara druga Grošelj Antona Jesena, do sada zam.
politkomesara 6. SNOUB »Slavka Šlandra«.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Ciril Ribič

Komandant:
odsutan

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 332. III.

² Kamni ko-savinjski odred je kasnije promenio naziv u Kamni-
ko-zasavski odred.

BR. 60

IZVEŠTAJ ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE OD 15. FEBRU-
ARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O GU-
BICIMA ZA VREME BORBI NA MENINI PLANINI'

STAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV i PO SLOVENIJE
Br. 387.

Na položaju, dana 15. II 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO SLOVENIJE

Izveštaj o gubicima
6. SNOUB »Slavka Šlandra«

Neprijatelj je izvodio ve u ofanzivu protiv 6. SNOUB
»Slavka Šlandra« na Dobrovljama i Menini planini.²

U toku borbi od 3. II 1944. 6. UB imala je slede e gubitke
u ljudstvu i materijalu:

19 drugova poginulo

48 nestalih

6 puškomitraljeza nestalih

47 pušaka nestalih

2.182 mauzer municije i 2.395 komada italijanske muni-
cije izgubljeno ili nestalo.

15 mina za baca .

O gubicima 11. brigade još nemamo izveštaja, jer je veza
ve 20 dana prekinuta.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Ciril Ribi i

Komandant:
odsutan

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 332/III.
* Vidi dok. br. 24 i 147.

BR. 61

IZVEŠTAJ ŠTABA 18. DIVIZIJE OD 15. FEBRUARA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O KRETANJU
JEDINICA IZ GORSKOG KOTARA PREMA SLOVENIJI¹

ŠTAB
XVIII DIVIZIJE NOV i POJ
Položaj, dana 15. II 1944.
Operativni odsek
Br. 18/814

GLAVNOM STABU NOV i POS
STABU VII KORPUSA NOV i POJ

Položaj

Dnevni izveštaj

Zbog preuzimanja novih odre enih položaja i zadataka naša divizija je sa svojim jedinicama napustila dosadašnje položaje.²

IX brigada krenula je iz Vrbovskog 14. o. m. i istog dana stigla u Srpske Moravice. Tu se privremeno smestila da se ljudstvo i stoka odmore od neprestanih velikih napora zbog snežnih smetova na ovom delu sektora. Na nekim mestima palo je 2 do 3 m snega koji treba istiti, kako bi jedinice mogle produžiti put. Danas, 15. o. m., brigada je krenula na put pravcem Brod na Kupi — Osilnica.

X brigada krenula je na put 14. o. m. i stigla u Delnice, gde se nastanila u cilju odmaranja od neprestanih napora. I u ovom predelu su veliki snežni nanosi te brigada mora kr iti put iš enjem snega koji je dostigao visinu do 3 metra. Danas, 15. o. m., brigada je krenula i produžuje put u pravcu Brod na Kupi — Osilnica i dalje.

Stab divizije nalazi se u Skradu i sutra, 16. o. m., krenu e na put pravcem Skrad — Brod na Kupi — Osilnica, te e se nalaziti na tom putu.

Bile su preduzete sve mere da se obezbedi pokret jedinica. Od strane Štaba divizije, kao i štabova brigada, bile su posiate patrole da pripreme smeštaj brigada i obaveštajne patrole sa zadatkom da stupe u dodir sa jedinicama koje se nalaze na nama novoodre enom sektoru i u cilju pregleda terena.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 27/11.

* Vidi dok. br. 14, 15 i 29.

Zbog velikih snežnih nanosa vremenski uslovi su vrlo nepovoljni a sneg i dalje pada. Zbog toga je naš pokret na novoodređene položaje i pored svih napora, biti, izvršen sa zakašnjenjem.

Održana je vojna nastava i govoreno je o disciplini na maršu.

Održana je politička nastava i govoreno je o odnosu vojske prema civilnom stanovništvu.

I pored vremenskih neprilika zdravstveno stanje je zadovoljavajuće, moralno dobro.

Brojno stanje divizije:

po spisku	2.335
u rashodu	297
na mestu	2.038

Napomene: Drugovi komandant i politkomesar divizije krenuli su u Brod na Kupi, gde će održati konferenciju sa Štabom X brigade, a posle toga sa Štabom IX brigade.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
N. Majcen¹

Komandant
Janko Rudolf

³ Nace Majcen

BR. 62

JZVEŠTAJ ŠTABA 7. KORPUSA OD 16. FEBRUARA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O NAPADU JE-
DINICA 15. DIVIZIJE I DOLENJSKOG ODREDA NA RA NU,
ZDENSKU VAS I GROSUPLJE¹

STAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE
Br.

Položaj, 16. II 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO SLOVENIJE

Dostavljamo vam izveštaj o akciji na Ra nu.

Plan našeg štaba za likvidaciju neprijateljskog uporišta Ra na², u kojem je prema podacima bila posada ja ine 200 ljudi, bio je slede i:

1. — Zadatak napada i likvidacije Ra ne dobila je XV brigada, poja ana sa dva topa IV brigade i sa jednom haubicom 100 mm. U napadu u estvuju 2 bataljona, jedan bataljon u neposrednoj brigadnoj operacijskoj rezervi.

2. — XII brigada dobila je nare enje da sa jednim bataljonom vrši jak fiktivni napad na neprijatelja u Zdenskoj Vasi i pokuša prodor u samo uporište. Sa jednim bataljonom da ruši prugu izme u Zdenske Vasi i ušperka, sa jednim bataljonom u rezervi i obezbe uje pravac iz pravca Turjak. Manjim delovima svojih snaga taj je bataljon imao zadatak kontrolisati cestu Rašica — Ponikve — Zdenska Vas.

3. — Dolenjski partizanski odred sa jednim bataljonom vrši jak fiktivni napad na Grosuplje i pokušava da upadne u samo mesto, sa jednom etom ruši prugu Grosuplje — Šmarje i sa jednim bataljonom zaposeda položaje Šenturje, za obezbe enje iz pravca Škofljice.

4. — Jedan bataljon IV brigade imao je zadatak da se postavi na položaje Boštanj, sa zadatkom naslona na snage odreda kod Grosuplja i Šenturja, da ruši prugu Slivnica — Ra na i spre ava eventualno nadiranje neprijatelja iz pravca Grosuplja preko Mla eva i Plešivice.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 21.

* Vidi dok. br. 57.

5. — Jedan bataljon VIII brigade imao je zadatak da obezbeduje haubicu 100 mm i da bude neposredna operativna rezerva Štaba divizije.

Napad se imao izvesti ta no u 20 asova. Za Dolenjski odred i XV diviziju bilo je predviđeno 100 kg eksploziva.

Sve jedinice su na vreme stigle na svoje položaje, izuzev haubice 100 mm, koja se zbog slabih puteva i velikog snega (na pojedinim mestima 75 cm) nije mogla transportovati. Tako je haubica uz velike teškoće stigla u Hočevje tek oko 4 asova.

Pre dolaska naših snaga u Račun, neprijatelj je u panici u bekstvu napustio uporište i izgubio se u nepoznatom pravcu. Uporište u Račnu uopšte nije bilo stalno već privremeno, i držalo se ponekad 2 dana a ponekad jedan dan. Bilo je dana kada je bilo potpuno prazno. Njegova posada služila je neprijatelju kao oslonac za opravljavanje komunikacije. Postoji verovatno i da ga je neprijatelj napustio i otišao u pravcu Šenturja. To zaključujemo jer su se na tom sektoru ule borbe. Naše jedinice uništile su sve utvrđene položaje i zapalile crkvu na Kopanju. U isto vreme kad su naše jedinice napale Račnu, u kojoj tada nije bilo nijednog neprijateljskog vojnika, neprijatelj je krenuo oklopnim vozom iz Grosuplje i srušio se kod Slivnice. U isto vreme Dolenjski odred napao je Grosuplje i jedna grupa uspela je da se probije u Grosuplje i ubaci bombe u Sokolski dom, u kojem su se nalazili vojnici. Neprijatelj je odmah reagovao iz Ljubljane sa 10 motornih vozila sa vojnicima i prinudio odred da povuče jedinice malo dalje od mesta. Jedinice XII brigade, koje su vršile fiktivan napad na Zdensku Vas, uspele su da se sa 2 ete probiju u isto ni predele sela i Nemce nateraju u centar. U međuvremenu neprijatelj je sa 20 kamiona vojnika krenuo iz Lašča i Rašice i probio se u Zdensku Vas, tako da su naše jedinice morale napustiti zauzete položaje i nastavile su sa uskom blokadom.

Komandant i politkomesar Korpusa nalazili su se u to vreme na položaju Štaba divizije i pratili razvitak situacije. Oni smo videli da je sa Račnom završeno, izvršili smo pregrupaciju snaga radi jačeg pritiska na Zdensku Vas. Izdali smo naređenje XV brigadi da sa jednim bataljonom, na sektoru Sp. Slivnice, pojačava obezbeđenje iz pravca Grosuplje, tesno povezan sa bataljonom IV U. B. kod Boštanj. Brigada je dobila zadatak da ostala dva bataljona ubrzanom maršem prebaci na sektor Golo brdo, kota 581, i Ponikve, sa zadatkom da vrši pritisak na Rašicu i obezbeduje pravac od Lašča prema Zdenškoj Vasi. I pored toga što je brigada odmah krenula, ipak je neprijatelj sa kamionima pre stigao u Zdensku Vas. Odred je dobio zadatak da se svom snagom baci na prugu Grosuplje — Šmarje, a ba-

•gljon Gup eve brigade sa bataljonom XV brigade da uništi srušeni voz i zatvori pravac Grosuplje — Zdenska Vas intencijom rušenjem pruge,

j Ujutro u 7 asova situacija na celoj liniji bila je slede a: Odred se na svoju ruku povukao prema Višnjoj Gori. Za njim ga₁₀ poslali kurira da ga vrati na odredne položaje. Borba za voz još se vodila. Neprijatelj iz Grosuplja pokušavao je da pomogne posadi u vozu i razvile su se oštre borbe. U to vreme neprijatelj je i dalje dovladio pojanja iz Ljubljane u Grosuplje, raunaju i da je Grosuplje ugroženo.

[U vezi sa tom situacijom, u sporazumu sa Štabom XV divizije, izdali smo naredbe jedinicama da zaposednu položaje Ho evje, Hrib, M. i V. Ilova Gora. XV i XII brigada da preko dana manjim snagama uznemiravaju neprijatelja i ruše prugu. Odred na pruži Grosuplje — Šmarje. Divizija je dobila naredbe da sa Gup evim bataljonom i jednim bataljonom XV brigade uništi voz. Bataljon VIII brigade obezbeđuje haubice i ostala 2 topa. No u 16/17. ov. m. divizija ima zadatak da svim snagama ruši prugu na liniji Zdenska Vas — Grosuplje, a odred na liniji Grosuplje — Šmarje.

Pošto smo bili na licu mesta, sami smo se uverili o situaciji i za tu odluku rukovodili se sledećim razlogom:

Za ozbiljnu likvidaciju ma kog uporišta na liniji Ljubljana — Ko evje potrebne su nam, zbog brzih neprijateljskih intervencija, ja e snage. Jedinice su se tokom celog dana i no i nalazile u snegu, tako da im je apsolutno potreban odmor, jer imaju lošu ode u i obu u. Pored toga, mi bismo produžili napad na Zdensku Vas, ali sa ovim snagama nisu postojali objektivni uslovi za brzu likvidaciju, a ukoliko bi se borba produžila, neprijatelju bi pošlo za rukom da izvrši uspešnu intervenciju. Tako er nam je potreban eksploziv, koji zbog velikog snega nije na vreme stigao. Sa transportom haubica ide vrlo teško i to samo po glavnim cestama.

Do dolaska XVIII divizije naš plan je da se ruši pruga na celoj dužini. im stigne XVIII divizija, koja je ve na putu, sa uspehom emo pristupiti generalnoj likvidaciji uporišta.

U ovoj akciji borci su se dobro držali i izvršavali svako naredbe i pored toga što su neki bos i skoro svi slabo obučeni bili stalno u snegu.

U pripremi ove akcije obavestajna služba je podbacila 100%, nikada ne poznavaju i pravo stanje u uporištima. Naravno, krivica je i na nama što ih nismo nau ili i dovoljno kontrolisali. Sa spremanjem materijala sve je išlo u redu, samo, zbog nepredvi eno velikog snega, sve nije na vreme stiglo. Štab divizije je dobro vodio jedinice i kontrola je vršena na licu mesta.

XVIII diviziji izdali smo nare enje da se prebaci na sektor Slevica — Sv. Gregor zbog postoje ih zadataka duž komunikacije Ko evje — Ljubljana.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
Jože Brilej Bolko

Komandant — ppukovnik:
Rajko Tanaskovi

BR. 63

IZVEŠTAJ ŠTABA ARTILJERIJE 15. DIVIZIJE OD 16. FEBRUARA 1944. ŠTABU 7. KORPUSA O AKTIVNOSTI PODRE ENIH JEDINICA OD 1. DO 15. FEBRUARA 1944. GODINE¹

STAB ARTILJERIJE XV DIVIZIJE
Položaj, dana 16. II 1944.

ŠTABU VII KORPUSA NOV i POJ

Šaljemo vam 15-dnevni ratni izveštaj za vreme od 1. II 1944. do uklj. 15. II 1944. u slede em:

I divizion nalazio se 1. II još u Podgradu, a delimi no u selu Konec, sa zadatkom da posluži kao rezerva II divizionu, koji u estvuje u blokadi Novog Mesta. Pošto je II divizion odve malobrojan da bi samo sa svojim ljudstvom mogao izvršavati taj zadatak, I divizion mu svakog dana šalje 20 drugova. Drugi zadatak tog divizona jeste da izvodi obuku na topovima. U tu svrhu dekonspirisao je jedan top za izvo enje prakti nih vežbi. Pri Štabu artiljerije XV divizije radi vojna škola, iji program je ve poslat Štabu XV divizije. Artiljerijska škola, koja je prema programu trebalo da traje za ljudstvo I divizona od 31. I do uklj. 6. II završena je, odn. prekinuta, ve 2. II, jer je I divizion dobio zadatak da zaposedne položaje 3. bat. IV SNOUB kod blokade Novog Mesta. U tu svrhu je u toku no i 2/3. februara prešao u Jurnu Vas i zaposeo položaje od gostione Malenšek — Baron evo Brdo — Sv. Rok, te se tamo povezao sa II divizionom koji je ve ranije držao položaje zapadno od te linije.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 153 I.

Pošto je divizion u toku no i 13/14. februara primio zadatak da dekonspiriše jedan top (haubicu) i 300 zrna haubi ke municije j sve to da stavi na raspolaganje Štabu XV divizije, divizion je **poslao** jedno haubi ko odeljenje sa potrebnim konjima i ljudstvom za izvršenje tog zadatka. Odeljenje vodi komandant I divizionu poru nik drug Župane⁵. Pošto je deo ljudstva I divizionu otišao, ovaj nije mogao više da ispunjava svoj zadatak kod blokade Novog Mesta. Zbog toga se, u sporazumu sa Štabom V UB »Ivan Cankar«, koja je u me uvremenu na tim položajima zamenila IV UB »M. G.«, izvršio nov raspored, prema kojem je I divizion preuzeo sektor od bunkera ispod Baron evog Brda isklju no i do Sv. Roka isklju no. Tamo je povezan sa snagama II divizionu.

U tom razdoblju divizion je etiri puta vodio pešadijske borbe s neprijateljem koji je napadao naše položaje.³ Ve ina tih napada bila je prili no teška. Divizion je uvek vesto manevrisao, tako da je neprijatelja do ekao na prednjim položajima, otvarao na njega vatru i zadržavao ga sve dok neprijateljski pritisak nije postao suviše jak, odnosno dok nije stvorena opasnost okruženja, time što je neprijatelj na njega vršio pritisak sa više strana. Posle toga se povukao na ve ranije pripremljene položaje, nekih 200 m unatrag, i odatle neprijatelja uvek odbijao. Neprijatelj je na taj sektor napadao 3, 7, 13. i 14. februara. Pored toga divizion je na položaju više puta bio ga an od strane neprijatelja iz minobaca a i topovskom paljbom. Ja a vatra bila je na dan 6. II, kada je mina ubila na položaju 2 druga i 2 lakše ranila, i 8. II, kad je od mine ranjen jedan drug. Drugih gubitaka divizion za ovo vreme nije imao. Neprijateljski gubici, kako u mrtvim tako i u ranjenim, nisu poznati.

U divizionu su se redovno izvodile vojne vežbe, ukoliko ljudstvo nije bilo zauzeto drugim radom. Pored toga održavali su se sastanci Štaba sa komandama eta, na kojima su se obra-ivale sve aktuelne stvari. U tom razdoblju održavani su i sastanci sa obaveštajcima divizionu i eta. Tako je na dan 2. II u divizionu održan vojni sastanak sa svim rukovodiocima divizionu sa slede im programom: obezbe enje u bivaku (u vezi sa okružnicom), ponašanje rukovodilaca i oslovljavanje. Vojni sastanak Štaba divizionu obuhvatio je slede i program: konspiracija, intendantska služba, dužnosti administratora, program politiki h asova, kritika lanova Štaba, samokritika i disciplina u komandama eta.

Divizion je rušio komunikacije na sektoru Pogance — Uršna Sela te je u tom vremenu dovršio još neizgra ene rovove do propisanih razmera.

⁵ Aleksander Župane

⁵ Vidi dok. br. II.

II divizion se za sve vreme od 1. do 15. o.m. nalazio u selu Lakovnice, sa zadatkom blokade Novog Mesta. U tu svrhu držao je položaje Sv. Rok — preko železničke pruge do gostione Mrvar na brdu. Pošto su za taj zadatak njegove snage bile suviše slabe, I divizion mu je dnevno slao pomoć od 20 drugova i to samo do 3. II kad je i I divizion dobio zadatak da i on u estvuje u blokadi Novog Mesta. Zbog toga mu je bio smanjen sektor te je položaj oko Sv. Roka preuzeo I divizion. U sporazumu sa Štabom V UB »Ivan Cankar« bio je u noć 13/14. februara napravljen nov raspored, prema kojem su II divizionu bili dodeljeni položaji isklj. crkvice Sv. Rok pa do bunkera koji se nalazi 100 metara zapadno od popaljene vile prof. Adamića.

II divizion je u tom vremenu pet puta vodio borbe s neprijateljskim snagama koje su prodirale prema njegovim položajima i to 2, 3, 7, 13. i 14. februara. Naročito teška borba bila je 2. i 3. februara. Tog dana neprijatelj je prodirao prema našim položajima u tri kolone sa pet tenkova, od kojih su dva stigla na sam položaj. Jedan od njih bio je od naše mine oštećen te ga je drugi morao odvući. U svim tim borbama divizion je dobro manevarisao. Primao je borbe na prvom položaju te u slučaju potrebe, zbog suviše velike neprijateljske snage ili opasnosti okruženja, povlačio na položaj u pozadini, gde je na oko 200 metara od prvog položaja postavljena teška »breda«, i odatle je uvek odbijao neprijatelja. U tim borbama divizion je provereno ubio 7 neprijatelja a veći broj ih ranio. Za isto vreme divizion je imao 2 mrtva, i to jednog na dan 2. II, a drugog na dan 13. II, kad je nadirujući neprijatelj uhvatio i ubio kurira koji je bio poslat u bat. UB »Ivan Cankar«.

Na dan 6. II iz topa od 65 mm ga ali smo neprijateljske položaje na Grmu. Ispalili smo 8 granata, od kojih su tri imale pun pogodak (zamak Grm). I neprijatelj je nas ipak dobio ali od te paljbe divizion u tom vremenu nije imao gubitaka.

Pošto je 30. I pobegao jedan drug kome je bilo poznato gde su zakonspirisani jedan top i municija, morali smo radi prekonspiracije poslati jedan deo ljudstva. Taj posao je obavljen.⁴

Ukoliko divizion nije vodio borbe s neprijateljem, vreme je korišćeno za kopanje zaklona i utvrđivanje položaja, kao i rezervnih položaja u pozadini.

Ukoliko ljudstvo nije bilo zauzeto borbama i drugim zadacima, u samom divizionu izvodile su se vojne vežbe.

Dana 3. i 14. februara održan je sastanak Štaba divizionu sa svim vojnim rukovodiocima divizionu. Na tim sastancima

⁴ Vidi dok. br. 11.

raspravljalo se o disciplini u jedinici, odnosima starešina i partizana itd.

Sa položajima II divizionu, Štabom II divizionu kao i dalje, sa Štabom artiljerije XV divizije, uspostavljena je telefonska veza.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. politkomesara:
Emil Dol i

Komandant, p. poru nik:
Miha⁵

BR. 64

SAOPŠTENJE ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE OD 17. FEBRUARA 1944. ŠTABU 14. DIVIZIJE O SAMOSTALNOSTI KOZJANSKE ETE«

**STAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV i PO SLOVENIJE
br.**

Na položaju, dana 17. II 1944.

ŠTABU 14. DIVIZIJE NOV i POJ

Saopštavamo vam odluku Glavnog štaba NOV i PO Slovenije da kozjanska jedinica mora operisati samostalno, van sastava 14. divizije. Moramo težiti da se od nje što pre razvije odred,² koji bi eventualno mogao da potpadne i pod vaš Štab, ukoliko bi Glavni štab to smatrao potrebnim.

Najnužnije vodi e i poznavaoce terena možete sporazumno sa komandom ete da zamenite sa svojim partizanima ali o tim izmenama morate obavestiti naš Štab.

Ako se Kozjanska eta nalazi u sastavu vaših jedinica, mora se tamo nalaziti kao samostalna jedinica i ne sme se razbijati.

⁵ Miha Miši

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 335/11.

² Kozjanski odred formiran je krajem marta 1944. od ljudstva ranijeg Kozjanskog bataljona, od novomobilisanih i od boraca koje je na tom terenu ostavila 14. divizija.

Ako od Glavnog štaba NOV i POS, odn. zam. politkomesara GŠ druga Rudija,³ dobijete druk ija uputstva u vezi sa Kozjanskom etom, molimo da nas o tome izvestite.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Ciril Ribić

Komandant:
odsutan

BR. 65

**NARE ENJE ŠTABA 15. DIVIZIJE OD 17. FEBRUARA 1944.
PODRE ENIM JEDINICAMA ZA RUŠENJE PRUGE NA
SEKTORU GROSUPLJE — ZDENSKA VAS«**

STAB
XV DIV. NOV i POJ
pol. 17. II. 1944.
u 6.45 asova

ŠTABOVIMA BRIGADA I ARTILJERIJE XV DIV. NOV i POJ

Položaj

XV SNOUB, koja je imala zadatak da u no i- 15/16. napadne i likvidira neprijateljsko uporište u Ra ni,² nije imala nikakvih borbi, jer se neprijatelj dan uo i napada povukao iz istog uporišta.

XII brigada vršila je demonstrativan napad na Zdensku Vas i upala sa dve ete u selo.³ Zauzela je nekoliko ku a i iz jednog bunkera isterala neprijatelja. Posle toga morala se povu i jer je jarkom izme u ceste i pruge stigao u pomo neprijatelj iz stanice Dobropolje. Uskoro posle toga neprijatelj je dobio poja anje sa kamionima i blindama iz Laš a i Rašice. XII SNOB držala je i dalje blokadu Zdenske Vasi, a XV SNOB sa dva bataljona poslata je u zasedu izme u Zdenske Vasi i Rašice. Tu je ceo dan vodila borbe s neprijateljem koji je na-

' Viktor Avbelj

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 153/1.

* Vidi dok. br. 57 i 62.

» Vidi dok. br. 58, 67 i 131.

r

dirao u pomoć uporištu u Zdenskoj Vasi. Neprijatelj je imao 25_30 mrtvih i ranjenih, 6 ih je ostavio na položaju. Zaplenjen je 1 puškomitraljez, 6 pušaka i nešto opreme. Kod Slivnice je bataljon IV brigade izbacio voz iz šina i zajedno sa jednim bataljonom XV brigade ceo dan vodio borbe s neprijateljem koji je nadirao iz Grosuplja. Pošto je neprijatelju stigla pomoć u **Zdensku Vas**, **napad** na istu je prekinut.

IV i V SNOUB i artiljerija i dalje ostaju na svojim položajima sa istim zadacima. XII i XV SNOB na položajima Korinj — Ho evje — Ilova Gora, sa zadatkom rušenja pruge **Zdenska Vas** — Grosuplje i napadanja na neprijatelja na tom sektoru. U vezi s tim

n a r e u j e m o

IV SNOUB ostaje na dosadašnjim položajima sa istim zadacima. Bataljon koji je poslata u XV SNOB ostaje do daljeg u toj brigadi. Taj bataljon primiće naredbe Štaba divizije kada će se vratiti u sastav brigade.

V SNOUB i artiljerija XV div. ostaju na svojim starim položajima sa istim zadacima. Haubica sa odeljenjem zadržana je kod XII i XV SNOB. Za povratak u jedinicu primiće naredbe od štaba XV divizije.

XII SNOB ima zadatak da u noć 17/18. o. m. sa jednim bataljonom ruši prugu od kote 464 do 422. Sa jednim bataljonom daje obezbeđenje prema Zdenskoj Vasi. Taj bataljon ima zadatak da odmah nakon dolaska na položaje temeljito zaruši cestu kod zasede, tako da neprijatelj ne može da prođire cestom iz Zdenske Vasi prema Cušperku i da iznenadi našu jedinicu na pruži. Taj bataljon neka postavi zasedu od kote 511 prema koti 598. Zaseda neka bude tako postavljena da neprijatelja tu odmah na izlazu iz uporišta. Bataljoni koji će u noć rušiti prugu, ujutro se povlaće u Ho evje, s tim da uz porušenu prugu ostave zasede koje će neprijatelju onemogućiti opravljavanje pruge.

XV SNOB ima zadatak da u noć 17/18. o. m. ruši prugu od kote 422 prema Ra ni. Prugu ruši sa dva bataljona a jedan bataljon daje u zasedu prema Grosuplju. Ovaj bataljon ima zadatak da kod zasede poruši i minira prugu i da napadne voz koji bi došao do zasede. Ovaj bataljon mora imati pripremljenu jednu desetinu sa alatom i minerskim materijalom, koja ima zadatak da prvi voz propusti dalje i odmah iza njega poruši ili minira prugu, kako se taj voz ne bi mogao vratiti u Grosuplje ili pak da iz Grosuplja drugi voz ne bi mogao stati u pomoć napadnutom vozu. Ova desetina mora biti najmanje 1 km udaljena od zasede prema Grosuplju. Dva bataljona, koji će u noć rušiti prugu, ujutro se povlaće na položaje Križka Vas — Nova

Vas. Ostala dva bataljona ostaju na Maloj Ilovoj Gori, sa zadatkom da drže zasede kod pruge i neprijatelju spre e opravku porušene pruge. U akciji neka sadejstvuje i bataljon IV SNOUB koji je sada pod vašom komandom, a bataljon koji je no u rušio prugu neka se odmara.

XII SNOB neka tako er ostavi bataljon koji je no as rušio prugu da se odmara na Korinju.

Akcija po inje 17. uve e u 19 asova. Do tog vremena jedinice za obezbe enje moraju biti na svojim mestima, a jedinice za rušenje moraju po eti sa svojim radom. Akcija se izvodi do jutra, posle ega se jedinice povla e sa pruge i zaposedaju odre ene položaje. Zasede postaviti blizu pruge a neprijatelja, kad stigne ujutro na prugu, pustiti u neposrednu blizinu i posle toga energi no ga napasti. U slu aju ve eg nadiranja neprijatelja na XII i XV SNOB, moraju jedna drugoj odmah prisko iti u pomo . Ako je potrebno, pozvati u pomo i bataljone iz Kriške Vasi i Nove Vasi.

Za tu akciju morate se dobro snabdeti potrebnim alatom. Rad na pruzi organizovati tako da svaka eta imade svoj sektor za rušenje. Mora se raditi brzo, pragove i šine naslagati na gomilu i zapaliti kako bi šine ostale neupotrebljive. Kad bataljoni uve e stignu do pruge neka patrolama pregledaju visove uz prugu, da se negde ne nalazi neprijatelj u zasedi. Te patrole moraju za sve vreme akcije na pruzi kontrolisati te visove.

Ovu akciju moraju štabovi brigada dobro pripremiti i u potpunosti je izvesti. Štabovi brigada neka organizuju svoje bataljonske kuhinje tako da partizani dobiju hranu na položajima.

Za vreme akcije na prugu jedan lan Štaba divizije stalno e se nalaziti na pruzi ili pak u Ho evju, kao i slede eg dana u Ho evju.

Brigade moraju me usobno biti tesno povezane, jedna drugu potpomagati te svaka dva asa slati izveštaje lanu divizije u Ho evje, a ako je potrebno i eš e.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Janez Vipotnik

Komandant, major:
Franc Ho evar

BR. 66

RADIO-DEPEŠA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE
OD 18. FEBRUARA 1944. ŠTABU 4. OPERATIVNE ZONE ZA
USPOSTAVLJANJE VEZE SA 14. DIVIZIJOM I SA 11. SLO-
VENACKOM BRIGADOM »MILOŠ ZIDANŠEK«¹

18. II. 44.

JV Zoni

XIV divizija tri dana nam se ne javlja. Pravac pokreta bio je iz Jurkloštra u Savinjsku dolinu. Odmah uspostavite kurirsku vezu i javite nam. Organizujte obaveštajnu službu i nastojte da redovnim vezama dobijate informacije o diviziji. G. Š. S.

Javite o uzrocima gubitaka u Šlandrovoj brigadi.² Ustanovite ija je odgovornost. Zašto nema veze sa Pohorskom brigadom.³ Javite šta ste preduzeli da dobijete veze. Kaznite krivce za nemarnost u izveštavanju. G. Š.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 46/11.

² Vidi dok. br. 46 i 60.

* Jedanaesta slovena ka NO brigada »Miloš Zidanšek« (Pohorska brigada) nalazila se u to vreme na sektoru Pohorja. Izvela je napad na nema ke kamione na cesti Oplotnica — Celje, a 15. februara napala nema ko uporište u Podgorju. Pošto je za vreme borbi sa 14. divizijom neprijatelj blokirao gotovo sve komunikacije i prolaze, kurirska veza brigade sa Štabom 4. operativne zone bila je privremeno prekinuta.

BR. 67

**IZVEŠTAJ ŠTABA 13. DIVIZIJE OD 18. FEBRUARA 1944
ŠTABU 7. KORPUSA O BORBAMA KOD RAŠICE, ZDENSKÉ
VASI I SPODNJE SLIVNICE'**

ŠTAB
XV DIVIZIJE NOV i POJ
Položaj, 18. II 1944.
Br.: 140

ŠTABU VII KORPUSA

Položaj

IV brigada. Izveštaj za 16. II 1944.

Bataljoni na starim položajima. 1. eta I bat. vodila je borbu sa nepr. koji je uz prugu prodirao iz Bršlina prema položajima 1. ete. Zaseda ga je napala i nepr. je pobjegao. Patrola III bat. ga ala je Krmelj i utvrdila da neprijatelj u Krmelju nema uporišta ve samo šalje patrole. I bat. je mobilisao 18 drugova i na terenu dobio 10 pušaka. III bat. je na Trebelnom priredio miting za partizane i civile, koji je vrlo dobro uspeo. Patrola III bat. porušila je most ispred Bistrice na cesti Mokronog — Mirna.

V brigada. Izveštaj za 16. II 1944¹

I bat. nalazi se na položajima od reke Krke do kote 229 iznad Reger e Vasi. Borbi nije bilo. III bat. i baterija, koji drže položaje od Baron evog Brda do Zabje Vasi, nisu imali borbi. Patrola II bat. od tri oveka sa puškomitr., koja je patrolirala od zasede na Potovom Vrhju prema Smolenjoj Vasi, napala je kod Smolenje Vasi bega patrolu od 30 ljudi. Nepr. je bio naoružan mitr. i lakim baca em. Patrola je neprijatelja energijom napala i ovaj se posle poluasovne borbe povukao. Patrola ga je gonila. Nepr. je imao 1 ranjenog. Mi nismo imali gubitaka. Na položaju IV bat. vladalo je zatišje.

XII brigada. Izveštaj za 17. II 1944.

U toku no i III bat. otišao je da ruši prugu. Obezbe enje je dao prema Dobropoljskoj dolini a jedan bat. XV brig. na obezbe eriju u pravcu ušperka. Bat. je porušio preko 100 m pruge. Ujutro se povukao na Korinj i tamo je ostao preko dana. I i II bat. nalazili su se preko no i u Ho evju a ujutro je II bat.

¹ Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 153/1.

krenuo na položaj izme u ceste Zdenska Vas — Ho evje i pruge, sa bo nim obezbe enjem u pravcu Zagorice. U 11 a- sova pre podne pod zaštitom aviona stiglo je u Zdensku Vas 40 kamiona, 10 autobusa, 2 mala i 2 velika tenka. I bat., koji se u Ho evju nalazio u rezervi, odmah je krenuo na položaje te ih zaposeo južno od Zdenske Vasi i iznad Zagorice. Tada je neprijatelj u više kolona po eo da nastupa prema našim položajima. Jedna kolona pošla je u pravcu sela Cesta i Sv. Antona a druga prema Cušperku. Naši su ih napali. Nepr. je pobjegao natrag u uporište. Za vreme borbe avion je ga ao i bombardovao naše položaje. Pri tome je ubijena 1 mazga, a jedna ranjena. Nepr. je imao prili no teške gubitke. Ta an broj još ne znamo. Posle završene borbe I i II bat. povukli su se u Ho evje. I bat. je posle toga krenuo na prugu i dao obezbe enje XV brig. u pravcu Dobropoljske doline. Od mobilisanih koje je poslao Dolenjski odred formirali smo posebnu jedinicu, uglavnom da se pripreme za vojnu službu, a posle toga raspodeli emo ih po bataljonima. Sa njima se teoretski i prakti ki vežba po osnovnim pitanjima borbe, zaseda, patrola, veze itd. Ovih novomobilisanih ima 114.

XV brigada. Izveštaj za 17. II 1944. i naknadni za 16. o.m.⁵

Prema nare enju Štaba div. bat. su zaposeli nove položaje i to: I bat. Golo brdo, sa zasedom uz cestu Rašiči — Zdenska Vas. Sa borbenim patrolama vršio je celog dana demonstrativne napade na uporište Rašicu. Sa patrolama se obezbedio prema Zdenskoj Vasi i Rožniku te održavao vezu sa XII brig. II bat. zaposeo je položaje iznad Spodnje Slivnice i to od kote 485 prema Predolama. Patrole je slao prema Grosuplju — Smarju i Senturju te držao vezu sa Dol. odredom i bat. Gup-eve brigade, koji je imao položaje kod Boštanjskog zamka. III bat. zaposeo je Mali Hrib, sa zasedom uz cestu Zdenska Vas — Rašica. Jakim patrolama vršio je demonstr. napad na Vel. Laš e te obezbe ivao i kontrolisao teren prema Rašici, Laš ama i Zdenskoj Vasi. Tog dana su bat. vodili borbe na cesti Zdenska Vas — Rašica, na pruzi i na cesti Grosuplje — Predole. I bat. je odmah nakon dolaska na položaje Golo brdo primetio kolonu od 100 ljudi koja se kretala iz pravca Rašice prema Zdenskoj Vasi. Kolonu su odmah napali tako da se po ela povla iti prema zasedi III bat. i Rašici. Pošto je III bat. zaposeo svoje položaje u vrlo uskom rasporedu i zakasnio sa napadom, neprijatelj je jednim delom uspeo da pobegne prema selu Ponikve i na vis iznad sela, odakle je posle toga otvorio vatru na istinu kojom su borci I i III bat. hteli nepr. za i za le a i uništiti ga. Zbog toga su bat. primili nare enje da ni na kakav na in ne dozvole

⁵ Vidi dok. br. 65 i 131.

okruženom nepr. da se spase iz obru a, ve da ga zadrže do no i, da ga napadnu i unište. Plan nije uspeo. U 16 asova do-
leteo je avion koji je ga ao i bombardovao levo krilo te ga
prinudio da se povu e. To je nepr. iskoristio i pod zaštitom
aviona spasao se iz obru a i sjedinio s nepr. u Rašici. Na mestu
je ostavio 6 mrtvih koje nije mogao sobom da odvu e. Zaplenili
smo 1 puškomitr. »breda«, 6 pušaka, municiju i ostalu opremu.
Naši borci bili su veoma radosni zbog ovog uspeha. Nepr. gu-
bici su bili prema ta nim podacima 30 mrtvih i nekoliko ran-
jenih. I bat. imao je 2 ranjena. Tog dana je II bat. napao
nepr. koji se kod Spodnje Siivice iskrao iz voza, koji je imao
18—20 vagona. Nepr. je uspeo da se probije u selo Sp. Slivnica,
odakle je jurišao na položaj II bat. Pošto II bat. nije imao veze
sa bat. IV brig., povukao se nešto unaz;ad i zauzeo položaje bliže
Predola, gde je imao manje sukobe s neprijateljem. Nepr. je
kod Sp. Slivnice imao 15 mrtvih i dosta ranjenih. Mi nismo
imali gubitaka. Bataljoni su posle toga zauzeli slede i raspored:
I bat. Mali Vrhi, koji je imao zadatak da u toku no i od 16/17.
o. m. ruši prugu Zdenska Vas — Cušperk. On to nije izvršio,
jer mu nije dostavljen alat za rušenje od strane bataljona IV
brig. II bat. na Maloj Ilovoj Gori. III bat. na položajima Ilove
Gore prema Grosuplju. Bat. IV brigade u Križkoj Vasi.

U no i 17/18. o. m. brig. je dobila nare enje da sa dva
bat. ruši prugu izme u ušperka i Zdenske Vasi, a sa jednim
bat. obezbeduje: sa dve ete izme u ušperka i Male Ra ne
a sa jednom etom iznad M. Ra ne. Porušili su 250 m pruge.
Minerski vod je dva puta prekinuo prugu i to na stanici
Cušperk, gde je uništio srce skretnice i odstranio jednu šinu.
Oko 6 asova bat. su se vratili na svoje polazne položaje. III bat.
preko dana drži zasedu uz prugu i spre ava njenu opravku.

Artiljerija XV divizije. (Izveštaj od 16. II).

I divizion nalazi se u Jurnoj Vasi. Kod blokade Novog
Mesta drži položaje od bunkera ispod Baron evog Brda do Sv.
Roka. Na taj sektor nepr. nije pravio nikakve ispade. II divizion
nalazi se u Lakovnicama sa blokadom N. Mesta od Sv. Roka do
bunkera zapadno od popaljene vile prof. Adami a. Ju e na
položaju nije bilo ništa novo. II divizion izvodio je sa ljudstvom
prakti ne vežbe na brdskom topu.

Dolenjski odred. Izveštaj za 16. II 1944.

I bat. na položajima Senturje, dok se II bat. povukao na
stare položaje, jer su ga stalno tukli teškim baca ima. Posle
toga zaposeo je položaje na sektoru Škofljica — Grosuplje, sa
zadatkom da tamo i dalje ruši prugu i napada nepr. Stab od-
reda nalazi se u Vel. Dobravi. Održavaju vezu sa bat. IV bri-
gade i I bat. XV brigade.

Na . Štaba drug kapetan Raco nalazi se u XII i XV brigadi-

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Janez Vipotnik

Komandant — major:
odsutan

BR. 68

ODREDBA SLOVENACKOG NARODNOOSLOBODILACKOG VEĆA (SNOS) OD 19. FEBRUARA 1944. O UKIDANJU OBAVEŠTAJNE SLUŽBE I SLUŽBE BEZBEDNOSTI KAO POSEBNE ORGANIZACIJE SA VANREDNIM OVLAŠCENJIMA¹

ODREDBA

O UKIDANJU OBAVESTAJNE SLUŽBE I SLUŽBE BEZBEDNOSTI

1.) U nastojanju da ubrza i izgradi demokratiju na svim područjima javnog života i na osnovu činjenice da narodni izdajnici sve više gube i poslednje korene među slovenačkim narodom, SNOS ukida Obaveštajnu službu i službu bezbednosti kao posebnu, vanrednu organizaciju sa posebnim, vanrednim ovlašćenjima i punomoćima za borbu protiv pete kolone.² Ukoliko pojedini organi dosadašnje VOS budu još potrebni, potinjavaju se odseku za unutrašnje poslove pri Predsedništvu SNOS-a i uključuju se u redovnu organizaciju tog Odseka.

¹ Kopija originala (umnožena na ciklostilu) u Arhivu IZDG LRS, f. II/III.

² VOS (Varnostno-obvešćevalna služba Osvobodilne fronte = Obaveštajna služba i služba bezbednosti Oslobođilačkog fronta) organizovana je i poela da deluje u Ljubljani polovinom avgusta 1941. godine. Njen glavni zadatak bila je borba protiv pete kolone i narodnih izdajnika, a pored toga organi VOS-a razoružavali su neprijateljske vojnike, nabavljali finansijska sredstva, vršili sabotaže i diverzije. U drugoj polovini 1942. VOS se proširuje i poela da deluje na itavoj teritoriji Slovenije. Organizovane su pokrajinske komisije (PK VOS) za Štajersku, Gorenjsku i Slovensko primorje, a u svim okruzima okružne komisije (OK VOS). Posle ukidanja VOS-a kao samostalne organizacije i organizovanja Odseka unutrašnjih poslova pri SNOS-u, SNOS je doneo odredbu o formiranju Narodne zaštite (NZ), Ozne i vojske državne bezbednosti (VDV).

2.) Prvo zasedanje SNOS³ odaje celokupnoj VOS pri-
znanje za njenu 3-godišnju borbu protiv pete kolone i narodnih
izdajnika.

Dana 19. februara 1944.

Predsednik:
Josip Vidmar s. r.

Sekretar:
Boris Kidri s. r.

Zapisni ari
Vlado Krivic s. r.
Janez Stanovnik s. r.

BR. 69

IZVEŠTAJ ŠTABA 15. DIVIZIJE OD 19. FEBRUARA 1944. ŠTABU 7. KORPUSA O BORBAMA KOD NOVOG MESTA I CUŠPERKA'

STAB
XV DIVIZIJE NOV i POJ
pol. 19. II 1944.
u 15 asova
br. 142

ŠTABU VII KORPUSA NOV i POJ

P o l o ž a j

IV SNOUB »Matija Gubec« za 17. II 1944.

U toku ju erašnjeg dana I bataljon vodio je borbu s ne-
prijateljem koji je u dve kolone prodirao iz Novog Mesta prema
Pre ni. Glavnina oko 100 ljudi pod zaštitom dveju autoblini
i obezbe enje oko 50 ljudi. eta koja se nalazila na Kozarjevom
Kalu odmah ih je napala, posle ega se neprijateljska kolona
razbila i pobegla što u Pre nu što u Novo Mesto. Jedan vod
te ete prihvatio je frontalnu borbu a jedan vod napao je ne-
prijatelja s boka. Posle toga neprijatelj se razbežao od Pre ne
prema ciglani. Tu je pružio otpor i povukao se u Novo Mesto.

II bataljon na starim položajima sa starim obezbe enjem.
Jedan vod 1. ete drži zasedu izme u Kamenja i Zdinje Vasi,
jedan vod 2. ete ima zasedu kod Karloveca, jedan vod 3. ete

' Prvo zasedanje SNOS-a (Slovenskog osvobodilnog sveta) održano
je u Crnomelju 19. i 20. februara 1944. godine.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 153/1.

kod Sentjurja a drugi vod na Novoj Gori. Sa neprijateljem nije imao dodira.

III bataljon sa jednom etom na položaju iznad Toplica i na Kuglju, sa zadatkom da tu e neprijatelja pri event. ispadu iz Bele Cerkve ili Kronova. Ostale dve ete na Trebelnom: jedna šalje patrole prema nema koj granici, Mokronogu. Sa neprijateljem nije imao borbi niti je primetio neprijateljski pokret.

IV bataljon i baterija po nare enju Štaba XV div. u sastavu XV SNOB.

Brigada je mobilisala 5 skriva a i na terenu zadobila 2 puške. Mitinzi nisu prire ivani.

V SNOUB »Ivan Cankar« za 17. II 1944.

U 8.30 asova iz Broda prema Srebrni ama kretala je bega kolona od 150 ljudi, naoružana sa 4 laka minobaca a i ve im brojem automatskog oružja. Zaseda I bataljona pustila je neprijatelja na 100 metara a onda ga napala iz sveg oružja. Posle prve vatre neprijatelj je plegao po zemlji, razvio se u strelce i svom snagom izvršio pritisak na zasedu. Ova se povukla na položaje iznad sela Srebrni e i tamo dalje vodila borbu. Jedan vod iz te zasede bio je poslat u Male Škrjan e, sa zadatkom da neprijatelja napadne s boka. Vod je došao u neposrednu blizinu neprijatelja i iznenada ga napao. im je neprijatelj bio napadnut s boka, po eo se povla iti i zasede su ga gonile sve do sela Brod. Istovremeno je bilo izba eno 6 mina iz teškog baca a. U pola 11 asova zasede su se nalazile na svojim prvobitnim položajima. Naših gubitaka nije bilo. Neprijateljski gubici nisu se mogli utvrditi.

R. O. O. F.- Kostanjevica javlja da je na Brod kod Sv. Križa pri Kostanjevici stiglo više kamiona vojske. Ja ina i namera neprijatelja još nisu utvr ene.

XII SNOUB za dan 17. II 1944.

I bataljon nalazio se na odmoru u selu Ho evje. Slao je patrole u pravcu Zdenske Vasi i na Ilovu Goru za vezu sa XV SNOUB, kao i stalne patrole za vezu sa II bataljonom.

II bataljon nalazio se preko no i u Ho evju a u 6 asova zaposeo je položaje severno od ceste Zdenska Vas — Ho evje. Patrola, koja je bila poslata za vezu sa XV SNOUB javlja: prema izveštajima koje smo primili u navedenoj brigadi, Nemci su se vozom odvezli nešto dalje od ušperka i tamo se iskrcali. Kolona ja ine 70 ljudi krenula je južno uz prugu. U 12 asova neprijatelj je dva puta pokušavao ispad iz Zdenske Vasi ali je oba puta bio odbijen.

² Reonski odbor Osvobodilne fronte

III bataljon je u 6 asova zaposeo položaj iznad Zagorice Borbi nije imao. U toku dana neprijatelj je u pratnji jednog tenka odvezao mrtve iz ju erašnje borbe iz Zdenske Vasi r2 Videm.

Tokom celog dana nad našim položajima kri[^]žio je neprijateljski avion, bacao je bombe i mitraljirao. U Ho evju je zapalio senjak.

Produžuje se vežbanje sa novomobilisanim koje smo primili od Dolenjskog odreda. Politkomesar brigade održao im je politiku nastavu o razvoju političke borbe i o razvoju reakcije u Sloveniji.

XV SNOUB za dan 17. II 1944.

Nakon akcije na prugu u noći 17/18. bataljoni su zaposeli sledeće položaje: I bataljon je otišao na odmor u V. Vrhe.

II bataljon na položajima Mala Ilova Gora. III bataljon držao je položaje iznad pruge koju smo porušili. Bataljon IV SNOUB nalazi se u Novoj Vasi. Pre podne, oko 10 asova, do Cušperka su stigla 4 voza po 4—8 vagona. Jedan od njih vratio se prema Predolama. Uskoro posle toga neprijatelj je poeo da tu naše položaje baca em, tenkovskim topom i drugim automatskim oružjem. Po eo je da nastupa prema našim položajima ali je bio odbijen. Predvee stigao je do Cušperka 6. voz. Neprijateljski gubici nisu poznati. Naši gubici: jedan mrtav (operativni oficir II bataljona drug Harb). Prema još neproverenim vestima navodno se vrše koncentracije u Dev. Mariji u Polju.⁸

Artiljerija XV div. NOV i POJ za dan 17. II 1944.

I divizion nalazi se u Jurnoj Vasi sa zadatkom blokade Novog Mesta. Drži položaje od bunkera ispod Baron evog Brda do crkvice Sv. Roka. Tamo se spaja sa položajima II divizona. U toku celog dana bilo je mirno.

II divizion u selu Lakovnice sa zadatkom blokade Novog Mesta. Drži položaje od crkvice Sv. Roka do 100 m zapadno od popaljene vile prof. Adami a. Tokom celog dana neprijatelj nije pokušao da nadire prema položajima. Pri Štabu artiljerije održava se kurs za signalizaciju i vezu. Na kurs za signalizaciju poslato je 6 drugova a na kurs za vezu 2 druga.

Primili smo 6 novomobilisanih.

Dolenjski odred za dan 17. II 1944.

Ujutro u 5 asova I bataljon je sa položaja Šenturje stigao u Spodnje Brezovo, sa zadatkom da ruši prugu Škofljica — Grosuplje i da kontroliše uporište Grosuplje. II bataljon na položajima Sela kontroliše i napada neprijatelja u pravcu Po-

* Sada Ljubljana-Polje.

jj_{ca} — Zalog — Dev. Marija u Polju te odatle vrši akciju ukoliko je to mogu e.

OK VOS Grosuplje — Sti na javlja:

Uporište Sv. Urh — Dobrunje bez promene (oko 60 bega). Iz ovog uporišta ponekad odlaze i na ljubljanski blok ako tamo nedostaje vojske. Ina e patroliraju po svom rejonu. Poslednje nedelje, tj. od 5. II svakog dana stizalo je u Zadvor nešto nema ke vojske, tako da ih se sada tamo nalazi oko 2.000. Vojska je smeštena u svim novim ku ama i u školi. Posada se stalno menja i itav dan vežbaju posvuda. Od papirnice Vev e do osnovne škole uspostavili su telefonsku vezu. Po nacionalnosti su ve inom Rusi i Poljaci od 20—30 godina starosti. Poslednjih 14 dana po eli su svakodnevno patrolirati iz uporišta Lisi ji zamak na Zg. Slivnicu, prema Grosuplju i Šmarju ili pak obratno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Janez Vipotnik

Komandant, major:
Franc Ho evar

BR. 70

IZVEŠTAJ ŠTABA 15. DIVIZIJE OD 20. FEBRUARA 1944. O DELATNOSTI PODRE ENIH JEDINICA I O BORBAMA NA SEKTORU BAN — JAVOROVICA¹

STAB XV DIVIZIJE NOV i POJ
Položaj, dana 20. II 1944
Br.: 172

STABU VII KORPUSA NOV i POJ

Položaj

Situacijski izveštaj od 19. II 1944.

IV SNOUB »Matija Gubec«

I bataljon nalazio se sa jednom etom na položajima Kozarjev Kal, a sa ostalim na sektoru Hmelj i . Kontroliše teren od Krke, preko Pre ne i preko ceste i pruge Novo Mesto

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 153/1.

— Mirna Pe do sektora Gornje Kamence. Posle podne je oko 30 bega, sa etvora kola, iz Novog Mesta, uz samu Krku, stiglo u Češ u Vas, sa namerom da plja kaju. Na ivici šume ispred eš e Vasi bataljon ih je napao, ubio jednog neprijatelja i zaplenio jednog konja. Posle toga neprijatelju je stigla pomo , tako da eta nije mogla da zapleni 4 kola hrane koju su naplja kali u eš o j Vasi, mada je neprijatelj itavim putem do Novog Mesta bio tu en jakom vatrom.

Bataljon je naknadno saznao da je prilikom napada na Kozarjev Kal, dana 16. o. m., neprijatelj imao 4 mrtva i 3 ranjena.²

Na stanici Mirna Pe zapalio je 3 pulman-vagona i stanicu potpuno uništio. Srušio je 47 tel. stubova i pokupio žicu koja e se upotrebiti za telefonsku mrežu u brigadi.

Lov na skriva e ostao je bez uspeha.

Vojni ki rad: iš enje oružja po svim etama u bataljonu. Mitinga nije imao.

II bataljon kontroliše sektor od Sentjurja do Kronova. Nije imao nikakvog dodira s neprijateljem. Zbog smene eta na položajima otpala je vojna nastava. Održan je sastanak % vojnih rukovodilaca.

Mobilisao nije, mitinga nije imao.

III bataljon kontroliše posade u Beloj Cerkvi i Kronovu, te pomo u jakih borbenih patrola vrši kontrolu nad nema kom granicom od Bu ke do Krmelja. Prilikom ovakve akcije patrola je iz zasede napala ne'ma ku patrolu kod Krmelja i ubila 2 a 2 je ranila.

Mobilisao nije.

Na cesti Krmelj — Mokronog dovršio je jedan prokop i izradio 2 zaseke ispred i iza Brune Vasi.

Miting nije prire ivao.

Komoru topovske baterije poslala je brigada u sastav baterije, koja se nalazi pod operativnom komandom XV SNOUB.

Deo inžinjerijske ete nalazi se kod baterije zbog lakšeg prelaska preko prokopa.

V SNOUB »Ivan Cankar«

U 5 asova ujutro neprijatelj je iz Koštanjevice krenuo prema sektoru IV bataljona koji drži položaje na Banu, Ržiš u, Javorovici i Spilerovoj špici. Cestom prema Sentjerneju krenula su 3 tenka, 1 motocikl i 4 kamiona sa dva mala topa. U Sentjerneju su se zaustavili. Pešadija, ja ine 300 ljudi, podelila se u dva dela. Jedan deo napadao je iz Kostanjevice prema Vel. i Malim Vodenicama, Ržiš u i Banu a drugi deo iz Sentjerneja i •Šmarja. Ovaj se tu opet podelio na dva dela

² Vidi dok. br. 67.

od kojih je jedan pošao preko Vrhpolja prema Javorovici a drugi deo preko Pleterja i Dru prema Vel. i Malom Banu. Zasede bataljona prihvatile su borbu, koja je vodena do 11 asova, te odbile sve napade neprijatelja podržane malim topovima. Kasnije je neprijatelj sa 2 kamiona dovezao u Pleterje oko 60 ljudi, koji su u strelja kom stroju prodirali prema Banu i Javorovici. Zbog jakog pritiska morale su se zasede bataljona povući i neprijatelj je privremeno zaposeo Ržišće, Ban i Javorovicu, gde ga je bataljon stalno napadao, tako da je nakon 3- asovnog zadržavanja bio prinuđen da se povuče u Kostanjevicu. Neprijatelj je imao 15 mrtvih i veći broj ranjenih a bataljon ima 1 ranjenog. Tri druga sa puškomitraljezom predali su se neprijatelju koji je jednog odmah likvidirao a ostale odveo u Kostanjevicu. U 15 asova bataljon je zaposeo svoje stare položaje.

U selu Vrhpolje neprijatelj je zatekao 4 terenska radnika koji su se zabarikadirali u kući i pružali jak otpor sve dok im nije nestalo municije. Posle toga sami su se ubili. Pre toga su ubili 7 neprijateljskih vojnika.¹

Na ostalim sektorima brigade nije bilo značajnijih događaja. U 10 asova patrola III bataljona naišla je u Gotnoj Vasi na patrolu od 4 bega i jednog ubila.

U toku noći napadani su bunker i u Novom Mestu. Pri tom je jedna teška mina pala na bunker i ubila 2 bega.

XII SNOUB

I bataljon vodio je borbe s neprijateljem koji je u 11 asova, u jutra 150—200 ljudi, iz Zdenke Vasi prodirao prema Cušperku. Pored pešadije bila su dva tenka, jedan oklopni automobil i dva obična automobila. Zaseda bataljona jakom vatrom obasula je kolonu i razbila je u tri dela. Tom prilikom teško je oštećen jedan kamion, kojeg su morali odvući natrag u Zdensku Vas. Jedna od razbijenih kolona pobjegla je u Zdensku Vas, dok su ostale dve preko Sv. Antona pošle grebenom prema Cušperku, gde su se verovatno ukrcale u voz. Sa sobom su nosile svu opremu.

II bataljon nalazio se na Kuželjevcu i u 10 asova krenuo je na položaje iznad Hočevca. Pošto se situacija izmenila, krenuo je ponovo natrag na Kuželjevec.

III bataljon sa jednom etom držao je zasedu iznad Zagorice i posle podne zamenio je sa drugom etom.

Po bataljonima održana je vojna nastava, izuzev u I bataljonu koji je vodio borbu. Išlo se oružje i oprema. Četi mobilisanih održana su teoretska predavanja o borbi protiv oklopnih kola, o zadacima patrola i korišćenju zaklona, kako

se bataljon mora povla iti pred nadmo nijim neprijateljem i motorizacijom, dežurstvo, poznavanje inova, služba bolni ara i drugova prilikom izvla enja ranjenika iz borbe.

XV SNOUB

I bataljon nalazio se na položajima u selu V. Vrh, sa obezbe enjem prema Krškoj Vasi, Lu ama, Ra ni i Sti ni.

II bataljon na položajima Mala Ilova Gora kao rezerva.

III bataljon nalazi se na položajima uz prugu Cušperk — Zdenska Vas, sa teškim minobaca em na koti 600. Šalje patrole prema Zdenskoj Vasi, Cušperku i Lu ama.

IV bataljon IV SNOUB je na položajima Križka Vas i obezbeduje prema Višnjoj Gori, Grosuplju i Ra ni.

Tog dana brigada nije imala borbi. Ga ala je samo **dva** neprijateljska voza koji su stigli do mesta gde je pruga porušena te se posle kratkog ga anja vratili prema Grosuplju. **Tog** dana neprijatelj nije pokušavao da opravi prugu.

Artiljerija XV divizije

I divizion se nalazi u Jurnoj Vasi i nije imao nikakvih borbi.

II divizion bio je na položajima oko Lakovnica i tako er nije imao nikakvih susreta s neprijateljem.

Izveštaj Dolenjskog odreda još nismo primili.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Janez Vipotnik

Komandant, major.
Franc Ho evar

BR. 71

**IZVEŠTAJ ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE OD 21. FEBRU-
ARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O NA-
PADU 6. SNOU BRIGADE »SLAVKO ŠLANDER« NA NE-
MACKE KAMIONE KOD VRANSKOG¹**

**ŠTAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV i PO SLOVENIJE
Br. 417.**

Na položaju, dana 21. II 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO SLOVENIJE

RATNIIZVEŠTAJ

18. II 1944. 6. SNOUB »Slavka Šlandra«, napala je 3 ka-
miona sa žandarmima i policijom na glavnoj cesti kod Vranskog.

U prvom automobilu neprijatelj je imao 6 mrtvih, više
ranjenih i 2 zarobljena. Automobil je uništen.

Plen: 1 mitraljez sa 12 okvira i 300 kom. municije, 6 M
pušaka, 1 tromblon. puška, 5 pištolja i 5 bombi te ostali ratni
materijal.

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

Druga dva automobila su pobjegla. U oba je bilo više ra-
njenih i mrtvih.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Ciril Rib i

Komandant:
o d s u t a n

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 332 III.

BR. 72

IZVEŠTAJ ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE OD 21. FEBRUJARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O MINIRANJU PRUGE I O UNIŠTENJU TRANSFORMATORA U LITJI¹

**ŠTAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV I PO SLOVENIJE**

Br. 417.

Na položaju, dana 21. II 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

RATNI IZVEŠTAJ

18. II bila je minirana pruga Kresnice — Litija te je saobraćaj na oba koloseka bio prekinut 12 časova.

19. II uništen je transformator u Litiji.² Pokvareni su i svi vodovi, tako da nema struje u Šmartnom, Litiji, Savi i Kresnicama. U tekstilnoj tvornici prekinuta je proizvodnja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
Ciril Ribič

Komandant:
odsutan

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS. i. 332/III.

² Vidi dok. br. 147.

BR. 73

IZVEŠTAJ ŠTABA 15. DIVIZIJE OD 21. FEBRUARA 1944.
ŠTABU 7. KORPUSA O NAPADU NEPRIJATELJA NA PO-
LOŽAJE 1. BATALJONA 5. SLOVENA KE NOU BRIGADE
»IVAN CANKAR« KOD NOVOG MESTA¹

STAB
XV DIVIZIJE NOV i POJ
Položaj, 21. II 1944.
Br.: 232

ŠTABU VII KORPUSA

U 4 ujutro komandant artiljerije XV divizije, drug Miha,² javio je telefonom da su Nemci, u pola 4 asa ujutro, u inili ispad iz Novog Mesta³ na položaje I bat. C. brigade.⁴ Bataljon se povukao na Marševo. Odmah smo telefonski izdali nare enje da se Štab artiljerije smesta poveže sa Štabom C. brigade i da zajedno nastoje odse i kolonu koja je došla iz N. Mesta i koja ne može biti jaka, jer u N. Mestu nije bilo nikakvih koncentracija.

Štabu artiljerije smo naredili da ta no ustanovi i odmah javi broj neprijatelja. Komandant Miha je odgovorio da su u Štab Cankareve brigade ve ranije poslali kurira sa pismom 0 nastaloj situaciji.

Kad smo ponovo tražili vezu sa artiljerijom, centrala nas je obavestila da je veza prekinuta.

Da bi ta no utvrdili situaciju kod C. Brigade i artiljerije 1 da bi povezao sve snage na jednoj strani Krke te izveo protivnapad i ev. pozvao u pomo dva bat. Gup eve brigade, ako bi se ukazala potreba, u C. brigadu otišao je drug Raco,⁵ na . Štaba XV div.

Šef odseka za vezu javlja nam da e svakog asa biti uspostavljena tel. veza sa Gup evom brigadom. Telefonirali smo ve u Trebnje da požure sa tim uspostavljanjem, jer im navodno nedostaje samo još nekoliko 100 m za vezu sa Gup evom brigadom. Cim telef. veza bude uspostavljena izda emo nare enje Gup evoj brigadi, na osnovu primljenog nare enja.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS. f. 153/1.

² Miha Miši

³ Vidi dok. br. 77, 79 i 148.

⁴ 5. slovena ka NOU brigada »Ivan Cankar«

⁵ Radomir Božovi

Kad je u 4 ujutro komesar Janez⁰ razgovarao sa komandantom Mihom, Miha mu je javio da se divizion još nalazi na starim položajima a kad smo ponovo tražili informacije, veza je bila prekinuta.

Prema izveštajima O. C. pre dva dana stigla je u Novo Mesto smena posade i stara posada se u 50 kamiona odvezla prema Brežicama.⁷

im primimo izveštaj o stanju, posla emo vam ga.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Janez Vipotnik

Komandant — major:
si. odsutan

BR. 74

**IZVEŠTAJ ŠTABA 15. DIVIZIJE OD 21. FEBRUARA 1944.
ŠTABU 7. KORPUSA O RASPOREDU PODREDENIH JEDINICA I O SUKOBIMA DOLENJSKOG ODREDA S NEPRIJATELJEM NA SEKTORU DOBRUNJE — LESKOVEC — GRO-SUPLJE¹**

STAB XV DIVIZIJE NOV i POJ

Položaj, dana 21. II 1944.

Br. 234.

ŠTABU VII KORPUSA NOV i POJ

Položaj

Situacijski izveštaj od 20. II 1944. u 14

IV SNOUB »Matija Gubec«.

I bataljon bio je na starim položajima i nije došao u dodir s neprijateljem. Imao je vojne vežbe o zaklonima, bunkerima, žičanim preprekama, rušenjima, zasekama i disciplini.

⁰ Janez Vipotnik

⁷ U Novom Mestu se u to vreme nalazio deo 1. bataljona 14. SS policijskog puka. U navedenom slučaju verovatno je reč o smeni ljudstva u okviru bataljona, jer se taj bataljon i dalje nalazio na tom sektoru.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 153,1.

II bataljon bio je na starim položajima sa zasedama kod *sentjurja* i na Novoj Gori. Kontroliše teren izme u Ma koveca i Kronova. Neprijatelj nije nigde prodirao prema njegovim položajima.

III bataljon bio je na starim položajima i kontroliše posade uz cestu Bela Cerkev — Bu ka i nema ku granicu. Takoer nije dolazio u dodir s neprijateljem. Vrš i prokopavanje cesta. Priredio je miting u Gorenjim Laknicama.

IV bataljon i baterija nalaze se u operativnom sastavu XV brigade.

V SNOUB »Ivan Cankar«

Izveštaj od V SNOUB za 20. II do sada još nismo primili i posla emo ga naknadno.²

XII SNOUB

I bataljon nalazio se sa jednim vodom preko no i u zasedi iznad Zdenske Vasi. Javio je da je sino oko 19 asova iz pravca Videma stiglo u Zdensku Vas nekoliko tenkova ili kamiona. U toku dana na položajima bataljona nije bilo ništa novo.

II bataljon u 5 asova ujutro zaposeo je položaje I bataljona. U toku dana položaje bataljona tri puta je napao neprijateljski avion. Prilikom tih napada ubijen je 1 drug, 1 ranjen, ubijena jedna mazga i ošte en 1 laki minobaca . Bataljon javlja da je neprijatelju u Zdenskoj Vasi postavio reflektor kojim no u osvetljava položaje bataljona.

III bataljon u toku dana nije imao nikakvog dodira s neprijateljem. Bataljon je krenuo na specijalni zadatak koji mu je bio odre en.³

Sva tri bataljona održala su teor ne vojne asove o razvijanju kolona i rastojanju, o disciplini i zna aju poslednjih akcija, o izboru zaklona i o stražarskoj službi.

Ceta novomobilisanih imala je vojne vežbe i politi ke asove.

XV SNOUB

I bataljon nalazio se u zasedi iznad pruge od kote 422 prema Cušperku. Patrole šalje prema Grosuplju i Zdenskoj Vasi te održava vezu sa bataljonom XII brigade na položaju kote 511.

II bataljon nalazi se u Križkoj Vasi, sa patrolnim obezbe enjem prema Višnjoj Gori, Grosuplju i Spodnjoj Slivnici. Održava veze sa Dolenjskim odredom.

* Vidi dok. br. 79.

³ Bataljon je otišao u Belu krajinu po oružje i municiju.

IV bataljon IV SNOUB nalazi se u Maloj Ilovoj Gori, sa patrolama prema Zdenskoj Vasi, Ho evju i Lu ama. Ovaj bataljon služi kao rezerva.

III bataljon je u selu V. Vrh, sa obezbe enjem prema Ra ni, Zdenskoj Vasi i Sti ni. Održava vezu sa bataljonima na Ilovoj Gori i u Križkoj Vasi.

U toku dana jedinice brigade nisu imale nikakvih borbi. U no i 19/20. II jedinice brigade sa minerskim vodom minirale su i uništile tri raskrinice šina na stanici Cušperk. U toku dana neprijatelj nije pokušao da opravi prugu.

Artiljerija XV divizije.

Dolenjski odred

Odred se nalazi na položajima Sp. Brezovo — Sela a Stab odreda u Vel. Dobravi. I bataljon je bio u zasedi na koti 354. iznad sela Blato. U 12.50 došao je iz Grosuplja neprijatelj ja-ine oko 80 ljudi u uniformama SS. Zaseda je pucala na pret-hodnicu, posle ega je itava kolona pobegla natrag u Grosuplje. Neprijatelj je imao 2 ranjena. Zaseda je zaplenila i sanduk municije za laku »bredu«.

II bataljon poslao je 60 ljudi sa 4 puškomitraljeza prema Dobrunjama, gde se na koti sreo sa kolonom od 100 ljudi, sa kojom se patrola sukobila. Borba se vodila 2 sata, posle ega se neprijatelj povukao natrag prema Dobrunjama. Sa sobom je odneo 4 mrtva i oko 10 ranjenih. Bili su sami domobrani u SS uniformama.

Minerski vod je u no i 17/18. o.m. minirao prugu Sko-fljica — Smarje na tri mesta i uništio 12 šina.

Izveštaj za 19. II 1944.

Neprijatelj je u 9 asova pokušao da napadne položaje I bataljona, što mu nije uspelo. Pokušao je da prodire prema bataljonu iz pravca Polica ali je bio odba en natrag. Druga kolona došla je iz Grosuplja prema Peš eniku ali se zbog napada s boka morala brzo povu i u Grosuplje.

Neprijatelj u ja ini od 150 bega i 50 Nemaca u 8 asova ujutro zauzeo je položaje Javorje kod Ljubljane. Ima nameru da tu stvori uporište. Stab odreda preduzeo je sve mere da se pripremi napad na to uporište, ako ga uspostave.

U 15 asova došla je uz granicu kolona od 100 bega s namerom da napadne II bataljon na položajima Sela. Bataljon je bio blagovremeno obavешten i zauzeo je položaje na samoj

⁴ Izveštaj za artiljerijske jedinice nedostaje.

granici kod sela Leskovec. Neprijatelja je pustio u neposrednu blizinu i na njega otvorio jaku vatru. Borba je vođena do 17.30, posle čega je neprijatelj u malim grupama pobjegao. Odvukao je dosta mrtvih a dva je ostavio na terenu. Zaplenili su dve uniforme.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

politkomesar:
odsutan

Komandant — major:
Ciril

BR. 75

**IZVEŠTAJ ŠTABA 16. SLOVENSKE NOVE BRIGADE »JANKO
PREMRL VOJKO« OD 21. FEBRUARA 1944. ŠTABU 31. DIVI-
ZIJE NOVJ O MINIRANJU ELEKTRINI POSTROJENJA
RUDNIKA ŽIVE U IDRJI¹**

**STAB XVI SNOB
»JANKA PREMRLA VOJKA«
na polož. 21. 2. 1944.**

ŠTABU XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA NOV i POJ

na položaju

Vojni izveštaj

Dajemo izveštaj o akciji na Idriju koja je izvedena 20. o. m.

- prva grupa od 10 drugova, pod rukovodstvom druga Marjana, komandira 1. i 3. bataljona, krenula je 19. 2. 1944. u 17 časova posle podne pravcem prema Crnom Vrh. Imala je zadatak da poruši elektrini vod koji veže Ajdovšinu sa Idrijom, da preseče elektrine stubove i pokupi što više žice. Grupa se još nije vratila.
- druga grupa od 10 drugova, pod rukovodstvom druga Berića,² politkomesara štabne patrole, krenula je 20. 2. 1944.

f Franc Hočevar

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 282/1.

² Ivan Berić

u 4 sata ujutro do Bele, odakle je pošla da minira branu na Kobili.³ Sa sobom su imali 50 kg eksploziva. Drugovi su bili iz 2. bataljona. Grupa se još nije vratila ali poznato nam je da je akcija uspela, jer se oko 22 asa ula jaka detonacija.⁴

- treća grupa, kojom je rukovodio drug Velikonja Ludvik,⁵ sekretar SKOJ-a pri Stabu XVI SNOB »Janka P. Vojka«, krenula je 20. 2. 1944. u 12 asova prema Razpotju kod Ledina. Imala je zadatak da minira kanal u Podgolici,⁶ koji veže Idrijcu sa glavnom centralom na Marofu. Sa sobom je imala 50 kg eksploziva. Grupu je sa injavalo 5 drugova: dva iz minerskog voda, dva iz 2. bataljona i vo a. Kanal je bio miniran u 24 asa i potpuno je uništen. im je bio miniran, u Idriji se ugasilo svetlo. Na mestu miniranja sada se voda izliva preko nasipa u Idrijcu.
- četvrta grupa, kojom je rukovodio drug Tomo," zam. brigadnog obaveštajca, brojala je 6 ljudi: dva iz minerskog voda, tri iz 2. bataljona i vo a. Na put je krenula 20. 2. 1944. u 12 asova i imala je zadatak da uništi centralu u Spodnjoj Idriji i dva rezervoara u pe niškim mlinovima.⁸ Sa sobom je imala 75 kg eksploziva. Grupa je stigla u centralu i minirala je. U centrali su se nalazila dva uvara. Jedan je baš hteo da telefonira policiji u Idriji ali ga je u tome spreio drug Tomo odvučavši ga od telefona. Pomenute uvarare su nakon završene akcije pustili. Sanduk sa eksplozivom grupa je smestila ispod motora, zapalila i napustila centralu. Eksplozija se ula nakon 6 minuta. Centrala je potpuno uništena. Rezervoari kod pe niških mlinova minirani su u 1 . posle pono i i oba su potpuno uništena.

³ Uzvišenje s desne strane drumu Idrija — Crni vrh (4 km južno od Idrije).

⁴ Iz naknadnog izveštaja Štaba 16. slovena ke NO brigade »Janko Premrl Vojko« od 23. februara 1944. vidi se da su prve dve grupe postigle sledeće uspehe: Prva grupa je u blizini Zadloga uništila 20 električnih stubova u dužini od 1 km. Žicu nije mogla da pokupi zbog opasnosti od struje. Prema izveštajima sa terena usled kratkog spoja nastao je kvar na transformatorima u Ajdovšini i Idriji, ime je naneta znatna šteta. Druga grupa je minirala kanal »Rake«, koji vodi od Kobile prema Idriji. u dužini od oko 12 metara. Branu kod Kobile nije mogla da minira jer nije imala dovoljno eksploziva. Grupa se zatim povukla prema selu Vojsko i odatle na Kanomlju. (Original, pisan na mašini, nalazi se u Arhivu IZDG LRS, f. 282 1.)

⁵ Poginuo 10. novembra 1944. kao komandir Prve ete Prvog bataljona Jeseniško-bohinjskog odreda.

⁸ Uzvišenje kod Idrije sa desne strane drumu Idrija — Spodnja Idrija.

⁷ Tadek Sadevsky

* Pe nik se nalazi ispred s. Razpotja na drumu Idrija — Ziri.

U vremenu kad je bila minirana centrala Nemci su iz Spodnje Idrije pošli da tuku teškim bacačem. Izbacili su oko 15 mina a ula se pucnjava i iz protivavionskih i teških mitraljeza kao i iz automata. Neprekidno su izbacivali i rakete. U akciji grupa nije imala nikakvih gubitaka. — peta grupa, sastavljena od 18 drugova iz pratnje i komandanta, krenula je 20. 2. 1944. u 12 časova sa pet mulara, dva teška bacača, tri laka mitraljeza i 60 mina. Zadatak joj je bio da izbacuje mine na topionice i kotlove. Sa vođom 4. grupe bilo je dogovoreno da drug Tomo ispali tri rakete: belu, crvenu i zelenu, što bi značilo da je rušenje završeno. To je i učinio. Oko 3 sata ujutro grupa je izbacila na grad Idriju 6 mina i, navodno, pogodila je cilj. Posle izbacivanja 6 mina bacač je otkazao zbog suviše velike hladnoće. Teški bacač je pokvaren, pokvarila mu se opruga. Zbog suviše jake hladnoće nije dejstvovao ni drugi bacač, jer se železo steže.

Treća, četvrta i peta grupa vratile su se zajedno danas u 9 časova ujutro.

Uspeh akcije:

Idrija nema električne struje ni za pogon motora, ni za osvetljenje vojnih objekata, ni za civilno stanovništvo a nema ni za rudnik.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Kuk Jože
Branko

Komandant:
Drovc Albin
Krtina

BR. 76

**IZVEŠTAJ ŠTABA 18. DIVIZIJE OD 22. FEBRUARA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O RASPOREDU
I ZADACIMA PODRE ENIH JEDINICA¹**

ŠTAB
XVIII DIVIZIJE NOV i POJ
na položaju, 22. II 1944.

ŠTABU VII KORPUSA I GLAVNOM ŠTABU NOV i POS

Dnevni izveštaj:

VIII brigada nalazi se na sektoru Polom — Vrbovec, sa jednim bataljonom u Makošama a jednim bataljonom u Koprivniku.

IX brigada je na sektoru Lipovšica — Bukovica, sa zadatkom rušenja neprijateljske komunikacije na svom sektoru i obezbeđenja prema Koprivnici.

X brigada nalazi se na sektoru Sv. Gregor, sa jednim bataljonom u Marolama. Zadatak te jedinice je također rušenje neprijateljske komunikacije na njenom sektoru, a pored toga i obezbeđenja prema Vel. Lašama.

Jedinice su dobile zadatak da u slučaju pokreta neprijateljske kolone sistematski napadnu njihove položaje, koje treba temeljito uništiti, a da također na pogodnim mestima napadnu i samu kolonu. U tom cilju angažovan je sav obavestajni aparat, kako bi posle toga mogli uspešno izvesti naš plan.

Uspostavili smo vezu sa Notranjskim odredom i komandom područja, a također su bile postavljene patrole za vezu sa jedinicama koje operišu na sektoru Zdenska Vas — Grosuplje.

Pošto se naša VIII brigada već duže vreme nalazi van sastava divizije, neophodno su potrebne razne reorganizacije. Pored toga preka je potreba da se brigada temeljito obnovi, što joj je na sadašnjem sektoru skoro nemoguće. Ukazala se neizbežna potreba da je za kraće vreme povučemo u divizijsku rezervu, gde bismo uredili sve navedene stvari. Zbog toga ćemo IX brigadu prebaciti na sektor Grarice, odakle bi brigada poslala dva bataljona na sadašnji sektor VIII brigade.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 27/11.

Detaljniji izveštaj o stanju jedinica, stanju neprijatelja i o vojnom i političkom radu u jedinicama, kao i u oba divizijske škole, posla ćemo naknadno.²

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
N. Majcen'

Komandant:
Janko Rudolf

BR. 77

IZVEŠTAJ ŠTABA 5. SLOVENSKE NOVE BRIGADE »IVAN CANKAR« OD 22. FEBRUARA 1944. O BORBI KOD NOVOG MESTA¹

Stab V. U. B. I. C. 22. 2.1944. u 8.30 asova

Ju e je neprijatelj iz Novog Mesta izveo ispad ve eg stila,¹ u ja ini od oko 600 ljudi, s namerom da plja ka po selima.² Neprijateljska kolona u ja ini od 500 ljudi krenula je u 3 asa ujutro iz Broda prema položajima I bat. U. B. »I. C.« na Srebrni ama. Zaseda I bat. pružila je otpor a posle toga povukla se na položaje izme u Srebrni a i Volav a. Neprijateljska kolona krenula je oko 7 sati ujutro iz Srebrni a prema Bori evom i odatle dalje na Škrjan e. Zasede I bat. su više puta napadale neprijatelja. U estvovao je i baca . Odatle je kolona sa jakim pobornicima kretala prema Ruper Vrh i Stranskoj Vasi do Bir ne Vasi. Odatle je kolona krenula prema Lakovnicama i to izme u 9 i 10 asova. Tu se kolona podelila u više delova. Oko sela je neprijatelj postavio zasede. Prva kolona otišla je prema Sv. Florjanu, druga prema Mihovcu, tre a ka Sv. Roku,

² Jedinice 18. divizije koje su se od kraja novembra 1943. nalazile u Gorskome kotaru bile su zamenjene 12. i 13. februara 1944. jedinicama XIII divizije i 14. februara krenule za Sloveniju. Zbog premorenosti ljudstva i visokih snežnih smetova tek 17. februara stigle su u rejon Brod na Kupi — Fara — Slavski Laz. Deveta brigada je 20. februara produžila pravcem Štalcarji — Gr arice, a Stab divizije i 10. brigada krenuli su 18. februara pravcem Brod na Kupi — Osilnica — abar — Podpreska, gde su stigli 20. februara.

* Nace Majcen

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 84/11.

² Vidi dok. br. 73 i 79.

dok je najja a kolona kretala prema Koroškoj Vasi, s namerom da za e za leda položajima III bat. III bat. držao je sa etom i položaje na koti 232 iznad Gornje Teške Vode, a sa jednom i etom i jednim vodom iznad Koroške Vasi. Ova poslednja zaseda baca ima i mitraljezima napala je neprijatelja kad je oko " 11 asova jurišao u Jurnu Vas. Odatle se neprijatelj, pod staj- , nom vatrom našeg oružja, prebacivao prema Koroškoj Vasi. Uspeo je da stigne u Korošku Vas ali je nakon etvrt asovnog zadržavanja bio oteran natrag u Jurnu Vas. Nakon jake pripreme baca ima i topovskom vatrom iz Novog Mesta, neprijatelj je odatle krenuo prema Gornjoj Teškoj Vodi. Zasedi III bat. na koti 232 neprijatelj je pružao jak otpor. Pod snažnim pritiskom neprijatelja ipak se morala povu i sa svojih položaja preko ceste, na kotu 346. Neprijatelj je upao u selo i pokušao da do e i u Stopi e ali su ga u tome spre ile zasede na koti 346 i zasede 2. i 3. bataljona na Verdunu. Posle 1- asovnog zadržavanja u Gor. Teškoj Vodi, za sve vreme napadan od zaseda 3. bat., neprijatelj se sa jakim bo nim osiguranjima kretao prema Gotnoj Vasi. Izme u Teške Vode i Gotne Vasi neprijateljske kolone i zasede pripojile su se glavnini. — U 7 asova ujutro krenula je iz Grma prema Gotnoj Vasi neprijateljska kolona od oko 300 ljudi, uz podršku 2 tenka i 1 blinde. U koloni se nalazilo i 7 automobila. Ova kolona zadržala se u Gotnoj Vasi, odakle je pešadija, u ja ini od oko 100 ljudi, krenula prema Sentjoštu, ali se, napadnuta od naše zasede na Verdunu, povukla u Gotnu Vas. Druga kolona, u ja ini od oko 100 ljudi, krenula je prema Lakovnicama, gde se pripojila glavnoj koloni. Snage koje su ostale u Gotnoj Vasi zaposele su naše položaje na Baron evom brdu i kod Sv. Roka te su držale ove položaje sve dok se neprijatelj sa glavninom nije oko 16 asova povukao u Novo Mesto. Neprijateljski gubici do sada još nisu provereni ali iz prvih podataka se vidi da je imao ve i broj mrtvih. Naši gubici.³ 3. bat.: 2 mrtva, 4 ranjena; artiljerija: j 5 mrtvih, 2 ranjena.

Komandant:
Dragan¹

Stab Belokranjskog odreda 22. 2. 1944. u 14 asova.

Neprijatelj u ja ini od 3.000 ljudi krenuo je iz Karlovca u Netreti . Namera nepoznata.

¹ Vidi dok. br. 79, napomenu br. 3.

⁴ Alojz Dragan. Poginuo aprila 1945. kod Tople Rebri u Ko evskom rogu.

BR. 78

IZVEŠTAJ ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE NOV OD 23. FEBRUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O AKCIJAMA U. SNO BRIGADE »MILOŠ ZIDANŠEK« OD 6. JANUARA DO 9. FEBRUARA I O BORBI 6. SNOU BRIGADE »SLAVKO ŠLANDER« PROTIV NEMACA NA MENINI PLANINI¹

**ŠTAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV i PO SLOVENIJE**

Br. 437.

Na položaju, dana 23. II 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO SLOVENIJE

RATNI IZVEŠTAJ

6. I 1944. 11. SNOB imala je sukob sa nema kom policijom iznad Ribnice na Pohorju. Dva policajca mrtva, 1 ranjen.
16. I 1944. 11. SNOB izvršila je napad na voz na pruzi Dravograd — Janževski Vrh.
Mrtvih 18 oficira, podoficira, žel. policajaca itd.
Plen: 9 pušaka, 15 razli itih pištolja, 30 uniformi, 15 ranaca i velika koli ina druge opreme . . .
16. I 1944. 11. SNOB uništila je tvornicu papira u Podvelki. Milionska šteta.
U zasedama ranjeno 15 vermana i vojnika.
20. I 1944. sukob izme u policije i 2. bataljona 11. SNOB. Naši gubici: 3 mrtva i 2 ranjena. Gubici neprijatelja nepoznati.
21. I 1944. 11. SNOB je iz zasede uništila 3 kamiona na cesti Konjice — Celje.
2 nema ka vojnika mrtva, 6 ranjenih i 18 svu enih.
Plen: 4 MG mitraljeza, 1 MP automat, 3 puške, 1 tromblonska puška sa 24 tromblona, 1 tromblonski pištolj sa 15 raketa i 12 patrona, 1 MG pištolj, 4 velika durbina, mnogo druge opreme.

**Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS. f. 332 III.
Vidi Zbornik, tom VI. knj. 10. dok. br. 217.**

22. I 1944. neprijatelj je sa više kolona napao 11. SNOB. Iz zasede ubijena 3 policajca, 6 ranjenih. Neprijatelj se morao povući.
Naši gubici: 1 mrtav (mitraljezac).
23. I 1944. 1. i 2. bataljon sukobili su se i vodili 4 i po časovnu borbu sa elitnim SS odeljenjima i lovačkim vermanšaft četama.
Neprijatelj je imao 28 mrtvih. Broj ranjenih nije poznat. Mi nismo imali gubitaka, izuzev lakše ranjenih.
25. I 1944. sukob 11. SNOB sa SS odeljenjem.
26. I 1944. u blizini Konjica zapaljeno 60 telefonskih stubova.
28. I 1944. ista brigada sukobila se sa nemačkom zasedom koja se povukla.
31. I 1944. u 3. noć ujutro fašisti su napali logor 1. i 3. bataljona 11. SNOB.
Ubijena 4 Nemca.
1. II 1944. na Planini na Pohorju ubijena dva izdajnika i špijuna.
1. II 1944. jedinice iste brigade sukobile su se sa policijom iznad Oplotnice. Jedan fašist mrtav i 1 ranjen.
2. II 1944. iz zasede ubijeno 6 Nemaca.
3. II 1944. na Pohorju ubijen izdajnik Zakršek.
4. II 1944. iznad Vitanja ubijena dva izdajnika i špijuna.
5. II 1944. minerski vod 11. SNOB izbacio je iz šina i srušio voz na pruzi Sl. Bištrica — Celje.
7. II 1944. isti vod porušio je prugu između Fale i Ruša. Vagoni su bili uništeni.⁴
9. II 1944. Nemci su napali 1 vod 11. SNOB. Žrtava nije bilo.
20. II 1944. Prvi bataljon 6. SNOUB »Slavka Šlandra« na cesti Gornji Grad — Nazarje, u selu Krašna, napao je na jedan kamion i teretni automobil. Zbog zamrznutog automatskog oružja kamion je uspeo da pobege, mada je bilo više ranjenih i mrtvih Nemaca. Drugi automobil, sa vagonom koji je prevozio mleko, bio je zapaljen i materijal uništen.

⁴ i ⁴ Vidi dok. br. 138.

20. II 1944. Sesta SNOUB »Slavka Slandra« u selu Rovte, na sedlu Menine planine i Dobrovlja, vodila je borbu sa 3 kolone Nemaca. Borba je vođena dva i po sata. Neprijatelj je pretrpeo velike gubitke u mrtvim i ranjenim. Naši gubici su jedan mrtav (zam. komandanta brigade drug Sređo⁵).

22. II 1944. patrola 1. ete Kamni ko-savinjskog odreda u selu Vrhpolje kod Morava napala je jaku žandarmerijsku patrolu." Žandarmerijska patrola bila je dobro naoružana puškomitraljezima, automatima i s 2 laka bacačica. I pored toga, posle duže borbe sa promenljivom srećom, morala se povući. Nema ki gubici:

1 mrtav i 4 ranjena. Naši gubici isti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Ciril Ribičić

Komandant:
odсутan

⁵ Tomaž Novak
⁶ Vidi dok. br. 136.

BK. 79

**IZVEŠTAJ ŠTABA 15. DIVIZIJE OD 23. FEBRUARA 1944
ŠTABU 7. KORPUSA O BORBI KOD NOVOG MESTA¹**

ŠTAB XV DIVIZIJE NOV I POJ

Položaj, dana 23. II

Br.: 343.

ŠTABU VII KORPUSA NOV i POJ

Položaj

Dnevni izveštaj

IV. SNOUB »Matija Gubec«

I bataljon bio je na starim položajima sa starim obezbeđenjem. No u je izveo demonstrativan napad na Novo Mesto i to iz dva pravca: iz Bu ne Vasi i Bršljina. Porušio je 42 telegrafska stuba. Na Hudom je zapalio stražaru.

II bataljon je na svojim položajima ceo dan imao mir. Uve e je sa jednom etom izveo demonstrativan napad na Ma kovec.

III bataljon na svojim starim položajima nije imao nikakvih borbi s neprijateljem. Na cesti Mokronog — Krmelj dovršio je jedan prokop.

U Štabu brigade održan je sastanak lanova štabova bataljona sa Štabom brigade, na kojem se raspravljalo o aktuelnim problemima.

V SNOUB »Ivan Cankar«

Izveštaj za 20. II 1944.

Na sektoru koji kontroliše brigada bilo je u toku dana mirno.

Izveštaj za 21. II 1944.

Ujutro izme u 2 i 3 asa krenula je iz Broda neprijateljska kolona, ja ine od oko 500 ljudi, prema položajima I bataljona na Marofu.² Zaseda je prihvatila borbu ali se zbog nadmo nosti neprijatelja morala povu i na položaje izme u Srebrni a i Volav a. Pošto je izgledalo da neprijatelj ima namjeru da prodire dalje prema Vavtoj Vasi, bataljon je rasporedio glavne snage na cesti Novo Mesto — Vavta Vas. Borbu

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 153'I.

² Vidi dok. br. 73, 77 i 148.

s neprijateljem podržavao je teški baca i posle duže borbe kolona je bila raspršena. Kolona je krenula natrag prema Srebrni ama i odatle prema Bori evu. Tu kolonu napala je zaseda I bataljona iznad Malih Skrjan i. Odatle je kolona krenula od Bori eva ispod Skrjan i na cestu zatim sa jakim pobornicama prema Ruper Vrhu i Stranskoj Vasi. Time je neprijatelj zašao za leđa položajima artiljerije te se ista morala povući prema Rajnušu i Rakovniku. U međuvremenu je neprijateljska kolona došla iz Stranske Vasi i Birne Vasi u Lakovnice. Snage artiljerije morale su se probijati prema Mihovcu i Koroškoj Vasi.

Oko 9. asova III bataljon je dobio naredbu da pošalje jednu četu prema Koroškoj Vasi i da napadne neprijatelja koji se nalazio u Lakovnicama. Snage raspoređene iznad Koroške Vasi napale su teškim oružjem neprijatelja, koji je pod stalnom vatrom naših jedinica jurišao u Jurnu Vas i odatle se, stalno napadan, prebacivao prema Koroškoj Vasi. Tu se zadržao samo četvrt sata te se pod pritiskom naših snaga morao povući i prema Jurnoj Vasi. Neprijatelj je posle toga sve svoje snage bacio prema četi III bataljona, koja je držala zasedu na koti 232, i tamo se nakon gubitka od dva mrtva i 4 ranjena morala povući i preko ceste na kotu 346. Zbog stalnog neprijateljskog pritiska morala se odatle povući i na greben između u Stopici i Verduna. Na taj način put u Težku Vodu postao je slobodan. Neprijatelj je tamo prodro sa svim snagama i zadržao se oko sat vremena. Manjim snagama nastojao je prodreti i u Stopicu, što mu je delimično i uspelo, ali je posle kraće borbe odbijen natrag prema Težkoj Vodi. Tu su se prikupile sve neprijateljske snage i u 16. asova krenule glavnom cestom u Gotnu Vas i Novo Mesto.

Neprijateljska kolona od oko 300 ljudi krenula je u 7. asova iz Grma prema Gotnoj Vasi. Imali su 2 tenka, 1 blindu i 7 kamiona. Deo pešadije krenuo je prema Sentjoštu, odakle ga je zaseda III bataljona na Verdunu oterala natrag prema Gotnoj Vasi. Deo neprijateljske kolone krenuo je prema Lakovnicama i tamo se pridružio glavnoj koloni. Ostale snage zaposele su položaje na Baranovom brdu i Gotnoj Vasi te kod Sv. Roka, gde su ostale do 16. asova.

Neprijateljski gubici još nisu utvrđeni. Gubici brigade su: III bataljon 2 mrtva i 4 ranjena.³

³ U izveštaju od 24. februara 1944. Štab 15. divizije navodi: >... Naknadno su utvrđeni gubici u akciji 21. o. m. I bataljon imao je 2 mrtva (puškomitraljezac i pomoćnik, koji su štitali povlačenje zasede I bataljona. Branili su se do poslednjeg metka i naposljetku se borili samo s bombama) i 1 nestao (kurir koji je išao u Štab brigade i verovatno je mrtav). III bataljon ima 7 mrtvih, od čega čitava komanda I etete. izuzev zam. politkomesara. Borili su se do poslednjeg, bili ranja-

Na sektoru II i IV bataljona bilo je mirno dan. Naknadno se saznalo da je neprijatelj u tim borbama imao 15 mrtvih.

XII SNOUB

I bataljon je preko noći držao zasedu iznad Zdenske Vasi. Oko 19 časova iz pravca Velikih Laša stiglo je 6 motornih vozila ali zbog magle nije se moglo utvrditi šta su prevozili. U toku noći patrola bataljona privukla se do samih bunkera u selu Cesta i uznemiravala neprijatelja.

II bataljon nalazio se na odmoru. Održan je sastanak sa komandirima i zamenicima o budućem radu u bataljonu.

III bataljon otišao je po oružje i municiju.

Artiljerija XV divizije

Izveštaj za 20. II 1944.

U toku ovog dana nijedan od diviziona nije imao nikakvih borbi s neprijateljem.

Izveštaj za 21. II 1944.

I divizion nalazio se u Jurnoj Vasi. Ujutro u 4 časa neprijatelj u jarnici od 600 ljudi oterao je Cankareve patrola kod Broda i uspeo da u 5 časova stigne na Volavce. To je bio jedini izveštaj Cankarevog bataljona koji je divizion primio u toku cele borbe. Divizion je primio naredenje Štaba artiljerije da pojača svoje zasede i sa ostalim delom, kao rezervom, sačeka u Jurnoj Vasi. U 7 sati divizion je krenuo da pojača položaje II divizion, jer je u međuvremenu neprijatelj prodirao iz Birne Vasi prema Lakovnicama a druga kolona (7 kamiona i 2 tenka) iz Grma na Gotnu Vas, prema Pogancu, i zaposela je Baronsko brdo. I pored jake minobacačke vatre divizion je izdržao na svojim položajima do pola deset sati, kad je od Štaba artiljerije primio naredenje da se povuče na položaje ispod Podgrada. Ovo naredenje izdato je zbog toga što je u tom vremenu neprijateljska kolona iz Sv. Florjana i Birne Vasi zalazila njima za leđa u pravcu Lakovnica i Stranske Vasi. Divizion je posle toga u dve kolone krenuo na nove položaje. Desna se primicala Rajnušama i Rakovniku. Pred Rakovnikom napala ju je neprijateljska kolona koja je iz Lakovnica prodirala prema Sv. Roku. Oko 11 časova ta je kolona stigla u Podgrad. Sa položaja ispod Podgrada pružala je neprijatelju jak otpor ali zbog žestoke topovske, minobacačke i mitraljeske vatre, a po elojim je nedostajati i municije, morala

vani i opkoljeni i na kraju izvršili samoubistvo. Njihova tela je neprijatelj zverski izmrcvario i nekima odsekao polne organe. Neprijatelj je pri tome zaplenio 1 puškomitraljez, 6 pušaka i 1 laki bacač.

se povu i u sam Podgrad. Leva kolona tog diviziona povla ilita se prema Lakovnicama. U pola 11 asova njena prethodnica je kod Lakovnica pala u zasedu gde je ve bilo oko 80 Nemaca. Kolona se morala povu i do mosta, gde ju je napala druga neprijateljska kolona iz Stranske Vasi. Kolona se posle toga povla ilita uz potok, stalno odbijaju i neprijatelja, a kad je stigla do crkve napala ju je tre a neprijateljska zaseda. Kolona je kona no uspela da se probije prema Cerovecu, gde je opet n,° nju udarila još jedna nema ka zaseda. Kolona je posle toga krenula prema Pristavi, gde je stigla u 14 asova.

Oko 14 asova glavnina neprijateljskih snaga otišla je iz Jurne Vasi i to prema Gornjoj Težkoj Vodi a jedan deo prema gradu. Divizion je krenuo natrag u Jurnu Vas, gde je stigao u 15.15 asova a u 16.30 bila je opet postavljena zaseda na starim položajima ispod Baron evog brda i Sv. Roka. Neprijateljski gubici nisu poznati, divizion je imao 2 ranjena. U vino-gradu iznad Koroške Vasi dva su se partizana predala Nemcima.

II divizion je ujutro, nakon obaveštenja od strane I bataljona »IC«, poja ao svoje zasede, poslao ja u zasedu na Ruper Vrh, a ostatak je još ostao u Lakovnicama. Ovaj deo je oko 9 asova krenuo da zaposedne položaje kod Sv. Florjana i tamo je naišao na neprijatelja koji je ve držao zasedu. Tom prilikom poginuo je komandant diviziona drug potporu nik Bogdan Zaplotnik. Prema dobivenom nare enju divizion je po eo sa povla enjem zaseda sa starih položaja te je zaposeo položaje na Mihovecu i iznad Koroške Vasi. U 14 asova divizion je krenuo natrag na svoje stare položaje odakle je neprijatelj ve otišao. Divizion opet drži sve svoje stare položaje.

Dolenjski odred. Izveštaj od 21. II 1944.

Odred se nalazi na položajima Sp. Brezovo — Sela, Štab odreda na Velikoj Dobravi. Neprijatelj je u toku dana napustio selo Javor i krenuo prema Dobrunjama. U 9 asova cestom prema Peš eniku stigla je neprijateljska kolona od oko 50 ljudi. Patrola I bataljona naterala ju je u bekstvo.

Neprijatelj se posle toga više nije pojavljivao na sektoru odreda, izuzev u uporištima. Minerski vod je u 20 asova na stanici Šmarje — Sap minirao prugu i uništio 2 skretnice i 12 šina.

Drugog ne eg naro itog na sektoru odreda nije bilo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Janez Vipotnik

Komandant — major:
Franc Ho evar

P. s.

XII SNOUB je u toku no i nastavila rušenje železni ke pruge na svome sektoru, a da neprijatelj nije pokušao neku intervenciju.

XV SNOUB dobila je nare enje da 24. II o. g. napadne i likvidira neprijatelja koji svakodnevno oklopnim vozom dolazi do ušperka.

Pukovnik drug Daki⁴ danas se javio Stabu divizije.

BR. 80

IZVEŠTAJ ŠTABA 18. DIVIZIJE OD 23. FEBRUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O NAPADU NA NEMA KA VOZILA KOD RAKITNICE I ORTNEKA¹

STAB
XVIII DIVIZIJE NOV I POJ
Položaj, dana 23. II 1944.
Br. 873.

GLAVNOM STABU NOV i POS
STABU VII KORPUSA NOV i POJ

P o l o ž a j

Dnevni izveštaj

- 1.) *Sektor Ko evje.* Posada u Ko evju ima oko 800 domobrana, iji je komandni kadar nema ki. Pored ostalog naoružanja poseduju 3 topa i 8 kamiona. Uporište je snažno utvr eno bunkerima i opasano duplom ži anom preprekom. Ispade ne ine ali s vremena na vreme drže zasedu kod Stare Cerkve radi obezbe enja automobilskih kolona koje se kre u izme u Ljubljane i Ko evja.

Sektor Vel. Laš e. Posada u Vel. Laš ama sastavljena je od Nemaca i domobrana te broji oko 500 ljudi. Vrš i patroliranje prema Sv. Gregoru, Raš ići, Turjaku i Dobropolju. Pored ostalog naoružanja posada raspolaže i sa 4 topa srednjeg

⁴ Stane Semi

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 27/11.

kalibra, za koje su izgradili bunkere kod Sv. Roka, sa 4 teška i 4 laka baca a. Nemci su naoružani automatima, dok su domobrani naoružani samo puškama. Posada ima zadatak da ovlada cestom Ljubljana — Ko evje i da štiti automobilske kolone koje voze prema Ko evju.

- 2.) VIII brigada nalazi se na svojim starim položajima. Od nje još nismo primili nikakvih izveštaja, jer iste dostavlja direktno vama. Kuriri, koje smo poslali sa direktivama za brigadu, još se nisu vratili.

IX brigada nalazi se na sektoru Sodražica — Ribnica, dok je Štab brigade u N. Stifti.

Prilikom pokreta brigade prema novim položajima, prethodnica se sukobila sa neprijateljskom zasedom. O ishodu te borbe do sada nam je poznato samo to da naši nisu pretrpeli nikakve gubitke.¹ Treći bataljon ju je ujutro postavio je zasedu kod Rakitnice, koja je napala nemačku pobornicu a posle toga i kolonu koja se kretala cestom. Tom prilikom uništila je dva kamiona. Ovaj izveštaj poslao nam je komandant 2. bataljona pomenute brigade, koji se nalazi u Lipovšici i sa kojim imamo telefonsku vezu. Detaljniji izveštaj ćemo poslati im primimo pismeni izveštaj brigade.³

X brigada nalazi se na sektoru Vel. Lašev — Sv. Gregor, a štab brigade nalazi se u selu Sv. Gregor.

III bataljon te brigade postavio je zasedu u bunkerima zamka Ortnek i duž posebene šume, sa zadatkom da napadne i uništi autokolone koje su se kretale cestom. Na dan 22. o. m., iz pravca Vel. Laševa stigli su 1 autoblanda i 1 tenk. U autoblandi nalazilo se oko 25 ljudi. Zaseda je iz automatskog oružja i baca a odmah otvorila vatru na neprijateljska vozila i tu grupu, posle kratke borbe, prinudila da se povuče u Vel. Lašev. Istovremeno je iz pravca Ko evja stigla kolona od 15 motornih vozila, na koju je zaseda odmah otvorila vatru iz automatskog oružja i baca a. Neprijatelj je snažno odgovarao vatrom teških mitraljeza i baca a. I pored žestoke vatre zasede, neprijatelj je uspeo da se s kolonom probije dalje prema Vel. Laševu. Borba je vođena od 14 do 15 časova. Neprijatelj je u toj borbi imao 6 mrtvih i 8 ranjenih, koje je uspeo odvući i sa sobom. Naši nisu pretrpeli nikakve gubitke.

- 4.) Zdravstveno i moralno stanje jedinica je zadovoljavajuće.
- 5.) Po jedinicama je izvođena vojna nastava i to: patrolna služba, o disciplini po desetinama i vodovima u borbi i na mestu, stražarska služba, značajne veze u borbi i pokretu, postavljanje zaseda i taktika okruživanja neprijatelja.

¹ i » Vidi dok. br. 84.

- 6.) Politi ka nastava izvo ena je po svim jedinicama i raspravljalo se o disciplini, drugarstvu, o »žicarenju«, o ta nom izvršavanju primljenih nare enja, itanju teku e literature itanje i komentarisanje radio-vesti.
- 7.) Zbog ure ivanja kantonmana jedinice nisu prire ivale mitinge ali su stupile u vezu sa terenskim odborima.
- 8.) Brojno stanje: po spisku — — — — — 2.722
 u rashodu — — — — — 351
 na licu — — — — — 2.371

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
N. Majcen⁴

Komandant:
Janko Rudolf

BR. 81

**NARE ENJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD
 24. FEBRUARA 1944. ŠTABU SEDMOG KORPUSA ZA RU-
 ŠENJE ZELEZNICKOG VTJADUKTA KOD ZALNE¹**

**GLAVNI ŠTAB NOV I PO
 SLOVENIJE
 OPERATIVNO ODELJENJE**

Op. br.: 74.

Dana 24. II 1944.

STABU VII KORPUSA

S po etkom radova na opravci žel. pruge Grosuplje — Zalna neprijatelj e nastojati da ostvari ve u opštem izveštaju inž. - tehn. sekcije od 25. I o. g. navedenu težnju za uspostavljanjem žel. veze Ljubljana — Trebnje, sa jednim krakom za Sevnico. Uspostavljanjem žel. saobra aja na tom sektoru neprijatelj e sa jedne strane posti i rastere enje suviše optere ene pruge Zidani Most — Ljubljana, a sa druge strane bi e mu omogu eni brzi pokreti jedinica na ugrožene sektore. Opasnost

¹ Nace Majceri

⁴ Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 28/L

u kojoj bi se u tom sluaju našli jeste u tome što bi sadašnja jaka uporišta izgubila svoj značaj, jer bi te jedinice, radi obezbeđenja pruge, duboko zašle u našu oslobođenu teritoriju i sa postavljenim bunkerima uz prugu prekinule, odnosno onemogućile sigurne veze sa mestima koja se nalaze na obe strane pruge.

Stanje:

Zel. pruga Grosuplje — Novo Mesto bila je posle kapitulacije, na osnovu naredbi Glavnog štaba NOV i POS, rušena u celini, sa kratkim delovima pruge koji nisu bili porušeni. Pragovi su bili spaljeni, šine iskrivljene, a ostali signalni uređaji uništeni. Prema dosadašnjem iskustvu i takav na in rušenja na krajevima prugama ne predstavljaju za neprijatelja nikakvu ozbiljniju prepreku, jer ljubljanska državna direkcija raspolaže dovoljnom rezervom potrebnog materijala i izvežbanog stručnog kadra radnika.

Od objekata na pruži, koji bi predstavljali ozbiljnu prepreku i za opravku zahtevali dosta vremena i materijala, bio je, prema skici, porušen vijadukt kod Zalne² na taj način što su minirana tri stuba — nosača tunela kod Pešenika nije bio miniran već zatrpan sa oko 14 punih vagona. Svi ostali objekti, tj. mali mostovi preko potoka, porušeni su i za opravku ne zahtevaju nikakav materijal nego samo kratko vreme rada.

Obzirom na poslednje primljene izveštaje da se iz Grosuplje u pravcu Višnje Gore redovno pojavljuju neprijateljske patrole u svrhu rekognosciranja terena, postoji verovatno da će neprijatelj, preko otkrivanja građevinskih radova na vijaduktu, obezbediti važne tačke time da za obezbeđenje okoline gradnje uspostavi nova uporišta. Time bi vršenje sabotaža na tom odseku bilo otežano.

Obzirom na izveštaje OK VOS Grosuplje od 9. II o. g. i O. C. XV SNOUB od 9. II o. g. trebalo bi da, prema prethodnom komisijskom pregledu na terenu, konstrukcija žel. mosta za prelaz preko porušenog vijadukta bude već gotova ili pak da se nalazi pred samim završetkom. Pošto porušeni vijadukt predstavlja jedinu ozbiljniju prepreku za ponovno uspostavljanje navedenog sektora žel. pruge, to bi obnova saobraćaja na toj pruži, ako neprijatelj uspe da izgradi privremeni žel. most, bila pitanje samo nekoliko nedelja. Rušenjem žel. tunela kod Višnje Gore, obzirom na geološki sastav terena, i pored upotrebe većine eksploziva, ne bi se postigao nikakav bitan uspeh.

* Zelezni vijadukt kod Zalne rušen je prvi put 13. septembra 1943. od strane 4. bataljona 5. slovenačke NOU brigade »Ivan Cankar«. Zatim su ga rušile jedinice 14. divizije NOV i POJ no u 16/17. septembra 1943. godine. Vidi Zbornik, tom VI, knj. 7 (slovenačko izdanje), dok. br. 16 i 128.

Zbog navedenog

N A R E U J E M O :

da se sruši još jedan stub vijadukta a drugi da se delimice minira u toj meri da, zbog opasnih pukotina koje će nastati, bude kao stub — nosa neupotrebljiv. Time bi se rad na opravei pruge produžio najmanje za dva meseca.

Za navedeno rušenje bila bi potrebna koli ina eksploziva od 1 x 70 kg i 1 x 25 kg, tj. ukupno 95 kg eksploziva. Skica rušenja se prilaže.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Na elnik Glavnog štaba, pukovnik:

Za Oper. odeljenje
zam. na elnika, ppukovnik:

BR. 82

**IZVEŠTAJ ŠTABA 7. KORPUSA OD 24. FEBRUARA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O SITUACIJI
KOD NEPRIJATELJA I O PRIPREMAMA JEDINICA KOR-
PUSA ZA NAPAD NA VELIKE LAŠCE I ZDENSKU VAS¹**

ŠTAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE
Br.

Hitno!
Položaj, 24. II 1944. god.

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO SLOVENIJE

Dostavljamo vam izveštaj sa sektora našeg Korpusa za 24. ov. m. u slede em:

1. — Pokreti neprijatelja: Posle prebacivanja nema kih snaga preko Primorja za italijanski front, pokreti ve ih neprijateljskih trupa na komunikaciji Zidani Most — Zagreb — Sušak i na komunikaciji Ljubljana — Trst uglavnom su završeni. Tim komunikacijama za Italiju još uvek kre u manji transporti neprijateljske vojske. Na našem sektoru nema nigde takvih neprijateljskih pokreta niti koncentracija koje bi odavale znakove ofanzivnih operacija neprijatelja protiv našeg

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 21.

Korpusa. Neprijatelj i dalje nastoji da održi glavne železničke komunikacije. U poslednja tri dana neprijatelj je prestao da opravljati prugu na liniji Grosuplje — Zdenka Vas te naše jedinice i dalje nesmetano ruše prugu. Iz svih podataka koje dobijamo iz Hrvatske, na liniji Zagreb — Karlovac — Sušak operišu 2 kombinovane neprijateljske divizije (raunaju i u taj broj i ustaše), kojima je glavni cilj uvanje pruge. Na Krškom polju takoer nema nikakvih neprijateljskih grupacija. Do sada je bilo na tome sektoru sve samo lokalnog i prolaznog karaktera. U uporištima na sektoru našeg Korpusa stanje je bez promena. Ja inu posada vide ete iz obaveštajnih izveštaja. Moral neprijatelja je slab. Javljaju se znaci sve slabijeg stanja izme u domobranaca i Nemaca. U Ljubljani su Nemci streljali 32 domobranca, od kojih su ve ina oficiri. Govori se da su to represalije za 1 ubijenog Nemca. Dobili smo izveštaj da Hitler od Rupnika zahteva 18.000 vojnika za front.

2. — **Akcije naših jedinica:** Zadnjih dana naše su jedinice vodile lokalne borbe sa neprijateljem i sa uspehom rušile železničke ku prugu Ljubljana — Ko evje i Ljubljana — Novo Mesto.²

3. — **Naši planovi:** S obzirom da je XVIII divizija stigla na naš sektor, imamo u planu slede e: 27. ov. m. izvršiti napad i likvidirati neprijateljska uporišta Zdensku Vas i V. Laš e." U operaciji bi u estvovali cela XVIII divizija, tri brigade XV divizije, Notranjski i Dolenjski partizanski odred. U estvova e i artiljerija.

Detaljnu zapovest još nismo izdali,⁴ jer se najpre moramo sastati sa štabovima divizija i taj sastanak treba da se održi 24. ov. m. Uglavnom, naš Stab je ovako zamislio celu stvar: XVIII divizija sa jednom brigadom, oja anom 1 bataljonom Notranjskog odreda (kao rezerva), napada direktno Laš e. Sa jednom brigadom vrši jak fingirani napad na Ko evje i za vreme akcije zatvara taj pravac. Sa jednom brigadom, na položajima Gumniš e — Pijava Gorica, obezbeđuje akciju iz pravca Ljubljane (zatvara turjaški pravac). Ta divizija e u napadu upotrebiti jednu haubicu od 100 mm i 3 laka topa. **XV divizija.** Sa jednom brigadom napada i likvidira Zdensku Vas. Sa jednom brigadom na položajima Skofljica — Smarje zatvara pravac iz Ljubljane — Grosuplja. Jedna brigada te divizije bi e operativna rezerva Korpusa na sektoru Vodice (južno od Limberka). Dolenjski partizanski odred vrši jak fingirani napad na Gro-

² Vidi dok. br. 74.

» Vidi dok. br. 88, 89, 97, 101, 102 i 105.

⁴ Vidi dok. br. 88.

šuplje. Notranjski partizanski odred sa jednim bataljonom na pruži Ljubljana — Postojna, a jedan bataljon daje XVIII diviziji.

Brigade koje obezbeuju ljubljanski pravac, a to su jedna brigada XV i jedna XVIII divizije, u isto vreme izvrše i sa dva bataljona napad na Skofljicu.⁵ Sve jedinice će sistematski rušiti prugu i minirati ceste i to svaka na određenom sektoru, što će se odrediti u detaljnoj zapovesti. XV divizija će sa 2 haubice od 100 mm i tri laka topa dejstvovati na Zdensku Vas. Izvršiće se koncentracija bacača. Na položajima severno od Novog Mesta ostaće jedan bataljon Gupčeve brigade, koji će zatvarati taj pravac i iste noći sa severne strane napasti Novo Mesto. Na pravac prema Ljubljani postavili smo jake snage, jer je to najpogodniji pravac za neprijateljsku intervenciju. Čankareva brigada će takođe napadati Novo Mesto. U svakom slučaju na pravac Rakek možemo lako baciti rezervne snage, ukoliko se ukaže potreba. Za intervenciju sa tog pravca neprijatelj ima manje uslova.

Operacije će voditi Stab korpusa. Svi detalji će se uneti u detaljne zapovesti posle završene konferencije. Pripreme su u toku.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR:
Jože Brilej — Bolko

KOMANDANT — PPUKOVNIK:
Rajko Tanaskovi

⁵ Vidi dok. br. 100.

BR. 83

**IZVEŠTAJ ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE OD 24. FEBRU-
ARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O
RASPOREDU I STANJU PODRE ENIH JEDINICA¹**

**STAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV I PO SLOVENIJE
Br. 444.**

Na položaju, 24. II 1944.

Izveštaj o stanju i
potrebama naše zone.

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO SLOVENIJE

Na osnovu naredbe Gl. štaba NOV i POS, dostavljamo
raport o stanju jedinica IV operativne zone:

I. Sastav jedinica naše zone:

Sastav, stanje naoružanja i brojno stanje posla emo u
pregledu koji emo sastaviti prema uputstvima vašeg opera-
tivnog odeljenja, kad primimo zahtevane raporte od jedinica.

Stanje ljudstva i oružja od našeg poslednjeg raporta nije
se bitno menjalo. Najve i porast beleži Isto nokoruški odred,
koji ima oko 140 ljudi.

1. 6. SNOUB »Slavka Šlandra«

Brigada operiše na sektoru Gornje i Donje Savinjske do-
line i u Revirima.

2. 11. SNO brigada:

Sektor operacija je Pohorje, Ptujsko i Dravsko polje,
Mislinjsko-saleška dolina, Konjice.

3. Isto nokofuški odred:

Sektor operacija je jugoslovenski deo Koruške i austrij-
ska Koruška isto no od linije Jezersko — Zelezna Kapla —
Žitara Vas (selo).

4. Kamni ko-savinjski odred:

Izvršava zadatke na Kamni ko-savinjskom sektoru. Sa-
stoji se od Kamni ko-zasavske ete, minerske ete i specijalnih
patrola.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 332/11.

5. *Kozjanski bataljon:*

Sektor operacija izme u Save i Južne železnice te od Savinje do hrvatske granice.

II. Operativni zadaci naših jedinica:

U vezi sa nastalim me unarodnim i unutrašnjopoliti kim položajem, naše jedinice prelaze u odlunu ofanzivu protiv okupatora. U toku itavog meseca januara okupator je protiv naših jedinica vršio ofanzivne operacije ve eg obima na svim sektorima naše zone.² Naše su jedinice izašle iz borbi ve inom sa minimalnim gubicima. Zbog ofanzive bila je aktivnost jedinica ograni ena. Zbog operacija 14. divizije, koja je operisala na Kozjanskom i prema poslednjim vestima se nakon teških borbi probila na Pohorje, okupator je bio prinu en da glavninu svojih snaga, kojima raspolaže u severnoj Sloveniji, povu e u ofanzivu protiv divizije.³ Time su naše jedinice dobile nov zadatak spre avanja ofanzivnih operacija okupatora protiv divizije i potpomaganja ofanzive 14. divizije.

Dana 17. II drug Silas⁴ ve se nalazio u Stabu 14. divizije. Javlja da je divizija tada vodila teške borbe na sektoru Paški Kozjak. Probijala se preko ceste Vitanje — Mislinje. Tri njena bataljona, iz raznih brigada, 18. ujutro probila su se preko ceste a za ostale nam još nije poznato. Poznato nam je samo to da su se slede ih dana na sektoru kozjaka još vodile borbe. Izuzev akcije na Rajhemburg,⁵ divizija nije preduzimala ve e akcije ali je u borbama neprijatelju nanela osetne gubitke u ljudstvu i materijalu. Rudnik u Rajhemburgu onesposobljen je za 6 meseci. Pošto nam drug Silas nije doneo nikakav poseban izveštaj, ne možemo ništa konkretnije da javimo. U borbama divizija nije imala mnogo mrtvih, ali je imala mnogo ranjenika, koji se nalaze u jedinicama. Drug Silas je izvestio da Stab divizije ima nameru da skloni teško oružje i nepokretnu komoru, od koje su u borbama dosta izgubili. Mobilizacije ve eg obima divizija ne izvodi. Drug Silas nam je preneo usmeno nare enje druga zam. politikomesara Rudija⁶ da novomobilisane više ne šaljemo u Dolenjsku, ve u sastav divizije, kad u vrstimo svoje veze sa divizijom. I pored neprilika moral ljudstva u diviziji je odli an. Mi emo tako postupiti, a molimo i konkretnija uputstva sa vaše strane.

⁸ Vidi dok. br. 46, 56, 78, 138 i 147.

³ Vidi dok. br. 107, 141 i 147

⁴ Rudi Knez

⁵ Vidi dok. br. 107, 130, 141 i 147.

* Viktor Avbelj

III. Pregled kadra:

1. *Štab zone.* Operativni štab nije kompletan. Nedostaje nam zam. komandanta i na elnik Štaba.

2. Obaveštajni centar. Po svome povratku drug Silas je preuzeo poslove u centru. Drug Pajk,⁷ zamenik na elnika, pao je u nema ku zasedu i povredio obe noge te e nekoliko nedelja biti odvojen od posla. Drug Gorkij,⁸ tako er lan OC, nalazi se u 6. brigadi, gde vodi obaveštajni kurs. Drug Mohor,⁹ koga smo nameravali da povu emo u OC, mora e da ostane u 6. brigadi zbog nedostajanja politi kog kadra u brigadi.

3. Odsek za veze: Drug Blisk¹⁰ vrši dužnost na elnika odseka, njegov zamenik je drug Krpan.¹¹ Ipak to nije kadar kojem bismo mogli da poverimo odgovornost i za radio-veze, nad kojima još uvek vrši kontrolu naš Štab.

4. Sanitetski odsek: dužnost šefa odseka vrši drug Mitja,¹² koji zadovoljava. Obe brigade imaju sada svaka svog lekara. Drug Kladvo¹³ organizuje bolnice u kamni kom i litijskom okrugu.

5. Propagandni odsek: za njega u centru sada ne raspoložemo nikakvim kadrom. Drug Milan Savinc,¹⁴ na elnik odseka, nalazi se kod 6. brigade, gde vodi partijski kurs te pomaže politkomesarima u politi kom i kulturno-prosvetnom radu u jedinicama 6. brigade.

6. Ekonomski odsek: potporu nik drug Lipah¹⁵ zadovoljava na dužnosti na elnika odseka.

2. *Komandni sastav 6. SNOUB »Slavka Šlandra«*

Sadašnji Štab brigade pretrpeo je velike gubitke u kadrovima. Operacijama brigade sada rukovodi drug Simon,¹⁶ kome polaže drug Bogo,¹⁷ zam. politkomesara zone. Drug Sre ko¹⁸ poginuo je u poslednjim borbama, a drug Mohor i drug Mišel¹⁹ bili su na bolovanju. U brigadu sada se vra aju drug Mohor na politi ki rad i drug Mišel na dužnost politkomesara brigade.

⁷ Franc Avbelj

⁸ Anton Koprivnikar

• Jakob Molk, poginuo marta 1945. u Prekmurju.

¹⁰ Franc Godlar

¹¹ Franc Jemc

¹² Dr Rudi Kac, poginuo marta 1944. u bolnici »Triglav« kod Kam-

nika.

¹⁵ Jakob Kompanj

¹⁴ Milan Venišnik

¹⁵ Jože Humar

¹⁶ Janko Sekirnik

¹⁷ Božidar Gorjan

¹⁸ Tomaž Novak

¹⁹ Josip Berkopec

Zam. komes. brigade drug Jesen²" bio je u sporazumu sa Oblasnim komitetom za Štajersku smenjen sa položaja zam. politkomesara i sada vrši dužnost komesara Kamni ko-savinjskog odreda.

Ostali kadar u brigadi je slab. Tako er i obaveštajni centar, kojem sad pomaže drug Gorkij.

Ovom prilikom moramo ponovo naglasiti da se uvek ose a veliko pomanjkanje višeg i nižeg politkog kadra u svim jedinicama naše zone a ne samo u brigadi »Slavka Slandra«. Uzrok je u tome što se naši vojnici ve inom regrutuju od ljudi koji su služili u okupatorovoj vojsci ili su pak došli u NOV da izbegnu nema ku mobilizaciju. Jasno je da svi oni ništa ne znaju o OF, niti o KP, niti o Beloj i Plavoj gardi. Kadar koji je godinu pa i više dana služio u neprijateljskoj vojsci (ak i kao SS-ovci), teško je politiki prevaspitati u tolikoj meri da bismo mu mogli poveriti odgovorna mesta i položaje. Pokazalo se da su obi ni partizani, koji dolaze iz Dolenjske, politiki mnogo sigurniji i izgra eniji od naših politdelegata, pa ak i komandira eta. Dakle, potreba za kadrovima kod nas iz dana u dan raste baš zbog toga što nam sa jedne strane najbolji kadrovi u svakodnevnim borbama i akcijama ginu, a sa druge strane nije nam pruženo dovoljno uslova da politiki vaspitanjem te gubitke nadoknadimo.

3. Komandni sastav 11. brigade

Komandant brigade drug Platin²¹ pre nekoliko dana otputovao je na Pohorje. Komandni kadar brigade je dobar, ukoliko se to odnosi na Stab brigade i na bataljonske štabove. Druga Bora²² smo pozvali u Stab zone. Napominjtemo da emo drugu Boru ubiti volju i požrtvovanje, koje je do sada pokazao, ako ga budemo stalno premeštali s jednog položaja na drugi. Za njegov dosadašnji rad nemamo drugu Boru šta da prebacimo. Poslednje akcije i manevrisanje 11. brigade u toku nema ke ofanzive pokazali su da je vojni ki kadar dobar i da su mu u tom smislu pružene sve mogu nosti razvitka. Želimo da nam Glavni štab konkretnije kaže na koje mesto da ga sada postavimo.

Gubitak druga Jana,²³ politkomesara bataljona, veliki je udarac za komesarski kadar u brigadi. Na njegovo mesto postavljen je drug Ivanov.

²⁴

⁸⁰ Antoi) Grošelj

⁸¹ Alojz Pacek

⁸² Boris izmek

²³ Janez Arta , poginuo januara 1944. na putu za Pohorje.

²⁴ Kraj dokumenta nije sa uvan.

BR. 84

IZVEŠTAJ ŠTABA 18. DIVIZIJE OD 24. FEBRUARA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O RASPOREDU
PODREDENIH JEDINICA I O BORBI KOD RAKITNICE¹

STAB
XVIII. DIVIZIJE NOV I POJ
OPERATIVNI ODSEK
Položaj, dana 24. II 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV i POS
ŠTABU VII KORPUSA NOV i POJ

Položaj

Dnevni izveštaj

1.) *Sektor Ko evje.* Posada u Ko evju broji oko 800 domobrana, koji se nalaze pod nema kom komandom. Smešteni su u Sokolskom domu, vili Kajfež, gimnaziji, Marijinom domu i u ku i pored župne crkve. Naoružani su sa 3 topa i imaju 8 kamiona. Uporište je snažno utvr eno bunkerima koji su povezani strelja kim rovovima i ogra eni duplom bodljikavom žicom. Neprijatelj ne pravi ispade ali postavlja zasede za obezbe enje kolona koje prevoze hranu i drugi vojni materijal iz Ljubljane. To se doga a u razmaku od 3—5 dana. Kolone obi no imaju 20—35 motornih vozila i obezbe ene su tenkovima srednje tonaže.

Sektor Vel. Laš e. Posada broji oko 500 ljudi, i to 110 Nemaca, dok ostali deo sa injavaju domobrani. Naoružana je sa 4 topa srednjeg kalibra, koji su postavljeni u bunkerima kod Sv. Roka, zatim ima 4 teška i 4 laka baca a. Nemci su naoružani automatima, dok su domobrani naoružani puškama. Uporište je ogra eno ži anom preprekom, a u samom uporištu nalaze se bunkeru. Patrole, ja ine 30—50 ljudi, šalje pravcima: Retje, Turjak, Rašica te Vel. i Mala Slevica. No u šalje patrole u pravcu Rašice i Malih Laš a. Uporište ima zadatak da štiti cestu Ljubljana — Ko evje, na kojoj se obavlja automobilski saobra aj za prevoz hrane i drugih vojnih potreba. Manje autokolone obezbe ene su 1 tenkom manje tonaže i malim topom, dok su ve e kolone obezbe ene sa 2—3 tenka i jednim ili dva topa srednjeg kalibra. Zasede postavlja u Žlebi u i Dolenjoj Vasi Zasede imaju oko 150 ljudi i naoružane su lakim oružjem.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 27/11.

2.) VIII brigada nalazi se na svojim starim položajima i od nje još uvek ne dobijamo nikakvih vesti. Poslati naši kuriri još se nisu vratili. Svoje izveštaje brigada šalje direktno vama. IX brigada nalazi se na sektoru Sodražica — Ribnica. Stab brigade nalazi se u selu Zamostec, a bataljoni su **JOI** razmešteni ovako: I bataljon u selu Sinovica, II bataljon u Lipovšici, III bataljon u Danama i IV bataljon u Zamostecu. Topovsko odeljenje smešteno je u selu Lipovšica. Obzirom na juerašnji izveštaj o sukobu te brigade s neprijateljem,² primili smo slede i detaljniji izveštaj: 21. o.m. Stab brigade dobio je obaveštenje da je nemačka jedinica, ojačana sa domobranima, zaposela kotu 528 u nameri da obezbedi kretanje autokolone iz Ribnice u Kočevje i obratno. Zaseda se povukla sa te kote i smestila se u Dolenjoj Vasi. Pošto se očekivao dolazak autokolone iz Kočevja, postavljena je zaseda od 2 kote i bacač kog odeljenja iznad sela Blata. Jedna keta bila je u zasedi na koti 528 dok je jedna zaposela položaj od kote 577 do 510, jedna keta severozapadne ivice Strmce, keta 656 a jedna keta nalazila se u Jelendolu sa zadatkom da obezbedi ulaz u Dolenju Vas. Kolona koja je imala 60 ljudi krenula je u 7 časova iz Srednje Vasi cestom prema Kočevju. Zaseda na koti 528 napala je neprijatelja sa leve strane. Neprijatelj se odmah povukao na nasip na cesti, odakle je snažno odgovarao vatrom i nastojao da pobegne prema Kočevju. U tome je bio spremljen te se povukao natrag u pravcu Dolenje Vasi. Sa drugom kolonom neprijatelj je pokušao da dođe na kotu 528 ali nije uspeo, jer ga je u tome sprečila jaka vatra mitraljeza i bacača te ga prinudila da se povuče u Dolenju Vas. Oko 10 časova pojavila se na cesti iz Kočevja autokolona od 23 vozila i 2 tenka. Zbog naše vatre kolona se zaustavila ispod kote 528, iskrcala svoju pešadiju od oko 100 ljudi i nastojala da okruži kotu 528. Zaseda je prešla na kotu 510 odakle je na neprijateljsku kolonu otvorila snažnu vatru i prinudila je na povlačenje prema Dolenjoj Vasi. U tom pokretu ostala grupa iz Blata napala je neprijateljsku kolonu bacačem i mitraljeskom vatrom i gatala je sve do ulaska u Dolenju Vas. Borba se vodila do 11.30 časova. Ne-

¹ Vidi dok. br. 80. U izveštaju Štaba 18. divizije od 25. februara 1944. navodi se i sledeće:

»3.) Brigade nisu imale borbi jer se neprijatelj nije kretao cestom i nije pravio nikakve ispade.

Od VOS-a primili smo obaveštenje da je u toku borbi s neprijateljem koje je vodila IX brigada o čemu Vam je javljeno u našem juerašnjem izveštaju, neprijatelj imao 12 mrtvih. Među njima jedan nemački oficir, 5 civila a ranjeno je 30—35 vojnika. Pored toga uništen je jedan kamion.«

prijatelj je imao dosta mrtvih i ranjenih, koje je uspeo od-
vu i u Dolenju Vas, odn. na automobile, i odvesti sa
sobom. Na automobilima bilo je, me u ostalima, ubijenih i
5 civila, me u kojima se nalazila i žena sreskog na elnika.
Dva automobila bila su teže ošte ena.

Naši gubici: 4 ranjena, i to dva teže i dva lakše. Me u lakše
ranjenima nalazi se i zam. politkomesara III bataljona Ru-
ži Tinko.

Napominjemo da su se u toj borbi istakli novomobilisani.
X brigada nalazi se na sektoru Vel. Laš e — Sv. Gregor.
Stab brigade nalazi se u selu Marol i. Bataljoni su razme-
šteni ovako: I bataljon u selu Levstiki i u Avdolu, II bata-
ljon u selu Jun e i III bataljon u selu Hudi Konec. Topov-
sko odeljenje (protivtenkovski top) nalazi se u selu Marol e.
Patrole šalje na sve strane svog sektora i održava tesnu vezu
sa susednim jedinicama IX brigade. Obe brigade drže stalne
zasede, koje imaju zadatak da spre e i onemogu e svaki
saobra aj na cesti Ljubljana — Ko evje.

- 3.) Ova brigada nije imala danas nikakvih borbi s neprijateljem.
- 4.) Zbog novog priliva novomobilisanih po bataljonima su
osnovane škole za vojno i politi ko vaspitanje i to zbog toga
što ni u jednom kantonmanu nema mesta za zajedni ku
brigadnu školu. Na vojnim asovima se izvodila obuka:
o stražama, patrolama, o održavanju veze, telefonu, razvi-
janju u strelce, o nadiranjju i povla enju te zauzimanju
utvr enih položaja.
- 6.) Politi ka nastava izvodila se po etama: Program OF, o di-
sciplini, o po ecima naše narodnooslobodila ke borbe, o na-
cionalnom ugnjetavanju u staroj Jugoslaviji, o »žicarenju«.
Pro itana je dnevna zapovest o 25-godišnjici postojanja CA,
itanje i komentarisanje radio-vesti i teku e literature.
- 7.) X brigada je u selu Marol e priredila miting i proslavu
25-godišnjice CA, kojem su prisustvovali svi meštani i koji
je vrlo dobro uspeo.
- 8.) Brojno stanje: po spisku — — — — — 2.722
u rashodu — — — — — 351
na licu — — — — — 2.371

Vojna i politi ka škola divizije smeštena je u selu Hrib te se
nastava redovno izvodi po propisanom programu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
N. Majcen'

Komandant:
Janko Rudolf

' Nace Majcen

BR. 85

**IZVEŠTAJ ŠTABA ISTARSKOG ODREDA OD 24. FEBRU-
ARA 1944. ŠTABU 7. KORPUSA O BORBI NA SEKTORU
ZAVRHEK — BARKA — OSTROVICA — MISLECE¹**

ŠTAB ISTARSKOG ODREDA
Na položaju, dana 24. II 1944.

ŠTABU VII KORPUSA NOV i POJ

Na položaju

Brojno stanje je slede e:
Po spisku 330 drugova
u rashodu 19 „
na licu 311 „

U svim našim jedinicama dnevno se održavaju vojni i po-
liti ki asovi, koji su ljudstvu preko potrebni.

Dana 23. o. m. dve kolone nema kih bandita, sastavljene
ve inom od Mongola i bega, imale su nameru da okruže po-
ložaj I bataljona, ali im ta namera nije uspela. Nemci su napali
sa dve strane ali pošto je bataljon, kao uvek, imao postavljene
zasede i patrole na sve strane, Nemcima i pored velike nadmo i
nije uspelo da iznenade našu jedinicu. Sa kolonom koja je
prodirala iz Zavrheka vodila je borbu zaseda, koja se tamo na-
lazila, i minerski vod, koji je imao nameru da ruši prugu. Pošto
je kolona bila nadmo nija naši su po eli da se povla e prema
Barki. Borba kod Zavrheka, i od Barke dalje, vo ena je od 4
do 11 „, ali pošto je kolona koja je prodirala preko Ostrovice
ve stigla do Misle a, zaseda se povukla sa položaja, jer bi
ina e bila opkoljena. Zaseda koja je držala položaj prema
Ostrovici povukla se posle kra e borbe, jer je bila suviše slaba
u pore enju s nema kom kolonom i položaj joj nije bio baš
najbolji. Ina e bi bila opkoljena, jer su Nemci napadali u ma-
nevru okružavanja. Ostalo ljudstvo se sa komorom povuklo na
drugi položaj i tako neprijatelj nije uspeo ništa da zapleni.

Oko podne Nemci su se podelili u tri kolone i otišli u
raznim pravcima. Pre odlaska su zapalili školu u Misle ama
u kojoj su našli još toplu pe te su sumnjali da su se tamo na-
lazile naše jedinice. Na Ostrovici su zapalili jednu zgradu i
ubili gazdu jer nije bio previše u tiv prema nema kom banditu.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 296/11—8.

Obe nema ke kolone, koje su napadale I bataljon, bile su dobro naoružane i to: sa 5 teških minobaca a, 8 lakih i više teških i lakih mitraljeza.

Pri povratku Nemci su iz sela Barka odveli 3 drugarice, od kojih je jedna pobjegla. Za njom su pucali a iz Zavrheka su odveli 5 muškaraca i 2 drugarice. Nemci su imali 11 mrtvih i, prema do sada još neproverenim podacima, 5 ranjenih. Me-
utim, na našoj strani bio je samo jedan lakše ranjen u nogu.

Dana 22. o. m. poslali smo desetinu koja je pratila transport sanitetskog materijala u vrednosti od 53.148,10 lira. Ista patrola je prilikom povratka ponela sa sobom minerski materijal koji se nalazio kod Notranjskog odreda.

Situacija okoline detaljnije se vidi iz izveštaja koje dostavlja obaveštajno odeljenje obaveštajnom centru naslova.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
Leon Batog®

Komandant — kapetan:
Tone Požar

BR. 86

**NAREDBA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD
25. FEBRUARA 1944. O POSTAVLJENJU NOVOG ŠTABA
4. OPERATIVNE ZONE¹**

**GLAVNOM STABU NOV I PO
SLOVENIJE**
dana 25. 2. 1944.
Br. 9/44.

N A R E D B A

Veliki razvitak naše vojske na području IV operativne zone, a još više perspektiva za njen razvitak u predstojećim prolećnim mesecima, koji moramo da predviđamo s obzirom na prisustvo XIV divizije NOV i PO Jugoslavije na tom terenu, i s obzirom na snažnu borbenu aktivnost VI U. B. »Slavka Šlandra«, kao i na opšti politički razmah narodnooslobodilačke borbe u Štajerskoj, zahteva prethodno preduzimanje potrebnih organizacijskih mera. Zato Glavni štab NOV i PO Slovenije postavlja novi štab IV operativne zone, od drugova koji su u dugogodišnjoj borbi i dugogodišnjem rukovođenju veim jedinicama (brigadama i divizijama) stekli potrebna iskustva za rukovođenje veim jedinicama naše vojske i

n a r e d b e :

1. U novi Štab IV operativne zone NOV i PO Slovenije postavljamo sledeće drugove:

komandant: major drug Mile Kilibarda, do sada na elniku Štaba XIV divizije,
zam. komandanta: major Alojz Kolman (Marok), do sada zam. komandanta XVIII divizije,
politkomesar: drug Jože Borštnar, do sada politkomesar XV divizije.²

2. Na elniku Štaba biće postavljen kasnije, posebnom naredbom, im se za to ukaže potreba.

3. Dosadašnji Štab IV operativne zone stavlja se na raspoloženje Glavnom štabu NOV i PO Slovenije. Pojedini la-

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 11/1.

² Prilikom odlaska Jože Borštnara sa dužnosti politkomesara XV divizije, Glavni štab NOV i PO Slovenije, svojom naredbom od 9.II 1944, postavio je novi Štab XV divizije u sledećem sastavu: komandant major Franc Hočvar, politkomesar Janez Vipotnik, zamenik komandanta potpukovnik Stanko Semič, na elniku Štaba kapetan Radomir Božovič.

novi Štaba javi e se Glavnom štabu im predaju dužnost novopostavljenom Stabu.³

Ovom prilikom odajemo priznanje i pohvalu dosadašnjem Stabu, komandantu drugu Francu Poglajenu (Kranjcu) i politkomesaru drugu Mitji Ribiču (Cirilu) koji su rukovodili svojim jedinicama pod najtežim uslovima partizanske borbe u Štajerskoj. Prelaskom u jedinice koje su se u okviru VII i IX korpusa razvile u snažnu vojsku, sa obeležjima regularne armije, oni e sigurno mnogo doprineli oboga enju te vojske i njenog komandnog i političkog kadra iskustvima partizanske borbe duboko u neprijateljskoj pozadini.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
Boris Krajger

Komandant — general-major:
odsutan

Dostavljeno: Stabu IV operativne zone,
majoru Mili Kilibardi,
majoru Alojzu Kolmanu,
politkomesaru Joži Borštnaru,
PK-u za Štajersku,
Arhivu i Službenom listu.

³ Vidi dok. br. 87.

BR. 87

UPUTSTVO GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD
25. FEBRUARA 1944. ŠTABU 4. OPERATIVNE ZONE ZA
SPROVO ENJE NAREDBE O POSTAVLJENJU NOVOG
ŠTABA¹

GLAVNI STAB NOV I PO
SLOVENIJE
dana 25. 2. 1944.
br. 41/44.

ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE NOV I POS

1. Šaljemo naredbu o postavljenju novog štaba IV O. Z NOV i PO Slovenije.²
2. Politkomesar drug Mitja Ribi i neka odmah preda dužnost novom politkomesaru Joži Borštnaru i otputuje u Glavni štab im se novi politkomesar uvede u posao, odn. im stigne na mesto dosadašnji komandant drug Kranjc.³
3. Komandant drug Kranjc ostaje na svom mestu i dalje obavlja svoju dosadašnju dužnost, dok ne ozdravi novi komandant major Mile Kilibarda i stigne na svoje mesto.
4. V. d. zamenika politkomesara drug Bogo⁴ po potrebi ostaje na svom mestu dok se ne uvede u dužnost novi politkomesar. Ina e je ukinuta dužnost zam. politkomesara u štabovima divizija, korpusa i zona. im bude mogu e neka se drug Bogo javi Glavnom štabu.
5. Svi odseci kod Štaba zone ostaju u dosadašnjem sastavu, ukoliko ih novi Štab ne bude reorganizovao.
6. Naro itu pažnju treba pokloniti poboljšanju i popuni odseka za veze i obaveštajnog centra.
7. Štab IV operative zone dužan je da se naro ito brine za vezu sa Ljubljanom i za popunu svoje obaveštajne službe naro itim podacima iz Ljubljane.
8. Isto nokoruškom odredu treba pružiti potrebnu pomo i organizovati njegovu saradnju sa Zapadnokoruškim odre-dom, koji i dalje ostaje u sastavu IX korpusa. Ipak I. K. O. mora najtešnje da sara uje sa Z. K. O. i prema potrebi pružati mu pomo .

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 11/1.

* Vidi dok. br. 86.

³ Franc Poglajen

⁴ Bogo Gorjan

9. XIV divizija je neposredno podređena Glavnom štabu ali Štab IV O. Z. dužan je sa njom održavati redovne veze i prema potrebi operativno saradivati.

10. Osnovni zadatak je *mobilizacija*. Zbog toga treba organizovati kanale za transport oružja, za transport nenaoružanih dobrovoljaca i jedinice stalno voditi u borbe, koje omogućavaju dalju mobilizaciju i naoružanje vojske.

11. Nakon dolaska novog politkomesara na mesto, podnesite nam sve ranije posiate predloge, kako za štabove tako i za novoformirane jedinice i odseke, i ponovo zatražite našu saglasnost.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
Boris Krajer

Komandant — general-major:
odsutan.

BR. 88

**ZAPOVEST ŠTABA 7. KORPUSA OD 25. FEBRUARA 1944.
ŠTABOVIMA 15. i 18. DIVIZIJE ZA NAPAD NA VELIKE
LAŠKE, ZDENSKU VAS I GROSUPLJE¹**

**STAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE**

Br.

Položaj, 25. 2. 1944.

**ŠTABU XV i XVIII DIVIZIJE I OPERATIVNOM ŠTABU
ZA IV i IX BRIGADU**

ZAPOVEST

(Sekcija Novo Mesto — Cerknica — Samobor 1 : 100.000.)

Od vremena iskrcavanja saveznika južno od Rima i velikih uspeha Crvene armije, neprijatelj je na našem sektoru oslabio svoja uporišta. Uporišta u Ljubljanskoj Pokrajini sastavljena su uglavnom od domobrana pod nemačkom komandom. Na sektoru južno od reke Kupe, sve do Zagreba, stanje neprijateljskih posada je normalno. Severno od Save neprija-

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 21.

telj vrši manje akcije protiv naših jedinica u Štajerskoj. Pruge Zidani Most — Ljubljana — Trst i Zidani Most — Zagreb — Karlovac — Primorje su u rukama okupatora. Tim komunikacijama neprijatelj prevozi svoje transporte iz Nemačke u Italiju i obratno.

Na našem sektoru Ljubljanske Pokrajine su sledeće posade: Novo Mesto: oko 1.000 neprijateljskih vojnika; Kočevje: oko 600 neprijateljskih vojnika; Velike Lašče: oko 400 neprijateljskih vojnika; Zdenska Vas: oko 400 neprijateljskih vojnika, Grosuplje: oko 300 neprijateljskih vojnika; Ljubljana: oko 5.000 neprijateljskih vojnika. Sva ta uporišta uglavnom su u rukama belogardisti pod nemačkom komandom. U svakom uporištu nalaze se 1 do 2 oklopna vozila, koja kontrolišu komunikacije. U svim uporištima neprijatelj raspolaže automatskim oružjem i po jednim do dva topa.

Kod Nemaca i domobrana primećuje se demoralizacija.

Naš Korpus ima zadatak da napadne i likvidira neprijateljska uporišta Vel. Lašče i Zdensku Vas.²

Za izvršenje tog zadatka. —

n a r e u j e m o :

1.) XVIII divizija, koja je jednim bataljonom Notranjskog partizanskog odreda, ima zadatak da napadne i likvidira neprijateljsko uporište u Vel. Laščama. Napad izvršiti snagama jedne brigade. Isto tako i sa jednom brigadom izvršiti jak fingirani napad na Kočevje, nastojeći pri tome da se probije u grad. Za sve vreme operacija mora ta brigada, sa rasporedom svojih snaga na liniji Rakitnica — Makuše — Ložine, zatvarati pravac Kočevje — Vel. Lašče. Divizija je sa jednom brigadom, **uz** raspored snaga na položajima Pijava Gorica — Brezje — Gumnišče, obezbediti i zatvoriti pravac Ljubljana — Pijava Gorica — Turjak — Vel. Lašče. Jedan bataljon te brigade sa jednim bataljonom XV divizije isto tako i izvrši napad na Škofljicu. Notranjski odred, koji je dejstvovati pod komandom Štaba XVIII divizije, mora sa jednim bataljonom i minerskim vodovima za sve vreme operirati na pruži Rakek — Postojna i Rakek — Podpeč. Jedan bataljon tog odreda drži Štab divizije u svojoj rezervi. Štab XVIII divizije za tu akciju aktivizira 3 laka topa i 1 haubicu od 100 mm.

2.) XV divizija — koja je sa 3 laka topa i 2 haubice od 100 mm iz svog sastava, izvrši napad i likvidirati neprijateljsko uporište Zdensku Vas. Za direktan napad na uporište upotrebiti jednu brigadu, 2 haubice i 3 laka topa. Sa jednom brigadom Štab divizije obezbedi osnovni pravac Ljubljana — Grosup-

¹ Vidi dok. br. 97, 100, 101, 102 i 105.

Ije, sa rasporedom snaga na sektoru Laniše — Tlake — Skofljica. Jedan bataljon te brigade sa jednim bataljonom XVIII divizije iste no i napaše i likvidirati Škofljicu. Stab XV divizije e jednu brigadu dat u rezervu Stabu korpusa, na sektoru Vodice — južno od Limberka. Dolenjski partizanski odred, pod neposrednom komandom Štaba XV divizije, iste no i izvrši e napad na Grosuplje i nastojati da se neprijatelj potpuno ili delimi no likvidira. Za sve vreme operacija Odred mora uporište vrsto blokirati. Sa snagama V SNOUB i jednim bataljonom IV SNOUB iste no i izvršiti jak fingirani napad na Novo Mesto i Kostanjevicu. Na sektoru južno od Novog Mesta angažovati haubice, koje e tu i Novo Mesto. Za sve vreme operacija na sektoru Vel. Laše V SNOUB i bataljon IV SNOUB moraju držati blokirano novomeško uporište.

3.) **Sve jedinice**, kako u napadu tako i na obezbe enju, moraju raditi energi no i odlu no. XVIII divizija mora prekopati i minirati cestu Ljubljana — Ko evje (svaka brigada na svom sektoru). XV divizija mora sa svojim jedinicama porušiti cestu i prugu na liniji Ljubljana — Zdenska Vas (svaka jedinica na svom sektoru). Jedinicama koje se nalaze na obezbe enju moraju se dodeliti protivtenkovske puške i po 1 top za uspešnu borbu protiv tenkova. Za rušenje pruge i ceste pored vojske angažovati i civilno stanovništvo. Jedinice koje se nalaze na obezbe enju kod Ljubljane i Ko evja moraju na pogodnim položajima postaviti dubinske zasede duž ceste, isturenim patrolama otkrivati neprijateljske namere, držati glavne snage prikupljene i baciti ih na glavne neprijateljske kolone, koje bi htele intervenisati. Štabovi brigada i bataljona moraju se za vreme borbe služiti taktikom okruživanja i uništavanja neprijatelja.

4.) Stab XVIII divizije, XV divizije i Stab IX i IV SNOUB moraju sa štabom korpusa uspostaviti telefonsku i organizovati kurirsku vezu. Nakon dolaska na položaj svaka divizija i operativni štab moraju se prema mogu nostima telefonski i kuririma povezati sa svojim brigadama. Tako er mora postojati veza izme u jedinica na položajima. Za vezu po no i koristiti svetle a sredstva (baterije, rakete) a danju brzu borbenu signalizaciju barja i ima. Sve jedinice moraju imati potreban broj kurira na konjima i biciklima za brzo prenošenje izveštaja ili nare enja. Detaljna uputstva kako e se aparat za vezu najbolje koristiti da e šef Odseka za vezu VII korpusa — drug major Dermastija Urban.³

5.) Svaka divizija e organizovati divizijska previjališta i mesta za hirurške ekipe. XVIII divizija organizova e previjalište za

³ Dermastija Marjan

IV i IX SNOUB. Evakuacija ranjenika izveš e se na mesta koja je odredio referent saniteta VII korpusa. Štabovi divizija moraju se postarati za potreban broj nosila, nosilaca ranjenika, sanki i kola za prevoz ranjenika. Bolni arke snabdeti dovoljnom koli inom zavojnog materijala prve pomo i.

6.) Sav zaplenjeni materijal i oružje zadrž a e štabovi divizija i sa spiskom ga predati intendanturi Štaba Korpusa. Nijedna jedinica ne sme nijednu stvar samovoljno zadrž ati. Zarobljenike ne ubijati, ve ih zadrž ati u štabu divizije, sasluš ati i izvestiti Stab Korpusa. To naro ito važi za Nemce i nema ke oficire, koje emo zamenjivati. Svakog vojnika koji se u borbi ne preda likvidirati. Zgrade ne paliti, izuzev slu ajeva kad ih druk ije nije mogu e likvidirati.

7.) Radi koordinacije rada IV i IX SNOUB formiramo privremeni operativni štab. Komandant kapetan drug Brajovi Petar, na elnik Štaba XVIII divizije, politkomesar drug Sarli,⁴ zam. komesara IV SNOUB. Operativni štab e prve zadatke dobiti od Štaba XVIII divizije, a dalje e sve zadatke dobijati od Štaba VII korpusa. Operativni štab mora se odmah sastati i iz tih dveju brigada uzeti potreban broj pomo nog osoblja. IV i IX SNOUB, svaka od svog štaba divizije, dobi e nare enje za pokret, na nove položaje. Operativni štab neka se postavi izme u te dve brigade.

8.) Napad mora po eti 27. ov. m. u 19 asova. Do tog vremena moraju sve jedinice biti na svojim položajima. 27. ov. m. — u 18.30 — po eti sa artiljerijskom pripremom, koja neka traje pola sata, a za to vreme pešadija mora izvrš iti podilaženje pod zaštitom artiljerijske vatre.

9.) U vezi sa ovom zapoveš u neka štabovi divizija izrade detaljan plan i izdaju zapovesti za svoje brigade i odrede, kako smo se dogovorili na usmenoj konferenciji sa štabovima divizija. Za vreme napada tež iti da se iskoristi nadmo nost artiljerije, pronalaziti slabe ta ke neprijateljske odbrane i usmeriti težište svog napada. Artiljerijskom vatrom i specijalnim udarnim grupama moraju se likvidirati Sv. Rok kod Laš a i Sv. Anton kod Zdenske Vasi, kao dve najotpornije ta ke u tim uporištima. Jedinice koje se nalaze u zasedama kod Ko evja i Ljubljane moraju biti tesno povezane sa jedinicama koje napadaju i moraju jedna drugu obavestavati o svakom novom momentu.

10.) Stab XVIII divizije mora organizovati telefonsku i kurirsku vezu sa Štabom Notranjskog odreda zbog pregleda situacije na sektoru Rakek — Postojna i Rakek — Ljubljana. (Misli se

⁴ Karei Taufer

na to da se Stab divizije tesno poveže sa štabom odreda i sa bataljonom koji će dejstvovati na toj pruži.) Stab XV divizije mora imati stalnu i efikasnu vezu sa Štabom Cankareve brigade, tako da nam situacija na Krškom polju i Novom Mestu bude uvek jasna.

11.) Neprijatelj će verovatno pokušati da interveniše na taj **na in** što će u borbi manje snage bacati van komunikacija a glavnim nastojati da se probije do uporišta. Zato upozoravamo sve štabove da organizuju izviška službu na sporednim pravcima i na što većem odstojanju.

12.) Sve jedinice moraju izvršiti svoje postavljene zadatke. Štabovi bataljona i brigada moraju biti na onim mestima gde je težište rada njihovih jedinica. Za vreme operacija neka Stab XV divizije bude na Maloj Ilovoj Gori, Stab XVIII divizije na Ulaki. Operativnom štabu i Stabu Notranjskog odreda neka odredi mesto Stab XVIII divizije, Stabu Dolenjskog odreda neka odredi mesto Stab XV divizije.

13.) Sve štabove upozoravamo da izvrše postavljene zadatke. Štabovi divizija će nam poslati prepis zapovesti i plana koje su izdali svojim podređenim jedinicama.

14.) Stab Korpusa za vreme operacija nalazi se u selu Vodice, južno od Limberka. Na taj sektor Stab XV divizije blagovremeno će poslati brigadu koja je određena za rezervu. Za vreme operacija sve izveštaje slati na Vodice. Izveštaji, u kojima štabovi moraju objasniti razvoj situacije, moraju stizati svako pola sata.

15.) **Znaci raspoznavanja:** Janko — Ciril, ugovoreni znaci: puška.

Pripremu izvršiti u najvećoj konspiraciji i pre napada, odnosno do poslednjeg dana, borbama ne saopštavati.

Na izvršenje!

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
Jože Brilej Bolko

Komandant — pukovnik:
Rajko Tanaskovi

Dostavljeno: Gl. štabu na znanje, štabu XVIII i XV divizije i Op. štabu IV i IX SNOUB na izvršenje.

BR. 89

**IZVEŠTAJ ŠTABA 7. KORPUSA OD 25. FEBRUARA 1944
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O RASPOREDU
SNAGA I PRIPREMAMA ZA NAPAD NA VELIKE LAŠE
I ZDENSKU VAS I GROSUPLJE¹**

ŠTAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE
Br.

Položaj, 25. 2. 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO SLOVENIJE

Na položaju

Za dan 24. i 25. 2. dostavljamo vam sa sektora našeg Korpusa slede i izveštaj:

RASPORED SNAGA:

- XVIII divizija: VIII SNOUB na sektoru Polom — Vrbovec — Rakitnica, sa zadatkom blokade Ko evja sa severozapadne strane i spre avanja neprijateljskog saobraćaja na komunikaciji Ko evje — Ribnica, kao i sa zadatkom rušenja železničke pruge na tom sektoru.
IX brigada: stigla je na određene položaje Soudražica — Ribnica.
X brigada: stigla je na položaje Vel. Laše — Sv. Gregor.
- XV. divizija: V U. B. sa divizionom artiljerije, na sektoru južno od Novog Mesta, sa zadatkom blokade Novog Mesta i Kostanjevice na desnoj obali Krke. IV U. B. sa tri bataljona na sektoru Kriške Vasi (južno od Višnje Gore) i sa jednim bataljonom na svojim dosadašnjim položajima severno od Novog Mesta, na levoj obali reke Krke. Brigada je po vašem naređenju krenula na sektor Višnja Gora — Kriška Vas, da sudejstvuje u budućim akcijama.²
XII brigada: na sektoru Ko evje — Laze — Korinj.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 21.

² Vidi dok. br. 91 i 100.

XV brigada: na sektoru Mala Ilova Gora.

Dolenjski odred: sa jednim bataljonom na sektoru Križka Vas i sa drugim bataljonom Spod. Brezovo — Sela.

Jjotranjski odred: sa jednim bataljonom kod Starog Trga — Grahova a sa jednim bataljonom na sektoru Golo — Gornji Ig.

Belokranjski odred: sa jednim bataljonom južno od Vinice preko Kupe a sa drugim bataljonom na sektoru Vivodina.

Istarski odred: sa jednim bataljonom u Slov. Istri i sa dva bataljona u Brkinima na sektoru Kozjane — Tatre.

KRETANJE NEPRIJATELJA :

U toku poslednjih dana neprijatelj je na elom našem sektoru bio pasivan. Nije ni pokušavao da opravlja železni ku prugu Grosuplje — Zdenska Vas, koju su rušile naše jedinice.

Dana 22. o. m. iz pravca Vel. Laš a kretala se manja neprijateljska kolona, koju su pratili jedan tenk i 1 autoblanda, u pravcu Ko evja. Istovremeno je iz pravca Ko evja kretala kolona od 15 motornih vozila. Naše jedinice su se svojim manjim delovima sukobile sa tom neprijateljskom kolonom, ali je neprijatelj tom prilikom uspeo da se probije u pravcu Vel. Laš a. Neprijatelj je imao 6 mrtvih i 8 ranjenih.³

Dana 23. o. m., u 7 asova ujutro, neprijatelj je u ja ini od 200 ljudi izveo napad na položaje I bataljona Dolenjskog odreda. Neprijatelj se kretao u tri kolone i to iz pravca Polica, Vel. Loka i cestom od Grosuplja prema Peš eniku. Borbe su se vodile celo prepodne, dok u 11.30 asova, pod pritiskom II bataljona tog odreda, neprijatelj nije po eo da se povla i u malim grupama a posle toga u neredu da beži kroz šumu i cestom prema Grosuplju.⁴ Neprijatelj je imao 10 mrtvih, dok se broj njegovih ranjenika nije mogao konstatovati. Naši gubici iznose: jedan lakše ranjen. Zaplenjene su tri italijanske puške i nekoliko metaka za te puške.

MOBILIZACIJA :

Na elom našem terenu, i pored iscrpenosti terena u pogledu žive sile, mobilizacija prili no dobro napreduje. To se vidi iz priloženog brojnog stanja našeg Korpusa, r naro ito iz

³ Vidi dok. br. 80 i 84.

⁴ Vidi dok. br. 91.

broj anog ja anja jedinica XVIII divizije. Za to vreme znatno je oja ao Dolenjski odred, Istarski odred i delimice XII brigada XV divizije. Mobilizaciju emo nastaviti onako kako je dogovoreno sa na elnikom pozadine vašeg Štaba. Pri tome se naro ito pokazalo dobro to što novomobilisani nisu odmah svrstani u borbene jedinice, ve se u svim jedinicama sa njima izvodila borbena i politi ka nastava i to najmanje 14 dana. Pri tom su se mobilisani iz Istre i iz Štajerske vrlo dobro pokazali.

NASI PLANOVI :

I pored forsiranog dolaska XVIII divizije na naš sektor, mi smo tek danas uspeali da sa XVIII divizijom uspostavimo redovan kontakt. U vezi s tim sazvali smo konferenciju štabova XV i XVIII divizije, koja je održana u Štabu Korpusa u prisustvu komandanta Gl. štaba, druga general-majora Staneta.⁵ Na konferenciji smo u detalje pretresli naš ve unapred zamišljeni plan operacija za sve naše jedinice, koje su koncentrisane na sektoru Grosuplje — Zdenska Vas — Vel. Laš e.⁶ Na osnovu te konferencije izradili smo posle toga detaljnu zapovest za operacije, koju vam u prepisu prilažemo.⁷ Ti štabovi su u toku 25. o. m. posle podne primili tu zapovest, ali su opšte pripreme (popuna municijom, veze itd.) bile izvedene ve ranije. Štab Korpusa, kao i štabovi divizija, uvereni su u realnost i izvodljivost naših planova. Zajedno sa komandantom Gl. štaba dali smo štabovima divizija, pored te zapovesti, i detaljna uputstva, kako za pripremu tako i za izvršenje same akcije. Pri tome smo naro ito naglašavali da nije u pitanju samo trenutna akcija, ve da je re o ve im operacijama, koje e prema predvi anju trajati duže vreme. U svrhu što boljih priprema na elnik našeg Štaba, drug pukovnik Rado Peha ek, danas je krenuo u Štab XVIII divizije, da kontroliše i pomaže u samim pripremama, dok e drug komandant i politikomesar Korpusa u toku sutrašnjeg dana oti i do XV divizije i njenih jedinica.

Kako se vidi iz priložene zapovesti, Štab Korpusa e neposredno voditi operacije i nalazi e se u selu Vodice, južno od Limberka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
Jože Brilej Bolko

Komandant — pukovnik:
Rajko Tanaskovi

Prilozi: zapovest i
brojno stanje.

⁵ Franc Rozman
« i ⁷ Vidi dok. br. 88.

BR. 90

**IZVEŠTAJ ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE OD 25. FEBRU-
ARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O MI-
NIRANJU PRUGE KOD ZAGORJA¹**

**STAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV I PO SLOVENIJE**

Br. 447.

Na položaju, 25. II 44.

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO SLOVENIJE

Ratni izveštaj

24. II 1944. Prvi minerski vod Kamni ko-savinjskog odreda minirao je i uništio kolosek na pruzi Sava — Zagorje.² Šaobra aj je na oba koloseka prekinut za 10 a-
sova.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
Ciril Ribi i

Komandant:
odsutan

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 332/III.

¹ Vidi dok. br. 139 i 147.

BR. 91

**IZVEŠTAJ ŠTABA 15. DIVIZIJE OD 25. FEBRUARA 1944
ŠTABU 7. KORPUSA O UNIŠTENJU VOZA KOD CUŠPERRA
I O BORBAMA DOLENJSKOG ODREDA NA SEKTORU PO
LICA — BREZOVO¹**

STAB XV DIVIZIJE NOV I POJ
Položaj, dana 25. II 1944.
Br.: 450.

STABU VII KORPUSA NOV i POJ

Položaj.

Ratni izveštaj.

IV SNOUB »Matija Gubec« je tokom dana sa dva bataljona stigla na novi sektor kod Višnje Gore. Jedan bataljon ostao je na starim položajima, sa zadatkom kontrolisanja i obezbe ivanja od Novog Mesta kao i stalnog uznemiravanja neprijatelja u istom.

V SNOUB »Ivan Cankar«, izveštaj od 23. II 1944.

Na sektoru I i III bataljona, tj. kod Broda, Reger e Vasi, Baron evog brda, Teških Voda i Verduna u toku dana nije bilo nikakvih borbi. U 10.30 patrola 2. bataljona, koja se nalazila u zasedi na Potovom Vrh, sukobila se sa patrolom bega (oko 20 ljudi) koja se nakon polu asovne borbe morala povući i natrag u Novo Mesto. I na sektoru IV bataljona oko Kostanjevice nije bilo nikakvih borbi. Već a bega patrola došla je cestom iz Kostanjevice u Sentjerne ali ga je napustila pre nego što je bila poslata da ih napadne.

XII SNOUB. Izveštaj od 24. II 1944.

I bataljon nije imao nikakvih promena na sektoru koji kontroliše.

II bataljon držao je položaje iznad Zdenske Vasi a jednu etu iznad Zagorice. Neprijatelj se nije kretao van svojih uporišta.

XV SNOUB. Izveštaj od 24. II 1944.

Brigada je u noć 23/24. otišla u akciju na neprijateljski voz koji svakog dana stiže u Cušperk. I bataljon zaposeo je položaje uz prugu prema Zdenskoj Vasi, radi obezbe enja iz

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 153/1.

tog pravca, II bataljon obezbeđivao je prema Predolama, Senturju, Spodnjoj Slivnici i Rožniku, III bataljon izvodio je sam napad na voz, IV bataljon »M.G.« nalazio se sa dve ete u rezervi na Maloj Ilovoj Gori a sa jednom etom trebalo je da zaposedne položaje uz tu stranu pruge ispod Gaberja, sa zadatkom da neprijatelju spre i bekstvo iz voza. U 7.30 stigla su 2 oklopna voza od kojih je prvi naišao na minu koja je izbacila iz šina lokomotivu, 2 oklopna i 2 obi na vagona. U jednom od vagona nalazilo se 8 ljudi posade koji su sa vagonom zajedno odleteli u vazduh. Voz nije bilo moguće potpuno uništiti, jer se iza njega nalazio još jedan oklopni voz koji je štitiio povlaenje. U vreme pisanja ovog izveštaja akcija još nije bila završena i o njoj ćemo javiti kad se završi.

Artiljerija XV divizije. Izveštaj od 23. II 1944. I divizion nalazi se u Jurnoj Vasi, sa zadatkom blokade Novog Mesta. Na njegovom sektoru celog dana je vladao mir. U 17.30 divizion je krenuo da izvadi još jednu haubicu od 100 mm. Zbog velikih snežnih smetova prevoz je prilično otežan. Preduzete su sve mere da se top blagovremeno doveze na mesto.

II divizion na položajima oko Sv. Roka. Na njegovom sektoru neprijatelj takođe nije vršio nikakve ispade.

Jedno topovsko odeljenje, pod rukovodstvom druga Groznika, poslato je da doveze brdski top od 65 mm i da ga preda Stabu XV divizije.

Jedno topovsko odeljenje sa haubicom od 100 mm nalazi se u Vel. Globokom, u otkivanju novih zadataka.

Dolenjski odred.

Izveštaj za 22. II 1944.

Patrola I bataljona u 9 časova sukobila se sa neprijateljskom patrolom u selu Blato. Patrola II bataljona u 11 časova sukobila se sa neprijateljskom patrolom u selu Leskovec, gde je ista prešla granicu na našu stranu. Neprijatelj je odmah pobeo. U 15 časova neprijateljska patrola šumom se prokrijumčila pred Policu i tamo postavila zasedu koja je napala patrolu odreda na povratku iz Trošina. Patrola odreda se bez žrtava izvukla iz zasede i na ovo mesto odmah je poslata jaka patrola pred kojom se neprijatelj, kojim je osetio, bez borbe povukao.

Izveštaj za 23. II 1944.

Neprijatelj je u 7 časova ujutro, u jutra od 200 ljudi, napao na položaje I bataljona. Neprijatelj se kretao u tri kolone, i to prva kolona iz pravca Polica, druga od Velike Loke i treća cestom Grosuplje — Pešenik. Prvu kolonu srela je eta I ba-

taljona koja je išla da postavi zasedu izme u Škofljice i Grosuplja. Četa je prihvatila borbu i neprijatelj se povukao natrag. Pošto je u me uvremenu neprijatelj snažno napao Sp. Brezovo četa se kod Police morala brzo povući i natrag u pomoć ostalima. Četa na Brezovom nije mogla izdržati pritisak neprijatelja i zbog toga se ceo bataljon morao povući i natrag na položaje Stari zamak iznad Višnje Gore, a sa jednom četom u Križku Vas. Za to vreme stigao je u pomoć i II bataljon i odmah stupio u borbu. Borba je bila prilično oštra i neprijatelj je držao položaje na Peščeniku i iznad njega. Bataljonu u Križkoj Vasi stigla je u pomoć četa iz 2. bataljona XV brigade. U 11.30 časova je II bataljon, sa komandantom i komesarom odreda, izveo napad na Peščenik i u 11.30 neprijatelj se počeo u malim grupama povlačiti prema Grosuplju. Bataljon je posle toga izveo juriš i neprijatelj je u paničnom bekstvu pobeo cestom prema Grosuplju. Neprijatelj je imao 10 mrtvih. Plen: 3 puške i 70 metaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
Janez Vipotnik

Komandant — major:
Franc Hočvar

XV SNOB

Primili smo izveštaj o jučerašnjoj akciji:

Jedinice I bataljona su u 20 časova potpuno uništile neprijateljev oklopni voz, kojeg je neprijatelj nakon napada ostavio na pruzi. Ovaj voz sastojao se od 4 oklopna i 4 niska vagona, od kojih je neprijatelj uspeo da drugim oklopnim vozom odvuče 2 oklopna i 2 niska vagona. Preostali voz bataljon je uništio time što je lokomotivu iznutra minirao, dok je preostala 4 vagona zapalio. Neprijateljske pobornice, koje su se nakon napada vraćale prema Grosuplju, napao je na položajima kod Predola II bataljon i raštrkao ih u pravcu Grosuplja. Pri tome je ubio 8 neprijatelja i više ih ranio. Ukupni gubici neprijatelja utvrđeni su na 16 mrtvih i priličan broj ranjenih, dok gubici u oklopnim vagonima nisu poznati.

BR. 92

**NARE ENJE ŠTABA 7. KORPUSA OD 26. FEBRUARA 1944.
ŠTABU ISTARSKOG PARTIZANSKOG ODREDA ZA NAPAD
NA ŽELEZNI KU STANICU ŠT. PETER NA KRASU I RU-
ŠENJE PRUGE LJUBLJANA — TRST¹**

STAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE
Br.

Položaj, 26. II 1944.

ŠTABU ISTARSKOG PARTIZANSKOG ODREDA

Po svim izveštajima koje dobijamo od obaveštajne službe i po podacima koje nam vaš odred dostavlja o stanju neprijatelja na vašem sektoru, vidi se da su Nemci oslabili sva svoja uporišta na liniji Postojna — Trst i Rijeka — Trst. U uporištima su razne demoralisane bande sastavljene od Rusa, belogardista, Italijana i vojnika drugih narodnosti. Tako e se vidi iz poslednjih izveštaja da Nemci odvla e svoje snage za Italiju i Isto ni front.

Iz svega toga se vidi da na vašem sektoru postoje jaki objektivni uslovi za dejstvo protiv neprijateljskih posada i na železni ku prugu.

Iz svih izveštaja koje nam je do sada poslao Štab vašeg odreda vidimo da još niste izvršili nijednu uspešnu i ve u akciju i sve što ste do sada napravili to je bilo patrolnog karaktera i bez vidnih rezultata.

Vaš odred je brojno dosta jak i dobro naoružan. Štab odreda nije do sada ništa preduzeo da realno iskoristi svoje snage i povoljnu situaciju za udarce po neprijatelju.

S obzirom da VII korpus sa svojim jedinicama vrši ovih dana velike operacije protiv neprijatelja u Ljubljanskoj Pokrajini,² postavljamo pred vaš odred slede e zadatke:

1.— *Odmah po prijemu ovog nare enja morate sa snagama celog vašeg odreda izvršiti napad na železni ku stanicu Št. Peter.*³ Prema poslednjim podacima tamo sada ima svega 60 neprijateljskih vojnika i drže samo kolodvor. Pri napadu Štab odreda mora na licu mesta voditi operacije i stvoriti plan

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 296/11.

² Odnosi se na napad na Zdensku Vas, Sv. Anton, Grosuplje i Velike Laše. Vidi dok. br. 88.

³ Danas Pivka.

za napad. Morate se dobro osigurati prema Postojni i Diva i. Za vreme akcije pruga mora biti prekinuta na više mesta jer ete time spre iti dolaženje poja anja prugom. Posle likvidacije uporišta morate uništiti sve železni ke ure aje. Tako e morate postaviti na potrebnim mestima zasede na ceste koje vode prema St. Petru. Ceste morate porušiti.

2. — Za sve vreme dok naše jedinice izvode operacije u Ljubljanskoj Pokrajini, ceo vaš odred *pod komandom Štaba odreda mora dejstvovati svim silama na pruzi Postojna — Trst.* Saobra aj na toj pruzi mora prestati.

3. — U svakom vašem izveštaju morate javiti *ta an raspored vaših bataljona, šta ste postigli u akcijama i šta imate u planu za budu i rad.*

Još jedared napominjemo odmah po prijemu ovog nareenja pre ite u ofanzivu sa snagama celog odreda na pruzi Ljubljana — Trst i likvidirajte St. Peter. Ukoliko Stab odreda ne izvrši postavljene zadatke, pozva emo Stab odreda na odgovornost i izvesti pred sud.

Izgleda da se vaš Stab najmanje brine za operacije i da kao svoju zaštitu ima cele ete i najbolje naoružano ljudstvo. Stab odreda je postavljen za to da vodi svoj odred u borbu a ne da pronalazi sigurna i zaklonjena mesta. Do sada vaš rad nije bio zadovoljavaju i i mi emo nastojati da do emo do vas i stvari na licu mesta prekontrolišemo.

Ne emo uzimati u obzir nikakve izgovore da niste mogli i tome sli no.

Redovno nam šaljite vaše operativne izveštaje i o situaciji na vašem sektoru.

Po likvidaciji St. Petra, Stab odreda mora prona i najpogodnije i najslabije ta ke za dalje napade. Sara ujte sa Op. štabom za Hrvatsku Istru i sa jedinicama IX korpusa.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

POLITKOMESAR
Jože Brilej Bolko

KOMANDANT PUKOVNIK
Rajko Tanaskovi

(Zig)

BR. 93

**IZVEŠTAJ ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE OD 26. FEBRU-
ARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O
NAPADU NEPRIJATELJA NA KAMNICKO-ZASAVSKU
GETU¹**

STAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV I PO SLOVENIJE
Na položaju, 26. II 44.
Br. 451

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO SLOVENIJE

Dana 24. II 1944., u 8 asova, u tri ku e u selu Oklo kod Brda, Kamni ko-zasavsku etu planski je napala policija (i »raztrganci«).²

I. Naši gubici

a) u ljudima: mrtvih ima 48 partizana i 9 udarnika OK VOS-a Kamnik.

Zarobljenih ima 25 drugova i 3 drugarice (svi novomobilisani),

ranjena 3 druga.

Na mestu se nalazilo 105 ljudi, od toga 63 naoružana.

17 leševa zakopali su na mestu, 40 u Ihanu.

Poginuo je komesar ete drug Boris,³ 2 politdelegata i jedan vodnik. Sekretar OK-a Kamnik drug Marjan⁴ spasao se kao i teško ranjeni na elnik OK VOS-a Stane.⁵

b) Materijalni gubici: Izgubljen je, odn. uništen, 1 naš puškomitraljez, oko 60 pušaka, 1 mitraljez grupe bezbednosti i sve bombe, municija, pištolji što su pripadali poginulim drugovima, kompletna oprema, dokumenti ete, imeni ni spisak drugova, dokumenti OK-a, dok su dokumenti VOS-a spaseni.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 332/III.

² Vidi dok. br. 99 i dok. br. 56, primedbu br. 2.

³ Simon Šlpar

⁴ Franc Zupan i

⁵ Slavko Dobovšek

Ku e su bile zapaljene.

c) Posledice gubitaka:

1. Moral stanovništva u kamni kom okrugu je veoma opao te smo zbog toga na terenu teže izvoditi mobilizaciju. Majke svakodnevno dolaze do popaljenih kuća da traže svoje sinove.

2. Veliki udarac za našu vojsku predstavlja razbijanje čete i gubitak oružja. Od ove čete upravo smo hteli da formiramo dve.

Moral u četi bio je na vrhuncu, a disciplina osrednja. Zbog lepog nastupa i spoljnog izgleda četa je bila kod stanovništva omiljena. Samo nekoliko pojedinaca je u poslednje vreme izazvalo otpor zbog nepravilnog ponašanja.

3. Četa je u poslednje vreme transportovala preko 400 naoružanih preko Save. Transporti i mobilizacija tekli su u najboljem redu, a četa je mobilizacijom jačala i u oružju, tako da je imala već preko 50 naoružanih. Formiranjem dveju četa mogli bismo da izvodimo mobilizaciju odjednom na dva sektora (OK Kamnik i OK Litija) i još bi ostalo ljudi za prenos materijala u 6. SNOUB, koja operiše u Savinjskoj dolini.

4. Razbijanjem čete u stvari je razbijen odred, koji sa preostalim snagama neko vreme ne može i da izvršava svoje zadatke u skladu sa potrebama.

II. *Gubici neprijatelja:*

Partizani koji su se probijali i partizani i udarnici u kućama pružali su ogorčen ali bezuspešan otpor, zbog brojnog automatskog oružja (imali su samo automate i mitraljeze) neprijatelja: minobacača, tromblona i dve protivtenkovske puške. I pored toga poginulo je 10 Nemaca.

III. *Uzroci:*

1. U četi se nije nalazio Štab odreda, jer je organizovao kanal preko Save kod Litije. Mada je Štab odreda odmah otišao u četu, četa je saznao za borbu koju je četa vodila dan ranije i u kojoj je bio ranjen komandir Nace,® ipak je stigao 2 sata prekasno.

2. Komanda čete nije bila sposobna da vodi organizovanu borbu, odn. proboj. Dan ranije ranjen je komandir drug Nace. a zamenik komesara i zamenik komandira nalazili su se kod zaštite, koju je četa dala za obezbeđenje Partijske škole Oblasnog komiteta za Štajersku. Komesar drug Boris nije se snašao i poginuo je među prvima.

* Janez Brlec

3. Položaj je bio nepovoljan — u dolini, oko kuća i istina i ivice [brda].

4. eta nije bila dovoljno obezbeđena. Imali su 4 stražarska mesta, koja su bila slabo postavljena. Patrole su poslali baš u trenutku kad je započeo napad. Obaveštajci su išli od Domžala do Ihana ali su se tu zbog blokade policije zaustavili. Tako se više nije mogao vratiti ni seljak koga je eta sat ranije poslala u dolinu jer je pri povratku već sreo nemačku kolonu. Stražar je opalio četiri puta a pri petom metku policajac mu je automatom izbio pušku iz ruku. Za to vreme ivice oko kuća bile su već zaposednute.

5. Konspiracije nije bilo. eta se premestila u jutarnjim časovima. Dan ranije nalazila se u kompromitovanoj Brezovici, posle toga je već prešla u Dobrovlje, a odatle u jutarnjim časovima jedva 1 km daleko u Oklo kod Brda, koje je od triju uporišta udaljeno oko pola sata.

6. U selu gde se eta nalazila boravio je sin one dvojice izdajnika koje je kamnik VOS likvidirao zbog izdaje i OK-a, koji se tamo već zadržavao. Doznali smo da su Nemci to selo već kontrolisali baš zbog zadržavanja OK-a. Rukovodioci OK i udarnici VOS-a stigli su u etu neposredno pred napad.

7. U napadu je učestvovalo 80—100 policajaca, gestapovaca i raztrganaca. Iz Domžala su stigla tri putnička automobila i tri kamiona. Policija je bila odlično naoružana i bezboga je jurišala, naročito zbog toga što je bilo poznato da se u etu nalaze i nenaoružani borci, koji su najviše stvarali paniku i pometnju.

Gubici terenske ete u partizanima i oružju znaće za našu zonu isti udarac kao 1942. godine katastrofa Pohorskog bataljona. Zbog presudnih posledica tih gubitaka, komesar IV operativne zone drug Ciril, koji je kao sam na centru bio u to vreme jedini odgovoran za odred, smatra da može od sada raditi na centru samo kao vršilac dužnosti politkomesara zone te se time stavlja na raspoloženje Glavnog štabu. Glavni štab neka na osnovu izveštaja Štaba zone, obavestajnog centra zone, OK Kamnik, Oblasnog komiteta za Štajersku razmotri momente koji su doveli do toga i preduzme potrebne mere.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
Ciril Ribičić

Komandant:
odsutan

BR. 94

**IZVEŠTAJ ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE OD 27. FEBRU-
ARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O
AKCIJAMA ISTOCNOKORUŠKOG ODREDA OD 14. DO 19
FEBRUARA 1944. GODINE¹**

**STAB
IV OPER. ZONE
NOV I POS
Br. 455.**

Na položaju, dana 27. II 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO SLOVENIJE

RATNIIZVEŠTAJ

14. II 1944. 2. eta Isto nokoruškog odreda uništila je dalekovod Velenje — Zerjav. U jame rudnika olova zbog po-
manjkanja elektri ne struje prodrila je voda i tri dana osetno
ometala rad.

18. II 1944. uništena je velika pilana, koja je radila
isključivo za okupatora. Uništena su dva puna remenska po-
gona, cirkular, mašina za struganje i više manjih, potpuno novih
mašina za obradu drveta.

19. II 1944. jedinice istog odreda ispraznile su dve radnje
u Sol avi, pretesterisale stubove na dužini od 300 m, zaplenile
mnogo uniformi i drugog materijala. Likvidirale su 1 izdaj-
nika i mobilisale 17 lica. Uništen je sav nema ki propagandni
materijal.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
Ciril Ribi i

Komandant:
o d s u t a n

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 332/III.

BR. 95

IZVEŠTAJ ŠTABA 1S. DIVIZIJE OD 27. FEBRUARA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O POKRETU
PODRE ENIH JEDINICA NA NOVE POLOŽAJE I O BOR-
BAMA KOD s. MAROL E I ORTNEK¹

STAB
XVIII DIVIZIJE NOV I POJ
OPERATIVNI ODSEK
položaj, dana 27. II 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV i POS
ŠTABU VII KORPUSA NOV i POJ

Položaj

Dnevni izveštaj

1.) *Sektor Ko evje:* Situacija je bez promene. Posada broji oko 800 ljudi i pored automatskog oružja naoružana je artiljerijom srednjeg kalibra, teškim i lakim baca ima. Uporište je utvr eno, okruženo bunkerima, koji su povezani saobra ajnicama i opasani bodljikavom žicom. Raspolaže i sa nekoliko manjih tenkova i automobila. Neprijatelj nije vršio nikakav ispad.

Sektor Vel. Laš e: U uporištu Vel. Laš e situacija je bez promene. Posada broji oko 600 ljudi, od kojih oko 500 domobrana. Pored automatskog oružja neprijatelj raspolaže i sa nešto artiljerije srednjeg kalibra, teškim i lakim baca ima. Uporište je utvr eno te se bunker i nalaze i u samom uporištu. Povezani su saobra ajnicama. Oko uporišta iskopan je jarak za stoje i stav sa nadstrešnicom. Uporište je opasano ži anom preprekom. U bunkerima neprijatelj danono no drži posade i osvetljava ih svetle im raketama. Najutvr enija ta ka uporišta je Sv. Rok, gde je u bunkeru smeštena jedna haubica od 100 mm. I ova ta ka opasana je ži anom preprekom.

2.) Štab divizije sa svojim užim štabom nalazi se u selu Sv. Gregor, dok su svi ostali odseci, kao i podoficirska i politika škola, smešteni u selu Hrib.

Jedinice brigada su danas napustile dosadašnje položaje i pošle da zauzmu nove položaje u smislu izdate naredbe, iji prepis smo vam poslali zajedno sa skicama uporišta.²

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 27/11.

² Odnosi se na naredbu u vezi s napadom na Velike Laš e. Vidi dok. br. 88.

3.) Ju e su naše jedinice rušile prugu i telefonske i telegrafske stubove te izradile drumske barikade od balvana. Tako er su uništile i most od pilane Ortnek prema Zlebi u.

Ju e je neprijateljska grupa, ja ine 60—80 ljudi, napala položaje I bataljona X brigade. Bataljon je odmah rasporedio svoje ete od sela Grebenje — Jun e prema Marol ama i oterao ih mitraljeskom vatrom. Istovremeno je II bataljon postavio zasedu na cesti Laš e — Ortnek. Neprijateljska kolona u ja ini od 80 ljudi približila se našoj zasedi. Zaseda ju je pustila na udaljenost od 100 m i onda iz svega oružja otvorila vatru na protivnika. Posle toga je zaseda izvela juriš i nagnala neprijatelja u pani no bekstvo. Tom prilikom naše jedinice su zaplenile deo radio-stanice i jedan kompletan sanduk, u kojem se nalazilo: akumulator, baterije, rezervne lampe, antena i taster. Zaplenjen je jedan pištolj i jedan oficirski šlem. Posle povlaenja neprijatelja na snegu su se videli veliki krvavi tragovi, po emu se zaklju uje da je neprijatelj imao prili ne gubitke. Naše jedinice nisu imale nikakvih gubitaka ni u materijalu ni u ljudstvu. Neprijatelj je bio u belim mantilima. Primili smo izveštaj da je tom prilikom poginuo jedan neprijateljski oficir.

4.) Moralno i zdravstveno stanje divizije: dobro.

5.) Po jedinicama izvo ene su pripreme za akciju i zbog toga nije održana vojna nastava.

6.) Politi ka nastava izvo ena je po svim jedinicama. Na njoj se raspravljalo o današnjem položaju i cilju naše borbe. itani su i komentarisani radio-izveštaji.

Štab divizije održao je sastanke sa svim jedinicama brigada i predo io im važnost i zna aj predstoje ih akcija.

7.) Jedinice nisu prire ivale mitinge.

8.) Brojno stanje: po spisku	—	—	—	—	2.680
u rashodu	—	—	—	—	369
na licu	—	—	—	—	2.311

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
N. Majcen'

Komandant
Janko Rudolf

^s Nace Majcen

BR. 96

**NAREDBA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD
FEBRUARA 1944. ŠTABU 14. DIVIZIJE O NJENOM POD-
RE IVANJU ŠTABU 4. OPERATIVNE ZONE¹**

**GLAVNI STAB
MOV I PO SLOVENIJE
28. 2. 1944.
Br.: 13/44.**

ŠTABU XIV DIVIZIJE NOV i PO SLOVENIJE

Da omogu imo ve u operativnu koordinaciju svih jedinica na teritoriji Štaba IV operativne zone i da prema potrebi omogu imo i me usobnu pomo tih jedinica u oružju i kadrovima

n a r e u j e m o :

1.) XIV divizija NOV i PO Jugoslavije prelazi u sastav IV operativne zone NOV i PO Slovenije te je u svakom pogledu podre ena njenom Štabu.

2.) Štab IV operativne zone NOV i PO Slovenije mora da smatra XIV diviziju osnovnom udarnom jedinicom i mora paziti da, nepravilnim zahvatima u njen sastav, ne onemogu i, odn. ne ometa dalji razvitak u tom pravcu.

3.) Štab IV operativne zone neka po jedinstvenom planu rukovodi operacijama svih svojih jedinica, a pre svega XIV divizije te VI i XI brigade, na na in da se ove jedinice koordiniranim akcijama na široj teritoriji me usobno potpomažu. Jedinice neka kao celina sa injavaju zajedni ku udarnu snagu IV operativne zone. Prema potrebi i mogu nosti neka Štab IV O. Z. organizuje zajedni ke ofanzivne akcije svih gore pomenutih jedinica, koje u takvom slu aju može da skoncentriše i na užem terenu, a da ih posle toga unapred pripremljenim manevrom opet brzo rasporedi u akcije na širem terenu, te na taj na in omogu i vešto manevrisanje u slu aju nema kih koncentracija.

4.) Ova mera potrebna je i radi ve eg planskog sadejstva i izvo enja mobilizacije na itavom terenu IV O. Z.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
B. Krajger

Komandant — general-major:

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 335/11.

BR. 97

**RADIO-DEPEŠA ŠTABA 7. KORPUSA OD 28. FEBRUAR^
1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O LIKVI.
DACIJI NEPRIJATELJSKOG UPORIŠTA SV. ANTON KOD
ZDENSKE VASI¹**

28. II. 1944. u 10 asova²

Stab VII korpusa: Danas ujutro, nakon artiljerijske pripreme koja je poela u 7 asova, naši borci su na juriš napali uporište kod Sv. Antona.³ Topovima su potpuno razbili bunkere i crkvu. Naše jedinice su na juriš zauzele 2 bunkera i crkvu. Nakon žestoke borbe uporište je bilo likvidirano. Neprijatelj je imao 2 mrtva i veliki broj ranjenih. Zaplenjen je 1 puškomitraljez i ostali materijal. — Napad na Vel. Laš e po eo je danas ujutro artiljerijskom vatrom, ali ta njih vesti još nema. — Prilikom napada na uporište Sv. Anton neprijatelju su stigla u pomo 2 tenka, koje su naši borci zapalili i uništili. Isto tako su zaustavili i odbili napad 1 voza, koji je stigao u pomo neprijatelju. Sa drugim vozom, koji je posle podne stigao iz Ljubljane, još se vode borbe. — Danas uve e po eo je glavni napad na Zdensku Vas. — Frenk.⁴

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 84.UI.

² Izveštaj je pisan 28. februara 1944. u 22 asa.

» Vidi dok. br. 88, 101, 102 i 105.

* Josip Zornada. Poginuo septembra 1944. u s. Otave kod Bloka.

BR. 98

**IZVEŠTAJ ŠTABA 9. KORPUSA OD 28. FEBRUARA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBAMA
JEDINICA 30. DIVIZIJE OD 15. DO 20. JANUARA 1944. GO-
DINE¹**

**STAB
IX KORPUSA NOV I POJ
OPERATIVNI ODSEK**

Položaj, 28. febr. 1944.

Op. broj 134.

GLAVNOM ŠTABU NOV i POS

Na osnovu podataka jedinica i Štaba XXX divizije i na osnovu li nog posmatranja organa Štaba IX korpusa, operativni odsek našeg Korpusa detaljno je analizirao nema ku ofanzivu na jedinice XXX divizije u vremenu od 15. do 20. 1. 1944. Na osnovu svih sakupljenih podataka izra ena je grafi ka analiza toka nema ke ofanzive i reakcije naših jedinica.

Pored grafi ke analize operativni odsek daje slede e, po danima sre ene, hronološke napomene:

15. 1. 1944.

Nema ke motorizovane kolone vršile su ofanzivne operacije u rejonu Krasa i Vipavske doline s namerom da o iste ovaj sektor kako bi u vreme ofanzive na XXX diviziju imale slobodnu pozadinu. U toku ove ofanzive neprijatelj nije uspeo da nanese našim jedinicama gubitke ili štetu, jer su jedinice veštini manevrisanjem uspele da izbegnu ja i dodir sa njim. Bile su to jedinice Južnoprimeorskog odreda. Stvarni rezultat ofanzive na ovaj sektor bio je: paljenje ve eg broja ku a u Vipavskoj dolini i predelima Krasa, plja kanje i odvo enje ve eg broja terenskih radnika. U tome su pored nema kih i turkestan-skih jedinica u estvovala i grupe belogardista.

Naša obavestajna služba nije mogla, na osnovu neprijateljske aktivnosti u toku toga dana sakupiti podatke prema kojima bi mogla doneti zaklju ak da neprijatelj namerava da preduzme ve u ofanzivu. Na ostalim sektorima nisu zapažene nikakve ve e koncentracije, ni ve i pokreti. Naprotiv, na osnovu pokreta i izjava neprijatelja, moglo se do i do zaklju ka da je to iš enje [preduzeto] usput, prilikom pokreta prema Postojni i dalje prema istoku. Nismo verovali svim tim izjavama nepri-

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 22/1.

natelja jer on esto daje takve izjave a odmah zatim vrši pokret na suprotni sektor (u toku jedne noći).

16. 1. 1944.

Naša predviđanja o mogućnosti preduzimanja ofanzive od strane neprijatelja na sektor XXX divizije poela su tog dana da se pokazuju kao tačna. Najpre su zapažene veće koncentracije u Gorici i dolini Soče (naročito na sektoru između Gorice i Sv. Lucije).² Istovremeno su neprijateljske kolone, prateći oklopnim kolima preduzele pokret do Ravnice a odmah zatim poela da popravljaju razrušenu cestu kod sela Sedovec (između Ravnice i Trnovoga). Na osnovu tih podataka zaključili smo da neprijatelj namerava da izvrši napad iz doline Soče u pravcu Čepovana, a istovremeno da jakim kolonom prodre u pravcu Trnovo — Lokve — Čepovan, a postoji mogućnost da sa trećom kolonom [prodre] iz pravca Sv. Lucije preko Dolenje Trebuše na Lažnu. Cilj ovog manevra sa tri strane bio bi uništenje svih naših snaga na prostoru Čepovanske kotline. Na osnovu ovakve ocene situacije izdali smo svim jedinicama naredbu da, preko obaveštajnih organa, sakupe detaljne podatke o koncentracijama, pokretima i, prema mogućnostima, namerama neprijatelja. Naročito pažnju posvetiti pravcima: Gorica — Trnovski gozd, Gorica — Čepovanska kotlina, Ajdovšina — Predmeja, dolina Soče — Banjška planota i svim pravcima koji vode iz Sv. Lucije na Banjšku planotu i u pravcu obe Trebuše. Toga dana uveče primili smo podatke od svih obaveštajnih organa da nisu primećeni nikakvi pokreti iz Soške doline, samo je nešto pojačan promet između Gorice i Sv. Lucije. Nasuprot tome [obavešteni smo] da su se neprijateljske kolone zadržale u rejonu Ravnice i da još nisu uspele da poprave porušenu cestu, iako su za rad koristili i stanovništvo. Na osnovu svega toga odlučili smo da izvršimo nov raspored jedinica XXX divizije³ i to:

18. brigada ostaje na sektoru Dolnji, Srednji i Gornji Lokovec s tim da odredi potrebne snage za obezbeđenje u pravcu Sv. Lucije i šalje patrole što dalje u dolinu Soče a na ulazu u Čepovansku kotlinu treba da uhvati vezu sa 17. brigadom. U slučaju napada neprijatelja ne sme prihvatiti frontalnu borbu, već naprotiv mora pustiti neprijatelja na takav teren na kojem će moći da izvrši koncentričan napad na njega sa svih strana i da ga uništi.

17. brigada (koja ima jedan bataljon u Lokvama, jedan u Srednjem Lokovcu a jedan na putu od Soče u pravcu Lo-

² Danas Most na Soči.

³ Vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 90.

kovca) u toku no i 16/17. 1. 1944. treba da izvrši pokret i rasporedi se za odbranu na sektoru Voglarji — Trnovo — Krnica s **tim** da zadrži jedan bataljon u rezervi u selu Nemci. Sve jedinice moraju biti na svojim položajima u toku no i i uhvatiti **vezu** desno sa 18. brigadom a levo sa 19. brigadom na sektoru **Predmeje**. Naro ito treba obratiti pažnju na pravce Ravnica — Trnovo, Vitovlje — Krnica — Nemci.

19. brigada nalazila se na putu sa sektora Logatec u pravcu Predmeje, ali sve jedinice još nisu stigle na taj sektor. Jedinice su bile prili no umorne zbog borbi na sektoru Dolomita i dugih marševa.

Sve jedinice izvršile su određene pokrete. Izgleda, međutim, da su jedinice 17. brigade zakasnile sa zaposedanjem položaja, tako da je u zoru 17. 1. 1944. jednoj neprijateljskoj koloni uspelo da se preko Krnice probije do sela Nemci.

17. I. 1944.

Neprijateljske kolone su rano ujutro izvršile pokret iz Ravnice, Sedovca i, ojačane novim snagama iz Gorice, napale jedinice 17. brigade. 1. i 2. bataljon 17. brigade uspešno su odbijali neprijateljske napade na sektor Voglarji — Krnica, sve do trenutka kada su saznali da je neprijatelju uspelo da zauzme selo Nemci. Pojavljivanje Nemaca iza leđa 1. i 2. bataljona veoma je oslabilo odbrambenu snagu svih boraca, naročito zbog toga što se u prvom momentu nije moglo utvrditi kakav je položaj. Uz pomoć jake artiljerijske vatre i oklopnih kola neprijatelj je uspeo da zauzme selo Trnovo. Naše jedinice su se povukle i zadržale se na prvim položajima severoistočno od Trnovog. Neprijateljska kolona, koja se probila u selo Nemce (verovatno manji »trup«), povukla se odmah pošto je minirala gotovo celavo selo i zapalila ga. Za ovo snosi prilično krivicu 3. bataljon 17. brigade koji je u prvom trenutku bio iznenađen zbog slabog obezbeđenja i zato što je napustio položaj ne ispalivši ni jedan jedini metak i pustio neprijatelja da za i za leđa itavoj brigadi.

Oko 10 časova pre podne situacija na tom sektoru bila je veoma teška i nejasna. Štabu brigade nije uspelo da održi jedinice u svojim rukama. Takođe izgleda da tokom noći nisu zauzeli pravovremeno položaje, niti ih potpuno obezbedili, jer se inače ne bi dogodilo da neprijatelj neopaženo stigne u selo Nemce. Pošto je postojala mogućnost da se neprijatelj probije do Lokava i ugrozi leđa 18. brigadi, naredili smo da 18. brigada odmah pošalje jedan bataljon u pravcu Lokava.⁴ Odmah posle

⁴ Vidi tom VI. knj. 10, napomenu br. 5 uz dok. br. 104.

dolaska uputili smo ga u pravcu s. Nemci gde se ve nalazio naš operativni oficir major Šorovi .

Dok se 3. bat. 18. brigade nalazio na putu prema Lokvama, neprijatelj je napao delove 18. brigade u Srednjem Lokovcu. Zahvaljuju i brzom radu Štaba 18. brigade, koji je zbog dolaska 3. bataljona, morao u poslednji as da napravi potpuno nov raspored svojih snaga, neprijatelj je za prvi momenat zadržan ispred Srednjeg Lokovca a zatim je na njega izvršen napad sa oba boka iz Doljnog i Gornjeg Lokovca. Uspešnom manevrisanju dosta je doprinela patrola Štaba XXX divizije koja se nalazila u Srednjem Lokovcu.⁵ Posle podne su jedinice 18. brigade prešle u protivnapad i jurišima, koji su se ponovili nekoliko puta, uspele u sumrak da neprijatelja odbace u pravcu Av a i Kanala. U to vreme zaplenili su itavu neprijateljsku komoru; oko 40 konja, 12 kola i sav materijal i municiju koja je bila u njima.

Manevar okruženja predvi en od strane Štaba 18. brigade potpuno je uspeo i samo zahvaljuju i no i i bekstvu neprijateljska kolona spasla se od potpunog uništenja.

Istog dana je neprijatelj, koji je dolazio iz pravca Ajdovš ine, napao 19. brigadu. Borbe u kojima su u estvovali 1. i 3. bataljon 19. brigade trajale su itavo poslepodne. 2. bataljon ove brigade nalazio se na putu ka selu Nemci i zadržao se na sektoru Cavena tako da uopšte nije u estvovao u borbi. Uprkos nadmo nijim snagama, po broju i naoružanju, [neprijatelju] nije uspelo da zauzme Predmeju. Zbog toga je uputio jednu kolonu preko Cavena i zatim sa tog pravca napao s le a 3. bataljon, koji je na taj na in bio prisiljen da se povu e, pošto 2. bataljon, koji se nalazio na Cavenu, nije ništa preduzeo protiv te neprijateljske kolone. U sumrak su neprijateljske kolone zauzele Predmeju a 19. brigada se u redu povukla.

Pošto su se neprijateljske snage zadržale u Trnovom i pošto je major Šorovi uspeo da sakupi jedinice 17. brigade, odlu io je da tokom no i izvrši jak demonstrativni napad na Trnovo, spre i planove neprijatelja i unese zabunu u njegove redove. U li asova uve e izveo je napad sa dva bataljona 17. brigade i 3. bataljonom 18. brigade. Tre em bataljonu uspelo je da se probije u selo ali se zbog velike nadmo nosti neprijatelja morao povu i. Neprijatelj je cele no i pucao na sve strane dok su se 3. bataljon 18. brigade i sve jedinice 17. brigade povukle u selo Lokve.

18. I. 1944.

Neprijatelj je koncentrisao ve e snage na sektoru Trnovog i Predmeje. Po svemu je izgledalo da namerava nastaviti sa

⁵ Vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 104.

napadima u pravcu Lokava i Cepovana, jer je bilo predviđeno da u roku od dva dana o istom ovaj sektor (što smo saznali od zarobljenika). U dolini Soče nismo mogli opaziti ništa na osnovu čega bismo mogli zaključiti da neprijatelj ima nameru da ponovi napad iz tog pravca. Ipak smo, za svaki slučaj, zadržali na sektoru Lokovca 18. brigadu (bez 3. bataljona) jer je i dalje postojala mogućnost da se neprijatelj brzo koncentriše na području Kanala a zatim ponovi napad. Ova mogućnost postojala je pre svega zato što su se u Gorici još uvek zadržavale jake snage.

17. brigadu i 3. bataljon 18. brigade rasporedili smo na položajima oko Lokava s tim da vrše stalna izviđanja u pravcu Predmeje i sela Nemci.

Umesto očekivanog napada iz pravca Trnovog i Predmeje neprijatelj je oko 8 časova ujutro, i ponovo oko podne, bombardovao selo Lokve, tako da je srušio ili ošteti skoro sve kuće, a u prvom redu one u kojima je pre toga stvarno bila smeštena vojska. Naše jedinice su delimično pucale iz automatskog oružja na avione, koji su nisko leteli, i izgleda da je patrola Štaba IX korpusa pogodila avion koji je kasnije pao negde u Vipavskoj dolini. Da su sve jedinice otvorile vatru iz automatskog oružja, verovatno bi pogodile i ostale avione. Prilikom bombardovanja bio je samo 1 ranjen. Sve jedinice su mirno ostale na svojim položajima.

Komora i odseci Štaba IX korpusa bili su ujutro evakuisani u Lažnu, jer prema podacima obavestajne službe, u tom pravcu nije pretila nikakva opasnost. Oko 13 časova je, međutim, jedna neprijateljska kolona, koja je stigla iz Idrije preko Gorenje Trebuše, iznenada napala odseke i komoru Štaba IX korpusa u selu Lažna, kojima je u poslednjem trenutku uspelo da se rasporede na položajima oko sela. Posle tročasovne borbe povukli su se u pravcu Cepovana, a Nemci su se vratili u Idriju. Do napada je došlo zbog slabog obezbeđenja i slabe obavestajne službe onih koji su tu grupu vodili. Da su pravovremeno obavestili Štab Korpusa (Lokve) o pokretu neprijatelja preko Gorenje Trebuše, do napada i gubitaka ne bi došlo, jer su postojale mogućnosti i snage da se neprijatelj sačeka u Lažni i uništi. Izgleda da je i to bio odabrani »trup« koji je hteo da unese zabunu u naše redove i skrene pažnju od glavnog pravca, od Trnovog i Predmeje, na ovaj pravac.

U toku toga dana nije bilo drugih značajnijih događaja.

19. 1. 1944.

Pred zoru je ponovo izvršen raspored snaga 18. brigade: 2. bataljon bio je raspoređen na položajima oko Lokava tako

da su u tom trenutku na tim položajima bili Stab 18. brigade i dva bataljona. 1. bataljon 18. brigade bio je, me utim, raspore en na položajima oko Lažne sa zadatkom da obezbedi pravce od Gorenje Trebuše, Dolenje Trebuše i Vrata i da istovremeno posluži kao rezerva snagama oko Lokava.

17. brigada sa Štabom divizije i Štabom Korpusa ostala je uglavnom na istim položajima kao dan ranije (oko Lokava).

Toga dana pre podne neprijatelj je izvršio jak napad na naše položaje oko Lokava iz pravca Trnovog i Predmeje. Sve okolnosti govore su u prilog tome da e neprijatelj toga dana izvršiti napad iz pomenutog pravca s ciljem da osvoji Lokve i o isti Cepovansku dolinu, Trnovski gozd i Banjšice. Posle teških gubitaka 17. 1. 1944. na Banjšicama (kod Lokovca) neprijatelj više nije imao snaga da obnovi napad iz doline So e a tako er nisu zapaženi nikakvi pokreti iz pravca Sv. Lucije ili Idrije.

Na osnovu svih tih podataka bilo je jasno da e glavni neprijateljski napad biti u pravcu Lokava. Radi toga je, na predlog komandanta 18. brigade, doneta odluka da se položaji ne zauzmu izme u cesta koje vode iz Predmeje i Lokava, ve da se neprijatelj pusti na otvoreni teren oko Lokava i da se tu uništi. Ova odluka pokazala se kao najbolja jer je neprijatelj sa svojim kolonama stvarno ušao u selo Lokve. Ovaj pokret štitio je topovskom vatrom sa položaja južno od Lokava, ali nije imao uspeha jer su njegove kolone pale pod unakrsnu vatru sa naših položaja koji su imali oblik potkovice. Da bi neprijateljski poraz bio što ve i sve naše jedinice izvršile su nekoliko juriša na jake neprijateljske grupe u Lokvama i zadale neprijatelju ogromne gubitke. Tom prilikom su ga nekoliko puta naterale u bekstvo na polazne položaje. To se ponavljalo sve do no i. Prema predvi enim planovima cilj ovih borbi bio je da se neprijatelju nanesu što ve i gubici, kako bi se položaji održali do no i, a zatim da se sve jedinice povuku na Sentvišku goru. Sve je izvedeno po planu i u toku no i su jedinice 18. brigade sa Štabom Korpusa stigle na Sentvišku planotu u pravcu Lažna — Dolenja Trebuša — Sentviška pl. Jedinice 17. brigade sa Štabom divizije u pravcu epovan — Slap — Sentviška pl.⁶

20. 1. 1944.

Stab Korpusa, Stab XXX divizije i sve jedinice 17. i 18. brigade raspore ene su na Sentviškoj planoti gde su potpuno neometano stigle na odre ene sektore u toku no i posle sukoba sa neprijateljem.

* O borbama kod Trnovog, Lokava i Lokoveca vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 126 i 130.

ZAKLJUČAK

Iz ove kratke analize, iz skica, iz izveštaja kao i na osnovu li nog razmatranja i ocene stvarnog stanja i namera neprijatelja možemo da izvučemo sledeće kratke zaključke:

- 1.) Nemci su imali nameru da koncentriranim napadima, iz doline Soče, iz pravca Gorica — Trnovo i iz Ajdovšine, unište glavninu naše XXX divizije na sektoru Cepovanske kotline i Lokava, kako bi na taj način oistili ovo područje i imali slobodne puteve u dolinu Soče i uz ivicu Vipavske doline. Verovatno im je bilo potrebno bolje obezbeđenje nego ranije radi toga što su tim komunikacijama morali da prevezuju veće snage i materijal. Za ofanzivu su se verovatno odlučili i zbog toga što su naše jedinice sa uspehom rušile komunikacije u dolini Soče (primer od 11. do 12. 1. 1944. kod Avana).⁷ Kasnije se pokazalo da su išćenje vršili i zato da bar za izvesno vreme snabdeju drvima Goricu i Trst (iz Trnovskog gozda).
- 2.) Za izvršenje svih tih zadataka Nemci su koncentrisali veće snage u Gorici i pojačali uporišta u dolini Soče i Ajdovšini. Pošto nisu raspolagali dovoljnim snagama ostavili su u uporištima minimalnu posadu za zaštitu uporišta, a sve ostalo su pokupili i formirali u čete i bataljone. Tako prikupljenom vojskom imali su nameru organizovati uništenje naših snaga. Zbog nedovoljnih snaga nisu ovoga puta mogli postaviti zaprečne linije već su pokušali da se posluže malim odredima »trupova«, pomoću kojih su hteli skrenuti glavnu pažnju naših jedinica na stranu suprotnu od one od koje su nameravali izvršiti napad. Uopšte: hteli su da se posluže svim sredstvima da bi uneli zabunu u naše redove. I ovoga puta su, kao uvek, potcenjivali naše snage, kako po broju tako i po kvalitetu, jer su sa sigurnošću računali da će za dva dana potpuno oistiti teren.
- 3.) Pošto je 17. 1. 1944. razbijena kolona koja je napadala iz doline Soče, neprijateljska komanda ostala je zbunjena jer se stvar nije razvijala onako kako je bilo predviđeno njenim planom. Tek su tada upoznali snagu i vojničko znanje naših jedinica a i njihov napad na Trnovo uticao je na njihov dalji rad. Nemački šablon bio je poremećen i trebalo je poćeti nanovo. Trebalo je ponovo sakupiti proredene jedinice i poslužiti se drugim sredstvima protiv smelih partizana. Da bi dobili u vremenu onoliko koliko im je trebalo da pripreme nove planove i da dobiju nova narećenja od nadrećenih, jer švapski šablon ne dozvoljava inicijativu, zahte-

⁷ Vidi tom VI, knj. 10, dok. br. 63 i 65.

vali su od nadređene komandi da 13. 1. 1944. bombarduju selo Lokve. Mislili su da će se naše snage koncentrisati u Lokvama, i da će bombardovanjem uništiti naše glavne snage i magacine, i na taj način olakšati prodore i napadje svojim jedinicama. Gotovo tri godine borbi protiv partizana nije im bilo dovoljno da bar donekle upoznaju partizansku taktiku i dođu do zaključaka da rušenje kuća po selima ne nanosi nikakvu štetu udarnoj snazi partizana. Rezultat takvog postupka videli su sutradan sami kad su ih jedinice, koje su dan ranije bombardovali, razbile.

- 4.) Posledica takvog rada i sporosti nema ke komande bila je da su naši štabovi mogli potpuno tačno proceniti situaciju, koncentrisati svoje snage i prihvatiti borbu sa neprijateljem na mestu i u vremenu koji našim jedinicama najviše odgovaraju.
- 5.) I u ovoj ofanzivi došli su do izražaja razlike u kvaliteti štabova i vojske. Na pr.: štab i svi vojnici 18. brigade su za sve vreme ofanzive pokazivali sve dobre osobine i ovaj štab rukovodio je svojim jedinicama bez greške. Rezultat je bio: razbijena nemačka kolona na Banjškoj planoti, veliki gubici neprijatelja kod Lokava i zaplenjena velika količina ratnog materijala, sa minimalnim gubicima na našoj strani. Štab 17. brigade u borbama kod Trnovog nije se dobro snasao (17. 1. 1944) iako je od štaba Korpusa primio detaljna uputstva. I ovog puta došle su do izražaja sve slabe strane ovog štaba (sporost, nemarnost i slab uticaj na podređene). U toku borbi kod Lokava 19. 1. 1944. štab i vojnici ove brigade pokazali su da ne zaostaju mnogo za ostalima. 19. brigada (2. bataljon) pokazala je veoma dobar kvalitet prilikom odbrane položaja oko Predmeje. Ova brigada imala je nezgodu jer je u istom vremenu borbi komandant bio službeno odsutan a njegov zamenik je poginuo, te prema tome nije bilo odluke rukovodjenika koje bi uticalo na dejstva 2. bataljona. Ipak je, zahvaljujući dobrom kvalitetu vojnika i nižeg komandnog kadra, nanela neprijatelju velike gubitke i uspela da se tokom noći od 17—18. 1. 1944. povuče u pravcu juga bez većih gubitaka.
- 6.) Štab XXX divizije je pomoću štaba Korpusa korisno uticao na dejstva svojih jedinica i tom prilikom pokazao veliki napredak u poređenju sa onim što je bilo u mesecu novembru. Neprijateljska ofanziva je praktički potpuno propala. Neprijatelju nije uspelo da izvede operacije prema unapred predviđenom planu, niti da nanese gubitke našim snagama. Naprotiv, neprijateljski gubici bili su ogromni i iznosili su skoro 20 : 1 u našu korist. Ništa mu nisu pomogli ni nadmoćna naoružanja, ni bombardovanje, ni upotreba oklopnih je-

dinica, sve to nije bilo dovoljno da bar donekle poremeti naše planove. Staviše, sve su naše akcije izvršene ta no u minut, kako je bilo predviđeno. Nikako se ne mogu ubrojiti u njegov uspeh tri privremeno okupirana ili kontrolisana sela, za koja je morao punih etiri dana da vodi ogor ene borbe i da ih plati sa više od 500 žrtava.

Na osnovu svih operacija naših jedinica za vreme neprijateljske ofanzive vidi se da dobro organizovana obaveštajna služba, sa pravilnom upotrebom partizanske taktike, vodi sigurnom uspehu. Ove borbe su pokazale da neprijatelju baš ništa ne koristi njegova nadmo u teškom naoružanju ako su jedinice moralno raspoložene za borbu i ako njima rukovode dobri štabovi koji do tan ina poznaju taktiku partizanskog ratovanja ste enu iskustvom. Pokazalo se i to da neprijatelju nije dovoljno broj ana nadmo za postizanje uspeha jer i manje jedinice, sastavljene od hrabrih boraca, mogu da razbiju ja e neprijateljske kolone ako izvrše udare u pravo vreme i na terenu gde neprijatelj nema mogu nosti da upotrebi svoje snage i naoružanje.

Najve u ulogu igra ovde iznena enje a ukoliko je ono povezano sa energijom udarima iz raznih pravaca, onda se neprijatelj ne može sna i niti proceniti pravu ja inu naših snaga.

Kao dokaz za ovo možemo uzeti kao primer napad delova 18. brigade na neprijateljsku kolonu kod Lokovca. Cesti i kratki ispadi sa dobro zakamufliranih položaja daju sjajne rezultate, što je naro ito došlo do izražaja u borbama oko Lokava. Dobro zakamuflirane jedinice i pravilno zaposedanje položaja do maksimuma ograni avaju naše gubitke. I to je došlo do izražaja u borbama oko Lokava kada neprijateljski topovi, uprkos stotinu izba enih granata, nisu ranili ni jednog našeg borca. Do malih gubitaka koje su imali došlo je za vreme juriša. Gubici u jurišu su neizbežni ali su sve manji ukoliko je juriš potpomognut vatrom iz automatskog oružja sa položaja. I to je u borbama kod Lokava dobro sprovedeno.

U tim borbama se pokazalo da je mogu e izvu i sve ranjenike u bilo kakvoj situaciji i pružiti im blagovremeno pomo .

U toku ove ofanzive svestrano je došao do izražaja rad svih štabova, pokazalo se da se akcije mogu izvesti ta no prema predvi enim planovima, pod bilo kakvim okolnostima pod uslovom da su štabovi dorasli svojim funkcijama a vojska vojni ki i politi ki dovoljno pripremljena za teška iskušenja. Pri tome je važno da vojnici imaju poverenja u svoje štabove, etne i ostale komande.

U ovoj kratkoj analizi izvršena su dejstva XXX divizije u vremenu od 15. 1—20. 1. 1944. sa kratkim komentarom a iz priloženih skica⁸ mogu se videti tok i rezultat nema ke ofanzive.

Svi štabovi divizija, brigada i odreda moraju priložene skice i komentar detaljno prodiskutovati na sastancima štabova i izvu i iz njih potrebna iskustva.

Prilog: skice (grafika analiza).

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:

Komandant, pukovnik:

Ambroži

Na elnik štaba, kapetan:

Milutin Dap evi

BR. 99

PISMO OKRUŽNOG KOMITETA KP SLOVENIJE ZA KAMNICKI OKRUG OD 28. FEBRUARA 1944. ŠTABU 4. OPERATIVNE ZONE NOV I PO SLOVENIJE O NAPADU NEPRIJATELJA NA KAMNICKO-ZASAVSKU CETU U SELU OKLO¹

STAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV I PO SLOVENIJE

Br. 461.

Na položaju, dana 28. II 1944.

GLAVNOM STABU NOV i PO SLOVENIJE

Dostavljamo doslovno prepisan dopis OK Kamnik našem štabu po pitanju poginulih iz terenske ete:²

»OK KPS za
Kamni ki okrug

Položaj, dana 27. II 1944.

Stabu IV operativne zone!

Obzirom na situaciju koja je bila krajnje ozbiljna u Oklu, gde je bila napadnuta terenska eta, smatram za potrebno da vas izvestimo o napadu, krivcima itd.

⁸ Sve skice nalaze se u Arhivu IZDG LRS, f. 20/1.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 332 III.

⁵ Vidi dok. br. 93.

Na mestu gde se nalazila terenska eta ve ranije je bio izdan OK Kamnik. Mi smo se povukli. I pored izdajstva, Nemaca nije bilo nedelju dana. Kad je došla eta i mi se s njom dogovorili da zajedno krenemo u rejon Komande, Nemci su u pola osam ujutro sa svih strana napali na one tri ku e. Nemci su imali krajnje povoljan položaj. Pre nego što smo bili o tome informisani, oni su zaposeli sve okolne visove. Mi smo stigli u etu etvrt asa pre napada i odmah smo pozvali na odgovornost komesara ete, druga Borisa³ zašto je prešao baš na to mesto. Tada je svakako bilo prekasno jer su se ve uli prvi pucnji. Naš VOS vrši istragu na koji je na in došlo do izdajstva i o tome emo vas ta no izvestiti.

Sa raznih strana smo uli da je ljudstvo ete bilo pijano ali to uopšte nije istina. Bar mi to nismo primetili. Tako er se pri alo da je eta bila obaveštena, ali ni to nije istina. Sa komandom smo bili zajedno ali ni komanda nije ništa znala o napadu, sve dok nije odjeknuo prvi pucanj. Verovatno je ta no to da je drug Dorè bio o tome obavešten ali on celu stvar nije javio rukovodstvu. Drug Dorè je poginuo pa se ne može pozvati na odgovornost. Dorè je verovatno hteo sam nešto da preduzme ali je i za to bilo suviše kasno. Nemci su svuda okolo imali jaka mitraljeska gnezda, kroz koja se bilo teško probijati. Iz ete je poginulo 47 a od nas 10, ukupno dakle 57. Zarobljenih je bilo oko 20. Takav uspeh Nemci do sada još nisu imali. Zapaljene su i sve tri ku e. Me u ostalima poginuli su i drug Boris, politikomesar, i drug Jovo⁴, komandant VOS-a za kamni ki okrug. injenica je da je eta poslednju nedelju dana, ili još i više, bila bez ikakve kontrole štaba odreda. To nam je drug Boris ispri ao pred sam napad, kad smo ga pozvali na odgovornost zbog njegovog nekonspirativnog kretanja. Kazao je da ve duže vreme nema veze sa štabom odreda, mada su na dogovoreno mesto stalno slali kurira. Iz štaba odreda kurir nije dolazio. Tako je eta bila bez ikakve kontrole i direktiva, koje bi trebalo da prima od tog štaba. Prilikom partijske kontrole u eti, koju je vršio naš OK, konstatovali smo i to da drug Jesen,⁵ komesar odreda, još ni izdaleka nema pojma o važnoj ulozi Partije u vojsci. Sekretara ove elije on je postavio za intendanta. Na taj na in on je Partiju, krompir i pasulj sve zajedno izmešao. Zbog toga u eti nije bilo vrstog kadra, jer se sekretar ete morao baviti intendantskim poslovima, dok je vaspitavanje bilo sporedna stvar. Smatramo potrebnim da se drug Je-

³ Simon Slapar

⁴ Viktor Janež

⁵ Anton Grošelj

sen po tom pitanju svakako pozove na odgovornost, a zbog za-
nemarenja vojni kih dužnosti i drug komandant štaba odreda

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Za OK KPS Kamnik
sekretar Zupan i Franc —
M a r j a n

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
Ciril Ribičić

Komandant:
odsutan

Dostavljeno: Oblasnom Komitetu za Štajersku
Glavnom štabu NOV i POS

BR. 100

**IZVEŠTAJ OPERATIVNOG ŠTABA 4. SLOVENA KE NOU
BRIGADE »MATIJA GUBEC« i 9. SLOVENA KE NO BRI-
GADE OD 28. FEBRUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I
PO SLOVENIJE O NAPADU NA ŠKOFLJICU I O BORBAMA
NA SEKTORU ŠKOFLJICA — GROSUPLJE — TURJAK¹**

**OPERATIVNI ŠTAB
IV i IX BRIGADE
28. II 1944. god.**

**ŠTABU VII KORPUSA NOV I POJ
I GLAVNOM ŠTABU NOV I POS**

1) U Ljubljani se nalazi oko 5.000 neprijateljskih vojnika,
u Škofljici, sa poja anjem kojeg su ju e dobili, nalazi se oko
180 bg., u zamku Lisi je kod Škofljice nalazi se oko 120 bg. i u
Zalogu kod Škofljice nalazi se sa poja anjem oko 110 do 120 bg.

IV brigada ima zadatak da obezbedi osnovni pravac od
Ljubljane — Grosuplja. Brigada je na dan 27. ov. m. dobila
zapovest da sa jednim bataljonom napadne Škofljicu a sa jed-
nim bataljonom vrši obezbe enje i rušenje ceste i pruge Ljub-

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 21.

² Zbog boljeg sadejstva i koordinacije akcija prilikom napada na
Zdensku Vas i Sv. Anton, po nare enju Štaba 7. korpusa formiran je
zajedni ki operativni štab od lanova štaba 4. slovena ke NOU brigade
»Matija Gubec« i štaba 9. slovena ke NO brigade. Vidi dok. br. 88.

ljana — Škofljica³. Jedan bataljon dobio je zadatak da prekopava i minira cestu, kao i da ruši prugu na sektoru Škofljica — Grosuplje.

I bataljon iste brigade 27. ov. m. minirao je prugu u blizini stanice Šmarje — Sap te porušio prugu izme u Škofljice i Šmarja. Uništio je 30 telefonskih stubova i srušio most kod Šmarja. Kada je bataljon došao kod Šmarja, naišao je na neprijateljsku patrolu i s njom se sukobio. Tom prilikom ubijen je jedan bg. poru nik. Kad su naši pitali ko ide, on je odgovorio: poru nik bg. blagajnik. Zatim su naši na neprijatelja otvorili vatru i naterali ga u bekstvo. Neprijatelj je uspeo da odnese mrtve i ranjene.

III bataljon je u toku no i 27. o. m. sa severne strane napao Škofljicu i držao blokadu zamka Lisi je. Zbog brisanog prostora i jakog otpora, a i zbog toga što Zalog nije likvidiran, nije mogao zauzeti Škofljicu. Neprijatelj je dovukao poja anje i sada se u Škofljici, Zalogu i zamku Lisi je nalazi preko 400 neprijateljskih vojnika. Uporišta su me usobno povezana baca- kom i mitraljeskom vatrom. U Škofljici se nalazi jedan brdski top.

IV bataljon iste brigade držao je zasedu i rušio cestu izme u Ljubljane i Škofljice. Prilikom polaska na položaje naišao je na ja u neprijateljsku patrolu, koja je posle kra e borbe naterana u bekstvo. Neprijatelj je imao više mrtvih i ranjenih. Naši gubici jedan ranjen.

Neprijatelj je danas prodirao od Grosuplja sa nešto pešadije i oklopnim vozom. Voz je naišao na minu i izba en je iz šina. Neprijateljska pešadija krenula je prugom i III bataljon sada vodi borbe.

I bataljon nalazi se na brdu iznad Hude Police. III bataljon nalazi se na položaju od Tlaka prema Šmarju, a IV bataljon zaposeo je položaje ispred Pleša.

IX brigada ima zadatak zatvaranja osnovnog pravca Ljubljana — Pijeva Gorica — Turjak.⁴ Brigada je 27. ov. m. primila zapovest da sa jednim bataljonom, u zajednici sa jednim bataljonom IV brigade, likvidira Zalog i Škofljicu. Zbog nemarnosti štaba brigade napad nije po eo u vreme ozna eno u zapovesti. O tome sledi izveštaj u prilogu. Belogardisti su dobili poja anje i pružali jak otpor te naši nisu uspeli da zauzmu uporište. Neprijatelj je imao više mrtvih i ranjenih. Naši su imali tri ranjena.

II i III vršili su temeljito rušenje mostova na cesti Ljubljana — Studenec — Ig — Škofljica, Studenec — Ig i Škofljica — Turjak. Porušeno je 7 mostova. Vršeno je prekopavanje ceste uz pomo stanovništva i partizana kao i postavljanje zaseda.

³ i ⁴ Vidi dok. br. 88.

Taj rad na cesti Škofljica — Turjak obavlja se na nekim mestima i danju.

Na dan 27. ov. m., oko 10 asova pre podne, zaseda III bataljona primetila je kretanje neprijatelja u pravcu naših položaja. Naša zaseda pustila je neprijatelja na 150 metara i na njega otvorila jaku vatru. Neprijatelj je na juriš pokušao da zauzme naše položaje ali su ga naši odbili. Zaseda se nalazila na koti 332, iznad sela Zg. Blato. Borba se vodila do 14 asova kada su naši, dobivši pomoć, naterali neprijatelja da se povuče u uporište. Neprijatelj je imao mnogo mrtvih i ranjenih. Jedan naš novomobilisani borac dobrovoljno se predao. Imali smo jednog lakše ranjenog.

II bataljon IX brigade nalazi se na položajima iznad Gumniša i danas vodi borbu protiv manjih pešadijskih snaga koje nastoje da se probiju ka našim položajima na koti 356. O rezultatu borbe javiće naknadno.

Jedan bataljon nalazi se na položajima iznad Pijave Gorice, a jedan bataljon, sa protivtenkovskim topom, oko Brezja. Jedneta tog bataljona prebacila se na Sv. Rupert i održava vezu sa etom VOS-a koja ima dosta automatskog oružja i sama se javila da sa nama sadejstvuje u akciji. Četa se nalazi u Dobravici i zajedno sa etom iz bataljona IX brigade zatvara taj pravac.

Jedinice IX brigade dosta su umorne zbog dugog marša sa sektora Ribnice na ovaj sektor, kao i zbog borbi i rušenja komunikacija. Mi nastojimo da se odmore koliko je najviše moguće.

Ishrana na ovom sektoru je dosta dobra. Stupili smo u vezu sa privrednom komisijom i preko nje vršimo nabavku hrane.

U selima gde su smeštene naše jedinice belogardisti su, dok mi nismo došli, svakodnevno patrolirali. Za održavanje mitiga sada nema vremena.

Danas je održan sastanak sa štabom IX i IV brigade, sa kritičkim osvrtom na samu akciju.

S obzirom da nemamo direktne veze sa štabom korpusa, nemoguće nam je da svako pola sata dostavljamo izveštaj, zbog udaljenosti naših jedinica. Nastojimo da o svim promenama položaja, kao i o situaciji na našem sektoru, odmah javljamo.

Operativni štab se nalazi u Dreniku.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
Šarli⁵

Komandant — kapetan:
Pet. Brajevi

⁵ Karei Taufer

BR. 101

RADIO-DEPEŠA ŠTABA 7. KORPUSA OD 29. FEBRUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O LIKVIDACIJI NEPRIJATELJSKOG UPORIŠTA ZDENSKA VAS¹

29. II 1944. u 4.30 asova

Stab VII korpusa: Posle teške borbe, koja je vođena 2 dana i 2 noći, naše su jedinice likvidirale neprijateljska uporišta ZdenSKU Vas i Sv. Anton.² Deo posade iz Zdenske Vasi pobegao je u šumu i naši ih borci sada gone. U samom uporištu zaplenjena je ogromna količina ratnog materijala, koji još nije izbrojan. Komandant korpusa vrši pregrupaciju snaga i artiljerije prema Vel. Lašama i Ljubljani. Borbe za Laše vode se već 2 dana,³ ali neprijatelj pruža vrlo jak otpor. Naše jedinice su kod Ljubljane uništile 2 voza, jedan od njih bio je blindiran,⁴ a zaplenili su 1 tenk i veliki broj kamiona. Pruga i cesta između Lavrice — Škofljice — Grosuplja na više mesta su porušene. Svi pokušaji neprijatelja da pomogne okruženim uporištima bili su odbijeni uz teške gubitke po neprijatelja.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 84/111.

² Vidi dok. br. 88, 97, 102 i 105.

³ Vidi dok. br. 88 i 102.

⁴ Vidi dok. br. 100.

BR. 102

**IZVEŠTAJ ŠTABA 7. KORPUSA OD 29. FEBRUARA 1944
RL/AVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O TOKU NA-
PADA NA ZDENSKU VAS¹**

STAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE
Br.

Položaj, 29. II 1944

GL. STABU NOV I POS

Položaj

Dostavljamo vam izveštaj o akciji, koliko smo mogli da saznamo preko telefona. Pismeni izveštaj sa položaja još nismo primili.

Napad na Zdensku Vas² na dan 27. o. m. po eo je pravovremeno. Zbog guste magle nije bilo mogu e osmatrati pad artiljerijskih zrna, tako da je artiljerija slabo ga ala i zrna su padala oko sela. Prilikom napada naša pešadija naišla je na jaku zapre nu vatru, tako da su naše jedinice tu imale 20 ranjenih. Ranjenici su lakši i bili su ve poslati u bolnicu.

28. o. m. u toku dana vo ene su kod Ljubljane manje borbe a napad na Zdensku Vas sa artiljerijom po eo je oko 16 asova posle podne. Vatra je bila jaka i ve oko 21 as uve e primili smo izveštaj da su naše jedinice ju e onesposobile 2 oklopna voza, koji su stigli u pomo , i uništile 2 tenka. Danas, rano izjutra, primili smo telefonski izveštaj, da su naše jedinice zauzele Zdensku Vas i da su zaplenile 2 kamiona, 1 tenk i 1 protivtenkovski top te mnogo pušaka i municije. Tako er su naše jedinice srušile i tre i voz koji je dolazio u pomo . Kod Ljubljane se vode ogor ene borbe.

Za stanje u Vel. Laš ama ne znamo. uje se jaka vatra, pre svega topovska.

Notranjski odred napao je Rakek i zapalio školu u kojoj su se nalazili domobrani.

Ta nije izveštaje telefonom nismo mogli da dobijemo, jer veza sa XV divizijom slabo funkcioniše.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Za na elnika štaba:
kapetan
Gr ar Alojz

Nad. inž.-tehn. sekcije--
major
(potpis ne itak)

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 12/11.
¹ Vidi dok. br. 88, 97, 101 i 105.

BR. 103

IZVEŠTAJ ŠTABA 9. KORPUSA OD 29. FEBRUARA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O AKTIVNOSTI
PODRE ENIH JEDINICA OD 15. DO 29. JANUARA 1944.
GODINE¹

STAB
IX KORPUSA NOV I POJ
OPERATIVNI ODSEK
Položaj, 29. febr. 1944.
Op. broj 135

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
Operativno odeljenje

(Sekcije: Tolmin, Gorica, Idrija, Postojna, Vrhnika, Beljak
1 : 100.000)

Jedinice našeg korpusa imale su u drugoj polovini meseca februara, tj. u vremenu od 15. do 29. febr. 1944 ve i broj akcija, naro ito defanzivnih, koje su bile uvek uspešne. Ofanzivnih operacija ve eg obima u tom periodu uglavnom nije bilo, jer su sve jedinice u prvom redu bile zauzete mobilizacijom. Svi odredi i XXXI divizija imali su mali broj akcija, i to zbog toga što su s uspehom vršili mobilizaciju i u tom periodu (ra una-ju i od po etka) mobilisali preko 1.500 ljudi. Pošto su jedinice bile raspore ene na velikom podru ju, tj. na itavoj teritoriji korpusa, veze su bile slabe tako da još nismo primili sve izveštaje o akcijama i mobilizaciji. Pošto su ovi poslovi sada pri kraju, ta ne podatke mo i emo da dostavimo u idu em izveštaju.

Jedinice XXX divizije imale su i u ovom periodu velikog uspeha. Nanele su neprijatelju velike gubitke u ljudstvu i materijalu. Uprkos tome što je neprijatelj u ofanzivi protiv jedinica ove divizije, na podru ju Brda i Beneške Slovenije, upotrebio preko 4.000 odabranih SS-odeljenja, krajnji rezultat bio je taj da je neprijateljska ofanziva potpuno propala i da su na kraju svake ofanzivne akcije morali da beže u neredu, u najbliža uporišta, kako bi izbegli potpuno uništenje.

I ovoga puta su jedinice XXX divizije pokazale odgovaraju u udarnu snagu i naro ito veliki smisao za protivnapad u prvom momentu i na mestu gde je neprijatelj bio najosetljiviji. Detalje o akcijama ove divizije izne emo prilikom opisivanja akcija hronološkim redom.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 224/III.

U toku ovog perioda svi odredi su upotrebili sve snage za mobilisanje što ve eg broja ljudi. To je jedan od razloga što su svi odredi u tom periodu imali manji broj borbenih akcija nego u ranijim. Sprovedena je i reorganizacija Južno-primorskog odreda (najaktivnijeg od svih). Zbog novog razmeštaja i prelaska na nove sektore sve su jedinice izgubile pri-li no vremena. Tako er je u toku reorganizacija Briško-beneškog odreda jer dosadašnji sastav nije postigao o ekivane uspehe.

Pored ve ih akcija sve naše jedinice, a naro ito odredi, izvršili su ve i broj manjih diverzantsko-sabotažnih akcija, a grupe XXXI divizije i ovoga puta postigle su veliki uspeh u tom pogledu.

Da bismo pružili što ta niju sliku o broju, obimu i rezultatima operacija pojedinih jedinica u sastavu IX korpusa NOV i POJ, dajemo hronološki pregled svih operacija naših jedinica, koje su preduzete odn. o kojima smo primili izveštaje, u vremenu od 15. do 29. februara 1944.

I

XXX DIVIZIJA NOV I POJ

Jedinice XXX divizije izvele su u ovom periodu veliki broj veoma uspehlih akcija i tom prilikom razbile mnogobrojne neprijateljske kolone i svojim protivnapadima prouzrokovale potpun slom neprijateljske ofanzive. I ovoga puta došao je do izražaja dobar kvalitet vojnog kadra i boraca. Naro ito veliki uspesi postignuti su u odbranbenim borbama 19.2. kod Rukina, Klobu arja, Srednjeg, Kambreškog, Pušnog. Posebno treba spomenuti uspešne borbe 19. brigade, prema kojoj je bio usmeren glavni napad neprijateljskih snaga. Zahvaljuju i dobroj obaveštajnoj službi i pravilnoj oceni situacije od strane štabova, nova neprijateljska taktika u toj ofanzivi nije mogla da uspe. Uprkos tome što je neprijatelj izveo koncentraciju i rasporedio svoje snage u što je mogu e kra em roku, uprkos tome što je automobilima dovezao vojsku, mazge i ostali materijal i što je odmah posle silaženja sa automobila otvorio vatru iz svih oru a i upotrebio veliki broj artiljerije, nije uspeo ni da iznenadi, ni da unese zabunu u štabove ili jedinice. Naprotiv, svi su štabovi i jedinice dejstvovali po unapred izra enom planu i za sve vreme borbi brigade su održavale me usobnu vezu a štab divizije uticao je na sve jedinice. Sve jedinice su ta no kako je bilo predvi eno držale položaje do no i a zatim izvršile prelaz preko So e na mestima i u vremenu kao što je bilo predvi eno.

Najvažnije akcije jedinica ove divizije bile su:

13.2.1944: Grupa minera 18. brigade, pod rukovodstvom komandira Tineta, razrušila je auto-put izme u Loga

i Stupice, u dužini od preko 12 m, i na taj na in prekinula saobraćaj motornih vozila između u Kobarida i Cedada.

- 13-14.2: Bataljon 17. brigade izvršio je napad na jako utvrđeno uporište Faedis.³ Posada ovog uporišta imala je 150 ljudi. Posle preduzetog juriša od strane naših snaga, vanjske su se straže povukle i po ele da beže. Naši borci nastavili su u li ne borbe, ali su se zbog nadmoći i neprijatelja morali povući. Ubijeno je 12 neprijateljskih vojnika a oko 20 je ranjeno. Zaplenjeno je: 1 bacač, 1 teška »breda«, nekoliko pušaka i vojni ka oprema.
- 14.2: 3. bat. 19. brigade postavio je zasedu na cesti Kamno — Kobarid u blizini Fona. Nemci su stigli iz Kobarida i Tolmina jer je, izgleda, zaseda bila prokazana. Bataljon je promenio svoje položaje i zauzeo nove na padinama Kolovrata. Sa tih položaja vodio je borbu četav dan. Neprijatelj je u tim borbama imao 65 mrtvih i veći broj ranjenih.
- 18-19.2: Pošto je neprijatelj prethodno koncentrisao svoje snage u Kanalskoj dolini, pokušao je noć u da iznenadi jedinice 19. brigade oko Srednjeg i Pušnog. Rezultat napada neprijatelja bio je da su, posle kraće borbe, sve neprijateljske jedinice bile razbijene i pobile u dolinu Soče. Neprijateljski gubici nisu se mogli utvrditi zbog mrke noći.
- 19.2.1944: 18.2. u 5 časova posle podne Nemci su se iznenada skoncentrisali u Kanalskoj dolini (u Dolenjem je posada porasla od 60 na 2.000 ljudi). Istovremeno je brojno stanje posade u Cedadu poraslo na 2.000 ljudi. U toku noći, tj. od 18. na 19.2. posada u Kobaridu dostigla je broj od 1.000 ljudi. Te noći pojavila se prva kolona u Livku gde se utvrdila. Bilo je jasno da se priprema velika ofanziva jer su pored ovih zapažene i koncentracije u Gorici i Krminu. Stab divizije izradio je plan za odbranu. Njegov cilj bio je da se tokom dana iznenade i potuku kolone koje nadiru, a zatim da se preko noći [jedinice] probiju kroz obrub i pređu u S0 u. 18. i 19. brigada primile su naredbu pravovremeno i zauzele određene položaje i to: 18. brigada Klobučarji — Rukin. 19. brigada Srednje — Pušno a 17.

¹ Fojda

brigada je zbog udaljenosti primila naredbu tek u 7 asova ujutro (19.2.1944) te se u pokretu kod Kambreškog sukobila sa nema kom kolonom kod Debenja i ostala na položajima Debenje — Sv. Jakob,¹ kota 747. Neprijatelj je još u toku no i doveo svoje snage na polazne položaje za napad, tako da je 19.2. rano ujutro napao naše položaje. Naše jedinice vodile su itav dan teške borbe s neprijateljem, koji je svoje napade stalno potpomagao bombardovanjem i mitraljiranjem naših položaja iz vazduha. Sve jedinice su uglavnom ispunile svoj zadatak i držale položaje do no i. Neprijatelj je u toku tog dana pretrpeo ogromne gubitke: na sektoru 17. brigade poginulo je najmanje 55 neprijateljskih vojnika a preko 60 je bilo ranjeno; na sektoru 19. brigade poginulo je najmanje 150 neprijateljskih vojnika i oko 200 ranjeno. Ova brigada je tokom itavog dana vodila najteže borbe i potpuno razbila bataljon SS, iji su se ostaci spasli bekstvom u Kanalsku dolinu i Tolmin. 18. brigada vodila je rano ujutro borbu u selu Kraj. U toku borbe jedinice ove brigade delimi no su razbile a delimi no uništile neprijateljsku kolonu od preko 220 ljudi. Samo na jednom mestu naši su borci pronašli 27 SS-ovaca mnogi su ostali po šumama, dok su neke Nemci odneli sa sobom. Ta no je utvr eno da su ranili preko 30 neprijateljskih vojnika a sigurno ih je bilo i više. Jedino je mrak spasao tu razbijenu kolonu. Od naših terenaca smo saznali da su nosili sa sobom veliki broj mrtvih i ranjenih i da su sutradan, posle prelaska naših jedinica preko So e, donosili velik broj mrtvih i ranjenih iz šuma oko kojih su se vodile borbe. Uprkos tome neprijatelj je ostavio preko 35 konja sa spremom i hranom. 18. brigada je zaplenila 2 »šarca« i 3 automata, preko 20 pušaka, više pištolja, ogromnu koli inu municije, bombi i opreme. Mnogo neprijateljskog oružja bilo je sakriveno po šumama ali zbog prebacivanja preko So e jedinice nisu imale vremena da ga traže.

19-20.2: U toku no i od 19. na 20.2. sve jedinice XXX divizije prešle su So u, prema predvi enom planu 17. i 19. brigada stigle su na Banjšku planotu, a

³ Na karti 1:100.000 nije na eno.

18. sa štabom divizije na sektor Krn. Prilikom prebacivanja preko So e, izme u Tolmina i Kobarida, jedinice su morale jurišem da probiju blokadu. Neprijatelj je pobjegao i put su nastavili bez smetnji i pucnjave. U toku borbe zarobili su 2 SS-ovca (jedan je bivši jugosl.[ovenski] zarobljenik Srbin i jedan Makedonac) i 1 ubili.

Osim ovih operacija ve eg obima, jedinice ove divizije izvršile su ve i broj manjih akcija o kojima, me utim, još nismo primili detaljne izveštaje. U toku svih tih akcija neprijatelj je imao najmanje 320 mrtvih i 300 ranjenih. Zaplenjeno je preko 30 pušaka, 1 baca , 2 »šarca«, 1 teška »breda«, 3 automata, više pištolja, velika koli ina municije, bombi i vojni ke opreme i 35 konja sa opremom.

II

XXXI DIVIZIJA NOV I POJ

Jedinice XXXI divizije NOV i POJ u drugoj polovini meseca februara preduzele su još jednu veoma uspelu diverzantsko-sabotažnu akciju u Spodnjoj Idriji i tom prilikom uništile vodovodne i elektri ne instalacije i branu na Idrijci, tako da je potpuno uništeno sve što ima bilo kakvu vezu sa Idrijskim rudnikom. To je bio poslednji ali samrtni udarac nema koj industriji žive u Idriji.

Pored ovih akcija jedinice ove divizije imale su nekoliko uspehli akcija na neprijateljske kolone u pokretu, uporišta i motorna vozila, iako su u tom periodu sve jedinice u prvom redu obra ale pažnju na uspešnu mobilizaciju. Skoro sve jedinice ograni ile su se zbog toga na defanzivne akcije radi zaštite što ve e teritorije na kojoj se sprovodi mobilizacija.

Glavne akcije u tom periodu su:

- 18.2.1944: Neprijateljska kolona u ja ini od 100 ljudi uputila se iz Ajdovš ine u pravcu sela Planine. Kod sela su naišli na zasedu 4. bat. 3. brigade u ja ini od 20 ljudi. Zaseda je skoro itav dan vodila borbu sa tom kolonom, koju su uglavnom sa injavali belogardisti. Pred mrak se kolona u neredu povukla i vratila u polazno uporište. Neprijatelj je imao 12 mrtvih i 16 ranjenih.
- 19.2: 4. bat. 7. brigade naišao je u selu Zetina na nema ku kolonu. Posle dvo asovne borbe naši su se povukli. Naša patrola je istovremeno naišla na nema ku zasedu. Naši su se povukli bez gubitaka a gubici neprijatelja nisu utvr eni.

- 20.2: četiri grupe partizana izvele su diverzantsko-sabotažnu akciju na industrijska postrojenja u blizini Idrije. Grupe su izvele akciju na slede i način: Jedna grupa je minirala i potpuno uništila branu na Rakama koja odvodi vodu u glavnu centralu u Idriji; druga grupa je u dužini od 1 km uništila 20 električnih stubova u blizini Zadloga; treća grupa uništila je električnu centralu na Marofu kod Idrije i 2 rezervoara za vodu na Peniku, a četvrta grupa minirala je vodovodne cevi u Podgolici, koje odvođe vodu za električnu centralu na Marofu. Baci im su, međutim, oštetili postrojenja topionice i ranili nekoliko Nemaca. Ova akcija je potpuno uspela i uništene su sve pomoćne industrijske instalacije kod rudnika žive u Idriji.⁴
- 20.2: 20 ljudi prate četete i 25 ljudi 3. bat. 16. brigade izvelo je demonstrativni napad na neprijateljsko uporište Gorenja Vas. Gubici neprijatelja i naneta šteta nisu se mogli utvrditi.
- 22.2: 1. bataljon 7. brigade je prilikom sprovođenja mobilizacije u Staroj Loki naišao pri povratku na neprijatelja i prihvatio borbu koja je trajala 2 sata. Neprijatelj se posle toga povukao. Gubici se nisu mogli utvrditi.
- 22.2: 2. bataljon 7. brigade izveo je napad na neprijateljsko uporište Stražišče kod Kranja. Tom prilikom su uništili neprijateljsku arhivu i kino-aparat i zaplenili 2 pisane mašine, kancelarijski materijal i razne druge predmete. Šteta je procenjena na 420.000 din. Prosvetni dom, koji su oštetili, služio je okupatoru. Tom prilikom je neprijatelj imao 2 mrtva i 2 ranjena.⁵
- 24.2: Noću su mineri 7. brigade minirali 12 m duga akmost na žel. pruzi Gorenja Sava kod Kranja i potpuno ga uništili. Prilikom eksplozije je uništeno i 30 m potpornog zida.⁶

Pored ovih akcija jedinice ove divizije izvele su veći broj manjih akcija o kojima još nismo primili izveštaje. Verovatno su preduzete i veće akcije na sektoru Save ali još nemamo vesti

⁴ Vidi dok. br. 75.

⁵ i • Vidi dok. br. 140.

o tome, jer je veza sa 7. brigadom, koja se nalazi na tom sektoru, veoma slaba.

Jedinice ove divizije su u ovom periodu ubile ili ranile oko 100 neprijateljskih vojnika.

III

GORENJSKI ODRED

Posle reorganizacije i pokreta ve eg dela jedinica Gorenjskog odreda na nove sektore glavni zadatak svih jedinica bio je mobilisati što ve i broj ljudi u dolini Save, a naro ito na levoj obali. Zbog ovog specijalnog zadatka jedinice ovog odreda nisu mogle izvesti toliko akcija kao ranijih meseci. Pored toga ne raspoložemo podacima o preduzetim akcijama, jer je veza sa Gorenjskim odredom slaba i zbog udaljenosti prili no spora.

Jedinice odreda izvele su nekoliko uspeh akcija protiv manjih neprijateljskih kolona i patrola dok sabotažnih akcija gotovo i nije bilo zbog pomanjkanja eksploziva.

Glavne akcije odreda u tom periodu bile su:

- 28.1.1944: Neprijateljske jedinice od 350 ljudi napale su 2. bat. Gorenjskog odreda, koji je prihvatio i vodio borbu itav dan, i tom prilikom ubio 16 Nemaca a 10 ih je ranio.
- 5.2.: Patrola 1. ete Gorenjskog odreda sukobila se sa nema kom zasedom na putu prema stanici Rete e. Tom prilikom neprijatelj je imao 4 mrtva.⁷
- 8.2: Nemci su napali 1. etu Gorenjskog odreda. Bilo ih je 65. Posle teške borbe na Osojniku Nemci su se povukli. Neprijateljski gubici se nisu mogli utvrditi.
- 10.2.: 2. eta Gorenjskog odreda napala je iz zasede na cesti koja vodi iz s. Brezje neprijateljsku patrolu od 7 ljudi. Ubili su 3 Nemca, zaplenili 1 automat, 2 puške, 3 pištolja, odgovaraju u municiju i 4 bombe. Neprijatelj je pored mrtvih imao i nekoliko ranjenih.⁸

⁷ Vidi dok. br. 149.

⁸ Iz izveštaja žandarmerijske stanice Brezje od 13. februara 1944. upu enog Komandi sreske žandarmerije Radovljica, vidi se da su poginuli slede i nema ki žandarmerijski podoficiri: Josef Lambrecht, Hubert Sei i Fridrih Vinkler. (Original, pisan na mašini, nalazi se u Arhivu IZDG LRS.)

Jedinice ovog odreda imale su i više drugih akcija o kojima, me utim, nemamo podataka i o njima ćemo vas izvestiti u sledećem izveštaju.

U toku ovih akcija neprijatelj je imao oko 40 mrtvih i isto toliko ranjenih.

IV

JUŽNOPRIMORSKI ODRED

Jedinice Južnoprimeorskog odreda imale su u ovom periodu manji broj akcija nego ranije, zbog toga što je u tom periodu izvršena reorganizacija i pokret pojedinih delova na nove sektore, sa novim zadacima. Pored toga odred je gotovo sve svoje snage upotrebio za mobilizaciju. No i pored toga izveo je nekoliko sabotažnih i drugih akcija.

Glavne akcije tog odreda bile su:

- 4.2.1944: Patrola bataljona »Triestino d' assalto« zarobila je 2 izdajnika.
- 5.2: Jedan vod istog bataljona napao je benzinskim flašama i ručnim bombama aerodrom u Ronkama. Zapalili su 8 tromotornih aviona sa 6 mitraljeza i 1 kamion.
- 8.2: Jedinica Južnoprimeorskog odreda napala je iz zasede voz. Tom prilikom su, pored ostale nanete štete, ubijena 3 Nemca i 1 Mongol.
- 4.2: Minerski vod Južnoprimeorskog odreda uništio je 2 električna stuba visokog napona.
- 12.2: Zaseda 2. bataljona Južnoprimeorskog odreda zarobila je u Rihemberku⁹ jednog fašistu. Zaplenili su 1 pušku i 4 bombe.
- 13.2: Patrola 2. bataljona ubila je kod Rihemberka fašistu koji je bio rodom Slovenac.
- 19.2: Minerski vod 2. bataljona srušio je 13 stubova od 10 telefonskih vodova izmeđ u Sežane i Sempolaja. Pored toga što su uništili stubove, odneli su i 50 kg žice.
- 21.2: 1. i 3. bataljona zajedno sa minerskim vodom minirala je prugu izmeđ u Vižovlja i Devina. Prekinuli su prugu na tri mesta. Gubici neprijatelja prouzrokovani ovom sabotažom još nisu utvrđeni.

⁹ Danas Branik.

pored ovih akcija jedinice Južnoprimeorskog odreda izvele su manje akcije, o kojima nismo primili izveštaje. U svim tim akcijama neprijatelj je imao oko 20 mrtvih i više ranjenih. Naneta mu je i ve a šteta, kako na saobra ajnim i prevoznim sredstvima, tako i u ratnom materijalu.

V

ZAPADNOKORUŠKI ODRED

U ovom periodu nismo primili nikakav izveštaj o akcijama Zapadnokoruškog odreda. Cim na određeni sektor stigne bataljon koji je dodeljen Zapadnokoruškom odred, bi e stvoreni svi uslovi da se i taj odred poboljša u pogledu akcija.

VI

BRIŠKO-BENESKI ODRED

Odred je u ovom periodu izveo nekoliko uspeh akcija. Pored akcija u cilju snabdevanja hranom, za koje ovaj odred ima naro itu volju, u ovom periodu izvodio je i uspešne akcije drugog karaktera.

Glavne akcije ovog odreda u tom periodu su:

- 29-30.1: Dva druga iz 2. bataljona Briško-beneškog odreda napali su komandu mesta Nimis.¹⁰ Naterali su u bekstvo gotovo svu posadu. Neprijatelj je tom prilikom imao 2 mrtva.
- 29-30.1: No u je patrola 2. bataljona ubila nekog fašistu, koji je vršio propagandu za Belu gardu.
- 3.2: 1. bataljon Briško-beneškog odreda je zajedno sa drugovima iz bataljona »Mazzini« izveo akciju u cilju rekvizicije u Fari kod Gradiške. Tom prilikom su se sukobili sa neprijateljskom stražom i ubili dva neprijateljska vojnika i dva ranili.
- 9.2: 2. bataljon Briško-beneškog odreda srušio je most na cesti Kobarid — Breginj.
- 11-12.2: 1. eta, deo štapske patrole i štaba i drugovi bataljona »Mazzini« izveli su akciju u cilju rekvizicije kod firme Aziende Agricole Piave Isonzo S. A. u Villanovi kod Fare¹¹ i zaplenili 50 kg pasulja,

¹⁰ Neme

¹¹ Poljoprivredno dobro akcionarskog društva »Pijava — So a« u Novoj Vasi kod Fare.

- 2 oglava, 150 flaša vina, kancelarijski materijal
10 kg crvene boje i 1 radio-aparat.
- 12.2: Patrola 1. bataljona odreda zaplenila je u Hlevniku vojni telefon i radio-predajnu i prijemnu stanicu.
- 14-15.2: 1. eta 1. bataljona odreda izvela je akciju u cilju zaplenjivanja u Fari i zaplenila 3 para cipela, 2 para izama, 4 goveda, 1 »Olivetti« [mašinu], 1 kaput i nekoliko odela.
- 17.2: Grupa boraca Briško-beneškog odreda, koja se vraća od italijanskog bataljona »Mazzini«, kome je predala padobrance italijanskog porekla, napala je nemački kamion kod Fojane u kome su bili Nemci, Italijani i domobranci. Ubili su 8 neprijateljskih vojnika i 12 ih ranili.
- 19.2-20.2: Patrola Briško-beneškog odreda napala je voz na pruzi Gorica — Videm. Obasuli su ga vatrom iz mitraljeza i automata. Broj žrtava i materijalna šteta nisu se mogli utvrditi zbog noći.

Pored ovih akcija jedinice Briško-beneškog odreda izvele su nekoliko manjih akcija, naročito prilikom rušenja komunikacija. U svim tim akcijama neprijatelj je imao oko 20 mrtvih i najmanje toliko ranjenih.

VII

DOLOMITSKI ODRED

Ovaj odred je tek počinjao sa manjim akcijama i treba mu još dosta vremena da stekne iskustva za akcije odrednog karaktera. Odred je u ovom periodu izveo sledeću akciju:

- 24.2: 2. bataljon ovog odreda sukobio se kod Zadloga sa nadmoćnim neprijateljem. Borba je trajala 2 sata i bataljon je za to vreme naneo neprijatelju prilično gubitaka, koji međutim nisu tačno utvrđeni.

Pored toga je odred sve ovo vreme izvodio mobilizaciju na svom sektoru.

VIII

IDRIJSKO-TOLMINSKI ODRED

Ovaj odred nije u to vreme imao nijednu vojnu akciju ali je zato na svom sektoru mobilisao oko 100 ljudi i prekopavao i rušio ceste.

IX

KURIRSKE STANICE

Kuriri sa relejnih stanica su i u ovo vreme pokazali korisnu inicijativu u uništavanju neprijateljskih snaga. Istovremeno došao je do izražaja njihov visok kvalitet.

U tom periodu izvršeno je više akcija ali smo izveštaj primili samo za slede u:

- 17.2: Dva kurira sa kurirske stanice P 23¹⁵ na cesti u blizini Praprotnog napali su motocikl i ubili 2 Italijana od kojih je jedan bio kapetan a drugi vojnik. Zaplenili su 1 automat, 1 pištolj, opasa ; motocikl su uništili.

X

TAKTIKA KOJU SU JEDINICE IX KORPUSA PRIMENILE U DRUGOJ POLOVINI MESECA FEBRUARA

Neke jedinice su i u ovom periodu pokazale oti napredak u pogledu udarne snage i spretnosti manevrisanja. Obzirom na to što je glavni zadatak svih jedinica u tom periodu bio široka mobilizacija svih obveznika ve ina jedinica ograničila se na defanzivne operacije kako bi sa što manje smetnji mogla sprovesti mobilizaciju. Neke jedinice (XXXI divizija) su u tom pogledu preterivale tako da nisu iskoristile ni povoljne uslove da unište neprijateljske kolone.

Jedinice XXX divizije su u tom periodu pokazale visok kvalitet kako u pogledu uništavanja neprijatelja tako i u većtom izmicanju iz neprijateljskog obru a. Jedinice ove divizije su na kraju svake akcije, bilo defanzivne ili ofanzivne uvek zaplenjivale veliku količinu oružja, municije i ostalog materijala. U pogledu korišćenja uspeha sve jedinice još uvek zaostaju za XXX divizijom. Jedino je Južno-primorski odred nekoliko puta pokazao da ume iskoristiti postignuti uspeh. Svim ostalim jedinicama nedostaje udarna snaga u momentu kada je neprijatelj ve razbijen, zbog čega se obično dešava da neprijatelj odvede svoje mrtve i ranjene i ostav materijal a jedinice ne zaplene ništa. U tom pogledu mora još mnogo štošta da se popravi. Svim jedinicama treba na primeru pokazati kako to čine XXX divizija i Južno-primorski odred.

Odredi su u tom periodu imali mali broj uspešnih akcija ve čeg obima. Razlozi za to su u tome što su sve snage upotrebili za mobilizaciju i takore i uopšte ne raspolažu eksplozivom.

¹⁵ Karaula P 23 nalazila se kod sela Cadrg ispod planine Krn na Tolminskom.

U pogledu službe obezbeđenja i veze sve su jedinice pokazale priličan napredak, tako da u tom periodu nije bilo nijednog slučaja iznenađenja a također se nije desilo da neka jedinica vodi borbu sama, bez pomoći i ostalih jedinica, jer su veze uvek dobro funkcionisale.

Neprijatelj u to vreme nije pokušao da napada malim jedinicama (»trupovima«) jer raniji napadi nisu imali nekog naročnog uspeha a naše su jedinice već bile izvežbane za borbu protiv takvih odeljenja. Ovoga puta neprijatelj je pokušao da pojedine partizanske jedinice uništi koncentracijom velikih snaga i brzim prebacivanjima ovih snaga sa jednog sektora na drugi, računajući i pri tome da će ih iznenaditi i da će naše iznenađene jedinice prihvatiti borbu neorganizovano. Ni ova promena neprijateljske taktike, sem velikih gubitaka i potpunih poraza, ništa nije donela neprijatelju. Da bismo pružili što veraniju sliku taktike koju su primenile pojedine jedinice, dajemo kratak pregled iste:

1.) XXX divizija:

Glavni zadatak jedinica ove divizije bila je mobilizacija svih sposobnih ljudi na teritoriji Brda i Beneške Slovenije i politička priprema ovih terena. Radi toga su naše jedinice morale vojnim akcijama i disciplinom pokazati stanovništvu dobar kvalitet naše vojske, a u odnosima sa civilnim stanovništvom da smo prava narodna vojska koja se bori za slobodu i bolju budućnost itavog slovenačkog naroda. Svojim uspešnim akcijama, primernom disciplinom i redom na itavoj teritoriji ostavili su odličan utisak. Stanovništvo je bilo svuda oduševljeno i svuda se prišlo da još nisu videli takvu vojsku. Ni bombardovanje neprijatelja, ni njegovo pljačkanje nisu mogli da pokvare dobar utisak koji je ostavila naša vojska na tom putu. Rezultati su takvi da je teren potpuno pripremljen za dejstvo odreda i mobilizaciju svih snaga.

Kada je u prvoj polovini meseca februara neprijatelj pretrpeo nekoliko većih neuspeha, odlučio je da koncentriše već snage i uništi sve partizanske jedinice na tom sektoru. Obzirom na svoje iskustva u neuspešnim borbama u toku januara, neprijatelj je sada upotrebio novu taktiku. Pošto su u januaru zbog njegovog sporog dejstvovanja sve partizanske jedinice izbegle opkoljavanje i nanele mu tom prilikom velike gubitke, morao je sada brzo koncentrisati sve raspoložive snage i to, ne kao ranije sa dve ili tri strane, već koncentrično sa svih strana. Nadao se da će velikom brzinom i upotrebom velikog broja odabranih snaga iznenaditi partizanske jedinice, razbiti ih, a zatim, stežući i oko svake obrane, uništavati jednu za drugom. Da bi to sproveo upotrebio je motorna vozila za prevoz

vojske, mazgi, konja i svega ostalog materijala. Ovoga puta to je izveo u poslednji čas, tj. u toku noći i pre početka napada. Jedinice se nisu zadržavale u stalnim uporištima već su motornim vozilima bile odmah prebačene na položaj odakle su sutradan u zoru nameravale izvesti koncentrične napade istovremeno na sve naše jedinice na tom sektoru. Sve je to bilo preduzeto tako prema unapred pripremljenom planu ali neprijatelj nije uzeo u obzir najvažniji element za uspeh iznenađenja, tj. konspiracije. Sve te njegove pripreme: prevoženje vojske i materijala motornim vozilima, veliki pokreti i zvrjanje motora u blizini naših položaja, kao i simpatije stanovništva prema našoj vojsci, bili su elementi koji su sprečili ili konspirativno sprovođenje priprema. Naprotiv, štab divizije i sve jedinice tako su i pravovremeno saznali za sve koncentracije i namere neprijatelja i preduzeli potrebne mere da spreče bilo kakvo iznenađenje i da rasporede sve naše jedinice tako da neprijatelju nanesu što veću gubitke, istovremeno pomognu jedna drugoj i do noći izdrže na određenim položajima a zatim da se prebace preko Sose, i to na više mesta, jer se tako mogu lakše probiti i oslabiti reakciju neprijatelja. Zahvaljujući dobroj vezi između jedinica, velikim iskustvima vojnih starešina, poverenju vojske u svoje štabove i prekaljenosti boraca, svi ovi teški zadaci sprovedeni su prema predviđenim planovima i sa potpunim uspehom. I ovoga puta ponovilo se sve ono što je neprijatelj hteo na svakom način da spreči, to jest da je našim jedinicama pošlo za rukom da se u potpunom redu probiju kroz vatru neprijateljskog obrambenog sistema da pri tome pretrpe minimalne gubitke, dok su neprijatelju nanele velike gubitke u ljudstvu i materijalu. Umesto da neprijatelj uništi naše jedinice, već ina njegovih jedinica bila je razbijena i spasla se bekstvom pod zaštitom mraka. U zoru 19.2. o. g. neprijatelj je sa svih strana otvorio veoma jaku vatru iz celokupnog teškog naoružanja i odmah zatim prešao u napad sa pešadijom. Prve pokrete neprijatelj je izvršio u potpunom redu i naše jedinice su primetile kako njihove jedinice na najmanji znak nemanih oficira izvršavaju sva naređenja, bez obzira na to što su ispred sebe videle pokošene redove svojih banditskih drugova. Kada su se približili položajima naših jedinica, nekom vrstom bacača a plamena spalili su travu ispred sebe i pod zaštitom dima prišli gotovo neprimetno na 100 m odstojanja od naših položaja. Svi ti novi metodi i neprekidna mitraljiranja i bombardovanja naših položaja iz vazduha nisu impresionirali naše borce koji su, međutim sa srećnom vatrom pokosili redove neprijateljskih vojnika i ovi su pošli u neredu da beže. Sada više nisu pomogli ni pištolji koje su nemanih oficiri uperili na svoje vojnike u bekstvu, te prema tome to više nije bila ona vojska od pre podne već razbijena masa. Tako su se razvi-

jali dogo aji gotovo na svim sektorima borbi. Sve naše jedinice su uglavnom zadržale predviđene položaje do određenog roka, prebacivale su se prema potrebi s jedne tačke na **drugu** u najvećem redu. Na primjer, kada su se jedinice 19. brigade u jednom momentu našle u teškom položaju, jer je na tu brigadu bio usmeren glavni napad, bataljoni su se prebacili na nov položaj. Silaze i s položaja u koloni po jedan, pod zaštitom mitraljeza koji su u to vreme ostali na položaju, uspeali su da izdrže sve neprijateljske napade.

Kao što se vidi jedinice XXX divizije pokazale su i ovoga puta svoju nadmoć nad neprijateljskom taktikom, uprkos tome što je neprijatelj upotrebio veliki broj izabраниh snaga i primenio novu taktiku. Pokazalo se da manevarska sposobnost i udarna snaga svih jedinica ove divizije nadmašuje sve što neprijatelj može upotrebiti protiv njih.

2.) XXXI divizija

Jedinice ove divizije su i u ovom periodu izvele uspešnu mobilizaciju na određenim sektorima. Taktika koju su primenjivale jedinice ove divizije u mnogome se razlikuje od taktike koju su primenile jedinice XXX divizije. Razlozi za to su različiti: Na manju udarnost i aktivnost ovih jedinica deluju u prvom redu naročito uslovi pod kojima one deluju, naročito teren i slabija podrška od strane civilnog stanovništva. Pored toga ove jedinice još nisu imale priliku da zajedno dejstvuju u velikim borbama i da steknu veću udarnu snagu jer [ni]su videli uništene neprijateljske kolone, tj. nisu videle kako beže razbijene neprijateljske kolone ostavljaju i iza sebe oružje i ostali materijal. Neprijatelj je na tom sektoru uvek menjao svoju taktiku, veliko prostranstvo i povoljan raspored neprijateljskih uporišta olakšavali su dejstva neprijateljskim jedinicama a mnogo su slabili reakciju naših jedinica. Da bi uprkos tome nanele neprijatelju što veću štetu, jedinice ove divizije odlučile su da pomoću manjih grupa do maksimuma nanose štetu i uništavaju neprijateljsku industriju. U nekoliko slučajeva to im je potpuno uspelo tako da su uništile najvažnija postrojenja neprijateljske industrije koja se uopšte ne mogu nadoknaditi. Zbog toga što u tom periodu nije bilo većih operacija, nemoguće je pružiti vernu sliku taktike kojom su se služile ove jedinice.

3.) Odredi.

Svi odredi su u tom periodu imali mali broj većih akcija tako da se ne može govoriti o nekoj specijalnoj primenjenoj taktici bilo kog odreda. Svi su izvodili tipične manje partizanske akcije

(rušenja komunikacija i objekata na njima, i napade na manje kolone neprijatelja) i u njima imali još dosta uspeha. Posle izvršene reorganizacije svi odredi će preduzeti mnogo više akcije nego do sada.

XI

ŠKOLE ZA NIŽI KOMANDNI KADAR

Vojna škola XXX divizije pokazala je vrlo dobar uspeh. Uprkos nestih pokreta i gotovo svakodnevnih borbi, završen je treći i četvrti tečaj. Pored redovnog tečaja za niži komandni kadar, otvoren je kod ove škole i kurs za teške i lake minobacače koji je dosada završila jedna grupa; na kursu su od svakog teškog minobacača bila po tri a od svakog lakog minobacača po dva slušaoca. U toku poslednjih akcija ispoljen je veliki uspeh u rukovanju minobacačima tako da su, veoma malim brojem mina, pogodeni brojni neprijateljski ciljevi.

Vojna škola XXXI divizije pokazala je i sada veliki uspeh. Iako još uvek sve jedinice ne šalju na tečajeve pitomce koji bi svestrano odgovali, ipak je postignut dobar uspeh. Sada se održava novi tečaj, i po njegovom završetku ukupan broj pitomaca iznosi preko 180. I u ovoj školi organizuje se sada kurs za minobacače lijevih rukovoditi artiljerijski. Major biv. jug. vojske drug Jela in Stanko. Pošto su juče stigli drugovi nastavnici za oficirsku školu, koje je poslao Glavni štab, a svaki od njih očekujemo dolazak pukovnika druga Prebilića, moramo najkasnije do 15.3. o. g. poći na prvi tečaj oficirske škole. Posle organizovanja oficirske škole dostavićemo program i plan ove škole i spiskove nastavnika i pitomaca. U vezi s tim izvršićemo reorganizaciju divizijskih škola za niži komandni kadar i obavestiti vas o tome istovremeno kad i o organizovanju oficirske škole.

XII

BROJNO STANJE, STANJE ORUŽJA I MUNICIJE

Pošto do sada još nismo primili izveštaje o broju novomobilisanih drugova, ne možemo vam dostaviti tačno brojno stanje koje imaju sada naše jedinice. Tačno brojno stanje dostavićemo naknadno.

Sve naše jedinice raspolažu dovoljnim brojem pušaka, puškomitraljeza (lakih mitraljeza), teških mitraljeza, teških i lakih minobacača. Prema podacima kojima dosada raspolažemo, izgleda da ćemo do 15. o. m. formirati dve baterije od po 2 do 3 topa (haubice).

Pošto je sakupljanje oružja po terenu još u toku, ne možemo vam još dostaviti ta no brojno stanje oružja kojim raspolažemo. Treba uzeti u obzir da se zalihe oružja znatno smanjiti zato što moramo naoružati sve jedinice u Gorenjskoj, jer na njihovom terenu nema oružja.

Još uvek ne možemo poslati skice o preduzetim rušenjima na našem operativnom području jer ih podređene jedinice još nisu dostavile.

Danas se javio našem štabu referent za oružje koga je poslao Glavni štab NOV i POS.

Raspored naših jedinica je, zbog mobilizacije i estih pokreta, glavni razlog što dosada nismo mogli sakupiti sve podatke koji su potrebni za izveštaj.

Sve podatke o radu bivše komande Idrijskog područja dostavi i novi komandant područja, koga je poslao Glavni štab za reorganizaciju pozadinskih ustanova.

Detaljan izveštaj o svim sektorima rada operativnog odseka podneće vam kapetan drug Milutin Dap evi, načelnik štaba, im stigne u štab.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Komandant, pukovnik:
Lado Ambroži -Novljan
Ambroži

Načelnik štaba, kapetan:
Milutin J. Dap evi
šef operativnog odseka
Mil. J. Dap evi

*Prilozi:*¹³

1. Grafička analiza nemačke ofanzive u januaru
2. Skica operativnog sektora odreda
3. Pregled gubitaka neprijatelja u mesecu januaru na oper. području IX korpusa.

" Ovaj tekst je dopisan mastilom.

BR, 104

IZVEŠTAJ ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE OD 29. FEBRU-
ARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O
NAPADU 6 SNOU BRIGADE »SLAVKO ŠLANDER« NA
NEMA KI AUTOMOBIL KOD s. KAPLA¹

STAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV I PO SLOVENIJE
Br. 462

Na položaju, dana 29. II 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

RATNI IZVEŠTAJ

27. II 1944. 6. SNOUB »Slavka Šlandra« nalazila se u za-
sedi na glavnoj cesti u Sp. Savinjskoj dolini, u selu K a p l a, i
ekala predvi ene nema ke kamione. Nakon etvoro asovne za-
sede naišao je vojni luksuzni automobil sa jednim vojnikom i
podoficirom. Ovaj poslednji je ranjen, dok je vojnik, zahvalju-
ju i gustoj magli, uspeo da pobjegne.

Plen: 1 puška i 1 pištolj. Automobil je zapaljen. Istovre-
meno je pretesterisano više telefonskih stubova.

Posle podne su Nemci teškim baca ima ga ali naše polo-
žaje i logor u Dobrovljama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU !

Politkomesar:
Ciril Ribi i

Komandant:
odsutan

U Koruškoj:

Borbe naših jedinica sa nema kim odeljenjima.

V

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 332/III.

**IZVEŠTAJ ŠTABA 15. DIVIZIJE OD 29. FEBRUARA 1944
ŠTABU 7. KORPUSA O NAPADU NA SV. ANTON, ZDENSKU
VAS I GROSUPLJE¹**

STAB
XV DIVIZIJE NOV I POJ
pol. 29. II 1944.
580

GL. ŠTABU NOV I POS I ŠTABU VII KORPUSA NOV I POJ

Položaj.

Izveštaj o akciji na Sv. Anton i Zdensku Vas 27. i 28. II 1944.²

U toku 27. 0. m. snage XV divizije podelile su se na mesta koja su im bila određena za napad na neprijateljsko uporište kod Sv. Antona i u Zdenskoj Vasi i to:

XV SNOB, ojačana sa tri laka topa i 2 haubice od 100 mm, dobila je zadatak da direktno napadne i likvidira neprijateljska uporišta kod Sv. Antona i Zdenske Vasi. Svoje snage rasporedila je tako da je jednim bataljonom napadala iz pravca kote 598 i žel. stanice Dobropolje. Sa jednim bataljonom napadala je uporište Sv. Anton zapadno od pruge i ceste a sa jednom etom, koja je istovremeno napadala i samu Zdensku Vas, ispod pruge i ceste. Sa jednim bataljonom napadala je Zdensku Vas, i to jednom etom uz cestu Hočevje — Zdenska Vas a sa drugom iz pravca kote 470 i jednom etom iz pravca Videm—Dobropolje. Haubice su postavljene na glavnom pravcu napada kod kote 511, dok su lakši topovi zauzeli položaj za likvidaciju Sv. Antona, na brdu severno od Sv. Antona.

IV SNOUB »Matija Gubec« dobila je zadatak da sa tri bataljona daje obezbeđenje iz pravca Ljubljana — Grosuplje, sa rasporedom snaga Lanišče — Tlake — Škofljica.

V. SNOUB »Ivan Cankar« ostala je na svom sektoru kod Novog Mesta sa zadatkom da za sve vreme operacija veže neprijateljske snage u Novom Mestu, kako ovaj ne bi mogao poći u pomoć napadnutim uporištima.

XII SNOUB bila je određena za rezervu kod Štaba VII korpusa NOV i POJ.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS. f. 153/1.

² Vidi dok. br. 88, 97, 101 i 102.

Dolenjski odred dobio je zadatak da pre napada poruši prugu od Grosuplja prema Slivnici i obezbeduje iz pravca Grosuplja. No u neka izvede napad na Grosuplje i planski nastoji da neprijatelja u uporištu potpuno ili bar delimično likvidira.

Napad na uporišta Zdenska Vas i Sv. Anton po eo je 27. II. 1944. ta no u odre eno vreme, tj. u 18.30 asova, artiljerijskom pripremom koja je trajala više od pola sata i u kojoj je artiljerija izbacila na neprijateljska uporišta oko 90 granata. Zbog magle i smrkavanja nije bilo mogu e utvrditi efekat artiljerijske vatre. Posle završene artiljerijske pripreme bataljoni XV SNOUB pošli su u napad iz odre enih pravaca. Pokazalo se da je neprijatelj oko uporišta izgradio bunkere u zemlji tako da je imao mitraljeze oko celog uporišta. I pored tog brisanog prostora i vrlo jake neprijateljske vatre, bataljoni su se približili ži anim preprekama oko uporišta, preko kojih nisu mogli odmah dalje. Ako je na nekom mestu i uspelo nekoj grupi napada a da pre e ži ane prepreke tu bi se odmah pojavio neprijateljski tenk i naše borce prinudio na povla enje. Istovremeno je neprijatelj reflektorom, kojeg je imao u uporištu, bez prekida osvetljavao sav brisani prostor oko uporišta i time još više onemogu avao napredovanje. Kad je prvi napad bio onemogućen, ponovo je u akciju stupila artiljerija i posle toga su pešađijske jedinice pokušale da napadnu. To se ponavljalo svu no do jutra. I pored vrlo energičnih napada naši borci te no i nisu uspeali da zaposednu i likvidiraju neprijateljska uporišta. Jedinice XV SNOUB su te no i imale u tim borbama 26 ranjenih. Pred jutro su se jedinice XV SNOUB povukle nešto natrag, i to dva bataljona iznad Sv. Antona i ceste a jedan bataljon iznad Zdenske Vasi i tokom dana uznemiravale i napadale neprijatelja, tako da je njegova posada u toku celog dana bila u pokretu i potpuno blokirana. Na dan 28. o. m., posle podne u 16.30 asova, zapo ela je koncentri na artiljerijska vatra na neprijateljsko uporište Sv. Anton. Posle nekoliko ispaljenih hitaca artiljerija je po ela ga ati u cilj te je potpuno srušila bunkere oko crkve i samu crkvu. U 18.15 dva bataljona XV SNOUB prešla su u napad na uporište Sv. Anton. U energičnom jurišu razbili su neprijateljsku odbranu i u 19 asova zauzeli crkvu i bunkere kod Sv. Antona, odakle je neprijatelj, ostavivši na mestu 3 mrtva, 1 puškomitraljez, 1 teški mitraljez i dosta municije, u panici pobjegao u Zdensku Vas. Odmah posle likvidacije Sv. Antona snage XV SNOUB, kojima je stigao u pomoć i II bataljon XII SNOUB, izvršile su pregrupisanje. III bataljon napadao je iz pravca kote 511, II bataljon iz pravca Videm, I iz Ceste i III bataljon iz pravca Sv. Anton. Nakon energične artiljerijske pripreme, koja je po ela odmah posle prestanka

ga anja uporišta Sv. Anton, topovi su bili približeni i koncentri nom vatrom su uništavali neprijateljska utvr enja. Posle nekoliko pokušaja, u 23 asa uspeo je energični udar te su i pored vanredno jakog neprijateljskog otpora jedinice II bataljona XII SNOUB kao prve stigle u Zdensku Vas. Neprijatelj, koji je za sve vreme pružao veoma jak otpor, uspeo je da posle tog prodora, ostavljaju i za sobom sav ratni materijal, pobjegne iz uporišta u pravcu kojeg do sada još nismo uspeli utvrditi. Verovatno je pobjegao prema Kopoljama i dalje prema Koevju. Prilikom svog naglog povla enja iz uporišta u Zdenskoj Vasi ostavio je 1 tenk (neošte en i sposoban za akciju), 3 kamiona, 30 pušaka, dosta municije, opreme, hrane, sanitetskog materijala i ostalog. Izme u ostalog ostavio je i 1 nema ki protivtenkovski top, kojem je izva en zatvara . Plen se još prebrojava, sortira i evakuiše iz Zdenske Vasi te emo vam spisak tog plena dostaviti naknadno. Tokom tih borbi me u našim borcima bilo je 7 ranjenih i 4 mrtva. Glavni naši gubici bili su prilikom juriša na Sv. Anton.

Dolenjski odred je u toku no i od 27. na 28. o. m. izvršio napad na neprijateljsko uporište Grosuplje, prilikom kojeg je grupa od 50 dobrovoljaca uspela da do e u samo uporište, ali se zbog jakog neprijateljskog otpora morala povu i. Tokom 28. o. m. neprijatelj je ga ao položaje odreda na Slivnici — Boštanj i Peš eniku, ali bez uspeha. Posle podne je prugom ka Mla evu stigao oklopni voz i ga ao položaje kod Boštanja ali i ovog puta bez uspeha. U toku no i 28. na 29. o. m., u 2 sata ujutro, odred je pokušao nov napad na Grosuplje ali bez naro itog uspeha. U toku današnjeg dana neprijatelj baca ima iz oklopnog voza ga a položaje odreda i sa patrolama od po 30 ljudi, koje se posle prvih pucnjeva odreda razbeže, pravi manje ispade. Ina e na njegovom sektoru nema ništa novo.

XV SNOUB sa dva bataljona prebacila se na sektor Turjak a sa jednim bataljonom vrši evakuaciju ranjenika i materijala. Dolenjski odred ostao je na svojim položajima Sp. Slivnica — Boštanj — Lob ek — Peš enik.

XII. SNOUB je i dalje kao rezerva VII korpusa.

O svakoj promeni odmah emo vas obavestiti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
odsutan

Komandant — major:
Ciril®

' Franc Ho evar

BR. 106

**IZVEŠTAJ ŠTABA ISTARSKOG ODREDA OD 29. FEBRU-
ARA 1944. ŠTABU 7. KORPUSA O AKTIVNOSTI PODRE
NIH JEDINICA NA SEKTORU BRKINI — SLOV. ISTRA¹**

**STAB
ISTARSKOG ODREDA**

Na položaju, dana 29.(11)1944.
Br. 24/3 u asova

ŠTABU VII KORPUSA NOV I POJ

na položaju.

Kedeljni izveštaj o radu i organizaciji u jedinicama I. O.

U toku nedelje održane su vojne vežbe, vežbe sa oružjem, te politička predavanja, koja su ljudstvu naših jedinica prvenstveno potrebna.

Kao što smo već naveli u našim ranijim izveštajima, I bataljon je svakodnevno postavljao zasede kod Rodika, gde se nalazi nemačka posada, od 280 ljudi, koja je već pravila ispade u obližnja sela te pljačkala namirnice i dragocenosti i hvatala ljude. Zaseda I bataljona je to sprečila. Kad su Nemci hteli da napuste selo, otvorila je vatru, tako da su i straže povukli u selo, gde im se nalaze bunker i teški baca i mitraljezi.

Na dan 24. o. m. patrola II bataljona, sastavljena od 8 ljudi, naišla je na nemačku patrolu na biciklima, koja je imala 1) ljudi. Napad naših na Nemce bio je otežan, jer je susret bio isnenadan i Nemci su išli na prilično rastojanju. Prilikom napada ubijen je jedan Nemačkin i ranjen jedan Rus. Peti Rus i jedan nemački podoficir, koji je pružao žestok otpor, predali su se. Trojica su htela da pobjegnu ali ih je likvidirala patrola III bataljona. Među njima bili su likvidirani nemački oficir i podoficir. Citava nemačka patrola bila je zarobljena ili likvidirana a zaplenjeno je: 8 nemačkih vojnih bicikla, 1 nemački mitraljez sa 5 ranaca municije, 1 nemački automat sa 5 okvira, 3 pištolja, 4 ručne bombe nemačke izrade, 3 rebeta i nešto novca.

Ruske zarobljenike ćemo, zajedno sa onima koji se već duže vremena nalaze kod nas i kad stigne još oko 40 Mongola,

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG LRS, f. 29&II — 8.

¹ Izostavljeni tekst istovetan je sa izveštajem od 24. februara 1944. Vidi dok. br. 85.

za koje se brine VS za Brkine, a koji e nadamo se za kratko vreme sti i, poslati onako kao što je dogovoreno.

Na dan 24. o. m. vratili su se iz oficirske škole Gl. štaba obavešt. odreda drug Maks Tomaži i obavešt. II bataljona Do-di Ivan, koji je od strane naslova postavljen za pomo nika šefa obav. centra. Navedeni drugovi poha ali su obaveštajni te aj.

Na dan 27. o. m. vratili su se drugovi delegati Englezi, koji su pre nekoliko dana iz IX korpusa, preko nas, putovali' u SI. Istru. Ostavili su nam radio-emisionu stanicu i narednih- dana emo po eti sa emisijom.

U toku nedelje uhvatili smo i likvidirali više izdajnika i špijuna, me u kojima se nalazi i poznati izdajnik Grof i . Fm

Po pitanju tre eg bataljona izvesti emo šta smo pre i«! zeli im se vrate komandant i zam. politkomesara odreda, koji su sami otišli da urede stvar.

Brojno stanje i naoružanje šaljemo operativnom odseiu vašeg štaba.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
odsutan

Zam. komandarta:
Tone Požar

BR. 107

DNEVNIK TONETA VIDMARA OD 1. DO 29. FEBRUAEA
1944. GODINE¹

1. februar Jedan bataljon XIII sukobio se sa ustašama kod Radoboja i poterao ih prema Krapini.
2. februar XIII prešao je u Radoboj
Stab divizije u G. Jesenje.
II U. B. u Durmanec.
XIII vodi borbe sa ustašama kod Radoboja.
Uve e prelazi u G. Jesenje.
I U. B. u D. Jesenje.
3. februar na istim položajima.

¹ Ovaj deo nastavak je dnevnika objavljenog u prethodnim knjigama VI toma Zbornika. Prepis originala nalazi se u Arhivu IZDG LRS a original u Muzeju NOB u Mariboru.

4. februar uve e pokret: I U. B. u Sopot.
II U. B. u Pregradu.
XIII Dubravica, na cesti Sopot — Desilii.
5. februar odmor, uve e u 17 asova pokret iz Sopot a preko Horvatske u Ravnice.
II U. B. i štab divizije.
XIII na cesti Horvatska — Ravnice.
I U. B. Jelenjak. Imali smo nameru da pre-emo granicu kod Klanjec — Zelenjaka ali su se tamo nalazile jake nema ke zasede. Zbog toga smo se povukli natrag na stare položaje.
6. februar u 17 uve e kre emo ka granici. Reku Sutlu i granicu prešli kod Sv. Katarine, most izgradili Hrvati. Kre emo preko Sedlarjevo — Bu e — Penkovo Selo — Gubno i razmeštamo se u selima:
I U. B. Krivica — Javoršica. Odmarali se.
II U. B. Ravnica — Hrastje.
XIII B. Stara Glažuta.
I U. B. je u pokretu kroz Bu e napadnuta od nema ke patrole. Poginula 4 Nemca, zaplenili smo jedan automat i 4 puške, naš 1 mrtav.²
II U. B. u Bu a ma zaplenila od Ko evara 5 pušaka, a XIII 3 puške. Na položaje stižemo u 5 asova ujutro.
7. februar I U. B. vodi borbe kod Pilštanj a, poginulo 35 Nemaca, naša 2 ranjena.
II U. B. vodi borbe na cesti Šentjur — Pilštanj kod Sv. Helene, ubila 12 Nemaca, naša etiri ranjena. Uve e pokret brigada u pravcu planine Bohor, gde stižemo u 7 asova i razmeštamo se u selima:
I U. B. u Golobinjek — Zaga.
II U. B. Pre seno.
XIII B. Podlog.
8. februar I U. B. kod Planine uništila 3 kamiona, 1 motocikl i 1 tenk i ubila 50 Nemaca. Uve e pokret T U. B. u Mrzlu Planinu — Zalog.
II U. B. Glažuta.

¹ O toku borbi 14. divizije na sektoru Štajerske od 6. do 26. februara 1944. vidi dok. br. 112, 113, 114, 116, 117, 119, 120, 122, 126, 127, 130, 138, 141, 142, 144, 146 i 147.

XIII ostaje u Podlogu.
Stab divizije na Fleder Maus — Plešivec.

9. februar uve e na uporišta:
I U. B. Senovo.
II U. B. rudnik Raštanj (kasarna)
XIII B. Zabukovje.
Poginulo (14) 100 Nemaca, zaplenjeno 12 pušaka, I automat i sva oprema, naša tri poginula (komandant bataljona »Tiger«) i etiri ranjena.
II U. B. napala posadu kod Rudnika i zarobila 3 rudnika stražara. Ostali pobjegli u rov. Uništila sve mašine i kompresor, zaplenila 3 puške, 1 puškomitraljez i 150 kg eksploziva. Bataljon koji je pošao na Koprivnicu (na cesti prema Podsredi) upao je u zasedu kod Velikog Kamna, ima 2 ranjena.
I U. B. napala žandarmerijsko uporište u Senovom i nije uspela da ga uništi. Ispraznila rudniko skladište i zaplenila mnogo opreme, zapalila separaciju i rudniku lokomotivu pod punom parom pustila u pravcu Rajhenburga. Bataljon koji se nalazi u zasedi prema Rajhenburgu tri puta odbio pokušaj prodora Nemaca i uništio dva 14-tonska tenka i 1 kamion vojnika. U bataljonu 1 mrtav, 2 ranjena. XIII nije izvela napad, jer su dan ranije žandarmi otišli.
10. februar Ujutro se brigade povukle: II U. B. na ranije mesto,
I U. B. Puste Ložice
XIII na Fleder Maus.
Ujutro, u zoru, XIII je napadnuta od 300 Nemaca. Brigada se povukla prema Plešivecu. Jedan bataljon I U. B. ceo dan vodio borbu iznad Plešiveca i ima: 1 mrtvog, 3 teško ranjena; nemački gubici nisu poznati.
Uve e pokret svih brigada preko Zabukovja prema Židanom Mostu i razmeštaju se u selima: II U. B. Okroglice, I U. B. Poljana i Radež. Na mesto stižemo u 7 asova ujutro. Prilikom prelaza ceste Sevnica — Planina uništili smo dva autobusa.
11. februar Odmor na starom mestu.

- ! j2. februar U 12 asova pokret preko Sv. Lovrenca, Sv. Kolomana — Zagranica — Hom — Teve i razmeštamo se u selima: I U. B. i štab div. O leše
- II U. B. Sv. Peter
XIII brig. Kanjuce.
- Prilikom prelaza ceste Rimske Toplice — Jurklošter kod Zagranice zaseda. II U.B. potukla oko (30) 40 Nemaca i [pripadnika] Vermanšafta, koji su došli iz Rimskih Toplica.
- Zaseda XIII brig. u pravcu Jurkioštra ubila 1 žandarma i zaplenila pušku. II U. B. ima 1 mrtvog — komesar bataljona, dva teško ranjena. XIII brig.: I ranjen. Nestao komandant 1. bataljona II U.B. Ilija Badovinac^s. Na mesto stižemo u 2 asa ujutro.
13. februar Nemci napali II U.B., 4 ranjena. U 16 asova brigada se povukla na kotu 711. Povukle su se i ostale brigade te odmah produžujemo pokret. Južnu železnicu prelazimo izme u Stora i Sentjurja i zaustavljamo se u selima: I U.B. Kladjek.
- II U. B. i štab div. Zgornje Siemene.
XIII brig. Spodnje Siemene.
- Na mesto stižemo 14. II u 9 asova. Iskliznula 2 voza.
14. februar Nemci napali štab div. Napad odbijen. Uve e pokret preko Konjiške Gore. Nemci potpuno blokirali cestu Konjice — Vojnik. Prilikom prelaza ceste kod Bukovja I U.B. napala nema ku zasedu od 250 vojnika i naterala je u bekstvo. Tom prilikom ima 3 ranjena a zaplenila je 3 puške i 1 zarobila.
15. februar Imamo nameru da pre emo cestu Konjice — Vitanje. Nemci potpuno zatvorili cestu Konjice — Vojnik, Konjice — Vitanje i Vitanje — Vojnik. Ostali smo u snegu na Maloj gori. I U. B. drži položaje na Lindeškom zamku i tri puta odbija neprijateljske napade, ima 2 ranjena (kapetan Ris).
- XIII brig. drži položaje kod Lindeka pri Vitanju.
- II U. B. drži položaje na Maloj gori u pravcu Konjica. Iz štaba divizije poginuo kurir Jože Petelin. Uve e kre emo preko Lindeka — Kozjeka. I i XIII brig. napale kod Trnovlja neraa-

^s Vidi dok. br. 122, napomena br. 3.

- ku zasedu na cesti Vitanje — Nova Cerkev. Zaseda razbijena, pri tome poginuo komandir ete XIII brig. I U.B. ima 3 ranjena. Nakon prelaska ceste zaustavljamo se u selima:
- (16.11) II U. B. Brd e - Brdca
XIII brig. i štab div. Sv. Jošt — Kline
I U. B. Kujenee.
- Na mesto stižemo ujutro u 10 asova, I U. B. u 16 asova. 80 mrtvih i ranjenih, uništen 1 tenk.
16. februar Nema ka patrola napala I bat. II U. B. Pri tome 1 mrtav, 3 ranjena, ubijen 1 žandarm i zaplenjena 1 puška.
Uve e je II U.B. prešla u Kozjak.
17. februar XIII brig. vodila borbe kod Klinca i ispod Sv. Jošta.
Uve e pokret. Blokada ceste Vitanje — Mislinje, Velenje — Dobrna.
18. februar Ujutro u 2 asa etiri bataljona probila blokadu i prešla cestu Vitanje — Mislinje: dva bat. II U. B. jedan bat. I U. B. Proboj kod Spodnjeg Doli a.
Tenk spre ava prelaz ostalima i povla imo se natrag na brdo Basališe — Kozjak. Tu se ceo dan vodi borba, naših 6 mrtvih i 10 ranjenih. Uve e pokret iz Kozjaka u sela Štravs — Brdca — Brd e.
19. februar Nemci prodiru sa svih strana. Jedan bataljon XIII brig. razbijen kod Podpe ana. Brigade se pod borbom povla e na Dobari nik. Imamo 10 mrtvih i 15 ranjenih. Nemci sa svih strana sve više stežu blokadu.
20. februar Ujutro u 3 asa nroboj blokade kod Podvina i bez borbe produžujemo pokret preko pruge i ceste kod žel. stanice Paka. Smeštamo se u selu Plešivec, gde stižemo uli asova pre podne.
21. februar Ujutro pokret iz Plešivca prema Graškoj gori. I i XIII brig. ceo dan vode borbe na vrhu brda i na koti 826. Neprijatelj nastupa sa artiljerijom i baca ima, njegovi gubici: 80 mrtvih; naši gubici: (10) 13 mrtvih i 30 ranjenih. Poginuo kapetan Ronko. Uve e pokret prema Belim Vodama. Nemci nas ponovo blokiraju sa svih strana.

22. februar Ujutro u 8 asova proboj na cesti Soštanj — Zavadnje kod Brdnika. Nema ki gubici: 60 mrtvih; naši: 35 mrtvih i dosta nestalih. Zaplenjen 1 puškomitraljezi i ve a kola ina opreme. Produžujemo pokret u Bele Vode. Uve e napadnut štab divizije. Ubijena 3 Nemca, zaplenjen 1 puškomitraljezi i 3 puške. Naša 2 mrtva (Kajuh).
23. februar U 4 asa ujutro prelazak u sela:
I i XIII brig. Stakne — Plešnik.
II U. B. i štab div. Zalka.
I U. B. ceo dan vodi borbe iznad Štakna, a XIII na Tolstom Vrh. Naših 5 mrtvih i 8 ranjenih. Nemci su imali 20 mrtvih. Uve e pokret II U. B. preko vrha Roma (k. 1377) u pravcu Podplanina, Raztoke.
24. februar Ujutro u 6 asova u pokretu nailazimo na zasedu kod Sv. Miklavža. Povla imo se jarkom natrag i kre emo na Kamen. Za vreme pokreta napadnu Nemci, ve i broj poubijaju i zaplene sve komore a nekoliko drugova i zarobe. Preko dana na Kamnu, uve e silazimo u dolinu na korusku stranu i zaustavljamo se kod Laha i Hlipoveca, gde no imo.
25. februar Ujutro pokret na Osojnik. U 11 asova Nemci napadaju na imanje Hlipovca i pale štal. Povlaenje na OraževHrib (k. 1284). Uve e pokret pored [imanja] seljaka Fika i Heda.
26. februar Ujutro u 3 asa pokret preko Robnika — Mirovnika na Sv. Duh. Uve e pokret natrag u Majda .
27. februar Uve e u 19 asova pokret preko Solave, glavnom cestom prema Luama. Kod Peovnika kre emo desno preko Sedlšaka — Jerija — Kladnika u dolinu Podvolovjek, gde se zaustavljamo kod seljaka Grobelnika, Mlanika, Podpenika i Tomaževca. Na mesto stižemo ujutro u 3 asa.
28. februar Odmor na tim mestima.
29. februar Pokret preko Volovjeka i ceste Kamnik — Tuhinj do sela Trobelno (cesta Kamnik — Gornji Grad).
U selo stižemo u 11 asova pre podne. Uve e pokret preko Moravške doline na Sv. Trojicu, gde stižemo u 6 asova ujutro.